The University of Jordan
THE LIBRARY

הצפה

ב"ה, יום שישי, כ"ג ניסן תשל"ו (23.4.1976)
שנה ל"ח — גליון 12209 — המחיר 2.50 ל"י

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

רבות כבדים נמשכים בלבנון

..., 22 (עי"ר, יופיא"ס סי"ב) ... 16 אנשים נהרגו ו־...

כול הסיכוי למאבקים משותפים מצד הסורים והמחבלים להשיב את ה־שלום על כנו — הציפו שצרפת תי־טול חלק בהבטחת השלום בלבנון.

תחנת הפלאנגות מסרה כי הברס ארגוד, השגריר הצרפתי בלבנון, נסע לסוריה כדי לדון באפשרות ש. שגרירות צרפת מסרה לעונות זאת, כי מדובר בביקור פרטי בהולס.

התחנה השידור מרה כי ארגוד קי־בל הוראות להמשיך במאמציו של השליח המיוחד זורז גורס, ונסע לדמשק כדי לדון ב„תוכנית בטחון" שבמסגרתה יופעלו כוחות צרפתיים לימין כוחות סוריים כדי להבטיח את הבטחון".

דיפלומטים יודעי דבר תיארו ידי־עה זו כבדותה, והשגרירות הצרפ־תית הכחישה כי ניתנו הוראות כ־אלה לשגריר ארגוד.

משקיפים פוליטיים אמרו כי ה־ידיעה עשויה להיות נסיון של ה־נוצרים לעכב את ההליכים, על ידי הסחת הדעת לשאלות חדשות, ככל שיהיו בלתי מתקבלות על הדעת.

בעוד נראה כי המנהיגים הפולי־טיים של לבנון עומדים על סף סבב סתום נוסף, בשיכו ההפגזות, הצליפות ומעשי ההרג.

14 אנשים נפצעו כאשר פגזי תותחים הומטרו על נמל התעופה של בירות, וגרמו לנזקים למטוס־תובלה.

בו בזמן התכנסה הוועדה הצבאית הסורית־פלשתינית־לבנונית לשלוש שעות ומחצה, הדנה במאמצים ל־הבטיח את הפסקת האש.

המלחמה עלולה לסכסך מעצמות הגדולות

קיסינג'ר: אמר כי מלחמה האזר־חים בלבנון עלולה לסכך את ה־מעצמות הגדולות. אם הקרבות יתר־פשטו מעבר לתחום המדינה.

הוא הכריז במסיבת העתונאים כי אין סכנה מיידית למעורבות סובייטית בלבנון, אך מעורבות כזאת תיתכן אם יתרחב הסכסוך.

הוא ציין כי ייפגש בשבת בלונדון עם השליח המיוחד ללבנון, דין בראון. בראון יטוס לוושינגטון ל־התייעצויות אחרי הפגישה בלונדון, ולאחר מכן ישוב לבירות כדי ל־המשיך במאמציו, עד אשר יגיע לשם השגריר האמריקאי החדש פרנ־סיס מלוי.

אין שינוי בעמדת ישראל כלפי אש"ף

מאת סופרנו המדיני בירושלים

רמזיו של הנשיא פורד שמדיניות ישראל כלפי אש"ף איננה זהה לבי־טוייה הרשמיים ויש אפשרות ל־שיחות בין אש"ף לישראל — עור־רו הפתעה בחוגים מדיניים בירוש־לים. החוגים הללו אמרו כי אין שינוי בעמדתה העקרונית של ישר־אל שלפיה אש"ף איננו פרטנר ל־מו"מ בשום שהוא מתבסס על האמ־נה הפלשתינית שעיקרה חיסול ישראל כמדינה.

יש להבין את דבריו של פורד בענין זה כהבעת תקוה לעתיד, ש־אם יהיה הסדר כללי, אפשר יהיה להגיע להדברות עם אש"ף.

ארה"ב מוכנה להוזיל מחיר ה„הוקים" לירדן

וושינגטון, 22 (עי"ר) — ארה"ב הציעה להפחית ב־300 מיליון דולר את המחיר שדרשה תמורת מערך להגנה אווירית לירדן, אמרו היום מקורות ממשלתיים יודעי דבר.

הם מסרו כי המערך נועד לכלול 14 סוללות „הוק" בנות 18 טילים כל אחת ו־100 תותחי נ. מ. מדגם „וולקן".

לירדן ולסעודיה — האמורה לממן את העיסקה — נאמר כי אפשר יהיה להפחית את המחיר מ־800 מיליון דולר ל־500 מיליון דולר, אם יצומ־צמו סריסים כגון איתורים, החזקה וחלקי חילוף, אמרו המקורות.

ראש ממשלת ירדן זאיד ריפאעי אמר לאחרונה בראיון בעתה, כי ממשלתו מתכוננת לרכוש את מערך ההגנה האנטי־אוירי שלה מבריה"מ, משום שארה"ב כמעט הכפילה את המחיר לכדי 800 מיליון דולר, וכי סעודיה לא הסכים לשלם את המחיר הזה.

המקורות אמרו כי טרם נתקבלה תשובה על הצעת המחירים האמרי־קאית החדשה, אולם ממשל פורד מקווה כי אפשר יהיה להשיג הסכם.

ברכת מזל טוב נאמנה
שלוחה בזה לכבי[ד]
[ד]"ר יהודה קופרמן שליט"א
מנהל ומייסד מכללה ירושלים לבנות
ולרעיתו הרבנית צפורה תחי'
להולדת הנכר הראשון
בן
[ל]משה רוזנוואסר ורעיתו דבורה הי"ו
שהוכו לראות מבנו ומכויח הרבה נחת ואושר
להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו
לתפארת המשפחה הנכבדה
מכללה ירושלים לבנות
חבר המורים · בית העובדים
מועצת התלמידות

הגיעו
שמלות כלה
PARIS LONDON ROME
שנידמן, 3 קומות אופנה
דיזנגוף 128, ת"א

הסתדרות הפועל המזרחי בישראל
סיעת „למפנה"

ישיבת מזכירות סיעת „למפנה"

מתכנסת ביום שני כ"ו ניסן (26.4.76) בשעה 3.30 אחה"צ באולם הישיבות בבית התנועה בת"א.

חברי המזכירות מוזמנים

מורלה
ספט המוקרה האיטלקי

כנס ארצי ראשון
של
השכבה הצעירה
של
סיעת „למפנה"
במפלגה הדתית לאומית

[יתקיים] אי"ה, ביום חמישי, כ"ט בניסן תשל"ו (29.4.76), בשעה 6.30 בערב, [באו]לם „העצמאות" במלון „פאל" (לשעבר „שרתון"), ברחוב הירקון — בתל־אביב

...בנית:

פרקי קריאה אמנותיים — דן כנר
מנחה — הח' שאול מייזליש
דברי פתיחה — הח' הרב משה סלומון

...ים:

ד"ר יוסף בורג שר הפנים
„עם ומדינה במבחן"

הרב אברהם צוקרמן ראש ישיבת בני־עקיבא כפר הרא"ה
„חינוך לאמונה"

...ות:

פרופ' אליהו קנאי — ראש המח' לכלכלה באוניברסיטה „בר אילן"
הח' רפאל בן־נתן — מרכז סיעת „למפנה" ומזכ"ל הפוהמ"ז

רב שיח בהשתתפות חברינו, צעירי הסיעה
מנחה: הח' יצחק מאיר

פרקי שיר — דורית ראובני
דברי סיום — הח' פלטיאל איזנטל
הח' אליהו חן־ציון

נגלה ועידת „בני עקיבא"

קריאה לממשלה לאפשר התישבות רחבה בכל חלקי הארץ

חברי התנועה יחוייבו בשנת שירות רביעית

מאת סופרנו בירושלים

בקריאה לממשלת ישראל ולה־מוסדות המיישבים לאפשר התי־יישבות רחבה ומגוונת בכל חלקי הארץ, ננעלה אתמול בבוקר ועי־דת בני עקיבא בישיבה „הר עצ־יון" ב„אלון שבות".

הוועידה קראה לחברי התנועה ב־ארץ ובחו"ל לקיים מצות ישוב ה־ארץ בגופם ממש, ולהתיישב התי־שבות של קבע בכל רחבי הארץ, ובפרט באזורים הזקוקים לאיכלוס יהודי: בגליל ובנגב, ביהודה ושומ־רון, בגולן ובפיתחת סיני.

הוועידה החליטה לחייב את חברי התנועה בשנה „שירות למען העם", כעבר לשלש שנות השירות בצה"ל, במסגרת ה„שירות לעם". ישרתו חב־רי התנועה בהתיישבות, באזורי פי־תוח, בצבא הקבע, בישיבות ובבפ־עלים תנועתיים.

„חבורות הגשמה"

כן הוחלט להקים במקביל לגרעי־ני הנח"ל „חבורות הגשמה" בשביל החברים המתגייסים לצה"ל במסג־רת „ישיבות ההסדר" מתוך מגמה ל־גבשם כגרעינים חברתיים, חלוצים במסגרה להגשים רעיון תורה ועבודה בהתיישבות.

בהחלטה אחרת קראה הוועידה ל־הנהלה הארצית של התנועה לראות בנושא של קרוב לבבות בין חלקי העם ובקליטת העליה אחת מבשי־מותיה החינוכיות הראשונות במעלה.

הוועידה הביעה את הזדהותה עם החלטת מועצת הרבנות הראשית ש־בה הורה הדגישה את קדושתו ומר־כזיותו של הר הבית ואת ריבונות ישראל על הר הבית, עד אשר תת־קבלנה הלכות מפורשות לגבי הל־כות הר הבית. התפילה בו בזמן הזה, נתבעים חברי התנועה יחד עם כל בית ישראל להימנע בכל צעד הפו־גע בקדושת מקום המקדש.

חיזוק הישובים החדשים

הוועידה ציינה בסיפוק את התר־חבות פעילות התנועה באזורי פי־תוח וקראה לבוגרות התנועה היו־צאות לשרות לאומי בתפקידי סעד החינוך, להטות שכם בעול ההדרכה בעיירות פיתוח ובאזורי מצוקה.

הוועידה שלחה ברכת חזק ואמץ לבוגרי התנועה שהקימו את נוב, קשת ויהונתן בגולן, את אלון מורה בנחלת אפרים, את עפרה בארץ בנ־ימין, את מעלה אדומים בדרך ירי־חו, ואת אלעזר בגוש עציון, וקראה לחברי התנועה ובוגריה להצטרף אליהם לחיזוק שורותיהם ולביסוסם החברתי והמשקי.

כן שלחה הוועידה את ברכתה ל־ישיבות ההסדר החדשות „בעלות" בגליל ו„ימית" שבפיתחת רפיח.

הוועידה בחרה במוסדות חדשים לתנועה שימלאו את תפקידם בהנה־גת התנועה עד לוועידה הי"ד ש־תתקיים בעוד שלוש שנים.

חברי ההנהלה הארצית שנבחרו הם:

יוסף אחיטוב — עין צורים, עידית אליפו — משואות יצחק, שמואל אסולין — קרית גת, הרב יעקב אריאל — כפר מימון, מרדכי אסור — יהוד, אחיקם בן זאב — בני דרום, יוחנן בן יעקב — כפר עציון, הרב נפתלי בר אילן — בארות יצחק, פנ־חס גורן — קיראון, הרב חיים דרוק־מן — מרכז שפירא, שמואל דרורי — ראש צורים, ישעיהו יחיאלי — אלון שבות, אלחנן יעקבס — בארות יצחק, ידידיה כהן — ספד, מנחם לוסן — שלוחות, יעקב לוינגר — בני ברק, ליאורה מינקה — תל אביב, שלמה סמסון — שלוחות, עמוס ספראי — אלון שבות, דפי צבים — מחולה, חנן פורת — כפר עציון, רותי פינצ'ובר — קומתרית, הרב יהודה פליקס — גחלים, דבורה פנסקי — תל אביב, עמוס צבאלי — סירת צבי, נתן קליין — תל אביב, צודד רוזנבלום — חיפה, אשר רקום — דלתה, דוד רגד — ישיבת הגו־לן, חיים שלם — עלומים, יחיאל שמשוני — רמת מגשימים, אמנון שפירא — סירת צבי, יוסף שפירא — המזכירות העולמית, מרים שפירא — בני ברק, אליעזר תגרי — באר־רות יצחק.

חברי המועצה הארצית שנבחרו: ליפא אהרוני — ספד, חנה איזקס — תל אביב, שולמית בוסקילה — קריתה, רחמים ברוך — מלילות, שלמה בר"ז — ישיבת הר עציון, יד־אל גולדמן — שדה אליהו, יעקב גרינבליק — צפת, אברהם דימנט — בבעתיים, יעקב דרורי — ספד, הרב צפניה דרורי — קרית שמונה, אלי־שבע הלל — חדיד, דוד חודש — קרית טבעון, יהודה חן — עין צו־רים, יצחק טבת — קיראון, יצחק טהובר — ירושלים, שלמה כוכבא — חיפה, אודי כאיר — רמת מג־שימים, אפרים מאיר — ירושלים, רפי נאכמן — סירת צבי, אלי סדן — קשת, הרב יהושע ניימן — כפר מימון, חזקי צוברי — גן יבנה, הרב אברהם צוקרמן — כפר הרא"ה, יהו־דה רבינוביץ—רחובות, נפתלי רוט־שילד — עין הנצי"ב, אהוד רוסט — ישיבת הגולן, יצחק רקנטי — תל־אביב, אברהם שטרן — עין הנצי"ב, שרגא שמיר — ניר גלים, אביטל שפטיה—ירושלים, יצחק שפט—כפר פינס, לאה אליאב — סירת צבי.

הדלקת הנר

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	5.35	6.52
תל־אביב	5.53	6.54
חיפה	5.46	6.55
אילת	5.50	6.50
באר־שבע	5.51	6.50

הצעת פשרה — מתנחלי קדום יורחקו לקירבת המחנה הקיים

מאת כתבנו שאול מייזליש

לקראת הדיון המדיני בממשלה בנושא ההתנחלויות בכלל, ובנושא עתידה של ההתנחלות בקדום בפרט, מתנהלת מאחורי הקלעים פעילות קדחתנית כדי למצוא מוצא של פש־רה בנושא.

הפעיל בנושא זה הוא השר בלי תיק ישראל גלילי שהציע כי הממ־שלה תחליט שיש לפנות את מתנחלי קדום לנקודה אחרת, קרוב לוודאי באיזור מיקומה הנוכחי של הנקודה.

נודע, כי השר גלילי העלה הצעתו לפני השר אלון, שהוא כראשי דור־שי פינוי מתנחלי קדום, ולפני ראשי מפ"ם — ואלה הסכימו להצעה. לראשי „גוש אמונים" עדיין לא נודע מהצעה זו.

חוסיין יבקר הקיץ בבריה"מ

רבת עמון 22 (צ"ר ע"צ) — חוסיין מלך ירדן יבקר הקיץ בבריה"מ־מוע־צות על מנת לקנות שם נשק — נמסר היום כאן ממקורות יודעי דבר.

משלחת צבאית סובייטית עומדת להגיע לבירת ירדן בחודש הבא על מנת להכין את ביקור המלך בבריה"מ־המועצות, הוסיפו המקורות.

הרב י. אזרחי ז"ל

הרב ישראל אזרחי, כראשי ומי־מייסדי החינוך העצמאי של „אגודת ישראל", נפטר אמש בירושלים ב־שנת ה־73 לחייו.

בניו הרבנים משמשים כרמי"ם בישיבות חברון ומיר.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית. הטמפרטורות החזו־יות: ירושלים 8—17, תל־אביב 14—20, חיפה 13—20, באר־שבע 12—23, רמת־הגולן 9—17, נהריה 13—20, צפת 8—16, חיפה 13—20, טבריה 13—24, נצרת 10—17, עפולה 11—22, השומרון 9—17, לוד 13—32, יריחו 14—28, עזה 13—21, אילת 18—32, מפרץ שלמה 18—32 מעלות.

לראש משפחתנו — יקירנו
הרב ב. פ. טבורש שליט"א
לקבלו תואר יקיר תל־אביב־יפו
ברכות נאמנות
המשך במפעליך המבורכים לטובת העיר, העם והארץ
מאחלים:
הרעיה
ומשפחות: בר־יהושע, טבורש, קליינר, שמשא, אפק
הנכדים והנינים

הגוש ללכוד ותמורה במפד"ל — סניף ת"א

מסיבת חברים על כוס תה

התקיים אי"ה ביום ראשון, כ"ה ניסן תשל"ו (25.4.76), בשעה 7.30 בערב, בבית „בני־ברית" רח' קפלן 10 ת"א.

במסיבה זו תוסבר דרכינו בתנועה.

דברים:

השר ד"ר י. רפאל — בעיות בטחון חוץ ופנים
ח"כ פ. שינמן — במערכות הוית במדינה ובת"א
עו"ד ח.מ. בסוק — בעיות כלכלה ומתגיעפיליות
מר ר. בן־דוד — דברי פתיחה
ד"ר ד. רוזן צבי — פתיחה לדברי חברים
דברי חברים
מר ש. בוקאי — דברי נעילה
עו"ד מ. אורנשטיין — מנחה המסיבה

אגוד חסידי צאנז בארץ הקודש

המרכז: רחוב דברי חיים 5 קרית צאנז נתניה

בס"ד, ניסן תשל"ו, שנה „אשרי העם ..." לפ"ק

במלאות עשרים שנה לייסוד קריה נאמנה קרית צאנז
ומוסדות התורה והחסד דחסידי צאנז בארצנו הקדושה

הרינו מתכבדים להזמין את כל אנ"ש ולומדי „הש"ס החודשי" די בכל אתר
ואת אוהדי קרית צאנז ומפעליה

לסעודת ההילולא

לזכר קדשו של מרן הסבא קדישא, רבן ומאורן של ישראל,
בעל „דברי חיים" מצאנז זי"ע ועכי"א
במלאות מאה שנה להסתלקותו (כ"ה ניסן הרל"ו — תשל"ו)
במעמד זה ייערך
סיום „הש"ס החדשי" המרכזי
במסגרת המחזור החמישי של „הש"ס החודשי"
שיוקדם החודש ע"י תושבי קרית צאנז ותלמידי הישיבה הק'
כ"ק עט"ר מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א
ישמיע את דבר קדשו לכבוד היום ולכבוד התורה
(אשר ישודר ישירות מארה"ב)

סעודת המצוה תתקיים אי"ה ברוב עם הדרת מלך ביום ראשון פר' קדושים, כ"ה ניסן תשל"ו, בשעה 6.00 בערב, בבית המדרש הגדול בקרית צאנז, נתניה

בראשות רבנים, ראשי ישיבות ואישי ציבור

השנה יקדימו אנ"ש את סעודת ההלולא בבתי־המדרש דחסידי צאנז ברחבי ארה"ק למוצש"ק פר' אחרי — לרגל ההתכנסות הארצית של חסידי צאנז ביום א' פר' קדושים

אוניברסיטת בר אילן
אבלה על פטירתו של
הרב ד"ר **שמואל בלקין** ז"ל
נשיא ישיבה־אוניברסיטה, מנהיגה ונשיאה במשך שנים רבות
ומביעה תנחומים כנים לבני המשפחה,
למורי ישיבה־אוניברסיטה ולתלמידיה.
המקום ינחם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ולא יוסיפו לדאבה עוד.

מרכז לחינוך דתי בישראל — הקרן למלגות ע"ש הרב יעקב ברמן ז"ל

במלאת שנתיים לפטירתו של
הרב **יעקב ברמן** ז"ל
זקן המחנכים ומבוני החינוך הדתי לאומי בארץ ישראל
תתקיים
אסיפת אזכרה

ביום ראשון, ב' באייר תשל"ו (2.5.76) בשעה 7.30 בערב ב„בית מאיר", רח' המלך ג'ורג' 54 ירושלים.

דברי הספד ישאו
הרב מרדכי קירשבלום
מר יהודה קיל — „תהלה לדוד"
מר ברוך דובדבני

לימוד משניות
מר אברהם זלקין

תפילת אל מלא רחמים
החזן מר אריה מזוביצקי
יפתח ויתנחה — מר יצחק גולדשלג

חלוקת מילגות לתלמידים מסימינר למורים ע"ש הרא"מ ליפשיץ — ירושלים מהקרן למילגות ע"ש הרב יעקב ברמן ז"ל.

מוקירי זכרו מוזמנים להשתתף באזכרה

ב"ה
המועצה הדתית לת"א—יפו — בית כנסת הגדול „גאולת ישראל"
קרן הרב א. אורנשטיין זצ"ל

ביום חמישי, כ"ט בניסן תשל"ו (29.4.76) בשעה 6.15 בערב במלאת שש שנים לפטירתו של האי גברא רבה
הרה"ג
ר' **אברהם אורנשטיין** זצ"ל
לשעבר רב ביהכנ"ס גאולת ישראל ומנהל אזור ת"א המרכז במשרד הדתות,
יערך טקס חלוקת מלגות לבני ישיבות לזכרו
ומקס אזכרה ב„בית מדרש אברהם"
שבבנין בית הכנסת גאולת ישראל, רח' בעלי מלאכה 14 ת"א

דברים ישמיעו:
מרן הרב י. י. [illegible] שליט"א — הרב הראשי לת"א־יפו
מרן הרב ח. ד. הלוי שליט"א — הרב הראשי לת"א־יפו
הרב הדיין מר פנחס שיינמן — סגן יו"ר הכנסת
ש. ת. [illegible] שליט"א — רב ביהכנ"ס גאולת ישראל
וראש המועצה הדתית ת"א—יפו
מר פנחס [illegible] — יו"ר ועד בית הכנסת

בשעה 17.15 תתקיים עליה לקברו בחלקת הרבנים „נחלת יצחק". אוטובוס יצא מבית המנוח ברח' העבודה 22 ת"א בשעה 17.00.
ציבור מוקירי זכרו מתבקש להשתתף!!

במלאת ארבע שנים לפטירת ראש משפחתנו
ר' **חיים שמש** ז"ל
תתקיים עליה לקברו
בבית העלמין של נציבי ישיבת פוניבז', בבני־ברק,
ביום ראשון
כ"ה ניסן תשל"ו (25.4.76), בשעה 4.30 אחה"צ
המשפחה

במלאת שבע שנים לנפילתו,
במהלך פעולה מבצעית להימה,
של בננו ואחינו היקר והאהוב
סמל **טוביה פיקרש** ז"ל
נעלה ביום ראשון, כ"ה ניסן תשל"ו (25.4.76) לקברו
בבית העלמין בפרדס חנה, בשעה 10 לפני הצהרים
להתייחד עם זכרו הקדוש
מתאספים ליד שער בית העלמין
המשפחה

נפלה עטרת ראשנו
אוי נא לנו כי השברנו
המומים שבורים ורצוצים בשבר שהשברנו
במות עלינו אדוננו אבינו מורנו ורבינו עטרת ראשנו
המחנך הדגול שהעמיד תלמידים הרבה
הרב הגאון הצדיק רבי **ישראל אזרחי** זצוקלל"ה
שנתבקש לישיבה של מעלה.

הלויה תצא היום יום שישי ערב שבת קודש פרשת „אחרי מות" כ"ג לר"ח ניסן בשעה 11 לפנה"צ מביתו ברח' „זוי" רח' הנביאים ירושלים.

בניו, בתו, חותנו, כלותיו ונכדיו

ישיבת השבעה, רח' קרן היסוד 5 ירושלים.

כנס בוגרים ותלמידים של ישיבת "בני עקיבא" נחלים

יתקיים אי"ה ביום רביעי כ"ח ניסן [28.4.76] **בקרית ישיבתנו** החל משעה 3.00 אחה"צ, בהתאם למפורט בהזמנות

בוגר, ותלמיד לשעבר! אם טרם שלחת את השאלונים — נא שלחם בהקדם, או הביאם עמך לכנס.
אם טרם קבלת הזמנה — התקשר טלפונית: 905751, 910968, 915831.

مكبر من الاصل

ועדת הכספים החלה בדיון על משרד הסעד

בישיבת ועדת הכספים של … סקר אתמול שר הסעד, את תקציב משרדו. הוא אמר, כי יש לשפר את עבודתם של העובדים הסוציאליים … כן הדגיש את בינוי הבעיות … רים בין הצרכים והחומים … באו על פתרונם בתקציב.

בברכה התכנית של המשרד … השר את הארגון מחדש של … הסעד, יותר התבססות על התנדבות והפעלת פרויקט של ביקור שכונה.

צפוי בג"ץ נגד האוצר אם לא יוגשמו המלצות „ועדת ברקאי"

הפוהמ"ז דורש לאמץ המלצות הועדה

מאת סופר „הצופה"

בג"צ נגד האוצר יוגש אם הוא יעבוד בהחלטתו לאכוף את הצעת הפשרה של ועדת ההכרעות של המערך בדבר מתן תוספת שכר של 5 אחוז לעובדים הלא „יהודיים" ואי הורדה מיבצים של העובדים היהודיים. הבג"צ, נודע לסופר „הצופה", יוגש ע"י אדם פרטי והוא יתבסס על הפרת ההתחייבות של הממשלה לקבל את המלצות „ועדת ברקאי".

המחלקה לאיגוד מקצועי של ההסתדרות אימצה אתמול את החלטות ועדת ההידברות וקבעה שתוספת השכר של 5 אחוז לעובדי השירותים הציבוריים השונים בחלקה השנה ובחלקה בשנה הבאה. תוספת השכר תשולם לפי ההצעה רק לאלה שאינם מקבלים התוספת הייחודית.

ההתנגדות: נציג הפועהמ"ז

נציג הפועהמ"ז באיגוד המקצועי, א. חצרוני, התנגד להצעת ההחלטה, שהובאה ע"י המערך בטענו שאין בה שום רמז על הקפאת התוספת הייחודית מאפריל של שנה זו. למה, שאל, מאזינים לחזקים שבקרב ציבור העובדים שאחרי שביתות, איומים וסנקציות קיבלו תוספות ייחודיות בעוד שלא בשים אוזן ל־240 אלף עובדים בשירות המדינה ומוסדות הציבור המקופחים מזה שנים. התוספת הייחודית, אינה בעד עבודה ייחודית אלא תשלום שכר לכל דבר זו הפרת האיזון בשכר וביטול העקרון, של השכר שווה לעבודה שווה, טען.

הצעות המערך לא תפתור שום בעיות הכרתיות בין העובדים בשירות הצבורי, ה„בלתי יהודיים" ישבתו ולא יסבלו המשך הקיפוח, ואולי גם בצדק, כי „ועדת ברקאי" קבעה שאין מקום לתשלום תוספת ייחודית רק ל־18,000 שכירים בלבד. לכן מציע „הפועל המזרחי" להיות צמודים למסקנות והמלצות „ועדת ברקאי" ולבצעם כלשונם וכרוחם, והיינו שהספיגה תיגמר עד אוקטובר 1976 ולו גם בתשלומים חודשיים. ההסתדרות חייבת לתמוך במקופחים שהם רוב ציבור העובדים בשירותים הציבוריים — אמר.

„ועדת ברקאי" הוסמכה להמליץ ולהוציא מסקנות על דעתה של ההסתדרות, הממשלה והסתדרות עובדי המדינה. מינוי ציבורי זה אין לבטלו מבחינה אורחות והתנהגות צבורית טובה גם לא בצורה מוסווית כהצעת המערך על אף הקשיים הכרוכים בביצועם — הוסיף.

הצעת חצרוני מ„הפועל המזרחי" נתמכה ע"י נציגי ליע.

הה' ברוך מרגליות מ„העובדים הדתיים" — ביקש מיו"ר המחלקה לאיגוד המקצועי, להעלות לדיון סופי ובסכם פרשת עובדי קרית הפלדה שפוטרו מעבודתם בשום שאינם מסכימים לעבוד בשבתות וחגי ישראל.

לקראת הפעלת סנקציות ביום א'

נסיונות לשכנע את עובדי המדינה היהודיים והבלתי יהודיים לקבל את עמדתה של ההסתדרות, נעשו אתמול מצד נציגי המחלקה לאיגוד המקצועי של ההסתדרות ומזכיר הסתדרות עובדי המדינה.

הצדדים צריכים לפתוח ביום ראשון הבא בסנקציות שימשכו שלושה ימים. הן ה„יהודיים" הן ה„בלתי יהודיים" אינם נוטים לקבל הצעות הפשרה, הם מתכוננים, כל צד בנפרד, להחריף מאבקם. מחוגי ההסתדרות נמסר לנו אתמול כי ייעשו נסיונות להידברות בין הצדדים, בהשתתפות נציגי משרד האוצר, למנוע את החרפת המאבק. מכל מקום שרירה וקיימת ההחלטה של הממשלה להוציא צווי ריתוק לעובדים החיוניים שיצטרפו לשביתה המתוכננת ליום הראשון הבא. להיות מתוכננים מגעים נוספים בין הצדדים. בינתיים מסר מר י. משל, מזכ"ל ההסתדרות, כי בכל הדיונים שהתקיימו הוא ביטא עמדה עקבית של ההסתדרות שאין להעלות על הדעת הקפאת שכר טוטאלית של עובדי השירותים. גם ועדת ההכרעות של המערך קיבלה את עמדתה של ההסתדרות בנדון. משל אמר עוד כי הוא מצטער על כי המאבק על השכר הפך למעין מלחמת מעמדות בין שני מחנות של עובדי המדינה המשתייכים להסתדרות מקצועית אחת ודבר כזה, ציין מר משל באזני עתונאים, לא נשמע בתולדות האיגוד המקצועי.

החל הדיון על המשך השותפות מפ"ם־עבודה

ח"כ מ. תלמי: שמונה שנות קיום המערך — אכזבה קשה

מאת סופרנו לענייני מפלגות

הנהלת המערך קיימה אתמול את ישיבתה הראשונה בענין עתידה של השותפות בין „העבודה" ומפ"ם. מזכ"ל מפ"ם, מאיר תלמי, אמר כי 8 שנות קיום המערך הן אכזבה קשה.

„אנו רוצים להיות שותפים — אך איננו מרוצים ממנה". הוא קבל על שמוסדות אינם מתפקדים, וכי אין … התוכנית המדינית של מפ"ם דורשת תכנית מדינית … לה, פיתוח — ללא גישור ועמדה ברורה בנושא … בשטחים — אמר.

שר הבטחון שמעון פרס הוא מתפלא על שמפ"ם … בפרישה, וכי „ישיבתה … אינה עוזרת לעם ישראל".

הגב' גולדה מאיר הביעה … על דרישת מפ"ם לגבי … של הממשלה. לדעתה … ברור ומחייב. היא אמרה … יוגים מעין אלה הם … מקומם".

מזכ"ל מפ"ם, ח"כ תלמי … דיש להקים 3 צוותי־דיון … כלכלי־סוציאלי וארגוני … באה יתחלם כנראה על … הים.

בישיבת לשכת מפלגת … שהתקיימה מאוחר יותר … הממשלה, כי בינתיים … לסכם עם מפ"ם. לדעת … גם הגב' גולדה מאיר … לתת „קצה־חוט" למפ"ם … ועידתה, בכדי שלא תהיה … לפרוש.

בהמשך הדיון העלה … הסתדרות ירוחם משל … עות האחרונים ברחוב … הבטחון השיב כי כל … נעשה על דעת הממשלה.

עשרת אלפים נישומים יבדקו בבדיקה מידגמית

מאת סופרנו הכלכלי

בדיקת התיקים המידגמית, תקיף עשרת אלפים נישומים ומחצית מכח האדם הסוב של מס הכנסה הופנה לעסוק בנושא זה.

היועץ המשפטי של נציבות מס הכנסה, עו"ד ד. נייגר, שמסר על כך אתמול בהרצאה בפני משתתפי קורס הנערך ע"י לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, אמר, כי תיקון בחוק יאפשר לבדוק שומות של נישומים שלא נכללו במידגם גם ב־לפני 10 שנים.

נציבות מס הכנסה מעריכה כי 70 אלף נישומים יסרבו לנהל ספרים, למרות שחוייבו לכך. להם יתנן טיפול מיוחד. חובת ניהול ספרים, מסר, שנכנסה לתוקף ב־1 באפריל, לא תופעל על החקלאים והם יחוייבו בכך רק ב־1 באוקטובר.

עו"ד ד. נייגר, מסר גם כי תינתן אפשרות נוספת לתיקון הצהרות ההון עד ה־30 ביוני. זכות זו תינתן למי שאין שומות פתוחות והוא רוצה להצהיר על הון נוסף. למצהירים יחושבו שיעורי המס המופחת שהונהג אחרי הרפורמה.

יחס המימשל לקרית ארבע במרכז משפט הרב לוינגר

מסכת היחסים בין המימשל הצבאי בחברון ובין תושבי קרית־ארבע הועלתה אתמול בחקירת שתי וערב בעדותו של מושל חברון, סגן־אלוף זאב בלוך, בהתחדש משפטו של הרב משה לוינגר בבית הדין הצבאי ברמאללה.

המושל ציין, כי תושבי קרית־ארבע זכאים להסתובב בחברון באורח חופשי, ואמנם הם זקוקים לשירותיה של העיר הערבית. אולם בימים שיש חשש, כי יהודים עלולים להיפגע בחברון, והיו מקרים כאלה, נחסמה כניסתם של תושבי קריית־ארבע לעיר.

כמו כן נמנעה כניסתם גם של יהודים מכל הארץ על ידי מחסומים, שהוקמו כוחות הבטחון על הכבישים המובילים לחברון מכל הכיוונים. המושל אישר, כי אכן בימי מתיחות נתבקשו תושבי קרית־ארבע לא לרדת לחברון. גם ביום הבחירות בגדה למשל, היו הוראות כאלה.

בתשובה לשאלת הסניגור, עו"ד יעקב מלץ, הבהיר המושל, כי אנשי הקריה רשאים לשאת כלי נשק בתחומי העיר חברון, אך הם קיבלו הוראות ברורות, שהנשק משמש רק להגנה עצמית.

הסניגור שאל, מה יחס המימשל הצבאי בחברון לקרית ארבע. מושל חברון ענה, כי היחסים הם טובים, אם כי היו כמה תקריות כאשר אנשי הקריה הפרו את החוק והסדר במערת המכפלה.

הסניגור: האם ביקשת לפעמים את התערבותו של הרב לוינגר להרגעת הרוחות?

המושל: כן, היו מקרים שבהם סייע לנו. ובמקרים אחרים לא. אנשי קרית ארבע, למשל, רקדו במערת המכפלה, וביקשתי מהרב לוינגר שיחדלו מזה, שירסן את האנשים. אבל הרוקדים נרגעו רק לאחר שהרב לוינגר הורה להם. לא ראיתי את הרב לוינגר מונע מאנשים לרקוד במקום שאסור לרקוד בו.

הסניגור: האם זה נכון שבעת שבאות יחידות צבאיות חדשות לשמירה בחברון, מקבלים החיילים תדריך ראשוני בו נאמר, כי המצב בעיר שקט, אך הבעיה היא היהודים הקיצוניים?

המושל: אין ולא היה תדריך כזה.

נזיפה לחוקר של התביעה

בעדותו של רב סמל פימה, חוקר וגובה עדויות במשפט אמר העד, כי הומצאו לו שני מסמכים סודיים. באחד היו הוראות בדבר החקירה ובשני סיכום של הפרשה. משנתבקש להמציא את המסמכים לבית המשפט התברר להדהמת הנוכחים שהמסמכים נעלמו באופן מסתורי מהתיק.

הסנגוריה הביעה התמרמרות על כך שבניגוד לכללים המקובלים במשפט הפלילי יש „בחקירה מסמכים סודיים" ושעצם הסודיות מעוררת תהייה רבה. בהמשך עדותו של סמל פימה בעשרה חברון נגזף על דרך ניהול חקירתו של הרב לוינגר, שהיו בה פגמים רבים לפי חוקי החקירה של חוקר וחקר.

„כור" דורש כינוס חברת העובדים לדיון במצב בקריית הפלדה

מאת סופרנו הכלכלי

מנכ"ל „כור", מ. עמית, פנה למזכיר חברת העובדים, א. ריינר, וביקש ממנו לכנס בדחיפות את הוועדה המנהלת של חברת העובדים, לדיון במצב בקרית הפלדה.

במכתבו לא. ריינר אומר מ. עמית כי נציגות העובדים החליטה למנוע תכנית ההבראה של המפעל והיא הכריזה מלחמת חורמה … „כור" והנהלת הקריה … זו, הוא כותב, איננה … אמצעי, החל מהשמצת … כלה באלמות.

אני מרשה לעצמי לה… את העובדה כי גייסנו ל… גורמים זרים והם נכנו … גם על סמך הבטחות … הכנוסות הבוטחות של … בכל הנוגע להסדרת … בקריה.

אנו הולכים לעימות … הכוחות המבקשים לסכל … את השינויים הנדרשים.

לפי הערכתנו זהו ה… ביותר של משק הפעול … עד עכשיו, ובלי כליצוו … משק זה על כפות המא… הנהלה „כור" תובעו … של חברת העובדים וה… גבי הפעולות המחוזות … מן מצב — כותב מ.

ארה"ב לא משלמת חלקה לאונסק"ו

פאריס 22 (ע"צ) — כאות מחאה נגד עמדת אונסק"ו האנטי־ישראלית לא שילמה ממשלת ארה"ב את חלקה לארגון זה לשנת 1975 ואף לא עשתה שום הכנות בתקציב ולא הגישה את הצעת ההקצבה לקונגרס בפברואר 1976.

„מורשת" הוצאה בע"מ
בשורה למוקירי תורה ותפילה
הופיע יצא לאור
סדור „רנת ישראל"
נוסח ספרדים — עדות המזרח
עפ"י רשימות כתי"י החכם רבי עמרם אבורביע זצ"ל
מוגה ע"י הראשל"צ רבי עובדיה יוסף שליט"א
— לפי הנחיות ועדה צבורית
הסדור במתכונת „רנת ישראל" נוסח אשכנז וספרד
ובעריכתו של ר' שלמה טל
מהדורה מיוחדת עבור משרד הדתות
להשיגו ב„מורשת הפצה" אבן גבירול 166 תל־אביב

מועדון עציון
מלון „פא"
להווי ותרבות דתית
תל־אביב
יום שישי כ"ג ניסן 23.4.76 בשעה 21.00 — „עונג שבת" הרב ישראל לאו, חזן: אריה בראון. כניסה חופשית ■ יוגש תה לבאים
מוצאי שבת כ"ד ניסן (24.4.76) בשעה 21.00 — ערב מסתורין בהשתתפות: הגרפולוגית והאסטרולוגית מרים אשר הפענת כתב־יד של אישים ב… המחפש: אבשלום דרורי. מראיינים: העתונאים שאול מייזליש ושלמה נקדימון

גשש בדואי בין מקבלי עיטור העוז

מאת סופרנו הצבאי

בין שבעה חיילי צה"ל שביום העצמאות יוענק להם עיטור העוז נמצא סמל אלטורשאן איברהים — גשש בידואי בצה"ל.

העיטור יוענק לו על עמידתו האיתנה ואומץ לבו במלחמת יום־הכיפורים.

סמל אלטורשאן היה מסופח ליחידה שלחמה במעוז מצמד. הוא השתתף אתם בלחימה עד יום נפילת המעוז בשבי. אברהים הסתתר במשך יומיים מתוך כוונה להתחמק ולברוח, כי ידע שנפילתו בשבי אינה דומה לשבויים אחרים.

כעבור יומיים נלכד איברהים ונפל בשבי. למרות המידע שהיה למצרים אודותיו הכחיש סמל איברהים אלטורשאן בכל תוקף השתייכותו לצה"ל.

איברהים עונה עינויים פיזיים קשים ביותר אך לא נשבר ולא מסר שום פרט של מידע לאויב.

הועדה החליטה שהוא זכאי לעיטור העוז על: עמידתו האיתנה וכה סבלו שבו גילה באמונה ואומץ רב.

2 הרוגים ופצועים בפיצוץ בשגרירות קובה בליסבון

ליסבון, 22, (עיר) — שני קרבנים נהרגו וארבעה נפצעו כאשר פצצה רבת עוצמה התפוצצה היום בשגרירות קובה בליסבון, אמר דובר של בית החולים.

ההרוגים הם אדריאנה קורצו, 30, אשתו של דיפלומט קובני, ואפרו מונטיאודו, 30, מסגל השגרירות.

ההתפוצצות הרסה לחלוטין שתי קומות של הבניין בו שוכנת השגרירות, והיא היתה ההתקפה החמורה ביותר על נציגות דיפלומטית כאן מאז נהרסה השגרירות הספרדית בידי מפגינים שמאלניים.

מאות שמאלנים התרכזו מסביב לבניין השגרירות כשהם קוראים „מוות לסי.איי.אי." ו„הוצאה הריאקציה" בעוד ששוטרים רבים סגרו מבואות השגרירות.

מייד הופקה שמירה מיוחדת על כל השגרירויות הזרות, ומשרד החוץ פירסם הודעה המוקיעה נמרצות כל פעולת טרור.

בהודעה הובטחה הגנה נאותה לכל הנציגויות הדיפלומטיות בליסבון.

ההתפוצצות שהרסה את שתי הקומות של הבנין שבהן שוכנת השגרירות ונפצה את החלונות בבניינים סמוכים, היתה שלושה ימים בלבד לפני הבחירות הפרלמנטריות החופשיות הראשונות בפורטוגל מזה יובל שנים.

מפקד משטרת העיר: „בטוחני כי נוכל לצפות לפיגועים נוספים עד יום א'. קשה מאד לבצע אותם. למרות כל אמצעי הבטחון שאנו נוקטים".

במקורות רשמיים אמרו כי הם סבורים כי הפיצוץ היה מעשה ידיהם של קיצונים ימניים.

הצעת פשרה בעניין מימון „רביע ביניים"

מאת סופרנו המדיני בירושלים

לירושלים לא הגיעו בינתיים ידיעות המאשרות כי אכן נמצאת בדיון פעיל הצעת פשרה חדשה של המחלקה לסיוע חוץ במשרד החוץ האמריקאי להפוך את סיוע „רביע הביניים" לישראל לאשראי. על פי ההצעה יוקטן הסכום מכ־550 מיליון דולר לכ־325 מיליון.

האשראי של הכסף יתנן כמעט כל בערבות של הממשל להלוואה שישראל משיגה במערכת הבנקאות הממלכתית. לפי החוק, חייב הקונגרס להכניס לחוק התקציב 10 אחוזים מסכום ההלוואה כדי לאשר לממשל שלא התחייבותו כערב, אם ישראל לא תעמוד בתנאי הפרעון. הפרעון יעשה לאחר עשר שנים.

לפי הידיעה יש חילוקי דעות בענין ההצעה הזו בין משרד החוץ האמריקאי לבין אגף התקציבים בבית הלבן.

מתאמתת גירסת ישראל כי למצרים מקורות רכש רבים

מאת סופרנו המדיני בירושלים

ההסכם הסיני־מצרי לסיוע ברכש צבאי מעיד כי למצרים מקורות רבים לסיוע צבאי ואינה זקוקה לסיוע מצד ארה"ב — אמרו אתמול בחוגים מדיניים בירושלים.

לפי הפרסומים רוכשת מצרים נשק בצרפת, באיטליה וביוגוסלביה. כן ידוע, כי למרות המתיחות בין מצרים לבריה"מ, משגרת עדיין ברית־המועצות מטוסי „מיג" למצרים בהתאם להסכמים קודמים, כך שהגירסה הישראלית שיש למצרים מקורות רבים לסיוע צבאי — מתאמתת.

למזרח התיכון יוצרת סיכונים מדיניים, בכיוון שעמדתה המדינית של סין היא קיצונית בענייני האיזור אף יותר מאשר העמדה של בריה"מ.

200 עצורים בלוב בפרשת קשר נגד קדאפי

קהיר, 22, (עיר) — מאיור עומר מוחיישי, שהיה חבר במועצת ההפיכה הלובית ונמלט משם באוגוסט אשתקד בעקבות כשלון קשר שקשר נגד מועמר קדאפי, אמר כי 200 מחבריו לקשר עצורים עתה בבתי הכלא בלוב. בתארו את מנהיג לוב בשידור טלוויזיה מצרי אמר הקצין כי קדאפי הינו „הבוגד הגדול ביותר בעולם הערבי והסכנה החמורה ביותר השקפת לעם הלובי".

הוא אמר כי קדאפי נהג לערוך נשפיות והסיבות להם נשחטו כ־1000 כבשים והולקו להמונים. קדאפי מחדש את ימי הביניים כאשר „רצח, רדיפות, מעצר ומכות, הפכו לדבר חוקי".

הצנזורה עיכבה צילומי טלוויזיה אמריקאית

ניו יורק, 22, (עיר) — חברת השידור קולומביה הודיעה כי סרט שצולם על ידי הטלוויזיה האמריקנית בעת מהומה של תושבי הגדה המערבית בעיר שכם הוחרם והושמד על ידי הצנזורה הישראלית בשבוע זה.

פורסטר: יש מקום להרחבת קשרי המסחר עם ישראל

קייפטאון 22 (עיר) — ראש הממשלה בן פורסטר תיאר היום את ההסכם בין דרום אפריקה וישראל כ„דוגמה קלאסית של שיתוף פעולה" ואמר כי יש מקום להגברת הסחר הדו־צדדי.

בדברו בפרלאמנט על ההסכם הישראלי־דרום־אפריקאי לשיתוף פעולה כלכלי, אמר כי הידע האינדוסטריאלי והמשאבים הטבעיים של שתי המדינות הם החיוניים המיוחדים המתאימים להרחבת הסחר.

„זוהי דוגמה קלאסית של שיתוף פעולה בין שתי מדינות המרוחקות זו מזו ובעלות השקפות פוליטיות שונות מאוד, אך בעלות רצון לשתף פעולה בתחום הכלכלי", אמר ראש הממשלה.

הוא ציין כי הוסכם שישראל ודרום אפריקה יקיימו פגישות תקופתיות.

שר הסעד ההולנדי יאפ בורסמה אמר כאן היום, כי שר החוץ יגאל אלון הבטיח לו שלא תהיה עיסקת נשק בין ישראל ודרום־אפריקה.

בורסמה אמר במסיבת עתונאים בשובו מביקור של שבעה ימים בישראל, כי אלון הכחיש … הקשרים בין ישראל ודרום אפריקה בהסברה … את הקומוניזם הסובייטי.

עוד אמר בורסמה, שדן בביקורו בישראל בדאגתה של הולנד לנוכח הקשרים בין ישראל ודרום אפריקה, כי אלון עצמו העלה את השאלה והדבר צייה בגילוי לב, וציין כי היא רואה בבירה רוה רבה את הידיעות שפורסמו לאחרונה בעתונים בדבר הידוק הקשרים בין ישראל ודרום אפריקה.

ארה"ב ומצרים חתמו הסכם לסיוע טכני

קהיר, 22, (יופי"ע) — ארה"ב ומצרים חתמו היום על הסכם לסיוע טכני. במסגרת הסכם זה תגיש וואשינגטון מענק בסך שני מיליון דולר למצרים.

שגרירות ארה"ב הודיעה כי המענק ינוצל להבאת פקידי ממשלה מצריים לארה"ב ולייעוץ בקשר למדיניות הליברליזציה הכלכלית של הנשיא סאדאת.

המענק משלים מענק אחר קודם בסך מיליון דולר שהסכם עליו נחתם בחודש מאי אשתקד. במסגרת המענק הראשון הוכשרו 37 מצרים במדעים, בניהול בתי חולים וניהול השקעות.

יעבץ נפגש עם רבין ופרס

הסנטור יעקב יעבץ הגיש אתמול לראש הממשלה, מר יצחק רבין, עותקים מיוחדים בהוצאה מהודרת של הצהרת העצמאות של ארצות הברית ושל החוקה האמריקאית.

יעבץ, נתקבל לשיחה אצל ראש הממשלה בלשכתו בתל אביב, בה החליפו דיעות והערכות על המצב במזרח התיכון.

ראש הממשלה אירח אתמול בלשכתו, בפגישה נפרדת גם את הסנטור (רפובליקאי) צ'רלס מק מאתיאס, ממדינת מרילנד.

שר הבטחון, מר שמעון פרס, קיבל אתמול לשיחה בלשכתו את הסנטור יעבץ, המבקר עתה בארץ. בפגישה השתתפו אנשי פמליית הסנטור ועוזרו של שר הבטחון, מר אשר בן־נתן. כן קיבל היום שר הבטחון לשיחה את הסנטור צ'רלס מק מתיאס.

ירידה בתאונות קטלניות

תפנית מתחוללת בתהליכי תאונות הדרכים בישראל: מספר הקטל בדרכים בשנת 1975 ירד בכדי 10 אחוזים בהשוואה … זאת, למרות הגידול בהיקף הרכב והקילומטרז'. הכנסת הפיתוח של מערכת הכבישים ואמצעי הבטיחות — אמר שר התחבורה, מר גד יעקובי, בטקס הפרסים של תחרות „הנהג הזהיר 1975", שנערך באולם האודיטוריום על הר הכרמל בחיפה.

ירדן חידשה את היחסים עם לוב

רבת עמון, 22, (ע"צ) — ירדן ולוב החליטו לחדש את היחסים הדיפלומטיים ביניהן, נמסר היום בהודעה רשמית שפורסמה כאן.

היחסים בין שתי המדינות נותקו ב־1971 כתוצאה מפעולות צבא ירדן נגד הפלשתינאים.

בהודעה רשמית נאמר כי חידוש היחסים בא על מנת לגייס את כל כוחותיה של האומה הערבית מול האוייב הציוני ועל מנת לתמוך בשיחרור השטחים הכבושים.

שפל חדש ללירה שטרלינג

לונדון, 22, (יופי"ע) — השטרלינג הבריטי ירד היום לשפל חדש שאין לו תקדים והוא נמכר ב־1.8095 דולר. נקודת השפל הקודמת של הלירה נרשמה ב־9 באפריל כאשר היא נמכרה ב־1.8350 דולר.

דנמארק מציעה למצרים אשראי של 3.5 מיליון ליש"ט

קאהיר 22 (עיר) — ראש ממשלת דניה, אנקר יורגנסן, הגיע היום לביקור של 5 ימים, אמר אחרי הגיעו לבירה המצרית כי הוא ישוחח עם פקידים מצריים על בעיות המזרח־התיכון. עם זאת ציין, כי אין לארצו כל יוזמות משלה להציע למצרים.

יורגנסן נתקבל בשדה התעופה על ידי עמיתו המצרי ממדוח סאלם, אמר כי אין ארצו יכולה לשחק תפקיד חשוב במזרח התיכון. בציינו כי זהו ביקורו הראשון של ראש־ממשלת דניה במצרים הוא הדגיש כי מגעים אישיים הם חשובים יותר מפני שהם מקדמים את ההבנה בין העמים.

ראש ממשלת מצרים אמר, כי השיחות הרשמיות נוגעות גם בקשרי התרבות והכלכלה בין שתי הארצות. שר הכלכלה המצרי אמר כי שתי המדינות יחתמו על חוזה מסחרי. הוא הוסיף כי דניה הציעה למצרים הלוואה בסך 3.5 מיליון שטרלינג ללא ריבית. מקורות דנים מציינים, כי ההלוואה תנוצל לקניית מכונות וציוד לתעשיית השימורים, ולמפעלי תעשיה אחרים.

מצפים כי יורגנסן ייפגש עם נשיא מצרים אנואר סאדאת בעת שהותו במצרים וגם יבקר בלוקסור, באסואן ובתעלת סואץ.

יפן הבטיחה 100 מיליון דולר אשראי למצרים

קאהר 22 (עיר) — יפאן הבטיחה להעניק בשלוש השנים הקרובות אשראי בסך 100 מיליון דולר למצרים — הודיע היום דובר שגרירות יפאן כאן.

שתי הארצות משלימות עתה הסכם לפיו תגיש ממשלת יפאן אשראי על מנת לאפשר מימון של סחורות יבוא מיפאן למצרים ובעיקר מכונות וחומרי תעשייה, הוסיף הדובר.

סין תספק למצרים חמרי גלם לתעשיה

פקינג, 22 (עיר, ויופי"ע) — סין תספק למצרים חומרי גלם אסטרטגיים לתעשיה והיא מוכנה לסייע לה בכל התחומים, הכריז היום סגן נשיא מצרים, חוסני מובארק באוזני קבוצת שגרירים ערביים כאן לפני צאתו את בירת סין בדרכו לאיזור התיכון של סין.

סוכנות הידיעות המצרית מוסרת כי שתי הארצות גם החליטו על הגברת קשרי המסחר ביותר מ־40 אחוז ובאופן מיידי ועומדות לחתום על חוזה כלכלי לזמן ארוך.

בידיעות מפקינג נמסרה הסוכנות כי הישגים אלה כלולים בתוצאות ביקורו של מובארק בסין.

התוכנית לשיתוף כלכלי ומסחרי כוללת יבוא של חומרי גלם אסטרטגיים בשביל התעשיה שונות מסין בסך 10 מיליון דולר, אך הסוכנות המצרית לא פרסמה מה הם סוגי חומר הגלם.

כן סוכם להגדיל את היקף הסחר בין שתי הארצות עד ל־120 מיליון דולר השנה בהשוואה להיקף הסחר בסך 86 מיליון דולר אשתקד.

בדיווחים ששלחו לעתונים במצרים ציטטו את מובארק שאמר כי סין „נענתה בצורה חיובית ההדדית לכל ההצעות שהוגשו על ידי המשלחת המצרית".

ראש ממשלת סין גינה בנאום שהשמיע בסעודת הערב את „שתי מעצמות העל" — את ארה"ב ואת ברה"מ בגלל התערבותן בענייני המזרח התיכון.

אידי אמין לביקור בטוניס

בלגראד 22 (ע"ר) — נשיא אוגנדה אידי אמין יצא היום את יוגוסלביה בתום ביקור רשמי של יומיים.

יעדו של אמין לא פורסם, אך פקידים בטוניס אמרו אתמול כי הוא יתעכב בטוניס.

לפני צאתו את יוגוסלביה קיים אידי אמין סיבוב שני של שיחות פוליטיות עם נשיא יוגוסלביה המרשל טיטו. הם שוחחו על בעיות בינלאומיות ועל בעיות בעלות ענין משותף לשתי הארצות — מסרו כאן מקורות רשמיים.

מורלה
מעט היוקרה השוויצרי

דובקס
המתנה היפה ביותר

ארומור
צבעי דלתות וקירות

לימונטה
טעם חדיש נגד כתמים.

הרב י. סיאני — יו"ר המועצה הדתית בגדרה

הרב ישעיהו סיאני נבחר אמש פה אחד כיו"ר המועצה הדתית בגדרה. כסגן וכ"מ היו"ר נבחר מר דוד כהן, לגזבר נבחר מר צדוק גיבלי.

בישיבת המועצה הדתית החדשה, נכחו חברי המועצה המקומית, חברים מהמועצה המקומית היוצאת, נציגי משרד הדתות, הרבנות המקומית, מזכיר המועצה הדתית וקהל רב. פתח וניהל את הישיבה מר יוסף קלמנוביץ' מנהל המחלקה למועצות דתיות במשרד הדתות.

דברי ברכה השמיעו הרב שלום ס. גמליאל מנהל אזור ירושלים וחבל ההר והדרום של משרד הדתות, הרב ישראל דרומי, הרב המקומי, מר יוסף קלמנוביץ, בשם שר הדתות ומשרד הדתות, ומר יוסף גרפי ראש המועצה המקומית גדרה. כל הדוברים קראו לאחווה, שלום ורעות בין כל הגורמים המקומיים. השיב ברכה למברכים הרב ישעיהו סיאני.

נבחר ראש מועצת יבניאל

חנוך בן צור, נציג המערך, נבחר אמש לראשות המועצה המקומית יבניאל, לאחר שראש המועצה הקודם עמוס אברמסון, מסיעת גח"ל, התפטר מראשות המועצה.

במועצה המקומית יבניאל ישנם 9 נציגים, מהם תמכו בחנוך בן צור שני חברי המערך, שלושה נציגי הרשימה המקומית ונציג אחד של המפד"ל. התנגדו שלושה נציגי גח"ל.

התיישבות רחבה בשטחים

ראש־הממשלה בביקורו ביישובי בקעת הירדן, חזר ואמר, הירדן גבול הבטחון של ישראל והיישובים במקום בסיס קו הבטחון, שמטעם זה לאחר נאום סקרנטון, ישראל לא תיסוג מן האיזור הזה, גם כשלדעת האמריקנים הוא „שטח כבוש".

לשאלת המתיישבים אם החלקות הידועות בבקעה ייצארו בידיהם, מאחר שנשמעות מחוץ ומבית דעות על פינוי, השיב ראש הממשלה: הבטיחו לבצוע. שום יישוב לא הוקם כדי שיפונה ביום מן הימים.

התיישבות החדשה כוללת, כדבריו, בקעת הירדן ורמת־הגולן, סביבות ירושלים והר חברון, פיתחת רפיח ואופירה. מנהל מחלקת ההתיישבות של הסוכנות הגיש תוכנית־אב להתיישבות בבקעה המקיפה שמונת אלפים מתיישבים.

עמידה איתנה של הממשלה לבצע התיישבות זו, ללא רתיעה מלחצי חוץ ופנים, עשויה להוסיף מתיישבים באיזורים אלה, כשבנוסף לבטחונם שלא יזיזו אותם ממקומם יקבלו את חלקם במים, שיכון וקרקע.

הממשלה בדיוניה על ההתיישבות בעתיד, כפי שהודיעה, תיתן גם את דעתה לעתיד של מחנה קדום ולהתנחלות בהר שומרון. בנושא זה ישנם חילוקי־דעות, כידוע, ויש להניח, שהממשלה תמנע מהורדת מתנחלים ממקומם.

יש לציין, שבחלקים ניכרים של ההתיישבות העובדת ניכרת התעוררות להקמת יישובים ביהודה ושומרון. כינוס אלף חברי מושבים וקבוצים שייערך באלה הימים אמנם אינו מתכנס על דעת המוסדות הרשמיים, אך הוא מעיד שבין אנשי האדמה ישנם הרדה לעתיד הגדה ועניינם לצדד את חברי הממשלה התומכים בהתיישבות בכל השטחים.

קריאה להתיישבות רחבה ומהירה בכל חלקי הארץ כלולה בהחלטות ועידת בני־עקיבא, שכוזרות הברית בארץ ובחוץ־לארץ להתיישבות־קבע בגליל וברמה ביהודה ושומרון.

מן הדין שהממשלה תיענה לרצון שכבות חלוציות בקביעת תכנית־התיישבות מקיפה ובביצועה המהיר. אין ספק, זו דעת הרוב המכריע של תושבי הארץ.

ביקורו של סינאטור יעבץ

הסינאטור הריפובליקני יעקב יעבץ, יהודי וידיד ישראל, בביקורו בארץ לאחר סיור בארצות־ערב, אמר, שהתרשמותו משיחותיו עם מנהיגי ערב, סאדת, אסאד וחוסיין, ש„מכירים בעובדת קיומה של ישראל". לדעתו, אין הערבים שׂשים למלחמה ודעתם נתונה לשיפור מצבם הכלכלי.

שליטי ערב נבגצו עמו, על אף היותו סינאטור פרו־ישראלי מובהק, כנראה, להפגין כלפי חוץ, שאם ישראל תיסוג מכל השטחים, לא יוסיפו להלחם. הם גם יודעים היטב, שביקורו באיזור הוא על דעת הממשל האמריקני, ויש עניין בו במערכת הבחירות לנשיאות.

ראוי לציין, שיעבץ סירב להפגש עם עראפאת, שהוצע לו בהיותו בסוריה. האורח השני, סינאטור צ'ארלס מתיאס, כן נועד עם ראש אש"ף בבירות.

מותר להטיל ספק רב בנציגה המתונה של שליטי ערב, כהתרשמותו של סינאטור יעבץ, שהרי מדיניותם כל הזמן מוכיחה את ההיפך. ייתכן, שדעה זו רצויה למימשל האמריקני, כראיית שמדיניותו הפיגה בבקעת את המתיחות, אך אין היא רצויה ביותר לישראל, המעוניינת ביותר באמצעים הדרושים כדי לשמור על בטחונה.

עד כה לא ידוע אם הנשיא פורד מוסיף להתנגד בתוקף להענקות רביע־הבינים, את שמא יסכים לאיזו שהיא פשרה, כגון קיצוץ בסכום ובתור אשראי. מאחר שביקורו של יעבץ באיזור הוא מן הסתם שליחות בלתי רשמית, הרי יש לשער שניסה לפעול במגמה של הרגעה, כרצונו של המימשל בוואשינגטון.

מר יעבץ, מבכירי הסינאטורים הריפובליקנים, מדגיש ידידותו של פורד לישראל, על אף חילוקי־הדעות בעניינים שונים, הדגשה בעלת משמעות בשנת בחירות.

מורד וגילויין

החלטתו הפזיזה של שר החינוך והתרבות להעניק פרסי ישראל לעוסקים בקולנוע וטלוויזיה, גרמה להורדת רמת היוקרה של פרסים ממלכתיים אלה. ראשית, ספק רב אם עסקי־בידור אלה, גם כשהם עשויים ביכולת, יש לכלול אותם במסגרת פרסים למפעלי תורה ומדע, אמנות וטכנולוגיה, המייצגים יצירת אנשי־סגולה במדינה. שנית, שני ענפים אלה בארץ רחוקים עדיין מרחק רב משכלול יצירתי, ואין מקום כלשהו להעניק פרס ממלכתי לעוסקים בהם.

בין שהשר טעה בהערכתו, ובין שעשה מה שעשה משיקולים פוליטיים־חברתיים, החלטתו פגעה בפרס הנושא שם המדינה.

לאחר החלטתה זו הידרדרות היתה בלתי נמנעת. שכן בחברה הישראלית תופסים „בדרנים" מסוגם מקום־בראש, הן מבחינה מקצועית והן מבחינה חברתית. בחוגים אלה השמצת היהדות ומזלזלי מצוותיה, כלעג שלוח־רסן על אישים במדינה, הם יתרונות ולא חסרונות. זה היצור הטיפוסי של הבוהימה השמאלנית.

הן החלטת השר והן קביעת ועדת־השופטים אינן מפתיעות. הן מתהלבות היטב במורד המדהים של חלקים ניכרים בחברה הישראלית. הנוער בארץ, שבחלקו נגוע בקיטרוג כלפי פנים בענייני יסוד, זיקה לכרחה, זכותו על הארץ וכיוצא, מתן פרס־ישראל ל„ניקוי ראש" יוסיף לטפח בו הרס עצמי.

כבוד השר ישמיע ודאי בלשון חסודה ומליצית את תגיגיו על הצורך בהעלאת המוראל, תוך התעלמות מהחלטתו המסייעת בכיוון ההפוך.

בעלי פרסים הראויים לכך, נקיי־הדעת משיעמדו על כבוד הפרס וכבודם, יסלקו בכשלה זו.

ברז'נייב חזר לפעילות

מוסקבה 22 (יופי"ע וע"צ) — ליאוניד ברז'נייב, המזכיר הכללי של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, הופיע היום בפני הציבור זו הפעם הראשונה מזה 46 יום.

המנהיג הסובייטי הופיע בעצרת בקרמלין שנערכה לציון יום הולדתו ה־106 של לנין. המנהיג הסובייטי נראה בריא ובמצב מאושש. הוא צולם לאחרונה ב־7 במרס, יומיים בלבד אחרי שנסתיים הקונגרס ה־25 של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית. העדרו הממושך עורר ניחושים בקרב משקיפים פוליטיים ועורר שאלה אם לא חלה שוב.

קיסינג'ר מגנה בחריפות התערבות בריה"מ באפריקה

וושינגטון, 22 (יופי"ע) — שר החוץ הנרי קיסינג'ר הזהיר היום כי „התערבות סובייטית חסרת אחריות באפריקה מוסיפה להיות גורם מסוכן ביותר".

קיסינג'ר אמר במסיבת עתונאים ערב צאתו לסיור באפריקה, כי ארצות הברית תתנגד לפעולות בלתי אחראיות ויש לה היכולת הצבאית לעשות כן. הוא אמר כי ארה"ב גם מוכנה להוסיף ולפעול למען עולם של שלום.

כאשר נשאל מה על הסובייטים לעשות, אמר קיסינג'ר כי עליהם להגביל את השימוש הנרחב בסיוע צבאי, ועל הכוחות הקובניים לצאת מאפריקה. הוא העריך כי ישנם כיום כ־15 אלף חיילים קובנים באפריקה, רובם באנגולה.

נשיא איטליה נחשד בשוחד

רומא 22 (ע"ר וע"צ) — עתוני איטליה מסרו היום כי מסמכים שנתקבלו ממיניסטריון המשפטים של ארה"ב מזכירים אדם הנקרא בשם צופן „אנטלופ סנדלר" המעורב בפרשת השלמונים שחולקו על ידי חברת „לוקהיד" האמריקאית הוא אולי ג'ובאני ליאונה, נשיא איטליה.

הידיעות שהתפרסמו בכל העיתונים הגדולים באיטליה בעמודים הראשונים מוסרות כי ועדה פרלמנטארית איטלקית בוחנת עתה את המיסמכים שנתקבלו מארה"ב וכל הסימנים מראים שהמדובר בראש־ממשלה לשעבר.

„לה רפובליקה" מצטט חבר ועדה זו, מבלי להזכיר את שמו, שאמר „הגירסה העקשנית והמבוססת הרווחה בועדה סוברת כי „אנטלופ סנדלר" הוא ג'ובאני ליאונה".

הוטל עוצר על מחנה הפליטים בטול כרם

עוצר הוטל אתמול על מחנה הפליטים בטול כרם, שבו אירעו בשעות הבוקר התפרעויות של תלמידים. העוצר הוסר בשעות הערב.

ב־8 מהכניסות של סמטאות הקסבה הותקנו בפקודת המימשל הצבאי, שערי ברזל, שננעלו על מנעול ובריח. באמצעות שערים אלה, יקשה עתה על המתפרעים, שניצלו את הסימטאות המפותלות, להתארגן להפגנות ולפרוץ … בבת אחת — דבר שהקשה על כוחות הבטחון להשליט את הסדר. הושארו רק שתי כניסות פתוחות ללא שערים, שיישמרו דרך קבע על ידי כוחות הבטחון.

תלמיד, תלמידה
אם את/ה מעונין/ת
לעסוק בעת שירותך בצה"ל
במקצועות האלקטרוניקה
ולקבל הסמכה ממלכתית,
תעודת גמר 4 שנתית מסמ"ד
לימודי אלקטרוניקה
(לימודים דו־שנתיים)
בתאום עם צה"ל
עם גיוסם לצה"ל יועסקו הבוגרים והבוגרות במקצועם.
מתקבלים:
נערים — תלמידי י' ו־י"א, בני 16—17 חודשים.
נערות — תלמידות י'—י"ב, בנות 16—18, הלומדים בתקיימים במוסדות המפורסמים לה
* הדסה־נעורים ע"י כפר ויתקין (עם פנימיה).
* אונים — מרכז להכשרה מקצועית כפר … (עם פנימיה).
* חוות הנוער הציוני ע"ש ד"ר … שטיין — קטמון ירושלים (עם פנימיה)
* מושלב — מכון ישראלי להשכלה … חרושת 15 ת"א (בלי פנימיה).
* „יד לבנים" „עמל" — מגידו … פנימיה).
* בי"ס מקיף ד' — הנוף יהודה הלוי, … שבע (בלי פנימיה).
פרטים והרשמה בבתי הספר
פרטים בכתב ניתן לקבל בדואר צבאי 150

[ע]לייה המונית לרגל של עולים חדשים

[...]רים ובקורים בגוש עציון ובהרי חברון

שני, ד' דוהחה"מ ערכה מח־
[ע]ליה הקליטה של הסתדרות
המזרחי בשיתוף פעולה עם
[...]ת להכשרה דתית במשרד ה־
[...]המחלקה לקליטה חברתית של
[...]לקליטת עליה, עליה לרגל
[...]ים, שהיתה קשורה עם סיור
[...]קורים בגוש עציון ובהרי חב־
[רון.]

[...]ה מארבעים אוטובוסים ש־
[...]חברת „אגד" יצאו במקומות
[...] בששים וששה צרים ו־
[...] על תנית האוטובוסים התנו־
[...]סי בד גדולים שבשרו את
[...]טיול. באו עולים מכרמיאל
[...]מאשקים ונתיבות בנגב, מ־
[...]ב של העליה בשנים האח־
[...]וביניהם דוברי אידיש מ־
[...]וסיה ורומניה, דוברי רו־
[...]אורים השונים של סוביש־
[...]דוברי אנגלית מארה"ב, קנ־
[...]ליה ובעיקר דוברי גרוזינית
[...] ובסיה לקחו חלק כאלפים
[...]רה ובנוסף לזה הרבה מ־

שכל משתתפי הסיור ללא
הכלל, היו חברים מארגנ־
אגודות הפועל המזרחי, ש־
בהוצאות המרובות של ה־
שלום סמלי בלבד.
[א]חד מארבעים האוטובוסים
[...]ידי הסניפים־ועסקנים וחי־
[ק]ומות מגוריהם של העולים.

שהסבירו את כל האתרים ההיסט־
וריים, נקודות התישבות וכד' שעל
ידם עברו בדרכם לגוש עציון.
באלון שבות, ע"י האלון ההיסטו־
רי, השריד היחיד של „הגוש" נת־
קבלו ע"י ראש מחלקת העליה ו־
הקליטה, יצחק קדמון, שמסר להם
על ההיסטוריה רבת ההוד של גוש
עציון ועל 4 נקודות התנועה ומפ־
עלי „יד שפירא" שהוקמו בגוש ל־
אחר „מלחמת ששת הימים".
שר הפנים, חברנו ד"ר יוסף בורג
הביא לעולים את ברכת התנועה ו־
נתקבל על ידם בהתלהבות רבה.
משם הגיעו במרוכז לקרית ארבע
וקבלו מראש המחלקה הסבר ברחב
הן באיזור התעשיה והן באיזור ה־
מגורים.
גולת הכותרת של היום היו הבי־
קורים ליד קברי האבות והאמהות
במערת המכפילה, ליד קבר רחל
אמנו וליד הכותל המערבי, שליד
בית מקדשנו תאוכרו תפילות ובקשות
ליד כל המקומות הקדושים.
ברחבה ליד הכותל המערבי קבל
את פני העולים שר הדתות ד"ר יצ־
חק רפאל והביא להם את ברכתו
וברכת משרדו.
בשעה הערב המאוחרות חזרו ה־
עולים למקומותיהם ולבתיהם, לרבים
בהם היה זה בקור ראשון בירושלים
וטיול במרחבי הארץ בכלל וברגשי
תודה נפרדו מהמארגנים.

„בית הטובעים בכינרת [...]רחצו במקומות אסורים

[...]צוים בכלל האנשים ש־
[...]נרה בי"ה השנים האח־
[...]רחצו במקומות אסורים

[...]תיים מוסר, כי דבר זה
[...]דיקה שערכה משטרת מר־
[...]ים בנושא זה. כן העלתה
[...]ע"פ הנדבג הסטטיסטי
[...]בכינרת מדי שנה בשנה
[...]נת, השנה הגרועה ביותר
[...]ים האחרונות היתה שנת
[...]סבעו 14 איש. שנה שבה
[...]רבנות היה מועט ביותר
[...]19, שמספר הנספים בה
[...]בלבד. ב־1972 טבעו 12
[...]197 8 אנשים, ואילו ה־
[...]טבע נער בן 16 תושב

מכל המתרחצים בכינרת כי יכנסו
לכים רק במקומות המותרים לרח־
צה, אשר בהם יש מצילים. כמו כן
מבקשת המשטרה לאור נסיון הע־
בר, לא להכניס ילדים שאינם יוד־
עים לשחות לתוך אבובים, בשל ה־
אפשרות של הופעה רוח פתאומית,
הסוחפת את המתרחצים ללא אזה־
רה מוקדמת למרכז האגם. זהו דבר
מסוכן לכל המתרחצים, אך בניחוד
יש בו סכנה לילדים ולאנשים ש־
אינם יודעים לשחות.

מחוז העמקים מבקשת

[...]ת מפעל הפיס

300,0 ל"י זכה המספר:
10,0 ל"י זכה המספר:
50,0 ל"י זכה המספר:
10,0 ל"י זכו המספרים:
6093
5,0 ל"י זכו הכרטיסים ה־
369856 347055 148540 00[...]
744210 696506 386008 315
1, ל"י זכו הכרטיסים ש־
מסתיימים ב־[...]
13835 10711 [...]
37217 30315 28564 246
97
ל"י זכו הכרטיסים ש־
מסתיימים ב־ 00679
05227 00679
55797 53758 43510 36
80544 65
ל"י זכו הכרטיסים ש־
מסתיימים ב־5374
7072 5374
ל"י זכו הכרטיסים ש־
מסתיימים ב־0438
0444 0438
1102 1063 0770 0752
3708 2389 2382 1633
3923 3703 3405 2973
5039 4998 4751 4561
7358 7240 6492 6424
9017 8645 8613 8445
[...]" זכו הכרטיסים הרגי־
[...]ים מסתיימים בספרה 2.

100 מחקרים בכינוס האגודה לחקר החינוך

יותר מ־100 מחקרים בנושאים חי־
נוכיים שנערכו בארץ בשנים הא־
חרונות הוצגו ביום ה' בפתיחת הכי־
נוס המדעי הראשון של האגודה ה־
ישראלית לחקר החינוך שהתקיים
באוניברסיטת תל אביב.
האגודה החדשה (א. י. ל.ק.) נוס־
דה לא מכבר ע"י בתי הספר לחי־
נוך באוניברסיטאות, והברים בה
חוקרים ואנשי חינוך, מכוני מחקר,
אנשי־משרד החינוך והתרבות ונציגי
מוסדות חינוך רבים.
שר החינוך והתרבות מר אהרן יד־
לין אמר בדברי ברכתו בפתיחת ה־
כינוס, כי משרדו מברך על הקמת
האגודה החדשה. השר הדגיש, כי
יחסי הגומלין בין המחקר בחינוך
לבין קובעי המדיניות החינוכית ב־
ישראל משמשים דוגמה לארצות
רבות ובכללן אף לארה"ב. עם זאת,
ציין השר, כי משרד החינוך אינו
יכול לקבל תמיד את „הפסיכיזם"
של החוקר המדעי והוא חייב להת־
בסס בעבודתו גם על תאוריות ש־
עמדו במבחן האמפירי.
כן השמיעו דברי ברכה רקטור אונ־
יברסיטת תל אביב פרופ' ש. סי־
מונסון ויו"ר האגודה הישראלית
לחקר החינוך ד"ר מיכאל חן. הכי־
נוס ימשך יומיים ובמהלכו תתקיי־
מנה 33 פגישות של קבוצות דיון.
במרכז הכינוס עומדות הרצאותיהם
של מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
מר א. פלד, פרופ' לי קרונבך מ־
אוניברסיטת סטנפורד בארה"ב ו־
פרופ' א. פ. קלינגבר מהאוניברסיטה
העברית.

מאסר וקנס לקבלן שהעלים הכנסות

קבלן לעבודות עפר שהורשע ב־
עבירות של העלמת הכנסות נדון
אתמול בבית המשפט העליון בירו־
שלים לשישה חדשי מאסר בפועל
ולקנס בסך שבעים ושמונה אלף
ל"י.
האיש משה לוי הואשם בכך ש־
העלים משלטונות המס הכנסות ב־
מאות אלפי לירות מעבודות עפר
שעשה בשביל משרד הבטחון. הקב־
לן כפר באשמות נגדו וטען כי מדו־
בר בסכומים שהשקיע בעבודות ש־
שה וכי הוא חייב לשלם את הסכו־
מים הללו לאנשים שונים. בית ה־
משפט המחוזי בתל אביב מצא אותו
אשם בחלק מהעבירות שיוחסו לו
וגזר עליו ששה חדשי מאסר בפועל,
12 חדשי מאסר על תנאי וקנס בסך
18 אלף ל"י.
הן הקבלן והן המדינה ערערו בפ־
ני בית המשפט העליון — זה על
הרשעתו בדין ועל חומרת העונש,
וזו על זיכויו של הנאשם מחלק מ־
עבירות המס שיוחסו לו.
לאחר שהשופטים א. ויתקון י.
כהן וב. שרשבסקי שמעו את הצדדים
החליטו לדחות את ערעור הנאשם
ולקבל בחלקו את ערעור המדינה.
בפסק הדין הדגישו השופטים כי
„צריך להיות ברור לכל מצהיר בר
דעת שעליו לגלות בהצהרתו את ה־
סכומים שהושקעו על ידו בעבודות
שביצע, ואין זה משנה אם כתוצאה
מביצוע העבודות נתגבש כבר חוב
שניתן לתבוע אותו משפטית".
השופטים העירו גם, כי מן הראוי
שלשלטונות המס יבחנו מחדש את
הנוהג שפקיד השומה אינו מוציא
שומות עד גמר ההליכים הפליליים
נגד הנישום, דבר הדוחה למעשה
לזמן ארוך את תשלום המס על ידי
הנישום.

מאסר וקנס למעורב ב„תאונת התאומים"

בית משפט השלום באשקלון הטיל
אתמול 18 חדשי מאסר, מזה 9 חד־
שים בפועל ו־9 חדשים על תנאי,
על אייל מקיס, סמל בצה"ל, ש־
הורשע בכך שב־20.6.75 גרם למו־
תם של שני התאומים שאול ויונתן
נתן ז"ל בתאונת דרכים באשקלון.
כן הטיל השופט צבי נדיב על ה־
נאשם קנס של חמשת אלפים לי־
רות ושלל את רשיון הנהיגה שלו
לתקופה של 8 שנים.
אייל מקיס הואשם בכך ש־5
ימים בלבד לאחר שקיבל רשיון נהי־
גה יצא במכונית קונסטה 1300, ה־
שייכת להורי חברתו, לנהוג בכביש
הדו מסלולי בכניסה לאשקלון. תוך
כדי הנסיעה, סטתה המכונית סטיה
חדה שמאלה, עברה את אי־ההפרדה
בין שני המסלולים למסלול הנגדי,
ותוך כך פגעה בין היתר בקלנוע
של התאומים המנוחים, שנסעו בכי־
וון הנגדי, בהתאם לחוק.
בכתב האישום שהוגש ע"י סגן
פרקליט מחוז הדרום עו"ד פנחס
דיין, נאמר בין היתר, שהנאשם לא
היה בקיא בהפעלת המכונית, שהוא
נסע בבהירות גדולה וכי סטה מנ־
תיבו ועבר לנתיב הנגדי ותוך כך
גרם ברשלנות למותם של השניים.
השופט הסכים לדחות את ריצוי
העונש ל־30 יום, כדי לאפשר לס־
ניגור להגיש ערעור לבית המשפט
המחוזי.

קבלן חשוד בגניבה

קבלן חשמל נעצר ע"י משטרת
יבולון כחשוד בגניבת 11 שקי מלט
מאתר בנין ברחוב הטיילת בקרית
ים.
בני (בן אריה) ישראל הובא את־
מול לפני שופט שלום בחיפה. ב"כ
המשטרה טען, כי החשוד נעצר ל־
אחר שהופתע יחד עם שני אחרים
תוך כדי גניבת המלט מאתר הבניה.
היא הוסיף, כי לאחרונה ארעו מקרי
גניבת מלט מאתרי בניה באיזורי
הקריות.
השופט הוציא פקודת מעצר ל־6
ימים נגד כל אחד משלושת החשו־
דים.

מלך מארוקו

(סוף מעמוד 3)
[...]ומיים בקהילות קטנות,
[...]הרב. חידשו גם קהי־
[...]יימות בבאות הקודמות

[...] אפריקה עורר בעיית
[...]ורדים בצרפת, אבל לא
[...]שת כפי שהיא קיימת
[...]זאת בכמה קהילות הצ־
[...]ה וגרמה מחלוקת במגע
[...] וגם ביחס לנוסח ה־
[...]ים שלא היו ידועים
[...]לא, שהמגמה הכללית
[...] היא למנוע היכוכים
[...]אשר.

[...]יש להתריע, שהקליטה
[...] יהודי צפון אפריקה,
[...]מארוקו, בצרפת, היא
[...] ההתבוללות, מה עוד
[...]ורבות מתחילים להת
[...]צרפת, דבר אשר יהודי
[...]לא ידעו בכלל בארצות
[...] זו אינה באה לידי
[...] על השתלבות יהודי
[...] בצרפת, אבל התורה
[...]תורמת במאומה לפת־
רונה. להיפך, צריך להתריע על כך
במטרה למצוא אמצעי מניעה.

* *

מלך מארוקו פנה בקריאה נלהבת
ליוצאי ארצו לחזור למולדת. בעת
סכנת מלחמה עם אלג'יריה. ברור,
שהקולונים הצרפתים, שעזבו במרו־
רות את מארוקו, לא יחזרו לשם. ספק
רב אם מוסלימים שהסתדרו בארצות
המערב יחזרו למולדתם. כמובן, ש־
אין לצפות, שיהודים יוצאי מארוקו
יחזרו ממדינת ישראל או מצרפת
למולדתם. אחרי שעזבו אותה עם
טעם מר בלבם. בפרט, שמארוקו
התקרבה בשנים האחרונות לליגה
הערבית ושלחה לסוריה צבא להילחם
בנו, כפי שהיה הדבר במלחמת יום
הכיפורים.
מלך מארוקו מתאמץ אפילו להפ־
גיש יהודים עם נציגי אש"ף, תוך
מטרה למצוא קרן משותפת, לכונן
נסיעות יהודים מארצות ערב הנמ־
צאים בארץ ורוצים לחזור לארץ
מולדתם. אין להעלות על הדעת ש־
דבר זה ייצא לפועל, אך כפי הנראה
חושב מלך מארוקו שיוכל על ידי
כך להחזיר יהודים לארצו.

כתב אישום נגד נאשמי המהומות בראש העין

בעקבות המהומות שהתחוללו ב־
ראש העין בפברואר בשנה הוגש
אתמול כתב אישום נגד 17 מתושבי
המקום לבית המשפט המחוזי בת"א,
על ידי פרקליטות מחוז המרכז.
הנאשמים הם צעירים בין 17 עד
24. עו"ד נורית שניס, סגן פרק־
ליט המחוז, מאשימה אותם בהתקה־
לויות שבהן הועלו באש מכוניות
המשטרה. נגד הנאשמים הועלו שני
סעיפי אישום: מהומות ותקיפת שו־
טר בעת מילוי תפקידו.
בכתב האישום נאמר כי ב־6 ב־
פברואר השנה, בשעה 6 בבוקר,
הוצבו מחסומים בדרך הכניסה ל־
ראש העין. אל המקום הגיע כוח
משטרה במטרה לפנות את הדרך.
באותה עת ובסמוך לכך החלו מת־
קהלים תושבי המקום בכניסה ליד
המחסומים. ההתקהלות הגיעה למס־
פר של מאות אנשים, ביניהם יל־
דים שהפסיקו את לימודיהם, והם
מנעו בעד המשטרה מלהסיר את
המחסומים.
בשעה 9 לערך הגיעה למקום רב־
בת נוספים והמתקהלים, ביניהם ה־
נאשמים, מנעו את המשך מסעה.
הם יידו אבנים לעבר הרכבת והיא
נעצרה.
סגן ניצב מנשה גולן, סגן מפקד
מרחב המרכז של משטרת ישראל,
עמד על ההתרחשויות ובאמצעות
רמקול דרש מן המתקהלים להתפזר
ולאפשר את פינוי המחסומים. כש־
לא נענה — הורה לכוח המשטרתי
לעזור את המתקהלים. בתגובה החלו
המתקהלים ליידות אבנים לעבר אנ־
שי המשטרה.
כל עשרת עדי התביעה בתיק זה
הם שוטרים.

נענש על פגיעה בדגל המדינה

ירקן חיפני שהורשע בפגיעה ב־
כבוד דגל המדינה ובתקיפת אורח
[...]התאריע על כך שהשתמש בו לשם
כיסוי ארגז ירקות — נידון בבית
משפט השלום בחיפה ל־750 ל"י
קנס או 75 ימי מאסר תמורתם, וכן
3 חדשי מאסר על תנאי למשך 3
שנים.
השופט מיכה לינדנשטראוס לא
החמיר בדין בשים לב לעובדה ש־
הנאשם יחיאל בן אברהם דהאן, בן
39, בחיפה, הוא נכה תאונת עבודה
ובתקיים ביום מקצבת הביטוח הל־
אומי.

● 9 צעירים החשודים בשוד בנ־
הגות נעצרו אתמול בחצות ע"י כו־
לק הבילוש של משטרת חיפה.
סריקה שנערכה במקום בו בלי־
לה הביאה למעצרם של 9 צעירים,
בני 17—18, החשודים במעשה השוד.

מעצר לנאשמים בהריגת הצעיר יוסף שמעוני

כתב אישום באשמה של הריגת
הצעיר יוסף שמעוני בן ה־17 הוגש
אתמול לבית המשפט המחוזי בתל
אביב נגד שלשה נאשמים, ופר־
קליטות מחוז תל אביב ביקשה לעצ־
רם עד תום משפטם.
לבקשת הסנגור נדחה הדיון ב־
בקשה המעצר כדי שיוכלו לעיין ב־
חומר הראיות.
שלשת הנאשמים הם רפאל כחלון
בן 17, יעקב שלם בן 18 וזעירר בן
16. בכתב האישום נאמר כי הש־
לשה באו לקלנוע תל אביב ב־17
בחודש מארס האחרון ב־4 אחר ה־
צהרים. במקום היו יוסף שמעוני
וחבריו יוסף בשיה ובידם כרטיסים
ביותרים. השנים הציעו את כרטי־
סיהם למכירה וההפתה ויכוח ביניהם
ובין הנאשמים על מחירי הכרטיסים.
הוויכוח הפך לקטטה ובמהלכה הפיל
כחלון את שמעוני על המדרכה. זה
נפל על ראשו ולא חזר עוד להכ־
רתו עד מותו בבית החולים איכי־
לוב.
השלשה נאשמים בהריגה והתבי־
עה מבקשה לעצור אותם עד תום
ההליכים.

● מאה קרטונים עגבניות ש־
הוכנו למשלוח ע"י חקלאי מושב
דיקלה בצפון סיני, נגנבו במוצאי
החג ע"י אלמונים. ערך הגניבה כ־
3500 ל"י. אנשי המשק מסרו תלו־
נה למשטרת רפיח וזו פתחה ב־
חקירה.

נזקים לבית קפה על רקע דמי חסות

נזקים נגרמו ביום ד' בלילה ל־
בית קפה בת"א שבעליו סרבו לשלם
„דמי חסות", ובעקבות המקרה נעצרו
ארבעה חשודים. אולם החשוד העי־
קרי, עריק מצה"ל, נפצע והכתלק
כבית החולים שם קיבל טיפול רפו־
אי.
בליל החג השני התלונן בעל קפה
„אביבי" ברח' יהודה המכבי, כי הוא
מוטרד על ידי צעיר הדורש ממנו
„דמי חסות" בסך 1000 ל"י. ביום
ד' סמוך לחצות הופיע הצעיר שניה
עם אחדים מחבריו. הוא דרש כסף.
וכשסרב בעל המקום לשלם לו שבר
את מכונת המיצים ובמהלומת אג־
רוף ניפץ את זגוגית חלון הראווה.
הבריון נפצע ונגרמו לו חתכים ע־
מוקים בידיו. הוא הועבר על ידי
חבריו לבית החולים הל השומר.
המשטרה הגיעה בינתיים ועצרה
ארבעה מחבריו, אך החשוד העי־
קרי עזב את בית החולים לאחר ש־
קיבל שם טיפול. זהותו ידועה וכן
נודע, כי הוא עריק מצה"ל.

התכנס ועד הנאמנים של רמות שפירא

לרגל ביקורם בארץ של ראשי
הידידים של „רמות שפירא", מרכז
נוער לחינוך ולתרבות, ההקדמה ב־
תל־המוסד־ססה בקאמפוס של המר־
כז ישיבה חגיגית של ועד הנאמנים
של „רמות שפירא".
מר הוורם ויסלמן, יו"ר ועד הנא־
מנים, פתח את הישיבה בקדמו בבר־
כת התג את חברי ועד הנאמנים
מהארץ ומחוץ־לארץ והביע את שמ־
חתו על ההזדמנות להראות לחבר־
ועד הנאמנים את מרכז „רמות שפי־
רא" בגידולו ובהתפתחותו.
הרב ד"ר יעקב רינשטיין, יו"ר
ההנהלה, עמד על התפתחותו של
המרכז ועל הבעיות המיוחדות וה־
קשות שעמדו לפניו בקביעת תכנית
הלימודים. סגל המורים וצוות העוב־
דים, באופן שיהלמו את צרכי החינוך
המיוחדים של מוסד זה, שלא היה
לו תקדים בסוגו במוסדות החינוך
הקיימים. במשך חמש שנות קיומו
סלל מרכז חינוך זה את דרכו המיו־
חדת בתכניות הלימודים השונות,
שמגמתן המרכזית היא: אהבת התו־
רה, אהבת ארץ־ישראל ועם ישראל.
אלפי נוער מן הארץ ומהתפוצות
השתתפו באולפנים, סמינריונים, מכי־
נים, ימי עיון ותכניות מיוחדות למג־
זרים, וצעירה שנמשכו מתקופה של
4 ימים עד 6 חודשים. הדרישה הגד־
לה להתקבל לתכניות הלימודים
השונות המגיעה מכל אתר ואתר,
מחייבת ההרחבות המרכז. לפיכך
הוחלט להקים שני בניינים נוספים
להשלמת הגוש המרכזי, אשר יאפשר
קליטתם של 120 תלמידים נוספים
ויעמיד את הקבולת על למעלה מ־300
תלמיד.

ההתבוללות בקרב הנוער היהודי בחו"ל

ראשי ועד הנאמנים בארצות השו־
נות: הרב זכריה פרנקפורטר (צרפת)
משה גרין (ארה"ב), יוסף ריד (אנ־
גליה), הרב א. ורנר (דרום אפריקה)
ל. פוגאטש (שוויץ), י. פרידמן (קנ־
דה־ישראל), סקרו את פעולות ועד
הנאמנים בארצותיהם והביעו קורת־
רוחם מההקדמותו של המרכז בכל
המובנים. הם עמדו על מגפת ההת־
בוללות הגוברת בקרב הנוער היהודי
בחו"ל ועל מספרם המועט של מקבלי
חינוך יהודי כלשהו. התכניות של
„רמות שפירא", הדגישו, מסוגלות
לסייע לביצור נגע זה, שכן מוסד
חינוכי כ„רמות שפירא" בכוחו, ע"י
ההווי המיוחד הספוג יהדות שרשית
ובמצוות התורה, לשנות לטובה את
השקפותיהם ואורח חייהם של בני־
נוער זה. הם הרימו ע"י גם את ההצ־
לחות בכיוון זה שהסתמנו בקרב
הקבוצות מחו"ל ששהו ב„רמות־
שפירא" (וחזרו לארצותיהם כשהם
ספוגים מצוות היהדות ומשפיעים
ברוח זו על חבריהם והסובבים אותם.
האדריכל ס. קץ הרצה על תכנית
הפיתוח של המוסד, שתגדיל את
יכולת הקליטה ותאפשר התפתחות
נוספת בקנה־מדה רחב. הוא פירט
בתרשימים מפות, את התכנית המפורטת
של התוספת בחדרי מגורים, כיתות
לימוד, חדרי הרצאות, ספריה, אולם
התעמלות, יחידות המינהל ועוד.
המהנדס ש. נגבי, סגן ראש עיריית
ירושלים, מילא אותה.
הרב מאיר הייסנר, רבו של המושב
„בית מאיר" וראש ה„כולל" ב„רמות
שפירא", קידם בברכה החג את ה־
אורחים. בשם חברי ההנהלה בישראל
בירך מר אלישע בירנבוים, מפקח
ארצי לחינוך חברתי במשרד החינוך
והתרבות. הוא עמד, מתוך ידיעה
אישית כמפקח במשרד החינוך, על
העבודה החלוצית שנעשתה ב„רמות־
שפירא" ועל החידושים שנתחדשו
במרכז חינוכי זה בשטח התכניות
לתיכוניים והנוער לוסד בנושאים של
אורחות טובה, מנהיגות צעירה, הכ־
שרה לקראת הצבא, ועוד חידושים
המשתתפים על מקורות התורה וה־
יהדות.
הישיבה נסתיימה בארוחת צהריים
חגיגית, בה השתתפו גם חברי המר־
כז העולמי של המזרחי והפועל המז־
רחי מר צבי ששאל ומר באר' מינדל
המזכיר הכללי מר יצחק גולדשלג.
בברכת המזון נתכבד הרב זכריה
פרנקפורטר, יו"ר ועד הנאמנים של
„רמות שפירא" בצרפת.
סיור מיוחד ב„רמות שפירא" הו־
איורגן בעבור לרעיותיהם של חברי
ועד הנאמנים.

נערכו תכניות ה„מימונה" בהר ציון ובמערת אליהו הנביא בחיפה

הוועדה המרכזית לחוגי דתי ברא־
שות דר. ש. ז. כהנא, ערכה ה־
שנה שתי תכניות של „מימונה" ב־
הר ציון ובמערת אליהו הנביא ב־
חיפה.
בפתיחת התכניות במערת אליהו
שבה השתתף דר. ש. ז. כהנא הדגיש
שהועדה תמשיך לסדר תכניות של
מימונה מתוך שמירת האופי המ־
סורתי והיא מתנגדת לתכניות „ה־
מחודשות" המנוגדות לרוח המסו־
רת של המימונה מדור לדור. הוא הו־
דיע שלקראת השנה הבאה יקיים
לפני החג כינוס מורחב של רבני
צפון אפריקה ונציגי העדות לבירור
התכניות בתוך התאמת עם כל ה־
חוגים.
התכניות בהר ציון ובמערת אליהו
החלו בשעות הבוקר בברכת האי־
לנות במסיבות משפחתיות „הלביות".
הפלות שירי קודש ריקודים מסו־
רתיים, דברי תורה וסיפורי אגדות
שנאספו ע"י תלמידי ישיבה התפו־
צות. התכניות הסתיימו בשירה אני
מאמין לסיום התכניות שבהר ציון
עלו החוגגים לכותל המערבי.

חגיגות המימונה בירושלים

פעילי חגיגות המימונה של יוצאי
צפון אפריקה נתקבלו אתמול בערב
אצל נשיא המדינה פרופ' אפרים
קציר במשכן נשיאי ישראל בבירה,
בתום החגיגות המסורתיות שהתקיי־
מו במשך היום, זו השנה הי"ג.
בין האורחים היה גם ראש הממ־
שלה יצחק רבין.
אלפי חוגגים, יוצאי מרוקו ואר־
צות אפריקה האחרות מילאו את
שבילי „גן סאקר" ועמק המצלבה,
שלמרגלות בנין הכנסת בירושלים.
לפי מיטב המסורת בילו החוגגים
בחיק הטבע בשירה ובריקודים ־ב־
אכילה ושתיה וכן הכריזו על תח־
רויות מתחרויות שונות למן „הבש־
בחה השכחה ביותר" ועד „לנערת
ריקודי הבטן".
בשעות הערב נתקבלו פעילי ה־
מימונה אצל נשיא המדינה שהעניק
להם את „אות המימונה" — מדליון
שעליו דמות דג, סמל הפריה וה־
רבית. הנשיא בירך את אורחיו ב־
הדגישו את חשיבות השמירה הד־
טיפוח של מסורת העדות בישראל,
גם ראש העדיה מר סדי קולק נשא
דברי ברכה.

112 מגרשים לבניה עצמית הוגרלו בצפון

בהסגרת מבצע „בנה ביתך", ה־
יום על ידי מינהל מקרקעי ישראל,
בוצעו בחודש זה הגרלות פומביות
ל־76 מגרשים בטבריה, 21 מגרשים
בעפולה ו־15 מגרשים בחצור.
במבצע „בנה ביתך" משותף למינהל
מקרקעי ישראל, משרד השיכון, ה־
רשויות המקומיות וחברת שיכון ו־
פיתוח. במסגרתו מוצעים מגרשים ל־
בניה עצמית של בתים חד־משפח־
תיים. על המגרילים לבנות את ביתם
תוך פרק זמן קצוב במועד ההגרלה.

מעצר לחשוד בשדידת ישישה

תושב קרית טבעון נעצר אתמול
ל־10 ימים בפקודת בית משפט ה־
שלום בחיפה, כחשוד בשוד ישישה
שהותקפה בשכונת קרית טבעון.
החשוד אברהם זגורי הובא לפני
השופט מיכה לינדנשטראוס. ב"כ
המשטרה טען בפני השופט, כי ב־
19 באפריל סמוך לצהרי היום הות־
קפה תושבת השכונה ע"י צעיר
רעול פנים שחדר לביתה, בעט בה
והיכה אותה נמרצות, ולאחר מכן
הסיר מעל השולחן שטר של 50 ל"י
והסתלק מהמקום.

נמצאה גופת אשה

גופת אשה כבת 60 נמצאה את־
מול ליד האגף ברחוב ברנית ש־
בכפר שלם.
המשטרה לא מצאה על הגופה סי־
מני אלימות והיא הועברה למכון
לרפואה משפטית לבירור נסיבות ה־
מוות.
האשה לבשה לבוש ערבי או מזר־
חי.

ישיש נפצע בתאונת דרכים

הולך רגל, בן 77, משה כהן, מ־
בני ברק, נפצע אתמול בתאונת דר־
כים ברחוב ז'בוטינסקי בעיר מגו־
רו.
מכונית שהיתה בדרכה לכיוון תל
אביב פגעה בו בשעה שחצה את
הכביש. הוא אושפז בביה"ח „אי־
כילוב" ונמסר כי מצבו אינו מעורר
דאגה.

● משטרת זבולון חוקרת בנסי־
בות של 3 בניני דיור בשווי כ־21
אלף ל"י שנגנבו בתהילה החודש
במפעל ביטני של טוב בורשטינסקי
בכביש ישראל בב יסנגה בחיפה.
המשטרה מבקשת עדי ראיה ל־
עדות בעסק ההוצאה או בכל התחנת
האונה זו והם מתבקשים למסור
משטרה קרובה.

נערך סמינר למורים מוסמכים המועמדים מטעם המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה

„המחסור במורים דוברי עברית
ובעלי תודעה לשפה העברית הוא
הגורם העיקרי לכך שעד היום אין
השפה העברית משמשת כשפת הו־
ראה בכל המקצועות בבתי הספר ה־
יהודיים בתפוצות". זאת אמר ד"ר
חיים חמיאל, מנכ"ל המחלקה לחי־
נוך ותרבות בגולה בהסתדרות ה־
ציונית בסמינר הכנה בן שלושה
ימים שהתקיים במושבת פסה למו־
רים שליחים.
במסגרת הסמינר שנערך ל־60 מו־
רים מוסמכים המועמדים מטעם ה־
מחלקה לחינוך ותרבות תורניים ב־
גולה לשליחות חינוכית בתפוצות ב־
שנת הלימודים הבא, דנו המשת־
תפים בתוכניות לימודים חדשות
שמגמתם החדרת נושא הציונות תוך
שילוב מרכזיותה של מדינת ישראל
בחיי הקהילה היהודית בחו"ל.
כמו כן נערך דיון מקיף בבעיית
הירידה מישראל וגורמיה. בפני ה־
משתתפים הוצגו אמצעי ההמחשה הד־
שים שנועדו לעזור למורים בעבוד־
תם החינוכית. בין היתר נפגשו ה־
מורים עם צעירים יהודים מהגולה
הלומדים בישראל ועמדו מקרוב על
הבעיות הדידאקטיות האופייניות ל־
מוסדות חינוך יהודיים בתפוצות.
הסמינר נערך ע"י המחלקה לחי־
נוך ותרבות תורניים בגולה בשיתוף
המחלקה להשתלמות עובדי הוראה
במשרד החינוך והתרבות.

הת. בתי המלון מאשימה את שר התיירות בכניעה ל„אל על" בנושא טיסות השכר

מאת סופרנו שכלכלי
התאחדות בתי המלון הקפה את
שר התיירות מר מ. קול, והאשימה
אותו בכניעה ל„אל על" בנושא טי־
סות השכר".
סגן יו"ר ההתאחדות ויו"ר הועדה
לטיסות שכר בהתאחדות, מר ד.
אירן, הביע אתמול מורת רוח מכך
שמשרד התיירות לא שיתף נציג של
המלונאים בוועדה המשותפת למשרד
התיירות ולמשרד התחבורה לקביעת
מדיניות טיסות השכר. הוא טען כי
מ. קול מנע בתכנון מנציג המלו־
נאים להשתתף בוועדה, וכי החלטה
זו מהווה כניעה למשחק ההשהיה של
משרד התחבורה ו„אל על". עד כה,
ציין ד. אירן לא נקבעו דרכי הפ־
עלת טיסות שכר למרות שהנהלס
כבר עליהן בחיוב.

— מנהל מחלקת התרבות במשרד
החוץ הרומני, מר דומיטרו טראנקו,
יגיע היום לישראל, ויעמוד בראש
משלחת רומנית לנהול משא ומתן
ולחתימת תכנית לחילופי תרבות ו־
מדע בין ישראל לבין רומניה.

נאשם בגרימת חבלה לאשתו — בדין

בעל המואשם בגרימת חבלה חמו־
רה לאשתו הביע ביום ה' את נכו־
נותו להודות באשמה המיוחסת לו,
תוך הסבר כי „ביניהם אנו חיים
בסדר".
אולם שופט בית המשפט המחוזי
בחיפה מר מ. סלוצקי לא קיבל את
הודאתו של הבעל והוא את שמיעת
המשפט להתחלה חדש ידוי הבעל,
צעיר חיפני בן 26, מואשם בכך
שבחודש נובמבר 1974 דחף בביתו
את אשתו וזו נפגעה בגבה ונגרם
לה שבר בעצם.

נמצא תת־מקלע

התת־מקלע „עוזי", ובו מחסנית ו־
30 כדורים, נמצא בשדה ליד השד־
מה המכשלתי בנהריה. המשטרה
לקחה את הנשק החשוד כגנוב מ־
צה"ל.

חשוד בניצול טעות ייבדק במכונת אמת

סוחר תושב קרית אתא החשוד
בניצול טעות של בנק לאומי באיזור
בגוריון לשם קבלה כספים שלא ה־
גיעו לו — ייבדק במכונת אמת.
החשוד דוד שכטוני נעצר ע"י
משטרת זבולון בעקבות תלונה ש־
הוגשה ע"י הבנק. ב"כ המשטרה טען
בפני שופט השלום החיפני מיכה
לינדנשטראוס, שהחשוד ביקש לפני
כשבוע להפקיד 7500 ל"י בהזומנים,
ולצורך כך הכין לו פקיד הבנק
טופס הפקדה בהוומניה. לטענת ה־
משטרה קיים חשד, שהקופאי טעה
ובמקום לקבל מהחשוד את סכום
ההפקדה שילם לו את הסכום הזה.
ב"כ המשטרה אמר כי פקידי ה־
בנק הבחינו בטעות, אך הסוחר הכ־
חיש את גירסתם בכל וכל וטען כי
לא קיבל כל סכום כסף. החשוד
ביקש להבדק במכונת אמת לשם
אישור גירסתו.
השופט האריך את מעצרו ל־5
ימים והמליץ על עריכת הבדיקה
המבוקשת.

תל־אביב

בביהכנ"ס הגדול, אלנבי 110
השבת מברכין, יעבור לפני התי־
בה בבית הכנסת הגדול בתל־אביב
החזן הראשי מר יהושע לרר בלווית
מקהלה. מנחה: 5.53. שחרית: 8.00.
לפני קבלת השבת השיעור ב„רמ־
ב"ם" בהלכות דעות, ע"י יו"ר ה־
הנהלה מר א. זגרוני בנושא: „בדרי
אות הפרט וחיסון כלל האומה".
בביהכנ"ס „בית מרגוליס"
רחוב עמק יזרעאל 80
זמני התפילות: מנחה וקבלת שבת
לפי הזמן. שבת בבוקר — ב־7.30
שיעור בפרשת השבוע ע"י הרב
שכטון פרנקל שליט"א. תפילת שח־
רית ב־8.00. בשבת אחרי תפילת
מנחה — סעודה שלישית. בכל יום
שני בשבוע ב־7.30 בערב שיעורים
בתנ"ך ומחשבת ישראל.
ב„אהל שם" — עונג שבת
בשיתוף עם המועצה הציונית
השבת ב־10 י. סברסקי — תנ"ך.
ב־11 דר' ש.ז. כהנא — תפילות.
ב־4.30 בהסבה „עונג שבת" ירצה:
מר א. כהן על הנושא: „השואה
והגבורה בדורנו". הפותח: יו"ר
אהל־שם מר משה גולדשטיין. דברי
אגדה — ד"ר ש.ז. כהנא.
ביהכנ"ס לנוער בביה"ס
„יבנה — נצח ישראל"
התפילה בליל שבת לפי זמני
הדלקת הנרות. ובשבת בבוקר ב־
8.15 לפני התפילה ב־7.30 שעור
בתלמוד ע"י הרב ישעיהו נגר, רבו
של בית הכנסת. לפני הקריאה ליום
משניות לזכרם של תלמידי ביה"ס
שנפלו במערכות ישראל.
מעולמו של שלום עליכם
עשרים וארבע אמנים ישראליים
משתתפים בתערוכת הציורים הפס־
לים על הנושא: „מעולמו של שלום
עליכם", שתפתח בבית שלום עלי־
כם רח' י.ד. ברקוביץ, תל־אביב),
במוצאי־שבת 24.4.76 ב־7.30. התע־
רוכה נערכת במסגרת האירועים ל־
ציון ששים שנה לפטירתו של שלום
עליכם ותהיה פתוחה עד סוף חודש
יוני ש.ז. בהתערוכה מוצג גם חומר
מהארכיון ומאוסף הבית.
הצגת בכורה על הנושא „איוב"
ביום חמישי הקרוב, תוצגנה ב־
בית התנ"ך בת"א (שד' רוטשילד
16) יצירותיו של האמן ארנסט דה
גספרי כוינה על הנושא „איוב".
התערוכה, בחסות השגרירות האוס־
טרית. התקיים בבית התנ"ך. בטכס
הפתיחה ישתתפו שגרירת אוסטריה
הגב' יוהנה נסטור ויו"ר עדי יפה.

לוח הצופה

● סגל קונה הכל רהיטים מלודיות
מקררים מערכות חימום 832267
863748.

● מוכר והובלת דרושים ל־
כחלקה סיטונית וקימעונית במפעל
קונפקציה סל. 38804.

● „פידק" שרות להדברת מזיקים
+ אחריות (רשיון 197) 473271.

● מעונין לקנות תשמישי קדושה
ואומנות יהודית עתיקה ת.ד. 4075,
ירושלים.

לוח ירושלים

● המעוניינים לתרום בגדים ל־
ישיבה מתבקשים לכתוב לת.ד. 5555
ירושלים.

● מבירה מיידית ! 3 1/2 מרווחים
הסקה, קיר, רחוב קוטלר, 532184
233451/15.

● דרושה כהבנית למשרה חלקית
עבור מוציא לאור 855209.

תורנות בתי מרקחת

יום שישי 23.4.76
תל אביב: פרנקל — המלך ג'ורג'
28 טל. 223721.
ירושלים: עוזה — עוזה 15 טל.
38262; אל שעב אל גדידה — בתוך
שער שכם טל. 283401.
פתח תקוה: רסל — רוטשילד 89
טל. 911406.
נוה מגן: קדמה — מרכז מסחרי
טל. 474498.
רמת גן: עבית — מודיעין 130
טל. 722994.
נתניה: תרופה — הרצל 2 טל.
28690.
בת ים: בלפור — בלפור 90 טל.
883448.

שבת 24.4.76
באר שבע: ירושלים — הרצל 34.
תל אביב: ברק — ז'בוטינסקי 109
טל. 446682 גוטמן — אחד העם 91
טל. 289301.
ירושלים: ד"ר פרקש — הפלמ"ח
38 טל. 36084.
פתח תקוה: בריאות — חובבי־ציון
13 טל. 911406.
הרצליה פתוח: גולדשטיין כנר
דר' שליט טל.
רמת גן: הרצל — הרצל 52 טל.
722372.
נתניה: הדסה — הרצל 24 טל.
22243.
רמת השרון: רמת הנשיא — אלי
כהן 1.

מוצאי שבת 24.4.76
תל אביב: ברק — ז'בוטינסקי 109
טל. 46682; גוטמן — אחד העם 91
טל. 285301.
ירושלים: בלסם — דלארו אידין,
מעלות דפנה — בעלות דפנה בנין
129 טל. 811804.

במפלגה ובתנועה

„היכל שלמה", ירושלים
מחר, ש"ק, ב־4.15 אחה"צ, ידרוש
הרב יהודה גרשוני ב„היכל שלמה",
על הנושא: „פרשת השבוע לאור
יומינו". סידרת שיעורים זו היא מס־
עם ארגון ותיקי התנועה. מרכזת ה־
שיעורים — הח' צפורה גוזיק.
השיעור בחומש ומפרשים, שמ־
גיד מר משה גבירצמן, יו"ר ותיקי
התנועה בירושלים, יתקיים מחר,
ב־7.30 בבוקר, בהיכל שלמה.
ביום הראשון, ב־7.30, יתקיים ה־
שיעור של הרב חיים צימרמן, ב־
רמבים, הלכות סנהדרין. השיעור
יתקיים בבית הכנסת של היכל של־
מה.

ארגון עולים דתיים יוצאי ארצות
הרווחה ליד הסתדרות המזרחי
והפוהמ"י בירושלים
מזמין את החברים למסיבת בית
ופגישה הברים שתתקיים ביום שני
כ"ז ניסן ב־8 בערב בבית החברים
יעקב ובת־ה גרונר, רח' עזה 50.
אורחנו בפגישה יהיה ד"ר שלמה
סלונים, מרצה באוניברסיטה העב־
רית בירושלים וישוחח על הנושא
יחסים בין ארה"ב ומצרים והשלכה
על ישראל, וישאר להשיב לשאלת
המשתתפים.

תנועת האשה הדתית לאומית
ירושלמית
עונג שבת במכון הרי פישל. המר־
צה על פרשת השבוע הרב יהודה
ליכט. עיונים בתפילה הגב' שושנה
הולצברג. בבית הכרם בפנסיון מר־
גות. פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית
שבת ב"ב במעון ברח' נוטנבוים
15, מסיבת עונג שבת ב־5 אחרי
הצהרים ירצה הרב שמואל קיל, רב
שיכון צה"ל בני ברק, על פרשת
השבוע.

תנועת האשה הדתית לאומית —
סניף ת"א
ביום ד' בשעה 5 אחה"צ יתקיים
איי"ה שעור התנ"ך ע"י הרבנית נח־
מה רבינוביץ במשרדינו, רח' אחד
העם 110 ת"א.

מסיבת מניין הנוער שיכוני
הפוהמ"י כפר סבא
מסיבת מניין הנוער שיכוני המז־
על המזרחי כפר סבא תתקיים ב־
מוצש"ק ב־7 בביהכ"נ „נר קדושים"
דברים פתיחה חיים בן חיים חדד.
דברים ישמיע ד"ר דוד רוזן־צבי.
בהשתתפות רבנים. הופעת אומנים
מבני המקום.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אורנע — שבוע 3 — בהילוך גבוה

אוריון — שבוע 3 — ליידי בת מזל

ארנון — שבוע 2 — פגישה מקרית

מיטשל — שבוע 4 — בק היום

סינרמה — שבוע 4 — רק היום

דרייב אין — שבוע 2 — איזה מין ג'ונגל

פאר — שבוע 4 — 3 ימי הקונדור

חיפה

אורה — גבירתי הנאווה

אמפי — הטרמפ המסוכן

ארמון — שבוע 3 — אקסודוס

אורלי — שבוע 6 — פגישה מקרית

חן — שבוע 2 — יהלומים נוצצים בלונדון

פאר — שבוע 4 — רק היום

רון — שבוע 4 — 3 ימי הקונדור

תל־אביב

אסתר — שבוע 6 — המרוץ המטורף אחרי הבצל

גת — שבוע 4 — עליסה בארץ הפלאות

חן — שבוע 6 — אקספרס לגהינום

היום

יום ששי, כ"ב ניסן תשל"ו, 23.4.76
פרשת אחרי

ה' בעומר
הפרק: תהלים א־ב; המשנה:
דמאי ז, ב־ג; הדף: עירובין פז;
ההלכה: קצושי"ע קמה, ג—ו.

ו' בעומר
שבת — הפרק: תהלים ג־ד; המשנה
דמאי ז, ד־ה; הדף: עירובין פח;
ההלכה: קצושי"ע קמה, ח—יב.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים
א', ב', צ' — כל שעה.
09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית
שידורי תכניות לעולים (ב)
עברית — 19.00; יידיש —
19.30; לאדינו — 20.00;
מוגרבית — 20.15; רומנית
— 20.30; רוסית 20.45.

רשת א'

08.10 „קונצרט בוקר" 10.05 שיר הזמנה 10.15 עיונים באות פרוש' ישעיהו לייבוביץ 10.35 „רדיודע" — בשדרים להרחבת הדעה 11.00 עברית לעם 11.15 שפרות לתלמידי תיכון 11.35 „מוסיקה חוקית־איורופית" 12.05 בהקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים 13.55 „מה בכוסיקה" 14.10 לאם ולילד 15.05 „קבלת שבת" 16.10 „יום יום"

רשת ב'

06.00 „שבע ישראלי", „מה טובו אהליך" 08.55 „עקבי" הדיבור הצעירה היהודית הדעות. 09.05 „בוקר טוב" 10.05 „באן בבית" 11.45 „בבה דקות" 12.05 „בוקבצ יוצר" 12.30 „בשיר ובחיוך" 13.05 „בחצי היום" 14.10 „כאן, עם ובכל מקום" 16.10 „סופשבוע".

גלי צה"ל

05.03 צלילי בוקר 06.55 פינת כושר 07.05 ד"ש בוקר 07.55 בה משבע 08.05 יומן הבוקר 09.05 ד"ש עם שיר 10.05 חב"ד וקציב 11.40 הנקודה היהודית 12.05 בגלגלי צה"ל 14.05 בצעד הפרגנית 14.55 ההפשרה הצבעת 15.05 שלום לפני שבת 16.55 הסיפור ההודי הקצר.

טלוויזיה בללית

13.00 כהר יותר — גבוה יותר — חזק יותר — בשבר ספורט לנוער 15.30 שלום לבוא שבת.

במוצש"ק

רשת א'

19.05 יומן השבת 19.50 פרקי היום בתנ"ך: תהלים פרקים ה־ו — שיחה כאה עמוס חכם 20.05 „המבדיל" — „בלוח מלכה" — על כוס של הבדלה 20.55 שיחת חופשית 21.05 התזמורת הסימפונית ירושלים 23.05 „גנים בצעות" 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

21.05 „מוצאי־ספורט" 21.20 פינת הגיאה 22.05 „שבת אחים" — בשירי העדות השונות 23.05 „רדיופיק" — עומונים בשקף צבע.

גלי צה"ל

19.05 דבוקה 19.50 14 צנחה בשלום 20.05 על כל פנים 21.05 לעניין לענין 21.30 בשורת כסורה 23.05 תיבה נגינה 23.45 ערב עם 00.05 יומן חצות 02.00 לילה טוב ידידיה.

טלוויזיה בללית

20.00 „עולם בזר והרב דבצוי" (חלק א') 20.30 כבש החדשות 21.00 בצב ספורט 22.00 „הקיבין וצעהו" 23.30 פסוקו של יום והודעות.

גניבה בביהכנ"ס של בית ישעיהו

בשביעי של פסח אחה"צ כשה־
צבור חזר לביהכנ"ס ללמוד מצאו
שנגנבו את שעון הקיר החדש יחד
עם השעון גנב כעיל של השמש
שהיה מחזיק בביהכנ"ס. כנראה ש־
הראימו מפתח למנעול.

האופרה הישראלית
מייסדת ומנהלת: א. דה־פיליפ
מקבל מבבקש לבכון כרטיסים מראש
הצגת בכורה
ת"א: אפריל:
24; י־ם: 27; חיפה: 29
האלמנה העליזה
האופרטה עולמית מאת לי

תל אביב: 25.4
ספינת השעשועים
מחזמר מאת קרן והמרשקי

תל־אביב: 25.4
הספר מסיביליה
מאת רוסיני

שרות כרטיסים:
אלנבי 1, טל. 57227, תל־אביב

התיאטרון הישראלי
במוצ"ש 24.4.76
הבימה
על קלות דעת: אולם גדול
קדיש: אולם קטן
הקאמרי:
כולם היו בני: ת"א
בורשל ירוחל: צוותא

הצפה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY
העורך: הצופה בע"מ, העורך:
ש. דוידיתיא. מערכת ומנהלה:
תל־אביב, רח' המסגר 66, טל.
35421. תיד: 2045. חשבון בנק
הדואר 41144 ✱ סניף ירושלים:
רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל:
234910, בערב טל. 528344 35609
✱ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 1.
טל. 663628 ✱ דפוס העשור בע"מ
ת"א. רח' המסגר 66, טל. 31554.
●
אין מערכת אחראית
לתוכן המודעות ולפגומן

[...]א אלינו ותשבח מהצרות!
גם לך מגיע להתפנק
באווירת שלווה ונוף מקסים
בחופשתך תהנה
● חינם עד 15.6.76
● 4 אמבטיות מינרליות
● 6 ארוחות ביום (כשר)
וכל דיאטה מבוקשת
● מגרשי ספורט, מודשאים,
בריכת שחיה מחודשת
(מ־7.5.76)
● מדי יום תפילות בביהכ"נ
● מדי ערב תוכניות בידור
ב„שוויצריה הקטנה" תזכה
לנוף מיוחד, אויר צח
ושירות מעולה שיהפכו את
חופשתך ל„פולחן האביב"

[...]הבראה
[יע]רות [ה]כרמל
[...]ים והזמנות: בית הבראה „יערות הכרמל", חיפה, טל. 04-22[...]

מכנזם מן الاجل

לא הוכרזה שביתת אזהרה בנמל אשדוד

ההסתדרות לא נתנה את אישורה

שביתת האזהרה ל־3 ימים ש־150 עובדי בתי המלאכה בנמל אשדוד עמדו לקיים החל מיום חמישי בבוקר, לא הוכרזה, לאחר שהמחלקה לאיגוד מקצועי בוועד הפועל של ההסתדרות לא נתנה את אישורה לשביתה זו.

אולם אי קיום השביתה לא הביא בעקבותיו שום שיפור במצב בתוך הנמל, אשר לפי כל הידעות הגיע בימים האחרונים למבוי סתום.

על הוכרזת המצב בנמל אשדוד מעיד תוכן מברק, ששוגר ביום חמישי על ידי ראש מחלקת המינהל של הנמל, מר שלמה ישראל, "המחכה על היק הגמלים בוועד הפועל" של ההסתדרות מר משה לוי. במברק נאמר בין היתר: "גם היום ממשי־כים עובדי בתי המלאכה לנקוט בסנקציות, והשהיית הכלים והציוד בבתי המלאכה הולכת וגדלה. כיום משותקים 53 אחוז מהמלגזות, 48 אחוז מהטרקטורים, 71 אחוז מהחד־לים, 54 אחוז מהמנופים הניידים, 100 אחוז של המכולנועים ו־41 אחוז ממנופי החוף. כבצב ענייניים זה עומדות פעולות הנמל להפסק. הנהלת הנמל נאלצה להורות ע־ הצברות אניות לנמל חיפה, ונגרבים נוקים כבדים למשתמשים בשירותי הנמל".

ביום הכיפור הזה הכבב בשטח נמל אשדוד לזה של יום שבתון. פה ושם נראו פועלים בודדים בלבד ומחלקות שלמות לא פעלו כלל כתו־צאה כתגיגות המיכונה. בשטח הנמל עגנו 9 אניות, אולם מחוסר עובדים הועסקו אתמול 5 צוותים בלבד, ואף הם עבדו רק לסירוגין. עיקר הקושי נבע מהמחסור בכלים להפעלת צוותי עובדי התפעול.

הנהלת הנמל: שביתה פראית

הנהלת הנמל הכריזה אתמול, שאף כי עובדי בתי המלאכה טוענים שאין סנקציות, הרי היא רואה בהתנהגות העובדים שביתה פראית והיא תתי־חס להתנהגות זו בהתאם.

אשר למחלקת מענגי התפזורה והפיספטים, פורסמה אתמול החלטת שר התחבורה, מר גד יעקבי, על העברת הפעלה המתקנים בשטח הנ־מל לידי חברת הפוספטים, כחלק אינטגרלי של מתקניה, ועל הצאתם מידי רשות הנמלים. החלטה זו נת־קבלה לאחר פגישה בהשתתפות רא־שי חברת הפוספטים, ראשי רשות הנמלים והנהלת נמל אשדוד. טרם נקבעו הסדרים כיצד תבוצע החלטה זו, אולם פרסום מוקדם של ההחלטה גרם התמרמרות רבה בקרב כ־45 עובדי המחלקה, הנמצאים בלאו הכי מזה כשנה ביחסי עבודה מעורערים עם הנהלת הנמל.

הממונה על ענייני נמל אשדוד במועצת הפועלים, מר אברהם סודרס קיבל אתמול בברכה את ההחלטה. הוא מסר לכתב עתיים, שהוא קיים פגישה מוקדמת לפני הדיון בלשכת השר עם מנכ"ל חברת הפוספטים, מר ב"ין כרמי, והודיע לו, שיש תהיה התנגדות להעברה המתקנים.

לעומת זאת יו"ר ועד עובדי מתקני התפזורות, מר יחזקאל עדן, תקף קשות את ההחלטה ההחיר, שאי־אפשר לבצע הסדרים כאלה, ללא שיתוף העובדים בדיונים. מר סודרס מתח ביקורת קשה, בשיחתו עם כתב עתיים, על הנהגת רשות הנמלים והנהלת הנמל.

מתקן גדול להתפלת מי ים יוקם באשדוד

נשיא המדינה, בהרצאה בפני לשכת המסחר ישראל—אמריקה

מתקן גדול להתפלת כי ים שיוקם ליד תחנת הכח באשדוד, הוא דוגמה אחת לשיתוף הפעולה ההדוק בין ישראל וארה"ב בתחום המדעי — אמר נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר, בהרצאתו אתמול בפני לשכה המסחר ישראל־אמריקה בתל־אביב.

הנשיא סיפר, שהמתקן יהיה גדול פי עשרה ממתקן זהיה, הפועל באי־לת ומספק המי־שית כן המים של העיר. בהסכם עם ארה"ב נקבע שה־אמריקאים יתנו סכום של 20 מיליון דולר להקמת המתקן וממשלה ישראל תתן סכום המקביל ל־35 מיליון דולר. נסיון זה יוכל לשמש לארה"ב ולמדי־נות אחרות הנזקקות לבים מותפלים.

המתקן יוקם במשך חמש שנים ויופעל במסגרת הרצה של חמש שנים נוספות.

זו דוגמה לפעולה ישראלית היכו־לה להרום מקוריות ואיכות — אמר הנשיא והסביר, כי המתקן יפעל תוך שימוש באדים שיצאו מן הטורבינות של תחנת הכוח, ובכך יוזל במידה ניכרת את ההתפלה.

שיתוף פעולה הדוק בין ישראל לארה"ב

שיתוף הפעולה יכול להגביר את התעשיות המתוחכמות של ישראל והתעשיות עתירות הידע וכן את ההקלאות המתוחכמות. לישראל יש חוקרים טובים ומקוריים ודבר זה חיוני בעולם כולו.

החילה שיתוף הפעולה של ארה"ב וישראל בתחום המחקר היתה ב־1958 כשישראל קיבלה מארה"ב עודפי־ מזון ושילמה בעדן בלירות ישרא־ליות. הכסף הישראלי שהצטבר הו־עבר לאחר מכן כסיוע אמריקאי למחקר הישראלי והביא למחקרים רפואיים ביולוגיים ולפיתוח החקלאות בארץ.

ב־1973 נפסקה אספקת עודפי המ־זון ומאז נשתנתה דרך הסיוע האמ־ריקאי. הוקמה קרן משותפת לפיתוח המחקר בהון של 30 מיליון דולר מארה"ב וסכום דומה נתרם על ידי ממשלת ישראל. הריבית של הקרן משמשת למחקרים בישראל. בביקורו האחרון של שר האוצר האמריקאי בישראל נחתם הסכם על הקמת קרן נוספת שגם היא הורכב כ־30 מיליון דולר וסכום דומה של כסף ישראלי. ופירותיה ישמשו למחקר התעשייתי בלבד.

מים רבים נתגלו בקידוחים באיזור מודיעין

מאגר גדול של מים רבים נ־ בתקופה נתגלה בקידוח של הב־רה מקורות באיזור מודיעין — מסר אתמול דובר חברת מקורות מ. יעקובוביץ.

בשלב הראשון של שאיבת המים מן המקור החדש כבר מפיקים מ־כנו ארבע כאות מ"ק לשעה וקיי־מים סיכויים להפיק כמות גדולה יותר.

הדובר מסר כי זהו הקידוח המו־צלח השלישי של חברה "מקורות" באיזור מודיעין, והמים ממקור זה מיועדים להגברת אספקת המים לי־רושלים.

גלכדה חוליית המחבלים שרצחה הנהג פרידמן

חוליית מחבלים בה 35 אנשים, שרצחה את נהג המשאית ישראל פרידמן מפרדס חנה, נלכדה לאחר הגנה על ידי כוחות הבטחון בשומרון, לאחר חקירה מאומצת שנמשכה קרוב לשנה.

כתב עתיים בגדה שפי גבאי מר סר, כי רוב אנשי החוליה נלכדו בכפר מיהלון ובכפרים אחרים שבי־איזור ג'נין. בחקירותם הודו בבצע־ פה הרצח ובפיגועים רבים אחרים, שארעו בגדה בשנה האחרונה.

אנשי החוליה שיחזרו בפני כוחות הבטחון את מעשה הרצח של ישר־אל פרידמן ז"ל. הם גם הוליכו את אנשי הבטחון למחבואים בהרים ו־בהם נמצאו מצבורים גדולים של כלי נשק וחומרי חבלה. כן נמצאו בכוונת שיכפול ואלפי כרוזי הסתה מוכנים לחלוקה. בבתי אחדים מהם נתפסו דגלי "פלשתין".

בחקירתם הודו חברי החוליה ב־פיגועים הבאים:

- רצח הנהג ישראל פרידמן.
- ירית באוטובוסים של "אגד" ו"דן" שהסיעו פועלים מהגדה לישראל.
- פגיעה באוטובוסים משטחים, ש־הסיעו פועלים מהגדה על ידי ירי והצתתם.
- ניתוק קווי טלפון של צה"ל ב־גדה.
- פיצוץ עמודי טלפון בשומרון. הכאה שוטר במרכז ג'נין ו־חטיפת השחת השוטר שלו.

מורשי בסחון בסרו לכתב עתיים, כי הוברר כעל לכל ספק, שהחוליה הזאת לא היתה קשורה לשום כנו־פיה שהצתלטו, כפי שסופר בזמנו, על הסעות פועלים מהגדה לישראל. אותם גורמים אמרו, כי החוליה הי־בשהיכת לארגון "אל פתח" קיבלה מבפציליה ברבה צפון ובדמשק הור־אות בפורוצית לפרוח בפעולות אלי־מות נגד הסעת פועלים מהגדה ל־ישראל ואף להפעיל כח נגד קבל־נים העוסקים בהסעות אלה.

החוליה נלכדה לאחר שאלמונים התנפלו על שוטר מקומי במרכז ג'נין לפני כחודש. הם היכו אותו ונטלו מכנו העודת השוטר שלו ו־אחר כך עזבו אותו לנפשו. מיד נפתחה חקירה שבעקבותיה נעצרו ה־אלמונים שנטלו את תעודת השוטר. בהליך החקירה התברר לכוחות הב־טחון שזו חוליה מחבלים מסוכנת. החקירה הסתעפה ונעצרו כל חבריה, 40 במספר, בהיכם שלוש צעירות.

השתתפות הבנקים בקרנות הייצוא תוקטן ב־15%

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

השתתפות הבנקים בקרנות הייצוא תוקטן מ־15 אחוז ל־12.5 אחוז. הה־לטה על כך נתקבלה אתמול בוועדה המייעצת של בנק ישראל. הקטנת השתתפות הבנקים והגדלה מקבילה בהשתתפות של בנק ישראל בקר־נות המיועדים יהבטיח מילוי צורכי האשראי של הייצוא בלי עיכובים. לאחרונה היו תלונות מצד יצואנים על השעיות וקשיים בקבלת אשראי מהבנקים.

- צפירת מצער ל־9 ימים הוצאה אתמול נגד צעיר בן 15, בקרית גת. החשוד בפריצה לקופת קופת חו־לים וגניבה אלף כדורי ואליום.

יום השואה והגבורה — ביום שלישי

יום השואה־והגבורה יצויין הש־נה ביום שלישי, ה־27 לחודש זה, כ"ז בניסן.

צפירת דומיה בת שתי דקות תוש־מע באותו יום, בשעה 8 בבוקר, בכל הארץ ובמחנות צה"ל. בהישמע ה־צפירה, תושבת כל פעילות, והאנשים יעמדו "דום". נהגים יעצרו את רכבם העוסקים ירדו ויעמדו "דום" עד תום הצפירה. בעת ובעונה אחת יורד הדגל הלאומי במחנות צה"ל לחצי־התורן.

ערב קודם־לכן תערך פעולת הס־ברה בנושא השואה והגבורה בכל היחידות צה"ל סדיר ומילואים, בהתאם להנחיות מטעם קצין חינוך ראשי. בו־בערב ייערכו שתי עצרות זכרון האחת — בקיבוץ תל־יצחק בהשתת־פות ראש הממשלה יצחק רבין, וה־אחרת ב"יד־ושם", שתערך ליד זרקורים, בה ישתתפו משמרות־כבוד של צה"ל ו־24 בדגלים נושאי־לפידים.

שתי עצרות־זכרון לשואה ולגבורה ייערכו ביום שלישי בקיבוץ יד־מרדכי בהשתתפות הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור, ובקיבוץ לוחמי־הגיטאות עם השר ישראל גלילי.

בעצרות זו ישתתפו כיתת משמר־כבוד וכיתת־אש של צה"ל.

בריונים העוסקים ב"מודעות אבל" מבויימות

מאת סופרנו בבני־ברק

מסע של השמצות והטרדה נגד רבני וחברי המועצה הדתית ואנשי ציבור התרחש באחרונה בבני־ברק ולשיאם הגיעו בפרסום מודעות אבל על "פטירתם" של אישי ציבור בעיר. כך הופעה גם מערכת "הצופה" בדול המועד־פסח כאשר פורסמה מודעה אבל על "פטירתו" של אחד מרבני המועצה הדתית בעיר.

אתמול הכשילה מערכת "מעריב" כשהופיעה בה מודעת אבל על "פטי־רתו" של מזכיר מועצה הפועלים ורבני המועצה הדתית וחברה מוסד־דים כדי פעם ע"י שמודעים אליהם מכוניות מכבי־אש, מגן־דוד־אדום ו־עוד מקבלים מכתבי איום.

על כל המקרים נמסר למשטרה החוקרת בדבר. המצב הגיע עד כדי כך שאנשי מגן־דוד־אדום וכבבי־אש ועונים לא יוכלו לעתיד לסמוך יו־תר על הזמנות בטלפון מב"ב ויצ־טרכו לדרוש הופעה אחראית להזמ־נות מסוגים הנ"ל.

מרכז המורים החליט לאמץ את המדיניות המקצועית

מרכז המורים דן הערב במדיניות המקצועית של הסתדרות המורים והחליט לאמץ את המדיניות המקצו־עית כפי שהחליטה הוועדה המרכזת של הסתדרות המורים.

מרכז המורים רואה בתוספת שכר של 5 אחוז לשנתיים הבאות מסגרת מינימום למו"מ שתאפשר תיקון העי־וותים במערכת השכר של עובדי ההוראה.

מרכז המורים חזר על ההבהרה שהושמעה עם שר החינוך והתרבות לפתוח במו"מ על קביעת עקרונות לגמול ניהול ופיקוח מרכז המורים הביע דעתו שהמצב במדינה מחייב מצד אחד התחשבות בסבבה התק־ציבית ומצד שני תהיה מורות על הסכמי השכר והזהיר מהתוצאות העלולות לנבוע מהשהיית המו"מ.

שר החינוך קרא להפסקת סנקציית המנהלים המפקחים שר החינוך והתרבות, מר א. ידלין

ביקש מהנהלה מרכז הסתדרות המו־רים להפסיק את הסנקציה של המנ־הלים המפקחים לקראת חידוש הלי־מודים בתום פגרת הפסח, ביום א' הקרוב (כ"ה ניסן תשל"ו).

השר פנה להסתדרות המורים ב־תום פגישה שזימן בהשתתפות מנכ"ל משרד החינוך, מר א. פלד, המנהלה השכר באוצר, מר א. ירבנס, מזכ"ל הסתדרות המורים, ח"כ ש. לדין, ונציגי המנהלים והמפקחים. שר החינוך אמר, כי משרדו אינו מוסמך לחייב בהחלטה ועדה השרים לענייני שכר, שקבעה כי עם פתיחת המו"מ להתימת הסכמי השכר יהיו כל התביעותיה של הסתדרות המורים, לרבות תביעה המנהלים והמפקחים בנושא גמול הניהול.

ידוע, לא נפתח עדיין המו"מ האמור, השר א. ידלין פנה למורים בקריאה להפסיק את הסנקציה על־ המתין לפתיחת המו"מ שהוא קרוב לוודאי, בימים הקרובים.

השר ציין, כי בימים קשים אלו למדינה במחיצה כלכלית, מצווה הציבור על ריסון והתאפקות מרחיקי לכת.

השמטה

בטכס כריתת ברית האומה בין הדרה לבין נסינו קנדה, היה בין הברכים נציג משרד הפנים מר י. גזית, מנהל כינהל נפה הדרה. (הה־ידיעה פורסמה ב"הצופה" בעמוד האחרון).

עטורים וצל"שים יחולקו ביום ד'

הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור, יחלק ביום רביעי (ה־28 באפריל ב־11 לפנה"צ) במשכן הכנסת, 7 עטורי עוז, 28 עטורי מופת ו־25 צל"שים של הרמטכ"ל ללוחמים ש־הצטיינו במלחמת יום־הכיפורים וב־מערכות אחרות.

טקס החלוקה ייערך במעמד יו"ר הכנסת, ראש הממשלה, שר־הבטחון, שרי ממשלה ואלוף פיקוד המרכז.

נהרג בתאונת עבודה

תושב חיפה, בן 46, מרדכי ברג־זה, נהרג בתאונת עבודה שארעה אתמול בשעה 11 בבוקר באחד ה־כבישים ברמת הגולן.

האיש הובל במכוניתו חומר נפץ והחומר התפוצץ־ הוא נהרג בו ב־מקום והמכונית התרסקה.

האיש היה מנהל חברה לעבודות עפר וכפי הנראה הוביל את החומר לצורך עבודתו. המשטרה פתחה ב־חקירה.

ההסתדרות תקבע עמדתה בדבר ביצוע הרפורמה

ההסתדרות הדון תקבע עמדתה בדבר ביצוע הרפורמה במלאת שנה למסקנות ועדת בן־שהר, אמר יו"ר הוועדה לענייני אקדמאים בהסתדרות וחבר הוועדה המרכזת גדעון בן־ישראל בישיבה הוועדה לענייני אקד־מאים בהשתתפות פרופ' יורם בן־פורת, חבר ועדת הרפורמה במסים.

בהמשך דבריו, הסעים גדעון בן־ישראל, כי אם לא יימצא פתרון קרוב לגביית מס אמת מהעצמאים, לרבות צמצום משמעותי במבדי ההון השחור ורבבות העצמאים אל יה־חילו לנהל ספרים כחוק, לא יהיה מנוס מבדיקה מחודשת של כל מער־כת הרפורמה ובראש וראשונה מלדון בהגבלת תיקרת המס.

פרופ' יורם בן־פורת אמר, כי ב־שום מקום בעולם לא הנהיגו נהול ספרים לצרכי מס־הכנסה על ידי מודעה בעתונים, אלא יש לעשות זאת על ידי ביקורת מהמדה בשטה: אין צורך בתוספת מנגנון קבוע של מפקחים כי ישנה אפשרות לגייס לעניין זה סטודנטים כדוגמת סיירה הבטיחות שהפעיל משרד התחבורה בכבישים.

תובעה ביצוע מהיר של חובת ניהול ספרים

בסיכום הדיון, החליטה הוועדה עפ"י הצעת היו"ר — גדעון בן־ישראל לתבוע ביצוע מהיר של חו־בה ניהול ספרים; הוחשת החקיקה של חובת רישום עסקות במזומנים בסך 15,000 ל"י; הקפדה כי לא ייעשו השלומים במזומנים אלא על־ידי צ'קים בלבד בציון שם המקבל כאחת הדרכים למ־המה בהון השחור; קביעת שוטות ריאליות ליהלומנים והיובם בהצהרה והן והפעלה מזורזת של ועדת המעקב המשותפת למם־שלה, למעסיקים ולהסתדרות להבט־חת ביצוע מלא של הרפורמה גם על־ידי העצמאים בחברות.

הוועדה החליטה להמליץ בפני ה־ועדה המרכזת של ההסתדרות לקיים דיון מקיף בביצוע הרפורמה על כל המתחייב מכך לגבי הממשלה וכן על הקמת מטה הסברה שיכלול את השלוחות השונות (המשק ההסתד־רותי, נעמ"ת, מועצת הפועלים, ועדי עובדים וכו') שבשיתוף עם גורמים נוספים יפעל לשינוי נורמות ההת־נהגות של החברה הישראלית וכל הקשור בחסרה כסים נהול ספרים וכו'.

עובדי בתי המשפט יצטרפו לסנקציות

עובדי בתי המשפט יחליטו ביום ה' בקרב להצטרף לסנקצי־יות, שיפעילו בראשית השבוע הבא 42 אלף העובדים הלא יהו־דיים בשירות המדינה.

הוועד הארצי של עובדי בתי ה־משפט נימק את החלטתו להצטרף לוועדת התיאום הבין משרדית ה־ארצית של עובדי המדינה ב"זהות העמדות והאינטרסים של כלל ה־עובדים הלא יהודיים".

במסגרת הסנקציות של עובדי בתי המשפט תופסק ביומים א' ב' ו־ג' להליפין קבלת קהל בכל יהודה בתי המשפט בארץ, למעט מעצרים ושחרורים, תיקי מזונות ותיכובי יציאה מן הארץ, וזאת כדי למנוע סבל מיותר לציבור נצרך. כמו כן לא יפעלו משרדי הנוטריונים הצי־בוריים, לא יתקבלו תיקים חדשים, לא ינתנו שירותים לצורכי דין ולא ישולם שכר טרחה לצדים.

עם זאת הציעה כרגיל העבודה הפנימית בבתי המשפט, והמשפטים שנקבעו לשמיעה — יישמעו.

הוארך מעצרו של חשוד בהחזקת דינרים מזוייפים

מעצרו של שמואל קטלן מיפו, אשר נגדו העלה חשד כי בביתו נמצאו דינרים ירדנים מזוייפים ו־כ־800 גרם אופיום — הוארך את־מול בבית כשפט השלום בת"א ב־15 יום.

חוקר משטרה הזכיר, כי המדובר ב־5000 דינרים ירדנים ובכמות גב־בדה של סם. הוא טען, כי המשטרה מחפשת אחר שני סוחרי סמים ש־"ירדו למחתרת" הקשורים לפרשה. ב"כ המשטרה הוסיף כי המדובר בפרשה מסועפת ויש לאתר את מקור כספי הסם המוברח לישראל מירדן.

- בהתנגשות בין שתי מכוניות פרטיות שארעה ביום ד' בבוקר גבעתי בדרום נפצע קשה שמעון ועקנין בן 56, מרכז גנ. שתי נוס־עות נפצעו קל — רחל חזן בת 27 ואילנה גולדהירש בת 33, שהכן בחולון.

יאוחד הטיפול במערכת הובלת הפוספטים וייצואם

הטיפול במערכת הובלת הפוספ־טים וייצואם יאוחד על ידי העברת האחריות לתיפעול מתקני הפוספ־טים, וכן האשלג, בנמל אשדוד ל־ידי "כימיקלים לישראל" ו"פוספ־טים בנגב", במעמד של מתקן נמלי בהפעלה חיצונית. — על כך סוכם, פה אחד, בדיון אותו זימן שר ה־תחבורה, גד יעקבי, בהשתתפות מנ־כ"ל "כימיקלים לישראל" מרדכי מקלף, יו"ר רשות הנמלים, ד"ר ב. וידרא, מנכ"ל רשות הנמלים, אהרן רמז, מנכ"ל משרד התחבורה, אהוד עילם, והמנכ"ל "פוספטים בנגב" פ. כרמי, מנהל נמל אשדוד, יצחק גזית.

זכויות העובדים תשמרנה במהזאן

עוד סוכם, כי לעובדי המתקן — לאחר שיעבור לתיפעול החברה — ישמרו מלוא זכויותיהם, ותנתן ל־עובדי נמל אשדוד זכות קדימה ל־הוסיף ולעבוד בו. תנאי השכר וה־עבודה במתקן, לאחר שיעבור ל־תיפעול החברה, לא יחרגו מאלה המקובלים בנמל.

יפתח מו"מ לקביעת תנאי ההעברה

בעקבות סכומים אלה הוחלט ב־ישיבה, כי יפתח, ללא דיחוי, מו"מ בין רשות הנמלים, "כימיקלים ל־ישראל" וגורמי ההסתדרות — ה־איגוד המקצועי, מועצת הפועלים ו־העובדים, לקביעת תנאי ההעברה על־פי העקרונות שנקבעו בדיון.

עוד סוכם בדיון כי תבדק האפ־שרות להגביר יצוא הפוספטים דרך נמל אילת, והחשת הקמתו של מהכן הטעינה החדש באשדוד, בין השאר הפעלת קו הרכבה מהר צין לנמל אשדוד.

המחבל שנתפס ב"סבוי": "באתי ללכוד בני ערובה"

המחבל שנתפס בעת הפשיטה על מלון "סבוי" בתל־אביב ב־מרץ 1975, העיד אתמול במהלך משפטו בבית הדין הצבאי בלוד, כי בא במטרה ללכוד בני ערובה כדי להחליפם במחבלים הכלואים בישראל.

"אולם לא היה בכוונתי להרוג אנשים כאן", העיד הנאשם מוסא אלטלקה, ירדני בן 25. הוא היה עד ההגנה האחרון במשפט זה, ובי־שיבה הבאה ישמעו סיכומי התבי־עה וההגנה. מועד הישיבה הבאה טרם נקבע.

יחד עם אלטלקה עומדים לדין 4 נאשמים נוספים, יוצאים מצריים אשר נלכדו בספינה שהביאה את המחבלים לחופי תל־אביב.

עד אחר, אברהם עזיזי שנתפס ע"י המחבלים בתוך המלון, סיפר שנבצע כהדיר שנורה כפי הנראה מן החוץ. המחבלים קשרו את ידיו והעבירו אותו להדר שם הוחזקו חלק מבני הערובה. אך כאשר ראו כי פצעו שותת דם הסכימו להתיר את כבליו ובדרך כלל התנהגו אתו יפה. לעומת זאת, היה ילד פצוע משום שלא חדל לבכות, בעטו בו והכסו בקתות רוביהם. הוא סיפר עוד, שהמחבלים הרכיבו כסטן חבלה ליד הכיסא שבה שכב, אך הוא הצליח להתמק מהחדר לחדר־אמבטיה ס־מוך, שניות לפני שהכסטן התפוצץ.

בית המשפט, בהרכב סא"ל יורם בלין (נשיא) סא"ל משה אבנון ו־סא"ל יגאל לוטן, החליט על פי בקשת ההגנה לדחות את המשך המשפט לשמיעת הסיכומים. המועד טרם נקבע.

העליה על קברו של דוד אלעזר — ביום ד'

העליה על קברו של רב אלוף דוד אלעזר (דדו) ז"ל תתקיים ביום ד', כ"ח בניסן, 28 באפריל, ב־2.30 אחה"צ בהר הרצל בירושלים.

העליה על הקבר לרגל יום ה־שבעה למותו נדחתה למועד זה מפ־את השבה והחג, בהתאם לדין ההר ד', וישתתפו בה בני המשפחה, ידידים ומוקירי זכרו.

דנו בהסדר הסעת חיילים

שר הבטחון, מר שמעון פרס, נועד אתמול בלשכתו עם שר התחבורה, מר גד יעקבי, ודן עימו בהסדר הסעת חיילים בשירותי התחבורה הציבורית.

ההחלטות המשותפות שנתקבלו הן:

א) הסדר להסעת חיילים חינם בשירותי התחבורה הציבורית יחול על חיילים בשירות סדיר בכל שעות היממה בקווים הבין־עירוניים.

ב) ייערך סקר, במשך חצי שנה לקביעת היקף בפועל של נסיעת חיילים על פי ההסדר הנ"ל.

ג) התשלום לקואופרטיבים לתחו־בורה הציבורית יהיה בשיעור של 80 אחוזים מתעריפי הנסיעה המקובלים ומזה תשהתף הממשלה באותו שיעור הניתן לשירותי התחבורה הציבורית בהסעת האוכלוסיה האזרחית.

החלטה זו מבוססת על דו"ח הצ־וות ועדה, שמונהה על ידי שר התחבורה לבחינת הסדר הסעת חיי־לים בשירותי התחבורה הציבורית ואשר חבריה היו נציגי משרד הבט־חון, משרד האוצר וצה"ל.

בפגישה שהתקיימה בלשכת שר הבטחון בת"א השתתפו המנהלים הכלליים של משרדי הבטחון והתח־בורה, ראש אג"א, ראש אג"א ובכי־רים בכירים של משרד הבטחון וה־תחבורה, והיא תובא גם לדיון ב־אוצר.

הרב ברוך פריז ז"ל

תושבי כפר חב"ד והמוני חסידי חב"ד בארץ ליוו אתמול אחר ההרים למנוחות את הרב ברוך פריז ז"ל מחשובי חסידי חב"ד ב־ארץ שהיה בן 56 במותו ושנפטר במוצאי־שביעי של פסח באופן פת־אומי.

הרב ברוך פריז העמיד בשלושים השנים האחרונות אלפי תלמידים בישיבות השונות של כפר חב"ד בארץ.

יד ושם
רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
ביום שלישי, כ"ז בניסן תשל"ו, 27.4.76,
יום הזיכרון לשואה ולגבורה
יתייצבו משמרות כבוד של חברי ארגוני הפרטי־זנים, הלוחמים, ואסירי המחנות לשעבר, ליד כותל הזיכרון "מרד הגיטאות — דרכם האחרונה" אשר ביד ושם, הר הזיכרון, ירושלים.
משמרות הכבוד יתייצבו החל מן השעה 08.00, עם השמע צפירת האבל, עד שעה 13.00.
בשעה 10.00 ייערך טקס הנחת זרי הפרחים ליד כותל הזיכרון בהשתתפות משלחות של מוסדות ממ־לכתיים וציבוריים.

יד ושם — מרכז ההסברה
רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
עצרת הפתיחה הממלכתית של יום הזיכרון לשואה ולגבורה
תיערך ביד ושם, הר הזיכרון, ירושלים, ביום שני, אור לכ"ז בניסן תשל"ו, 26.4.76, בשעה 18.00 — בהשתתפות נשיא המדינה.
פתיחה — ד"ר יצחק ארד, יו"ר הנהלה יד ושם.
הפרת הלהב מן האנדרטה "מרד הגיטאות — דרכם האחרונה"
דברים — השר גדעון האוזנר, יו"ר מועצת יד ושם ויו"ר העצרת.
מר פסח בורשטיין, נציג ארגוני הלוחמים, הפרטיזנים ואסירי המחנות לשעבר.
כבוד נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר.
תפילה — האלוף הרב מרדכי פירון, הרב הראשי לצה"ל (תהילים פ"ג, פ"ט).
משתתפים — ההזמורה הקאמרית של באר־שבע, בניצוחו של מר ליאונרד הולפס.
מקהלת הרבנות הצבאית ומקהלת "רב־רן", בניצוחו של מר מנשה לב־רן.
החזן מר אברהם כרמל.
הנה מרון ויוסי ידין — קריאה.
יהידת צה"ל — יחידת פרג"עים.
עכיקם גורביץ' — מנחה.
אוטובוסים להר הזיכרון יצאו החל משעה 15.30 ועד לשעה 17.30 מבית העם הישן ברח' יפו ולאורך המסלול של קו 18.
במוזיאון ביד ושם ישאר פתוח אחרי העצרת עד חצות.

בית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון, למורשת השואה והמרד, והוצאת הקיבוץ המאוחד
שרה ארליכמן־בנק (סויקה) / בידי טמאים
הורגם מכתב יד פולני ע"י נחמה רבן; ערוך בידי אייה לינה; מהדורה חדשה ומורחבת ערוכה בידי אהרן מאירמן.
סיפורה של נערה הברית "גורדוניה"; כליונה של לובלין עיר אביה, שליחותה מטעם הארגון היהודי הלוחם, מאסרה וחייה בבירגור ובין שערי כפייה בגרמניה. פרק נוסף על מות הבת.
261 עמ', צילומים — המחיר: 35 ל"י
אידה ויוסף קפלן / עד יום כיפורים זה
רשם יערך יחזקאל רבן; הביא לדפוס שלמה אבן־שושן; מהדורה שניה. בספר שלושה שערים: מבית — בעירתם של אידה ויוסף קפלן; בפה — ביציאה ולהה לילדא וכן בלוחמה הפרטיזנית; הבן — חיי הצעירים של בנם־יחידם, שנפל במלחמת יום הכיפורים בקרבות הבליכה וההדיפה ברמת הגולן.
224 עמ', צילומים — המחיר: 30 ל"י
הלל דנציג / בצל סוסים
זכרונותיו של איש פלוגות־העבודה ההונגריות בחזיתות המלחמה בברית־המועצות (1941—1944).
155 עמ', צילומים — המחיר: 28 ל"י
תמר לזרסון־רוסטובסקי / רשימותיה של תמרה
(קובנה 1942 — 1946)
תרגם: מכתב יד ליטאי: שרה נשמית ולייבה ברק; ערכה והקדימה מבוא: שרה נשמית.
דפי יומן בימי הגיהנום וביכי הגיהנם בגיטו קובנה; דרכה של נערה בה ייך בבית מהבדל אל צמח הארצה.
192 עמ', צילומים — המחיר: 22 ל"י
יצחק קצלנסון / שירים 1903 — 1938
מבחר: עזרי שביט; המלביד: שלמה אבן־שושן; המערכה: קלכה אבן־שושן, זריבבל גלעד, יצחק צוקרמן, עזרי שביט.
כרך ראשון במהדורה הכתבים של המשורר.
328 עמ' — המחיר: 38 ל"י
הפצה:
— "בית לוחמי הגיטאות", ד.נ. אשרת, טל. 920412(04).
— אגודת שוחרי בית לוחמי הגיטאות, אילזרוב 102, תל־אביב, טלפון 228696(03).
כל ספרי "בית לוחמי הגיטאות" יימכרו לבאי עצרת הזכרון בקיבוץ לוחמי הגיטאות (27 באפריל) בהנחה של 25%.

לתלמיד כיתה ג' (ביה"ס מוריה)
דרושה עזרה משעה 14.30 עד 18.30
רצוי סטודנטית.
לפנות: טל. 624326 בערב בין 15.00—17.00. 22743

המועצה הדתית בני־ברק
יום השואה והגבורה
ביום שני, אור ליום כ"ז בניסן תשל"ו (26.4.76) בשעה 6.30 בערב
2 עצרות התייחדות עם זכר קדושי השואה הי"ד
א) בביהכנ"ס המרכזי "מוהליבר", רח' מוהליבר 10
בהשתתפות: הרב יהושע מנגם שליט"א רב השכונה; מר אפרים מטם, בוצר; מר אליעזר גוראייג, יו"ר הביהכנ"ס
לפני העצרת סבב בהיהות הדר ההנצחה שעיר ביהכנ"ס מוהליבר לקדושי השואה וחללי מערכות ישראל.
ב) בביהכנ"ס עולי הגרדום, תל גיבורים
בהשתתפות: הרב יצחק הרשיר שליט"א, רב וביהכנ"ס; מר ישראל גזמרים, ראש העירייה; מר אליקים פרידמן, סגן ראש העירייה.
בתוכנית: ליווי מעניות ■ תפילת יזכור ■ קדיש יתום ע"י הציבור.
שלמה זמרני — יו"ר

יהי עם כל בית ישראל
אנו מתאבלים
על הסתלקותו של הרב הגאון
ד"ר שמואל בלקין ז"ל
ראש ישיבת רבינו יצחק אלחנן
ונשיא ישיבת־אוניברסיטה בניו יורק
ושולחים תנחומים למשפחה ולתלמידיו בארץ ובחו"ל.
בהמשך מפעליו לתורה וליהדות ינוחמו.
מכון הרי פישל — ירושלים | מדרשה גבוהה לתורה ירושלים

"משהב" חברה לשכון בנין ופתוח בע"מ
מציעה דירות למשתכנים דתיים
בירושלים
קרית־משה
דירות 3 חדרים
במחיר החל מ־265,000.— ל"י
משכנתאות בלתי צמודות עד 40,000.— ל"י
פרטים והרשמה: ירושלים: המב"ם 1, טל. 224881
תל־אביב: רחוב לילנבלום 27, טל. 58444
חיפה: רחוב ארלוזורוב 3, טל. 668049
דירות לדורות

בולים חדשים
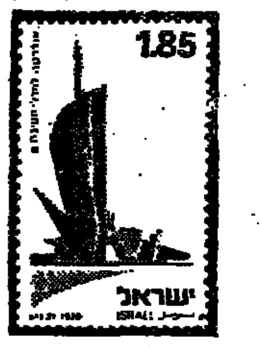

יום הזכרון לחללי צה"ל תשל"ו (1.85 ל"י)
ל"ג בעומר (1.30 ל"י)
200 שנה למהפכה האמריקנית (4.00 ל"י)
בנוסף לזאת יופיע גיליון מזכרת לכבוד תערוכת הבולים הלאומית "נתניה 76" במחיר 10.00 ל"י.
יום ההופעה: כ"ה בניסן תשל"ו
25.4.76
סדרי המכירה לגיליון המזכרת יהיו כדלקמן: גיליון מזכרת בלתי מוחתם ימכר ביום ה־הופעה בכל אשנבי השירות הבולאי ובבתי דואר וכן בסניף המיוחד שיפתח בתערוכה (אולמי רון, רח' סמפר 14, נתניה). לאחר יום ההופעה ועד לנעילת התערוכה ימכר גיליון המזכרת בסניף הדואר שבתערוכה בלבד.
השירות הבולאי
ירושלים • תל אביב־יפו • חיפה • עכו • נהריה • קרית שמונה • טבריה • עפולה • קרית מוצקין • נתניה • רחובות • אשקלון • באר שבע • אילת • ב.ת. בן־גוריון • נבבתי דואר.

לחיים הרצל ומשפחתו
מיטב הברכות
בהגיע הבן חגי נ"י למצוות
יהי"ר שתזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים
אורה ושמואל

ברכת מזל טוב לבבית
למר עמרם אברג'יל
לרגל הולדת הבן
שקבל כמתנה מאת ה' להבחרו כיו"ר המועצה ה
ועד עובדי המועצה ו
אשקלון

לצה"ל דרושים באזור ת"א וחיו
עובדי מכבסה
א. כובסים
ב. גהצנים
ג. פועלי נקיון
ד. סבלים
בדבר פרטים יש לפנות:
א. איזור חיפה — ד.צ. 10
ב. איזור ת"א — ד.צ. 00

בנק המזרחי המאוחד בע
קרנות נאמנות
מחיר יחידה | מחיר פ
166.58 | 2.55
129.15 | 6.12
סלע שהם
המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

...ע באורה"ב (ב')

...חץ ...מען ...שרה

...את ד"ר יצחק בן־גד (מכלוף)

...ה שרוב העתונות ודעת ה־ ...בארה"ב תומכים בישראל ...מתנגדים לסיוע צבאי ואף ...אם כי לא בבכדים גדו־ ...תמיכה אמריקאנית עקבית ...ונשת כאן היטב ומוצאת ...טוייה בשיחה עם האיש ב־ ...בדברי פרשנות ברדיו ו־ ...יזיה ובהצהרות שונות של ...ים שונים בזכגים שונים.

...ה של ישראל מדינה דמוקר־ ...באבקת על קיומה — בעולם ...ב עד מאוד מספרם של ה־ ...ם העריצים והחשוכים — ...ה על ידי האמריקאנים ב־ ...ת רצון ובאהדה. יתירה מזו, ...אנים רבים מאמינים ש„תאו־ ...הדומינו" כוחה יפה לא רק ...מזרח אסיה אלא גם למזרח ...במלים אחרות, המנהיגות ...קאנית ברובה המכריע מא־ ...שאבדן ישראל עלול לגרום ...ו שרשרת חמורה אשר תס־ ...אובדנם של כל המשטרים ה־ ...ם הפרו־מערביים והשמרניים. ...של התפתחות חמורה כזו, כי ...לים יהיו הסיכונים שמקורות ...העשירים של מדינות אלה ...בידי ממשלות קיצוניות ...יות, שיהיו נתונות להשפע־ ...לא לשליטתה, של מוסקווה. ...מכך, מדינות המערב המ־ ...באמ"ש, כולל ארה"ב ויפאן, ...ים אחרות רוב רובו של ה־ ...המערבי, עלולים לאבד את ...האנרגיה שלהן וההתוצאה ת־ ...ת אסון.

...פוטנציאלי מדאיג זה מ־ ...אמריקאנים רבים להאמין ש־ ...בשתווים וכלכליים, מלבד ...ים, מחייבים את ארה"ב ל־ ...בקיומה של ישראל ולהשיג ...שלום צודק וכבר קיימא. ...יש לדאוג לכך שישראל ת־ ...קה כדי שלא השמש עתידן ...ש שוב לנסות להכתי־ ...משל של הנשיא פורד זוכה ...תמיכה רבה במאמציו הבלתי ...למצוא פתרון פשרה לסכסוך ...הישראלי־ערבי. רבים מהאמריקאנים ...כי מבוי סתום בהווית עי־ ...להסתיים במלחמה אכזרית ...לא רק לישראל ול־ ...גם לאמריקה ולעולם ...זהו נוסף על הצעדים ...מלחמת יום הכיפורים, ...הסכמי הביניים, יורדו ...ושאר שרשר באזור.

...בעניין לחצים הרבה שיש ...כוחה של ישראל להתקדם. ...התנגדות ברורה של הממשל ...מכלל התקשרות לסיפוח ...ערבים או הקמת יישובים ...המוחזקים. דבריו הבוטים ...סקרנטון מעל בימת מו־ ...האומות, בהם אמר כי הקמת ...מתנחלות מהווה מכשול ב־ ...לשלום ... עומד על ידי רבי־ ...אמריקאנים שונים בזמנים ...שונה. רוג'רס הכפורסמת, ...להתעלם כי ...ג נשכחה כאן, לפרוש כל ...ישראל לשטחה אותה. בל ...שנים מחדש והושם על השול־ ...ואת ואף אחרת, שעוה ...הכשלים השונים אינם ...עצה מירבית בכוחניותם ...שטחים. בכלל ה־ ...השונים כאן מוכנים לישר־ ...ש והערר כי בטחונה אינו ...שטחים אלא בערובות ...של הבטחתו לאחור תהי־ ...שלום מחייב עם שכניה.

...ברוח זו הופיעו בעתונים ...שונים וביניהם ה„ניו יורק ...שאיש לא יחשדנו בעוינות ...במאמר שהופיע לאחרונה ...תחת הכותרת: „הברירה ...שנכתב בידי העתונאי ...לואיס, אנו מוצאים ...בדיני אלה. לואיס כותב, ...השנים האחרונים בגדה ה־ ...מעל לכל ספק כי ...ישראל לקנות ביטחון ...שטחים, כי אז סטטוס ...מזו, המאורעות בקרב ...„לאחר המאורעות ...— מעידים כי ...לא רק שלא הוסיף ביד ...אלא עלולה לפגוע ...ישראל בקורים שלפני ...196

...נביא תנא דמסייעא לדב־ ...חי"כ אריה אליאב מיש־ ...בימים אלה בארה"ב ...של הרצאות. לואיס ...דבריו של אליאב, ...מהרצאותיו האחרונות.

...— אומר אליאב, בין היתר ...יכולה לשאת על כתפיה ...רבות מיליון ערבים ...בשטחים כבושים וללא ...אנשים אלה חיים תחת ...כחצי שנים. תופעה ...בבסיס המוסרי של הציור ...תנועה התחיה הלאומית ...ולא תנועה של שליטה ...אליאב מאמין שישראל ...קבל העולם כי בכור־ ...את השטחים שנכבשו ...שלום מלל עם ה־ ...לשלום שנתגם ב־ ...עם שטחים מפו־ ...דפלומאטיים. ישראל ...כי היא מוכנה ל־ ...של הערבים הפלש־ ...עצמית ובזכותם ל־ ...מדינה בגדה וברצועה. ...אומר אליאב, הוא ...לאומיות — יהוד־ ...פלשתינאית — הובעת ...אותה טריטוריה, ולכן ...אשר חלוקה.

...של לואיס פשוטה מאוד. ...צריכים להחליט עליה ...פשרה כאמבעי להיפ־ ...מנצחת ויעילה. פשרה ...דלואיס, פירושה התח־ ...המוחזקים בידי ישראל ...תהיה שלום חתום

מלך מארוקו קורא ליהודים לשוב לארצו

מאת ד"ר י. נפתלי

חסאן השני מלך מארוקו, ניהל מערכה קשה לשם החזרת סאהארה הספרדית לארצו. תחילה — כמערכה מדינית באו"ם, שספרד תצא משם, כי עם הדי־קולוניזציה אין כל סיבה להשאר מושבות בידי הספרדים, ואחרי כן — מאבק עם הארצות השכנות, אלג'יריה מאוריטאניה, אשר לכל אחת מהן תביעות על האיזור הזה.

עם שחרורה של סאהארה הספרדית השנה, לפי החלטת האו"ם, עמד העולם בפני סכנה של התנגשות מזויינת בין אלג'יריה לבין מארוקו, כי אלג'יריה דורשת הקמת סאהארה עצמאית וכמובן, שתהיה תלויה בה. כי חלק מסאהארה נמצא באלג'יריה ושם מאגרי הדלק הגדולים. כשום כך, שלחה צבא למנוע כניסת ה־מארוקאנים לשם.

כדי לחזק את מעמדו פנה בזמן ה־אחרון מלך מארוקו חסאן השני, בקריאה נלהבת ליוצאי ארצו בעולם לחזור למולדת בעת סכנה וגם לת־מוך בה בזירה הבינלאומית. הוא שלח שליחים לארצות בהן נמצאים ריכוזים גדולים של מארוקאנים, בי־ניהם גם שליחים יהודים לפעול אצל אחיהם „לחזור הביתה", כי הארץ בסכנה.

המאבק על סאהארה הספרדית

כידוע, ספרד אינה מקיימת יחסים דיפלומאטיים עם ישראל ומאדריד הפכה להיות „בירתי" עמי ערב אחרי מלחמת העולם השניה. שם התקיימו דיונים של תנועות השחרור מהמזרח התיכון וצפון אפריקה, כיצד להשת־חרר מעול זרים.

עמי ערב, בעיקר עמי צפון אפ־ריקה, שנלחמו נגד צרפת בעד עצ־מאותם, לא לחמו נגד ספרד, אם כי היא ארץ קולוניאליסטית והיו לה מושבות באפריקה, חלק מסאהא־רה וחלק מגיניאה. ארץ שפרצו שם מהומות מזמן לזמן, לא העלו עמי ערב את בעיית שיחרור המושבות של ספרד באו"ם. כנראה, העריכו את היחסים הטובים עם ספרד ולכן לא הסיתו נגדה ולא עודדו את ה־מורדים מבפנים. רק בזמן האחרון התחילו הערבים להתייחס ברצינות לבעייה זו, ומלך מארוקו העלה את בעיית סאהארה הספרדית בכלוא חומרתה בגלל אוצרות הטבע הרבים, שנתגלו שם בשנים האחרונות. אלא שספרד ניצלה את העובדה, שעמי ערב השכנים מסוכסכים ביני־הם בעניין זה. שלוש מדינות עצמאיות — אלג'יריה מארוקו ומאוריטאניה ה־גובלות עם סאהארה הספרדית — כל אחת מהן דורשת מושבה זו ל־עצמה.

אולם, אחרי שיושבו סכסוכי הגבו־לות בין אלג'יריה לבין מארוקו, הודיעו האלג'ירים, שאין להם עוד תביעות טריטוריאליות לגבי סאהא־רה הספרדית וכי הם מוכנים ליישב את הסכסוך בין מארוקו לבין מאורי־טאניה, כדי לגבש עמדה משותפת לגבי השטח הזה. מאז הועלתה שאלת סאהארה הספרדית באו"ם, אבל ה־ערבים לא נגעו בשאלת גיניאה ה־ספרדית.

למעשה, החליט באו"ם לפני כ־ארבע שנים לקיים משאל־עם על עתידה של סאהארה הספרדית וספרד הסכימה לכך, אלא שהתעוררה אז השאלה למי תהיה שם זכות הצבעה. הספרדים טענו: זכות הצבעה רק לתושבי המקום, היינו — כששים אלף איש. לעומתם טענו המארוקא־נים, שיש לתת זכות הצבעה רק לפליטים מסאהארה, שמספרם מגיע לשלוש מאות אלף, להוציא את הצבא הספרדי, כארבעים אלף איש, ולקיים משאל־עם בחסות האו"ם.

במאדריד סברו, שניתן יהיה לס־חוב את העניין של משאל־עם, אלא שטעו בחשבונם. מלך מארוקו לא נתן מנוח לפני כשנתיים בנאום לאומה, שהוא דורש קיום משאל־עם והשאלה צריכה להיות: סאהארה מארוקאנית או ספרדית? הוא התנ־גד לשאול אם תושבי המקום רוצים עצמאות. חשבון המלך היה פשוט מאוד: אם יהיה לתושבים לבחור בין ספרד לבין מארוקו — יעדיפו את מארוקו, אבל אם תעמוד השאלה על עצמאות, יתכן שרבים מהתוש־בים יצביעו בעד עצמאות, בפרט שאלג'יריה עלולה לתמוך בכך.

אלג'יריה מצדה הודיעה, שאין לה תביעות לסאהארה הספרדית. ספרד ניסתה להתגבר על הקשיים ופנתה לאו"ם לקיים את משאל־העם על עצמאותה של סאהארה שבשליטתה. מלך מארוקו הגיב מייד והודיע על התנגדותו לכך ונתמך בכך ע"י עמי ערב. מצבה של ספרד השתפר, כי מאוריטאניה, בעידודה של צרפת, הודיעה שיש לה תביעות על האיזור הזה, אבל העולם הערבי תמך במלך מארוקו ובכאן נאומו התקיף של חסאן השני נגד ספרד אז.

אחרי שיחרור המושבה של פורטוגאל, הבינו במאדריד, כי לא יוכלו להישאר המעצמה הקולוניאליסטית היחידה בעולם על אף הידידות עם עמי ערב, ולפני כמה חדשים עזב הצבא הספרדי את סאהארה. מלך מארוקו אירגן את מסע המוני של צבא ואזרחים לסאהארה. אלג'יריה מצדה שלחה צבא לגבול סאהארה ו־עמדה בהתנגשות מזויינת בין שתי ה־ארצות האלה. ההתנגשות נמנעה ב־רגע האחרון, אבל הבעיה לא נפתרה. אלג'יריה תומכת בתנועת השיחרור פוליסארו, הדורשת סאהארה עצמ־אית. המארוקאנים זוכרים עוד שלפני 12 שנה התקפו ע"י אלג'יריה בעניין סכסוך גבולות, בעזרת ציוד שקיבלו ממצרים והמארוקאנים נאלצו אז לוותר אז לאלג'ירים.

מכאן, קריאתו הנלהבת של מלך מארוקו חסאן השני ליוצאי ארצו לחזור הביתה ולעזור לו במאבקו. הוא פנה גם ליהודים לחזור למארוקו ונשאלת השאלה: האם יהודים בארץ או בצרפת מוכנים לחזור למארוקו, כדי להילחם נגד אלג'יריה בעת ה־צורך? כפי הנראה, מלך מארוקו איננו משלה את עצמו במובן זה ועיקר כוונתו היא למעשה מדיניה מצד היהודים בארצות בהן הם גר־צים.

היחס ליהודים ולעליה

תושבי מארוקו גילו יחס אוהד ליהודים בימי משטר וישי בעת מלח־מת העולם השניה. מארוקו הפכה אז למקום מעבר ליהודים מגורשים לעבר לים. יהודי מארוקו קיימו בהם מצוות הכנסת אורחים גם מעבר ליכולתם, וזאת אף על הפיקוח החמור מצד שלטונות וישי וסוכנים גרמנים. גם אחרי מתן עצמאות למארוקו נשמר היחס ההוגן ליהודים מצד בית ה־מלוכה.

כשהוקמה הממשלה הראשונה של מארוקו העצמאית על ידי דקעי, נתמנה היהודי ד"ר בן־זקן מקזא־בלאנקה כשר הדואר. אולם, בהזדמ־נות הראשונה של שינויים בממשלה, לא היה עוד שר יהודי. יתר על כן, סי דקעי, אחרי שהוציא את בן־זקן מהממשלה, התחיל בהגבלות על ה־יהודים והמעשה הראשון שעשה הוא — הגבלה למתן דרכונים ליהודים. יורשו הליבראלי, עבדאללה אברא־הים, נכנע ללחץ הליגה הערבית וניתק את קשרי הדואר בין ישראל ובין מארוקו.

יצויין, כי ליהודי מארוקו היה אימון בלתי מוגבל לבית המלוכה נאמנותם הגיעה עד לידי כך, ש־כאשר הודעם, שצרפת עומדת להע־ניק עצמאות לארץ הזאת, הגיעו לשם נציגי הקונגרס היהודי העולמי, פרלצווייג ואיסטרמן, הם דברו עם ראשי הקהילה על הצורך להבטיח בתנאי העצמאות את הזכויות של היהודים במארוקו. אולם, טענה זו נדחתה על־ידי ראשי הקהילה, ב־אומרם, שאין צורך בכך ואינם זקו־קים לצוות מן החוץ.

אם ירדה השפעת היהודים במא־רוקו, הרי זה לא בגלל פגיעה בזכויותיהם מצד השלטונות, אלא בגלל העליה ההמונית ארצה והגירת חלק מהם לצרפת. יתר על כן, אחרי שהמלך פיזר את הפרלמנט, נשען על הצבא והרחיק מהשלטון את ה־פלגים השמאליים וגם את מפלגת השיחרור „איסטיקלאל", ירד בכי־ערך הגופים הציבוריים ובתוך זה — ערך היהודים.

עם צאת היהודים ממארוקו נסגרו גם בתי ספר רבים של ה„אליאנס איזראעליט". רבים מהם הולאמו בשנים האחרונות אף הוקמו מוס־דות חינוך קטנים על ידי „אוצר התורה", תלמוד תורה של חב"ד ועוד.

היהודים שנשארו במארוקו חלק מהם הינם גם היום בעיקרם בעלי נכסי דלא ניידי ובעלי עסקים גדו־לים. ישנם גם חולים ועניים מרודים החיים על חשבון הקהילה בתמיכת הג'וינט.

עם מות המלך מוחמד החמישי ועלייתו בנו חסאן השני על כס ה־מלכות בשנת 1961, חל שינוי במצב היהודים. המלך חסאן השני, חניך בתי הספר הצרפתיים, האמין על האידיאלים של המערב, שם קץ להסי־תות ההסתה נגד היהודים, והחזיר להם את חירותם היסודית — חירות היציאה מן הארץ. בשנת 1965 היו עוד כ־75 אלף יהודים במארוקו. בעלי ההון שמו מבטחם במלך ה־סובבים אותו מבלי שהיה להם מעמד רשמי, אלא היו בחצרות המלך — אנשי ההבנים מחשובי של המלך. לכן עם ירידת קרנו של המלך — גברה גם האנטישמיות שם.

יציאת שארית יהודי מארוקו לצרפת

אם בשנות היציאה הגדולה של היהודים ממארוקו הגיעו לישראל כשבעים אחוז מהם והשאר היגרו לצרפת ומקצתם לקנדה הצרפתית, הרי אחרוני יהודי מארוקו עברו ב־עיקר לצרפת. משערים, שנמצאים כיום כעשרים אלף יהודים ב־מארוקו.

כאמור, שרער מעמדו של המלך בגלל חיי הוללות, בזבוז כספים וניהול עסקים מפוקפקים, שניהלו ש־רים ומקורבים למלכות. בתוכם גם יהודים. הצבא התמרד לא אחת נגד המלך והגיעו הדברים לידי כך ש־המלך ציווה להעמיד לדין כמה יהו־דים ממקורביו, כדי להרגיע את דעת הציבור. בעיקר יהודים, שעמדו ב־ראש חברות ממלכתיות ואמרו על־יהם, שהתעשרו על חשבון האומה.

שארית היהודים, שעזבו את מארו־קו, העבירו תחילה חלק מהונם — צרפה. נכסי דלא ניידי קשה היה להם למכור, כי המארוקאנים לא קנו מהם זאת מתוך ידיעה שהילה, שהיהודים בסופו של דבר יעזבו את מארוקו וימכרו את רכושם בזיל הזול. גם אלה, שמצבם הכלכלי לא היה כשופר, העדיפו לעבור לצרפת, כי ניתן להסתדר שם בתפקידים קטנים וליהנות מהמענקים הניתנים בעד ילדים. הלוא בדרך כלל מדובר במשפחות ברוכות ילדים.

יותר על כן, לפני כ־14 שנה, עת היציאה ההמונית של יהודי אלג'יריה נקבע על ידי הקרן הסוציאלית ה־יהודית בפאריס, כי שליש מיהודי אלג'יריה לא יוכלו להסתדר בצרפת מפני שלא יוכלו להסתגל לתנאי העבודה החדשים וגם מטעמי הגיל. בכל זאת, בסופו של דבר כמעט כולם הסתדרו שם. אם כן, לא היתה סיבה שגם יהודי מארוקו, שהם פחות מבוג־רים, לא יסתדרו שם. לכן עברו לצרפת ורק כעשרים אלף מבין אחרוני היוצאים היהודים ממארוקו עלו ארצה לאחר מספר שנות שהייה ב־צרפת.

בכל זאת, קיים שוני בין יהודי אלג'יריה, הרואים עצמם פטריוטים בצרפת, לבין יהודי מארוקו. אגב, אותם המיוצאים, כמה אלפי יהודים ממארוקו התיישבו בקנדה, הקימו שם מוסדות כשלהם וה„אליאנס איז־ראעליט" הקים להם כמה בתי ספר וגם בית ספר תיכון, אשר שפת הלימודים בהם היא צרפתית, אב־מקדישים זמן ללימוד היהדות וה־עברית.

בדרך כלל ניתן לומר, כפי ש־קובעת זאת הגברת דוריס־בנסימון בספרה „השתלבות יהודי צפון אפריקה בצרפת", שקליטת יהו־די צפון אפריקה בצרפת, בתוכם יהודי מארוקו, היתה מהירה. הם שינו את מפת היהודים בצרפת, כי לא כולם פנו לפאריס והסביבה. חלק מהם התפזרו בארץ כולה, במיוחד

(סוף בעמוד 9)

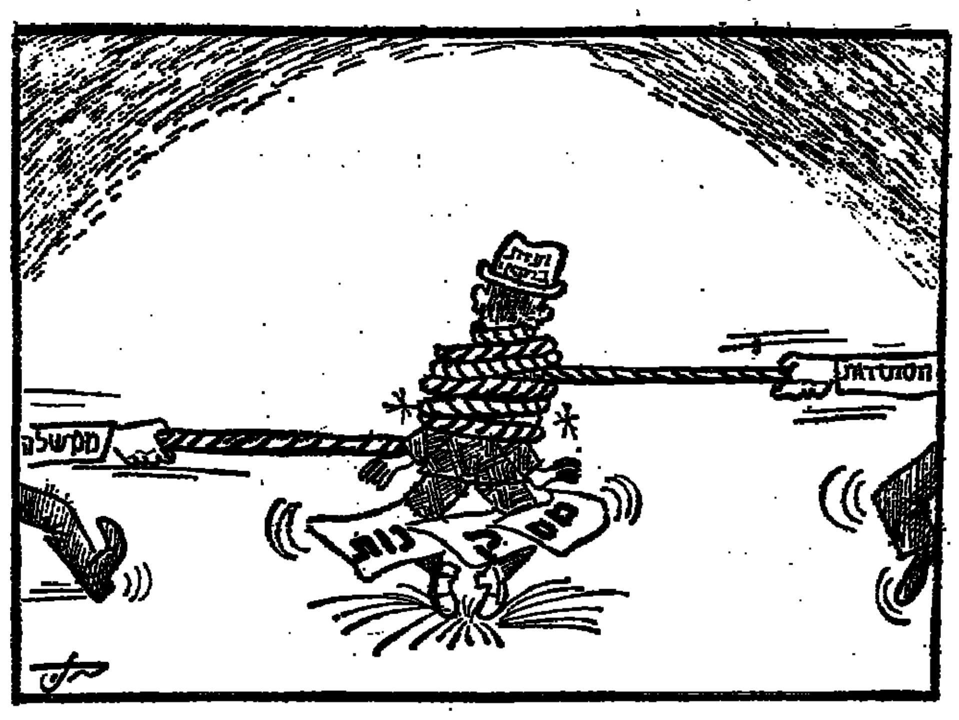

טיפול „יהודי"...

למי נחוץ „בית משפט לחקיקה"?

מאת יונה כהן

מסעמים רבים ושונים אין הכנסת סובלת מעודף יחס של הבנה, כבוד הערכה לגודל תפקידה, מעמדה וסמכויותיה. עוד פה ושם תשמע שואלים: וכי מה עושה הכנסת, רק דיבורים ודיבורים. היה זה היו"ר הראשון של הכנסת, שהיה ממולח חורד למעמדה של הכנסת, שבתשובה לאותה שאלה אמר בשאלה: וכי מה רציתם שהכנסת תעשה — קפיצות?...

ודאי, מטעמים רבים ושונים ל־שאלה זו. בעיקר — מדינה שעודנה בתהליך של גיבוש הכימשל החברה, מרבית התושבים מקובצי גליות ו־תרבויות מזרח ומערב, חינוך לאזר־חות שלכעשה היא בחיתוליה, פער כלכלי יהבריתי בעיק ומציק ועוד.

„תרומה" לסמכותה של הכנסת ב־עיני העם אומר שר המשפטים, חיים צדוק, להרים בהציעו לממשלה ול־כנסת חוק, שגם בסמכותה כ„רשות מחוקקת", תועבר זכות המלה האח־רונה ל... רשות השופטת.

„חוק החוקים" אשר לצדוק

המדובר בהצעת חוק יסוד: ה־חקיקה, שר המשפטים עצמו הג־דירו כ„חוק החוקים", לפי שהוא נותן מסגרת חוקתית למעשה החקיקה של הכנסת.

שני שינויים יסודיים בחוק המוצע, ונמצא עתה בדיון במליאת הכנסת: (א) קביעת דירוג לחוקים לפי ח־שיבותם. סוג א' — חוק „ביחוס" שכל שינוי בו יהיה טעון רוב מיוחד (רוב החכ"ים, או שני שלישים). (ב) חוק רגיל שלקבלתו, וכן לכל שינוי בו, די ברוב קולות של החכ"ים המשתתפים בהצבעה, כאשר צתה. (ב) שינוי נוסף, והוא העיקר, קבי־עת „בית משפט לחוקה". בפניו אפשר יהיה לערער על תוקפו של כל חוק מחוקי הכנסת, בין חוק רגיל ובין חוק יסוד. סמכותו של הערער יכולים להיות שהחוק (עליו הוא מערער) סותר חוק יסוד מסויים, או מתקן חוק יסוד מסויים בלי שהתקבל ברוב קולות הדרוש. בית המשפט לחוקה מוסמך (לפי הצעת „חוק החקיקה" הנ"ל) בלעדית ל־הכריע ולפסול את החוק שהכנסת חוקקה.

שר המשפטים מציע לנהוג אצ־לינו כבארה"ב של אמריקה, ולהוסיף לבית המשפט העליון סמכות זו של „בית משפט לחוקה". בשיבתו בסמ־כות זו יצטרף לשבת בהרכב של שבעה שופטים, לפחות, ועל פסיקתו אין ערעור.

בהציעו את החוק לכנסת (פברואר 1976) הסביר השר צדוק שבמקום להושיב על מוסד שיפוטי חדש, לפ־סוק לגבי כשרותם של חוקי יסוד וכו' מוטב להפקיד סמכות זו בידי בית המשפט העליון שבידיו הפרשנות המשפטית ובו מרוכזים מיטב הכו־חות המשפטיים בעלי ידע וניסיון.

רוב זעום רוב מוחלט

נגיד ברורות עם כל הכבוד שב־לבנו לשופטים שבבית המשפט ה־עליון: בתוך עמנו אנחנו יושבים וזכרוננו איננו קצר.

בחמישה נגד ארבעה ברוב זעום של קול אחד, פסק ביהמ"ש העליון, בשיבתו כבג"ץ, בשנת תש"ל (1970), בפרשה „מיהו יהודי" פסיקה נגד ההלכה היהודית. וכל כך למה? מ־שום שחמשת השופטים הנכבדים ח. כהן, א. ויתקון, זוסמן, א. ברנזון וס. מאני ראו עצמם משוחררים מ־„חכמת הפשרה" שלעתים קרובות היא המנחה את החכ"ים בעבודתם גם בשדה החקיקה. על כן לא שעו גם ל„נימוקיהם" של ארבעת השופטים ש. זילברג א. לנדוי, י. קיסטר וצ. אגרנט שהיסוד הדתי־לאומי היה נר לרגליהם. החמישה הנ"ל בהחלטתם גרמו כמעט „בכיה לדורות".

„חכמת הפשרה" חכמה היא

נודה בגאווה ובסיפוק שחוקי התורה רסן היא לאדם לבל ישתולל יצריו, כלים לבל יהדר במדרון המתירנות, ובל ידבה בנפשו להשיב שהכל מותר בעידן המתירנות. נודה ולא נבוש שחוקים מסויימים, כב־תחום היחוד והמשפחה ובעניני שבת וכשרות, מגבילים את הפרט, מתוך דאגה לכינה המשותף של כלל האומה. ובדי שמסגרת האומה לא תתפורר, חלילה, לרסיסים. לכן לא פעם יקרה שחכ"ים מסיעות דתיות ולא־דתיות נותנים יד לחוק נגד גידול ה„דבר אחר", נגד הונאה בעניני כשרות, בעד חוק לשביתת שבת ובמועדים ועוד.

קבלת „חוק החוקים" אשר לצדוק עלולה להביא אורחים, פורקי עול תורה ודרך־ארץ, הללו שתוספות „יהודיות" ציבור נפשם אך היהודי שבאומה לא בעניינים הוא, יפנו לשופטי ביהמ"ש העליון (בימ"ש לחוקה...) ולערער על החוק. ה־תוצאה הצפויה היא שחוק שנחקק ע"י הרוב בכנסת, פרי דיון במישור הסכם ופשרה, יבוטל. נסיוננו המר בעיד שופטי ביהמ"ש העליון לא יהתפי אפילו בצעד המיר (שמירם נבדקת חוקיותו) של הפעלה בית משפט בייב הצבא. הכזל כדי ל־אשגר לפרט, או לספר פרטים, לבקוע בקדושת השבת...

צר לי לציין זאת, אך לפנינו הוד־את בעל דין, אחד השופטים מבית המשפט העליון, חיים כהן, המסביר בהו העקרון שלפיו הוא ניגש אל הפרשנות המשפטית.

מר כהן, בפסק הדין שלו בנושא „מיהו יהודי" (תשי"ל), בו התעלם כן ההלכה היהודית ומהיסוד הדתי־לאומי הכיחוד לעם ישראל, מסביר בין השאר כי „בבואו לפרש את ה־חוק", ככל חוק חילוני, אין ביהמ"ש שוקל שיקולים היצוניים, היסטוריים או אחרים, ואל לו לחרוש בשדות לא לו. עליו לרסן את עצמו להצ־טמצם בארבע אמות של שיקולים משפטיים מובהקים".

שיקולים צרים או ראייה רחבה

דברים ברורים להלוטין. שר ה־משפטים מציע, איפוא, ליטול חוקים מסויימים ש„מתבשלים" בכנסת ב־סכמנים של דאגה דתית־לאומית, ו־מתוך פשרה בגמה של שמירה על מסגרת, ייחוד ואחדות, ולהעבירם לאיזמל ביקורתם ושיפוטם של שופ־טים נכבדים, המוגבלים „בארבע אמות של שיקולים משפטיים מובה־קים". מוצע לכנסת, שבעצמה ו־מרצונה תיטיל חוקים שנחקקים מ־ראש מתוך ראייה כוללת של הצדדים ההיסטוריים, הרוחניים והלאומיים, של העם העתיק, המחדש את חייו במולדתו העתיקה־חדשה, ויעבירם לביקורתם של אנשים ששיטת הפרש־נות שלהם „לא כלל" בעיניהם ושיקוליהם דיים כלל בעיניהם הם „עדות ד־רים"...

נבחרים מול ממונים

צר לקבוע שבעוד החוזר בלבנו על הגישה המשפטית הצרה של שופטי ביהמ"ש העליון, מציע שר המשפטים ליתן בראשם כתר נוסף, כתר החקיקה, בנוסף לכתר השיפוט, וכמעט אמרנו בתמיהה: על הרא־שונים אנו מצטערים...

אין הכוונה להעדיר אימון, חלילה, בבית המשפט העליון, בהחיבו תפ־קידו וסמכויותיו הנוכחיים פועל ביהמ"ש העליון בנאמנות לגישתו הידועה. כאמור. הסכנה היא בעצם יסודות לאומיים רחבים וחשובים.

לא פחות גדול החשש שהכנסת תיה־פך מרשות מחוקקה ל„אופן החמישי בעגלה". שערו בנפשכם את האב־סורד שבדבר: נבחרי העם דנים, מתווכחים ומעבדים נושא מסויים וברוב קולות מחוקקים חוק, ובא מוסד אחר, מוסד־על של אנשים ממונים הפוסל עבודתם והתלבטויותיהם היו כלא היו.

אלא מה, מי יבדוק? מוקדם, מוקדם מאוד, להשיב על כך. בשלב זה עלולה ההצעה אך לערער מעט חשיבות הסמכות של הכנסת. בשלב זה אין אלא לחזק את מעמדה וסמכותה של הכנסת, להכניס תיקונים ושיפורים בדרכי עבודתה. חוק יוצא דופן פגום, סותר הגיון דמוקראטי, מזיק — בבקשה. תיאבק הכנסת בתוך עצמה, תתקן משגים שעשתה, אך בל יבוא שר המשפטים הנכבד אל הכנסת ויקרוץ לה: „לכי מעטי את עצמך"...

דברים נכוחים בפי יו"ר הכנסת

עד כמה שלא היתה כעין חריגה בנוהלי הכנסת, היטיב היו"ר, ישראל ישעיהו, להתריע על הסכנות שב־הצעת החוק של שר המשפטים, ב־פנייה למאה ועשרים החכ"ים. ב־איגרתו זו כותב מר ישעיהו בין השאר:

„הנני נאלץ לצאת הפעם מגדרי ולפנות אליכם אישית, בהמלצה ובה־הכרזה, להתייצב נגד המגמה העולה מהצעת „חוק יסוד: החקיקה", שיש בה כדי לפגוע פגיעה חמורה במע־מדה ובסמכותה של הכנסת. סעיף 13 בהצעת החוק, מטרתו ותכליתו ליצור את האפשרות לערער על כל מעשי החקיקה של הכנסת לפני בית המשפט העליון בשיבתו כביה"ש ל־חוקה. זהו צעד חמור מרחיק לכת, שחייב להדליק אור אדום אצל כל מי שיקרים לו מעמדה וסמכותה של הכנסת".

פוליטיזציה של בתיהמ"ש

„אם הצעת החוק הזאת תתקבל, יקרה גם אצלנו מה שקורה בארה"ב, כאשר מינוי השופטים ייהפך לזירה התגוששות פוליטית, סמויה או גלויה כדי „להבטיח" את „נטייתו" ו„גישתו" של ביהמ"ש, — המשמע פוליטי־זציה של בית המשפט — נגע של־עמהתנו לא פשה בנו עד עכשיו. יש לראות בודאות, שהמקרים שבהם יזכו בית המשפט לדון ולהכריע יהיו מסוג הדברים השנויים במחלו־

(סוף בעמוד 8)

בעקבות ה„הומור" של פרידריך הגדול...

מאת משה גלידאי

מר משה אונא בבואו להגיב ב„הצופה" בערב „שבת הגדול" על רשימתי שהתפרסמה בעיתון זה שבועיים לפני כן — הכתיר את מאמרו בכותרת „לתלות נמוך יותר". זוהי ציטטה הלקוחה מ„אוצר החכמה" של פרידריך הגדול מלך פרוסיה — מתוך סיפור שמר אונא שמע אותו בצעירותו ונשאר חרות בזכרונו.

לא הצלחתי לרדת לסוף דעתו של כותב המאמר, מה בעצם „מוסר ההשכל" שהקורא צריך להפיק מ־חכמתו זו של המלך הפרוסי, ואולי החכמה להצטדק ולהסביר שלפעמים אין ברירה אלא לרדת למישור נמוך יותר כדי להזדקק לדבריו של „תו־לעת אדם" כמוני. על כל פנים, נראה שקוראים רבים לא הבינו את „גאל־גן ההומור" (הומור הגרדום) הנעוץ בסיפור הזה.

אגב, למען ההסטוריה ראוי לציין שאותו פרידריך הגדול היה גם „סיפוחיסט" לא קטן ובימי שלטונו במחצית השניה של המאה ה־18 (ב־1772) היה מיוזמיה של חלוקת פולין וסיפח את שליזיה לממלכתו הפרוסית. אם כן, לפחות מבחינה זו היה מר אונא חייב להיזהר ולא להביא ראיה דווקא מפרידריך ה־גדול.

אך נניח להומור „המזוקק" של מלך פרוסיה, ונעבור לנושאים ש־נגעתי בהם ברשימתי ואשר עוררו את רוגזו של מר א. מפאת אריכות הדברים, לא אעיר על כל הנקודות ואגע רק באחדות מהן. (במאמר מו־סגר כדאי לציין שבאותו גיליון ה־צופה, ע"ש פרשת שמיני שבו הת־פרסמה רשימתי — נדפס מאמרו ה־מקיף והמאלף של ר' שלמה זלמן שרגאי „כלפי בעלי אשליות" ובו מובאות עובדות הסטוריות וביסוס אידיאולוגי ציוני־פוליטי לתוכן הדב־רים שהבעתי ברשימתי).

נקודות המוצא של מאמרי היו שתי עובדות שהתבלטו מאוד בימים אלו. א) התקפתו של ראש הממשלה על „גוש אמונים" בכנותו אותו „פו־רשים" המהווים סכנה לדמוקראטיה; ב) תמיכתם של אונא וחבריו מצמרת הפסקנים של תנועת הציונות הדתית, על מכתב גלוי לראש הממשלה, ה־דורש ממנו לפנות את המתנחלים מקדום.

האמנם התקפה בלתי מרוסנת?

באשר לנקודה הראשונה טוען מר א. שדברי „ההורים התקפה בלתי מרוסנת על ראש הממשלה", בקבעו ש„שום דבר מכל הדברים החמורים במציאותנו אינו חשוב בעיניו פרט למלחמה בגוש אמונים". אמנם לא כתבתי את הדברים בסגנון הלהט כזה כפי שמר א. מייחס לי והוספתי את מלת ההסתייגות „כנראה". אך בסיכומו של דבר אין זה משנה הר־בה. אנו מדינה קטנה וצפויה מוקפת אויבים רבים וכמעט בלי ידידים. עניות איננה קלון אלא אסון, ואין לדרוש מראש ממשלתנו שיהיה קב־לן להצלחות מדיניות. ראשי מדינות אדירות יותר מסתובבים בעולם ו־פונים לביים. תמיכה מדינית וסיוע כלכלי היא הכיד כצל־היב. אבל כא־שר מר רבין מסכם בוואשינגטון את ביקורו האחרון בארה"ב במעמד כת־בים ישראלים האומר כי „בתחום המדיני אני מרוצה מאוד, וההישג בתחום הצבאי והכלכלי — הם מעבר ומעל לציפויה" (שמואל שגב ב„מע־ריב", 11 באפריל) (ובבואו הביתה כבר אורבים לפתחו, נאום סקרנטון במועצת הביטחון, נאומי השגריר כון בישראל, פרשת ה„הרקולסים" ועוד נשק למצרים, הוטו של פורד על סיוע ה„רבע החמישי", ההתערבות הסורית בלבנון, מאבק העוב־דים היהודיים, התועלדות חבריו כי המערך בביתו של הח"כ אבן, ועוד ועוד צרות מחוץ ומבית — וראש הממשלה רואה דווקא סכנה לדמו־קראטיה בפורשי „גוש אמונים" — האין זה נראה מוזר ותמוה? האין בכך משום „חיפוש האבדה" במקום שנראה קצת „יבש" יותר?...

מה נעלם מעיני המבקר

ושיא של פגיעה רואה מר א. ב־דברי שכתבתי בקשר להטלת צו „מאסר בית" על הרב לווינגר בקרית ארבע בעקבות ההתפרעויות ה„שבאב" הערבי בחברון ובערי השומרון, — שריפת צמיגים ויידוי אבנים בכוחות הביטחון; מר א. פשוט אינו יכול לסלוח שכתבתי, שה„שבאב" הרגיש ש„אל דולה מעאנא" (הממשלה אית־נו) וכמעט כמו בימי ממשלת המנדט. הבין את הרמז והחל להתפרע... מר א מוקיע דברים אלה ומתקשה ל־הבין כיצד העזתי להעלותם על ה־כתב. אבל מה לעשות. לא אני בלבד כתבתי כך. נראה שהמבקר הנכבד, לא קרא את הכתבות שהתפרסמו בעיתונות הישראלית על ההפגנות וההתפרעויות שהתרחשו בערי יהודה ושומרון במחצית השניה של מארס ומסרו מפי עדי ראייה ששמעו כי ממש כך — „אל דולה מענא" צעק ה„שבאב הערבי" (ראה כתבותיהם של אהרן דולב ושל מנחם תלמי ואחרים ב„מעריב").

אולם החמורה מכל היתה בעיני ה־נקודה השניה שהעליתי ברשימתי — חתימתם של מר אונא וחבריו מחותמי התנועה על ה„מכתב הגלוי" ל־ראש הממשלה להוריד את מתנחלי קדום. הכיצד יכלו לחבור יחד עם אנשים הרודפים במלחמתם נגד כל הקודש והיקר במסורת ישראל, ה־דוגלים בהפרדת הדת מהמדינה, תובעים הנהגת נשואין אזרחיים, ל־גאליזאציה של הפלות, של השימוש בסמים ושל ההומוסקסואליות? „חבר אני לכל אשר יראוך" — אומר משורר התהילים. האמנם הדרישה לפנות את מתנחלי קדום היא כעין פיקוח נפש כבחינת „עת לעשות לה' הפרו תורתך" — מצווה השקולה כנגד כל הלאווים והאיסורים האח־רים — עד שמתירה להתחבר עם כל פורקי עול תורה ומצוה למיניהם?

תכתיב של פסק דין

בהמשך מאמרו מפתח מר אונא ב־הרחבה את הרעיון של מוסר וצדק שעלינו לנהוג לפיהם ביחסינו עם הזולת (הערבים) בלי להתחשב בכך אם גם הלה מתייחס כך כלפינו. לא נבוא להזכיר גם כאן את הכלל ש־קבע בשבילנו בעל התהילים: „עם חסיד תתחסד... ועם עיקש תתפתל". אבל כדאי לציין את הפיסקה ש־בבקרתו שבאה לביסוס רעיונו המו־סרי. הנה, אומר מר א. אנו מעניקים אפילו לעבריין העומד לדין את ה־זכות ללמד על עצמו סניגוריה. אמת ויציב. אך נראה שלדעת מר א. זכות „אלמנטארית" זו איננה עומדת ל„יישוב של מתנחלי קדום. והלא כה נאמר באותו מכתב הגלוי שהופנה כלפי ראש הממשלה: „בתום שלושת החדשים ולקראת הדיון המוכרע על ידי הממשלה, אנו תובעים להחזיר את שלטון החוק על כנו ולפנות את מתנחלי גוש אמונים מבסיס קדום ה־סמוך לאזור השומרון. (ההדגשה במ־קור). הכיצד? הממשלה אמנם הת־חייבה לסכם את פרשת ההתנחלות תוך 3—2 החדשים מתאריך העברתם למחנה קדום, אבל בשום מקום לא נאמר כיצד יפול סיכום זה. מי, איפוא, רשאי לקבוע מראש את תו־צאות ההכרעה? האין כאן ניסיון להכתיב לממשלה כיצד עליה להכ־ריע? האין בכך מעין „סוב יודי־צה"? ואולי יוכלו המתנחלים ל־העמיד לעצמם סניגור שיטעה לשכ־נע שההכרעה תיפול לטובתם? האמנם קיים מוסר כפול ומה שמות־ר לכל עבריין אינו מורשה כלל לאנשי „גוש אמונים"?

„הראיה" מהגבעונים

לחיזוק דעותיו בעניין כללי המוסר שעלינו לנקוט ביחסינו עם הערבים מביא מר א. את „פרשת הגבעונים", מסתבר שגם כאן לא טרח מבקרי לעיין בספרות חז"ל, כי אלמלי עשה כך היה מבחין מייד שראייה זו צו־לעת ואינה משרתת את מטרתו. ב־תלמוד (גטין מ"ו א') מסופר כיצד התלבטו יהושע בן נון והנשיאים מה לעשות עם הגבעונים הללו שבאו במרמה והשיגו מהנשיאים שבועה ש־לא לנגוע בהם. העם רגז על הנשי־אים ודרשו לבטל את השבועה. ואב־גם לפי מה שהגמרא מסיקה. לא השבועה הצילה את הגבעונים. שכן זו לא תקפה במקרה שהושגה ב־מרמה, אלא החשש מחילול השם, משום מה יאמרו הגוים. עם זאת לא העניקו בני ישראל לגבעונים זכויות אזרח מלאה אלא שמום חוטבי עצים ושואבי מים. הספק אם מר א. ייעץ לנו לעשות כך עם הע־רבים היושבים בשטחינו.

מה יש ללמוד מיהושע?

ואם יש ללמוד מיהושע בן נון, הרי זה דווקא ממה שנהג בעת בואו לכבוש את ארץ ישראל. חז"ל מספ־רים (ירושלמי מסכת שביעית ומד־רש רבה): אמר ר' שמואל בר נחמן, שלוש פרסטיגיות (אגרות) שלח יהושע לארץ ישראל עד שלא ייכנסו לארץ: מי שרוצה לפנות — יפנה, להשלים — ישלים, לעשות מלחמה — יעשה. הציונות בכל ההסטוריה שלה ואחריה מדינת ישראל ניסתה שתי הדרכים הראשונות כלפי ערביי יש־ראל ולא הצליחה. הם בחרו במלח־מה. ק.ק.ל. קנתה את אדמת טירת צבי בכסף מלא, אבל עובדה זו לא הפריעה לערבים השכנים להתנפל על הקבוצה. אונא טוען, שגם לפי כללי המוסר מותר היה לחברי הקבוצה להדוף התקפה זו באשר החברים הגנו על אדמתם שנקנתה במיטב כספי היהודים. אכן כאן נפר־צה האשליה של הדוגלים בהתנהגות מוסרית כלפי הערבים, אשר אינם רוצים כלל להשתתף ב„משחק מו־סרי" זה. הערבים — שיש להם מדינות בעלות שטחים רחבים וגדו־לים פי מאה ויותר משטחה של מדי־נת ישראל כולל „השטחים הכבו־שים" גם „יחד" — אינם מסכימים לוותר על אף שעל מ„אדמה פלשתינ־אית" ואינם מוכנים לשום פשרה בשטח כל שהוא של ארצנו, בין על גדות הירדן ובין על גדות הירקון. לא יועילו כאן שום אשליות. וכאן כדאי לצטט קטע אחד מאותו המאמר ה־מקיף „כלפי בעלי האשליות" — ראשון בסדרת המאמרים בשם „צמו־גה, דמיון ומציאות" של רש"ז שרגאי.

יוזמה כושלת של „ברית שלום"

מחבר המאמר, מהאידאולוגים ה־מובהקים של תנועת הציונות הדתית והמעצבי דמותה הרעיונית־חלוצית, שעמד במשך כיובל שנים ליד הגה תנועת תורה ועבודה, חבר הוועד הלאומי והנהלת הסוכנות היהודית — קובע עובדה הסטורית, שהתנג־דות הערבית לעליה לארץ ישראל קדמה אפילו להצהרת בלפור שדובר בה על בית לאומי ולהחלטה על הקמת מדינת ישראל בחלק מארץ ישראל. התנגדות זו קיימת בכל ה־דורות והימצאות יהודים בארץ יש־ראל וישיבתם בה, היתה כרוכה ב־סכנת נפשות מצד התושבים הער־ביים גם אם העליה היתה של בוד־דים. מצד אחר קובע רש"ז כי בכל התקופות חיפשו היהודים יושבי ה־ארץ וראשי התנועה הציונית דרך של בניין הארץ והתיישבות יהודים בה, מתוך שלום עם הערבים והדבר לא עלה בידם.

בהקשר זה מספר בעל המאמר, עובדה הידועה אך למעטים, (אך ב־וודאי ידועה למ.א.) כי בתקופת „ברית שלום" בא הרב מאיר בר אילן ז"ל לברלין והקים קבוצה (ב־ידיעת הנהלת הסוכנות) בשם „המז־רח", שבהנהלתה היו הרב ברלין, ד"ר ברודאר, קלווריסקי, מגנס, ילין וכותב הטורים (היינו שרגאי עצמו). המטרה היתה: „נברר פעם באופן יסודי אם על פי איזה שהם ויתורים נוכל לזכות בהסכמת הערבים ל־עליה. אחרי פעולות אינטנסיביות של קלווריסקי ופגישות לעשרות עם ראשי ערבים נתברר לכולם שהסכמה לעליה אין לקבל מן הערבים ואין לצפות לכך".

הנה עוד הוכחה עד כמה אין ממש בהנחותיו של מר אונא שאם רק ננהל מדיניות מוסרית כלפי הערבים ולא נלך בדרך של „סיפוחים" וכי־בושים — יסכימו הללו לישיבתנו בארץ ישראל ולמדינתנו שכעבר ל־„קו הירוק".

ויתכן שמר אונא, מתוך עקביות לגישתו המוסרית כלפי הערבים, מוכן להסכים למען השלום, לצמצם את העליה. וכך אמנם משתמע מ־דבריו שאמרו בראיון לכתב „הצו־פה" ושהתפרסם בכותרת „עימות" בגיליון מיום כ"ז אדר א' ואשר קטע ממנו הבאתי ברשימתי הקודמת. ב־המשך דבריו לגבי מוסקבה מצטט מר אונא כיוונו של מ. שרת „אפי־לו פעם אחת עבה ניסה (מר שרת) להציע כצעד ספקי ללכת לקראת הערבים בדרישתם לקבוע מכסה שנתית מסויימת של העולים למדי־נת ישראל, שמא בדרך זו של הפ־גנת נכונותנו יסכימו להגיע עימנו לאיזו פשרה. בן־גוריון קטל בחרי־פה כל מחשבה בכיוון זה".

ומוסיף מר אונא, להצדקת ביקור־תו על מדיניותה הבלתי מתפשרת של ישראל: „ובכן מאז קום המדינה צעדנו בדרך פוליטית אחת דו־פקי בית ושנינו בה הרבה שגיאות והגע־נו למה שהגענו היום — מבוא סתום. איני אומר שהדרך השניה, דרך של חיפוש כל פשרה אפשרית, כל מגע אפשרי כל פתח להתקדמות — היתה מקדמת אותנו הרבה, אבל הרי לא ניסינו אותה כלל"...

פשרה בנוסח „הספר הלבן"

צר לי לומר זאת, אבל האם אין „פשרה" זאת מזכירה את „הספר

(סוף בעמוד 9)

היועץ הולך

מאת יצחק דרויש

סילוק עיוותים והתחלה לצמצום הגרעון במאזן התשלומים.

בראשית שבוע זה פרש הפרופ' מיכאל ברונו מהתפקיד שקיבל עליו, להיות היועץ למדיניות כלכלית לשר האוצר. עם פרישה זו עולה השאלה האם בכך נסתם הגולל עם הניסיון לשתף כלכלנים בעלי שם מהקהילייה האקדמית בביצוע המדיניות הכלכלית.

לאחר ששיגר את מכתב הפרישה לשר ה־אוצר התעטף הפרופ' ברונו בשתיקה. הוא נמנע מלהופיע בפומבי ולפרט את מניעי ההת־פטרות שלו. בוועדת הכספים של הכנסת היא הופיע על פי הזמנתה יבאישורו של שר האוצר. שם הוא דיבר על השקפתו בעניין תקציב המדינה לשנה הנוכחית ואמר כי יש צורך לקצץ בו שישה מיליארד ל"י. הופעתו עוררה ביקורת בממשלה כי שהמבקרים טיהו ל־עכיד על דעותיו הכלכליות באופן מסיסי ובלי שידעו כי הופיע באישור שר האוצר. לא נראה כי נעשה ניסיון בבירור הפרלמנטרי ובבירור הממשלתי לעמוד על מניעי ההת־פטרות.

למה בא?

כדאי לנסות להבין למה נקרא פרופ' ברונו למלא את התפקיד היועץ למדיניות כלכלית ומדוע נענה לקריאה זו. בעניין זה נוכל ל־היעזר בביטויים שונים בנושא ובניסיון מצי־דנו להעריך את הדברים.

סביר להניח, כי שר האוצר, יהושע רבינו־ביץ, ראה במינוי יועץ למדיניות כלכלית מעין מתן גושפנקא כלכלית־מדעית למדיניותו. המגבלות שלו ידועות וברורות: הוא פוליטי־קאי, נאלץ להתחשב בשיקולים מפלגתיים ו־ציבוריים. אך הכשרתו ונסיונו בחיים הכלכלה מעשיים הם. לכן טוב להשלים את האמינות ע"י הוחבה של הפרופסור, במקרים ששוללים יתקשו לחלוק על מהלכים כלכליים כאשר יש עליהם תווית אקדמית עליונה.

לעומת זה — כך יש להבין — הפרופ' מכאל ברונו קיווה בודאי שתרומתו האפשר להזיז דברים. יש לזכור את הרקע: המיצד האווירה הציבורית בעת שהוא בא.

בעת שנתן הסכמתו לכהן כיועץ שר האוצר היתה בציבור אווירה של נכונות לביצוע צעדים כלכליים נמרצים כפי שמחייב ה„ביריעשם". היו אלה הימים של ההיכות הסכמי הביניים, אשר רבים ראו בהם בימים יצירת פסק זמן לשם הערכות מחודשת בכל התחומים — לרבות הכלכלי. באיתו זמן הופעלו המלצות ועדת בן־שחר בעניין הרפורמה במס הכנסה, ולא היה זה סוד כי פרופ' ברונו היה הרוח החיה הן בהכנת הדו"ח והן ביכולת הדחיפה לביצועו. היתה איפוא בעין שעת רצון בציבור. יש לשער כי פרופ' ברונו קיווה להנצל שעת רצון זו לשם ביצוע פעולות הבראה במשק.

מגבלות הפשרה

לדבריו של פרופ' ברונו בעניין מדיניות כלכלית היה משקל רב בציבור לפני שהסכים להפקידו באוצר; בעת שהשמיע את דבריו מהתצפית של כלכלן ברום הפיסגה האקדמית. היה צריך להיות ברור לו שעם כניסתו למימ־סד יצטרך להתר, על הכצה רעות זו. בכאן הדילמה: משקלו של מי רב יותר — פרופ' ברונו מבחוץ או פרופ' ברונו מבפנים? בודאי הגיע למסקנה כי גם כאשר ישיג את הפשרה מבפנים היא תהיה בעלת משקל גבוה יותר מכה שהיה משיג ע"י הפצה מפעם לפעם מבחוץ.

הפרישה מעידה על אכזבה שנחל. נראה שהוא הועמד בפני מצב של סכנה כפולה. ההצעות המוכנות ע"י הצוות לקחו בחשבון כי הביצוע של הצעדים ע"י שר האוצר צריך להתחשב עם מציאות פוליטית. לכן הבירושם הוא במינון גבוה יותר. לאחר מכן בא שר האוצר ובצע פשרה על פשרה. למדיניות כזו של התפשרות לא יכול כנראה היועץ לתת את חותמו. הדבר התבטא היטב בהכנת התק־ציב לשנת 1976. תחילה הוכנה הצעה שהיתה אמורה לענות על צרכי המשק בשעה זו. אילו היתה מתבצעת ברוח ובהיקף שהוכנה, היא היתה מביאה להקטנת הגירעון האזרחי בכ־500 מיליון דולר. כך היתה מאפשרת לעמוד גם בפני המציאות של אי־קבלת מימון ה־ביטחון בסך 550 מיליון הדולר מהממשלה האמ־ריקאנית. בדרך לממשלה חל כירסום במדיניות התקציבית. כאשר ההצעה אושרה ע"י הממשלה שוב היא לא היתה דומה להצעה המקורית. היעד שלה הוא קיצוץ הגירעון האזרחי ב־140 מיליון דולר בלבד. כלומר — דריכה במקום.

לפירושם שכזה לא מצא, כנראה, הצדקה לתת את החותמת שלו ולהיות כיסוי לאי־עשייה.

בין פוליטיקה ו„מגדל השן"

מקובל לומר: אתם האקדמאים מסתגרים ב„מגדל שן". אתם מנותקים מהמציאות הפו־ליטית. אינכם לוקחים בחשבון את הצרכים הציבוריים. אתם מתעלמים מנטיות הציבור. לכן אינכם מעשיים.

הפוליטיקה — כך מסבירים — היא אמנות הפשרה בין מה שמתחייב מהשיקולים המק־צועיים הטהורים לבין מה שהחיים דורשים ואפשר לבצע.

האם פרופ' ברונו נשאר ב„מגדל השן" הזה גם כאשר בא לאוצר ולכן אכזבתו היתה כה רבה? אין אנו יכולים להיכנס לרזי שיקוליו. אבל בכמה מקרים היתה לנו הזדמנות להיווכח כי הציבור מוכן ליותר ממה שמנהיגותו הטילה עליו. נמנה דוגמאות בולטות:

בעת שביתת „אגד" הוכיח הציבור שהוא בעד עמידה מול דרישות הקואופרטיב הזה, בעוד שמנהיגותו הורה לפשרות וויתורים. ציבור זה היה מוכן ללכת ברגל, לנסוע במש־איות, לאסוף טרמפיסטים ובלבד שקואופרטיב לא יכתיב לו בהליכיו.

האווירה הציבורית הכמעט־כללית היא ש־אין להיכנע לצוותי האוויר של „אל על" ובכך להוציא מהריפורמה את נשמת אפה. הוא מוכן לשאת בהוצאות הנובעות בכך.

מסיבה שונה בציבור נשמעות דעות בעד ויתור על הסיוע בסך 550 מיליון דולר מארה"ב ולשם כך לוותר על רמת החיים הנוכ־חית.

כשבע, מבחינה פוליטית אפשר להשיג יותר מכפי שמנסה לעשות זאת ההנהגה. לכן אין זו אמת לטעון כי הפרופסורים, הם המסתגרים במגדל השן ואילו ה„מדינאים" הם הפועלים כה שמתבקש ומתאפשר לפי הרצון והנכונות של הציבור.

יש מקום ליועצים עפ"י חוזים מיוחדים

האם עם הליכתו של פרופ' ברונו נסתם הגולל על שיתוף כלכלנים מהאוניברסיטה או מהמוסדות ציבוריים אחרים בניהול הביצוע? בוודאי שזהו ניסיון שישאיר משקע בדרך בקרב מועמדים לתפקידים אלה. על אף זאת נראה לנו שיש מקום לחזק את המנגנון ה־קבוע ב„מוחות" מבחוץ אשר אינם חלק אינ־טגרלי ממנו. חשוב שבתהליך הדיונים בצמרת הכלכלית יישמעו דעות של אנשים בלתי תלויים, אשר יחד עם זאת מכירים את הדברים מבפנים ומשותפים בכל התהליכים והבעיות של הביצוע. הזמני שיועסקו אנשים בעלי עבודה עפ"י חוזים מיוחדים. אלה יוכלו להביע את דעותיהם בלי שיחששו מהמסקנות שעליהם להסיק. בכל מקרה יש להם לאן לחזור. אלה יכולים להיות בעלי התפקידים בכירים במוס־דות אוניברסיטאיים, במוסדות כלכליים אחרים ואף עצמאיים. עדיין יש מקום גם לשאלה במנגנון. גם אם בעל התגיגדים יצטרכו לפרוש במקרים מסויימים, הרי נותר שכר לפעולתם.

הכלזا من الاصل

مكنز من الاصل

עיטורי סופרים וספרים

רוח ממצולה

מאת: ש. קורא

אהרן צייטלין, שהלך לעולמו בראשית תשל"ד, הוא משורר־הגות שהציץ מאחורי הפרגוד ואמר שירה. מאמין בבורא־העולם ובאלוקי האבות, דעתו היתה נתונה לחידות הבריאה, הישארות הנפש, עולם מבעד לתחומי עלמנו, השגחה עליונה, אדם וישראל וכיוצא. בשני ספרים גדולים, גדושי דוגמאות, בשם „המציאות האחרת", כנסה להוכיח לפי שיטת פארא־פסיכולוגיה שמעבר למוחש קיימים חיי רוח־ונפש נצחיים.

עתה יצא ספרו „רוח ממצולה", שירים ופואימות (הוצאת „יבנה"), אסופה מקיפה של שירה, שהרות המרופדות על כולה, אמונה באלוקים חיים וביהודו של עם־ישראל. השואה והמדינה, שני הפכים שההרהשו בסמיכות־זמן הן הופעות נוראות־הוד המחלחלות ברביב ושיריו במאמציו להבין את פשרן.

שירו הגדול „אני מאמין, והוא שיר נצח ישראלי", פותח בשאלה: „מי האל, אוכל בו להאמין ?", ובתשובה דוחה בתכלית האל הגיאומטרי של ספינוזה, כולל כפור, כופר בפלא, בלי רצון וללא מעש, שלא איכפת לו אדם־ועם נעקדים. „אבחר להאמין בבכור־שטן מאשר באל כמוהו".

אחריו דוחה בתכלית „אל כזב, מטלטל בראש כל צלב ובפעמונים צורחים יפגין אהבה זרה, זורעה שוד ופחד". בהוקעתו עבודה־זרה זו, הסולחת מראש כל גילוי־עריות ושפיכות־דמים, בעוד מספחת רז חטא העולם בעלילת אל שנרצח, הוא אומר, יש אמת אכזרית וסודית מכך ששת מיליוני מינים; האמת על שטן בדמות איש גרמני, ששילח אש בהמוני יהודים, ולכן פונה אל דת זו ואומר: „מה מיסתורין בצלב שלך, את דת נצרת, לעומת רצח אין־שני־לו ולעומת רז כנסת ישראל באש בוערת ?"

הוא דן ברותחין אלילי־השקר של שיטות־איזמין השונות, הבאות לפתור כביכול בעיות גוי ואדם, כל הגויים וישראל.

נוכח הרי אפר השרופים במחנות־המוות בשעת דווי ומרי, כשלכ־אורה עלולים להגיע אל שערי הייאוש, אומר המאמין: „בסוד טרבלינקה ומיידאנק עוד יותר נתקדש השם לי". הוא מבחין בין אמונה תמימה שלפני ייאוש לבין אמונה על סף הייאוש, זו כבדת־עצות, שאין מורא בה לאחר הנוראות ואין למוות מקום בה לאחר ההרג הרב.

במאבקו הפנימי גוברת בו האמונה האיובית, „הן יקטלני לו איחל", ועד במעמקיו: „איך לא אאמין באל תהילים, אל חי, ואני הן רק אליו אוכל ושוק זעקת שבר, שוועת סבתי? הן יען חי הוא, חי, יען לו רצון ולא סוגר תוך תוך, והוא קרוב, קרוב ולא רחוק".

ועוד: „מי כאלוקי דלוק מעש ומי כשולהב כדי? פעם הוא לי סיני. ופעם מיידאנק. נצח לא נרפה איש מאחיו כסלע נגדו אהיה לשווא — האומר ישראל, אומר אלוקים. על כן אף צהה, וצהה ביותר, אני מאמין".

אמונה באלוקים חיים לאחר טרבלינקה ובנצח ישראל לאחר אושוויץ, זו אמונת נצח לאב שהתנסה בעקידה ועמד בנסיון. יש לבקש משמעות היסורים שירדו עלינו, מדוע כה איומים ומשום־מה בזדון, אך כיהודי מאמין אומר: „אני כופר כפירה שלימה בשפך הקר ובמוות כמובן. אני כופר בעשיו, אשר אין לו מחר ואת קליפתו יטכו. בנס אני מאמין ובישראל הנבחר".

בשיח קצר, „היות יהודי", שנכתב כנראה בטרם שואה, בימי מאבקי אידיאות וחברה ברחוב היהודי, בין הנאבקים לבין אלה שמלפני די הם בורחים, הוא אומר: „יהודי פירושו, רצה בצחות לקראת אל־ה וישע, גם אם את נפשך מאל אתה מבריח; לצפות כל יום לשמוע, ואפילו אתה בכופרים, קול שופר־של־משיח. יהודי פירושו: אי האפשרות לחדול מהתפלל אפילו לאחר כל תפילות ולאחר כל אפילו".

היהודי, כאדם סגולי שאינו יכול לברוח מלפני אלוקיו, הרי ייתכן, הוא כותב בשיר שני, ש„אולי כל השלמות וכל התכליות לא נבראו אלא בזכות יהודי אחד". יהודי עני, מוכתר טלית ותפילין וכולו הודיה לבורא. המשל הוא ועשה של אמן, שבנה מפעל ספרו קומה־על־קומה, כל אלה בזכות שורה אחת הנרדה אי־שם באחד הדפים. „היא־היא העיקר היא הכוונה של כל השירות־וחזון וכל הפרצופים".

אין כל העולם קיים אלא בזכותו של יהודי אחד, הרי כשאותו יהודי, כגון בריש מתצר אחת בחורשה נשרף בידי עבוים והיה אפר, מי יתקין תיקון לאילך שבתצר, לרוח משכיכה ולאיילת השחר? לכן, בעבור טל עולם שנעשה בור שחת ליהודי, אומר: „ברכה לי רק אתה, עוד רק ברכה אתה לי, הברכה אשר כל עומקה לא גיגלה עד כה: ברוך, שלא עשני גוי".

כבן עם נעקד החי מקבל את הדין וכודה לאלוקי: „היות העולה בולדתי. כהעקד שה־צחה נעקדתי. אשרי, להב תרצה ואני לך. שמים, שא רינה עלי". ובו בזמן מאמין בנקם ושילם: „שמים, רונו לי שיר. כלום שה יקים יפרוץ הכפיר, יקום והרג כחרוג מצב־עגן הברק, ישתבר והיכה טומאה־שאול העתיקה".

שירי בשנות השואה הן מיזוג של דביקות ביעוד השה־לעולה ושל הכחה מדוע דרך רשעים צלחה, של ההרפקות על כל יהודי מגיטו וורשה שהובל לשערי מוות ושל חיכיון לגאול ישראל.

בשירתו־קינתו על אביו, ר' הלל צייטלין, מקדש־השם במותו, הנפתח בחרון חוזר ונשנה, „אני ידעתי איש כשורש נביא, היה זה אבי", הוא דולה מפניניותו אמונה בהתגבורה יסודית: „ואמרתי אני לנפשי, הנה יד לגרמניה סמאל ודמות מראה־אדם היה לסמאל, ומדוע לא אאמין, כי נכון גם הפכו בידי האלוקים, הנעשה זה לעובת זה, ובא ונעשה אדם וגאל ישראל ועל שמים יפשוף רוחו? דמות אנוש הנה לכש לעין כל הגויים בכור־השטן, ומדוע איפוא לא יתגל לאדמות התגעה אדם, זה לתוכו שלאחר השואה יאמר: הוזה בראשות תרשה ?"

בקום המדינה מלווה אותה בהימנונים, שירי זמר וחזיונות. הוא יקים את היגוקא מבערת קברו, מצעידו למירון מקום מנוחתו של רבי שמעון בר־יוחאי ועורך דו־שיח ביניהם. אומר בר־יוחאי: „באש קרמות הארץ בוערת, כי עת יגאול כי עת יגאולי". משיב היינוקא: „יחד נלך האבן למול". כצטופים לשיחתם האר"י, ר' משה קורדובירו ור' חיים ויטל. הם משוחחים על המושג החדש: משלש ועל המושג החדש: פגוים. אומר האר"י: „משלש, לשון שלמון. על צבא־קליפות־טומאה יותן נא, יותן שלטון לאלה הכעס, ללוחמי כישולי". אשר לפגוים, אומר האר"י לגורו, ר' חיים ויטל, הרי הם „רזים חדשים־עתיקים, רזים בהרהיקים".

בחזיון בשם „נאום", דו־שיח בין שר שעומד לנאום בכנסת־של־מטה לבין דמות המייצגת כנסת־של־מעלה", מבטא רעיונו המרכזי, שבי־ישראל נגלה ונסתר דביקים וכל גלוי יונק מכסה. נאום של שר במדינה, לכאורה כולו עניין גלוי, בדין שבפניניותו תהיה תפילה של נשמה יהודית.

הוא מבקש מדינה את המסתורין שבה, את עולמם של בר־יוחאי במירון ושל האר"י מגוריו בצפת. בשיר־אגרת לש"י עגנון, „על שיחה שלא נתקיימה", הוא אומר, שרצונו היה בהילופי־דברים בסוגיית המדינה ובכוד היקונה, בכיוחד בהקמת „הגשר אשר בכוחו יהובר יודל הסיד אל גדעון צבר".

אותו גדעון צבר, שהוא כבנני, המתגבר ל„יהודון אשר נשרף בכבשנים", מכרידו ביותר. בהסהכל בו היטב נדמה לו, שלפניו „סוג של משומד חדש, משומד ליבנטי", הוא משוחח עמו ב„משא צבר", בשיח איש יהודי אל הישראלי על ייעוד המדינה. כל הדורות עד הנה, נושאי קץ־ימים, גאולה שלימה לישראל, ביקשו הרבה יותר מאנגש כהם־כך ומאורח מדינת סתם־ככה: „צבר, קום שבע, דברי אכור לך בשם אלפיים שנות יחל, השם דמצוה תיקון־חצות, בשם מקושי שם, בשם אבל־אבלים, שהמכבנו אני נושם". הקרירה שלפניו, הצבר, בין היות מפעיך נשמת כוספי גאולה של עם כולו היתות־אלוקים, לבין היות סתם. עביו, להגג עברית, שליבו קטין ושבע.

המשורר נקלע בין שני חלומות. אחד עגום ורע והוא צבר תלוש ועם אני־מאמין על סף תאי־גז, לבין אחד נפלא כשהר על הרי ירון שליט, עם־צבי בארץ הצבי שהוריד את הנצח מטה. אמנתו בנצח ישראל.

במאות השירים שבספר, שנכתבו מימי נעוריו עד לאחרית ימיו, רובם טעוני מיטען הגות, המשורר שרוי על סף המציאות המוחשית והמציאות האחרת. בשנות השואה והמדינה עיניו ראו מעבר השני, בנצח, את החיים המכשיים.

בשיר שכתב במלאות לו שבעים וחמש, סמוך למותו, נאמר: „לרב ובא הלילה אשר אין בו ניים. כוכבים יפתחו לי את סידורם, מתוך אותו סידור תבול מהם אהפלל התפילה אשר כולה שמיים".

רבים כשיריו, במיוחד אלה שנכתבו בימי הרג רב ובימי ציפיה וגאולה, הם שירי־תפילה מתוך סידורו של מאמין כופלא.

אחרון חסידי אשכנז

(לזכרו של ר' משה אויערבך, זצ"ל)

מאת פנחס רוזנבליט

הרב ד"ר משה אויערבך ז"ל ש־סמוך לחג הפסח הלך לעולמו, שבע ימים ורב פעולות, ייצג כאין כמוהו את מיטב היהדות החרדית בגרמניה, תוך איחוד גרעינה השונים באישיותו שהיו נפרדים אצל רבים מנציגיה בעבר. יתר על כן, עליו — יותר מאשר על מי שהוא אחר — אפשר לומר שעל ידי אישיותו ואופיו הה־דור למושג הנדוש „החסידי" את משמעותו האצילית והמקורית ש־היתה לו בימי הכשגה וביכי החסי־דות האשכנזית של ימי הביניים.

דיקדוקי מצוות

עוד בימיו האחרונים — אחרי ש־זכה להגיע לזיקנה מופלגת, כבכשך עשרות רבות של שנים הפליא את בעל השיחה בתביעותו ששום בעיה פורדנית ושום מאורע מצביע לא יכלו להפחיתה כהוא־זה. לא פחות כרשים היה בצניעותו ובמידת ההקפדה בה קיים את כל המצוות. באחד מביקורי בשנים האחרונות, והוא בן 92 ולמעלה, חזר זה עתה מתפילת מנחה בבית הכנסת, ואחד מהלוכדים אתו כל יום באופן קבוע. שאל את הרב, אחרי שאכל פרי, אם הוא בירך כבר ברכה הנהנים, וכמובן היתה השיבתו חיובית. אך הקפדה זו הקיפה אצלו את כל שטחי ה־חיים. הצטיין בישרו ובמהן כבוד לכל אדם באשר הוא, יהא הוא תל־מיד חכם או תלמיד, יהודי או לא יהודי. ותמיד הקפיד על כך, שבא איזו מלה או מעשה הפגע בזולת, והסיר כל חשש לכך על ידי דיבור ובעשותו השקולים תמיד.

עד רגעיו האחרונים שמר על צלי־לות דעתו, וזכרונו הרענן עד הסוף כלל את כל התקופות של חייו ה־ארוכים והברוכים הפליא תמיד כ־חדש. על כל שאלה שנגעה באחת מהמחנות חייו או באחד האישים ה־רבים בארצות שונות שאתם בא במגע, ידע לספר בבדיחות דעת בפעמים שאפינו את התקופה ובעיו־תיה, כאילו חי עוד בכל ההתקופות האלה, ועם זה היה פתוח למתרחש ועד לגבי שכל מה שעשוי לעניין תלמיד חכם ואדם רגיש של ימינו ובמדינת ישראל.

מתוכן שיחתו האחרונה

בשיחתנו האחרונה, בהתכוננו ל־נסיה לקיצוניות המאפיינת חוגים כסוריים בציבור הדתי, אמר שקל להיות קיצוני, ביחוד כשאינם אחר־אים לתוצאות. בהקשר לזה סיפר על התקופה, בה כיהן במסגרת הצבא הגרמני בפולין במלחמת עולם ה־ראשונה והופקד לייסד ולנהל גימנ־סיה לבנות, מעשה כהסכני כשלעצמו בימים אלה. הרבי מגור הסכים לכך, אך נתעוררה הבעיה באיזו שפה ל־נהל את הלימודים.

לגבי כל שפה — פולנית, גרמנית או אידיש נתעוררו קשיים. שמא בעברית, חשב הרב. מן הראוי לזכור ששנים ספורות בלבד עברו או מ־כלחמת השפות בארץ גופא, שאז רק בתי ספר בודדים בארץ ולא כל שכן בארצות הגולה ניהלו את לי־מודיהם בעברית. אך הבעיה העיק־רית היתה, מה יגיד הרבי? בהעדרו של הרבי מגור פנה לרבי מראדזין. הבטיחו לו לנהוג בהתאם לתשובתו, אך אמר כי באחריות לכך ישא ה־רבי. ואז הרבי הסכים להנהגת ה־לימודים בעברית, ועל ידי כך נוסדו בבית הספר התיכוניים הראשונים בעברית לבנות חרדיות בארצות מז־רח אירופה שהוציאו אלפי תלמידות דהיית בנות השכלה יהודית וכללית. ומהן לא כצפות עוד בארץ. אחר כך שאלו את הרבי מגור, מה היו אבותיו אומרים על גימנסיה עברית לבנות, לוא היו יודעים על כך. ו־זאת היתה תשובתו לפי דברי ד"ר אויערבך: הב עשו כה שהיה נחוץ לבנות ביסיהם הם, וכשיובנע אני שלא היו מתנגדים לכך היום, כש־הוברר הצורך בכך.

מעשה זה הוא חוליה בשרשרת פעילויהיו ופעולות אבותיו, שבה נת־כונה השמירה הקפדנית על המורשה על כל פרטיה תוך אמונה צרופה בה עם הפתיחות לחדש ועם אומץ לב לפעולה נועזת חדשה, בהתאם לנסי־בות. הרי משפחה אויערבך היא מן היותיקות שביהדות אשכנז, ובגילה יחוסין שלה הגיעה עד המאה ה־15 וה־16 בגרמניה הדרומית, בסביבה רגנסבורג, שם נקראה בשם אויער־בך, משם עברו לוינה, לפוזן, ובר־מאה ה־18 לוורמייזה.

אחד מאבותיו היה בעל בית חרו־שת לטבק באלזס, וכשביקרו ראה בכך סימן להיות רב וכך התהילה המסורת הרבנית במשפחה בדור ל־דור. היה רב ומוהל, אך כי רובב־פייר בתקופת המהפכה הצרפתית אסר עליו לכהן בתפקיד זה.

קהילת האלברשטאט

דרך נדודים עברו בסופו של דבר להאלברשטט, בה נולד הרב בשה לפ־ני 95 שנה.

כפרימה היתה קהילה זו כיהודה בפינה, באשר בכפס לא עברו עליה סערות האמנציפציה. זו היותה קהי־לה, בה מוסדותיה הציבוריים וה־חנוכיים היו מפותחים ביותר, ובה כל בעל בית למד תורה, ביחוד הר־דות לבית המדרש הידוע „הקלויז", בה כיהנו בזמנו תלמידי חכמים ידו־עים, כמו הרב שלכה כהן והרב יוסף נובל, אביו של הרי נחמיה נובל. שהיה בין ראשוני המזרחי. בבקצה לעגו לחברי הקהילה החרדית הידי־עה בפרנקפורט, שהצטיינו באידיו־לוגיה החרדית ובידיעת מה של כת־בי הירש, אך ידיעותיהם ביהדות היו קלושות לעתים.

יחסי קרבה משפחתית נתקיימו בין משפחה וולף, הילדסהיימר והירש (לא מקורבים לש.ר. הירש). משפחה זו פיתחה בקהילה זו מפעל כתכת כלכלי מסועף והעבירו אותו אחר כך לסביבת ברלין, בה יסדו קהילה חרדית בעיר אגפין. גם בית ספר יסודי יהודי התקיים בהלברשטט בלי הפסקה ובה נתמזגו הכיד לכודי ה־יהדות אנטנסיביים עם לימודים כל־ליים.

בין אחרים גדל כאן ר' עזריאל הילדסהיימר שנתחזק לתפקידו ה־היסטורי כמייסד בית מדרש לרבנים. כעדות לרוח זו סיפר הרב אויערבך על טיולים הזמינים עם אבי הרב אביעזרי (וליג), בהם הרבה אביו לשאול אותו על לימודיו הכלליים בגימנסיה הלא יהודית, ועל ההקשר של הנלמד עם היהדות.

כאן גם שררה רוח לאמונת יהו־דית, הרב ז. נובל, כמסופר, היה בין ראשוני הציונים, ולא כרוב רבני אשכנז, ביקר בקונגרס ראשון.

עוד באחרונה סיפר הרב אויערבך על ההתרגשות שאחזה בו בראותו את מפת ארץ ישראל בפעם הראשונה בחייו. היה בכך כעין בגע מגע מוחשי ראשון עם ארץ ישראל. אביו התכונן לנסוע לארץ עם גיסו, אהרן הירש, ראש בפעל־הבתכה הידוע בשנות השמו־נים של המאה ה־19, וכדרך היסודית של יהודי הנכסיד בספר מדריך כמע מפורסם בשם בידקר. אך בשל ב־ריאותו הרופפה לא עלה הדבר בידו, והצטער צער עמוק על כך.

בוחיק נשלחו צעירים להאלברש־טט כדי להכיר היי יהודים חרדים בגרמניה, ובין האחרים שלח הרב א. י. קוק את בנו ר' צבי יהודה, ואבנם כבר או בלם בלבו התם כפר שהרב סיפר.

נענה לקריאתו של הרב קוק

פעולתו החינוכית הראשונה היתה בילוי מקומו של אביו הקשיש, ר' בהור שכזה היה גבנה בין תלמידיו אלה פרץ בער, היום פרופ' יצחק בער, ההסטוריון המפורסם, אשר ב־עצמו היום בן 87. בהיותו מורה בקלן, הגיעה אליו הידיעה בשם הרב קוק שמחפשים בגרמניה מורים הודיים עבור הארץ. אויערבך, כמו ד"ר י. אנגל וד"ר מ. שלזינגר, ש־עתיד היה לנהל את בית הספר התי־כון החרדי בברלין, נענו לבקשתו. אויערבך השתכן ב־1909 בפתח־תקוה וייסד את בית הספר נצח ישראל. ככל שבה — כך סיפר — נפגש עם הבר"ל בחילופין בפתח תקוה או ב־יפו. באין כביש, רכבו על חמורים לרוב של יהודי, באשר היא הסתפק ביום עבודה אחד, ואילו הערבי דרש

(סוף בעמוד 8)

עיר שזמנה קיץ

מאת אברהם בלאס

השירה היא הביאוגרפיה של ה־משורר, והשיר שהוא הבטוי של ההוויה היהודית שלו בקיף את ניכל ארץ הירוהיה, אבונתו וספקו־תיו. בסיטואציה הכודרנית אין השיר תלוי בקונטקסט כשמעותי, או ב־הסבר היקיהה של ההרהשות. השיר הותר לגלות כבהות והפניכי, ב־ניגוד לפיטה הקלאסית הרוצה לבטא את תחושת העולם הקשורה בפרטים קונקרטיים כן המציאות, אך בניהוח באפ־ניב איכנבסיים של עצם אשר דרכו נחשף השיר. בניגוד להכינת המציאות הרצופה שהיתה שכיחה בעולם הישן, אנו עדים ל־שברי בראות הוכן למצוי קונר סאציות של כהויות כנוגדות בימינו, על ידי יצירת דמוי על פריצת ה־מסגרת.

דוד רוקח הוא משורר אשר עבר הרבה תהנות שיריה, ולכן „בשר היעור" „מועד צרנה" ועד „עיצים לסלע" הגיע לקובץ „עיר שזמנה קיץ" אשר הופיע עכשיו, ובו חלו תמורות פיטויות וסוציולוגיות רבות, בתפיסתו של הנוף והסכל, הזמן ו־צורה. הנוף נשהנה, וההחושה הת־חרדה, והלשון הגב־שית הפכה פורדי־טאנית יותר. בסגרת עולמו ומראות מולדת אבודה — ראיציתו במכען ריגשי נוכח טשרניחובסקי, דרך אסוציאציות כקראיות אל פרוזן שירי של נויד הנודד כארץ לארץ דרך יבשות וימים, כדי לשוב לעולם קסאי, ולמצוא בו בפעמי הזמן האבוד.

הזמן — אותה יחידה הנמדדת בכמות של ימים ושנים בחיי ה־מעשה — אינו אמת בידה של איכות גלויה וחיצונית בשירי רוקח, כי אם בי תחושה וראיות פנים. כמו שהזמן האמורי והגיאולוגי מצטלבים בתולדות החברה כך מעורה תהום בין הזמן החוויתי לבין הזמן ההיס־טורי שהאדם הפרט צמוד לו. ה־משורר אשר נעדר הרגשה בית ו־אינו מתיחס לארץ יחס של קנין (ראיונו עם נ. גוטקינד ב„הצופה") אינו חי בזמן מוגדר כי אם נכבא סטאטי בין הזמנים, אם לא למעלה מזה. הוא דוחק באשכורת הנעה בכבדות, במאה שמוכים רקות לשעה, ואפילו מצוי בקרי עם חוקי הזמן:

„לשעה במאוחרת ורגליה שתוירות
בגעתה לאם: כאשר ישבתי לקוח
לשעה ? לשיר,
באשכורת בשלישת, מגב של
שכבי.
ליד גדלות והשעין שעל מקיר
בקרי שם חוקי הזמן" (עמ' 17)

דוד רוקח אינו יודע גבולות בית — ביתו של אדם. גבולותיו הם במרחב — בים ובהרים. גבולות ה־טבע ההיולי של הסופה, של גופי בזלת, מצטיינים יותר את הזמן ה־מוסוה אשר הוא טווה, ומנסה למצוא בו אחיזה.

הפנייה אל השכבות האפלוליות של הזכרון — הוא הרצון לחיות את ה־חיים בתהושה היסטורית, ועל ידי לקט חרסים במערות ושברי להווה ואבנים — למצוא את העידן הקדום והעדות לקיום האדם.

★

שירת רוקח היא שירת נחשו־לים, בעין תיבה זמרה השפה ב־בערבולת הזמן. המשורר הש שהוא נבשך בגלוי הזמן והוא מנסה לעצור בהם. המדעים החדשים גילו את ה־אדם במצב של התפוררות והוסר ריבוות נפשית, והמשורר הבא להנצ־ציח את קיומו של האדם, משתמש בכדיום ישן שהוכיה את עצמו. השיר לבד — המלה הריקה נשטפה בזרם, על כן יש להקים גלעד כמו האדם בעידן הארכאי אשר חקק אותיות והשאיר אותן ירושה להורות. שירה רוקח היא שירת העקב אחרי הזמן האובד ביקום.

המבוכה שקינגה בשירים הראשו־נים ובשירי ההמשך משקפת כיום תחושה מציאותית על ידי רכון יהר של ההכונה ההוויות או המכתם אשר בא להצביע על הזמן הדינאמי, ועל חוסר הקומוניקציה האנושית.

האנס מאגנוס אנצנסברגר הספר הגרמני הנודע איפיין פעם בדוד רוקח את המשורר החכים בנוסח שילר — אשר הסלע והחול אינם עבורו מוצגים מטאפוריים כי אם עצמים מהשיים במלוא מובן המלה. האבן האילמת מהוה בטוי משטני לכאב בעיני המשורר; כשם ש־זעקת החול איננה דמוי כי אם ההודה. הפרשן הזר ראה את ה־שרשים לא בתהום הרטורי כי אם באפיק הרליגיוזי — מעין המשך למסורת המיסטיקה היהודית וההרכב האלמנטים הפנתיאיסטיים של מאר־טין בובר. דוד רוקח אינו מוצא כיום את כצוח הפיוטי בכח המלה; כי אם חוזר לדו מיכדיות של מקרא ותרגום, ואל מקום שם המלה אינה מגעת כי היא על גבול האנסוף, — הוא מנסה למתוח קווים בציור ר־לגוון בין שחור ולבן. הוא מרוה שאילו היה יודע לנגן:

„מיתר מושך את השיר מעפר
למלים
מעבר לקיץ המעובר לראות
צפור
מנתרה מראש ברוש לראש אחר
נוחתת במקבה
שב יוצאים גגלים לגולגל של
עריבב" (עמ' 29)

המשורר מודע איפוא לקוצר ידו כדי לבטא את הבעיה הקיומית, ולכן הוא מנסה לפרוץ את הגבולות הה־צרים של כוללת קטנה לעבר אתרים היסטוריים והם: העיר הנבטית, עיר מצדה, משרות בפסים, ומדבר תמנע. אתרים אלה מהוים את מוקד ה־בריחה לארץ הדמיונות למשורר ה־מוסגם בבנין הזרם הפאר"ק; לאיש ההנדסה החשמלית שבר, הער לזמן המתאגר של מחשבים, ולאותה ריצה של האדם אל החלל כדי לכבוש מרחבים.

בשירים אחרונים אלה מתגלה מצין מפנה ביוגרפי; כאשר המשורר הש את אורלוגין הזמן והוא חוזר לפרקי אוטוביוגרפיה:

„ילדותי שק מלא צוקים, הרי צע־
די כב הדים ים כהאר? אנבב
בקצה המוח. גילך בא השבבן
והסים נגלים בההרה
בכפר הנינה ביום המר מצהיב
שלי" (עמ' 49)

שיר זה מרובד הילדות מעלה הדים מבאר עמוקה של תלונות שהפכו אבן, אך ילדות זאת מחלחלת ומעלה צב קילון הכותב על קיר „מנא ותקל" ברמזו על הקיץ שעבר, ועל הסתיו שנצב בשער. הרקע הביאוגרפי הוא לא רק מרכיב של דמוי שירי, אלא של תמורה קוסבית, כאשר הגיל ב־מסאפודה של סתיו בא על בטויו עם התפכחות האדם ככל האשליות. אוירה קוטב זו היא סטואציה קודרת של מנוצחים היודעים את עצבתו של חוסר היישע. אוירה זו מתעצמת גם בתחום האסוציאטיבי, ואז בוקעת הנגימה הנוגה והפסליסטית:

מה יהיה מחר
לא נבא ולא קרא בראש בראש
חוצות.
אסף הפציר מקל ותרמיל
הפרים אשר אהבת
(עמ' 64)

השכל התרמיל הספר — הם אותם אביזרים קונבנציונאליים המהלוים לאדם לעת פרישה, והם סימן לבדי־דות בלשונו הגלויה של השיר ה־מציין את הרקע של הזמן הפרפי המתפורר.

★

המשורר אשר שהה בספירה מיסא ריאלית ומיקד את שירתו התת עופס של זכרון זמנים, חוזר אל עצמו, אל ה„אני" שלו. הוא נזכר בדרשת הבר מצוה שלו, ב„גירסה ד־יקותא" כאשר דרש במסכת „יומא" על יומא אריכתא. דומה כי יום זה עדיין נשאר בתודעתו, והוא מפיח בו את נשמת הצמיחה. לאור מציאות מגוומה זו הוא עדיין יוצר לעצמו נופים בדיונים כפונקציה של בריחה דמיונית אל חוף נטוש, למערכת סמלים ודמויים שהם בסימן האפיך (אסוף הפציך מקל ותרמיל וספרים אשר אהבת) מראות נפש אלה יכו־לות אולי לסלול את השיבה לעבר „מועדי ערגה" חדשים, אל יסודות אישיים של לידה מחדש:

* „עיר שזמנה קיץ", מאת דוד רוקח, בהוצאת הקבוץ המאוחד, השל"ו.

(סוף בעמוד 8)

לפרשת השבוע

אחרי

אשר על הארון ולא ימות (טז, ב')

: רש"י שאם בא, זהו מת יבואר. עפ"י ההגנף שלבן כלל גדול בתורה: לא ענש הכתוב אלא אם־כן הוזהר — שבא הזהרה בפני עצמה. לתודות, ש כשאנו ליו יהציעת האדם הפקע עצמו לעונש — לא יהורה ה עבירה, וגם כאן נתפרש: לא יבא בכל עת אל מקודש... ולו ימות" — שגם זה הוא בלאו שחייב לעשות באותן שלא ימו — אעפ"י שאינו חשש מעות המיתה, הוא בלאו.

(אורא דמלת

★

וכפר בעדו ובעד ביתו (טז, ו)

ידועים דברי חז"ל שביתו, אשתו, צא ולמד עוונה של קח שה, על־פי התגרה: הכהן גדול, המתקדש והמדבר, ועמו במקום המקודש ביותר, בעצ היום הקדוש ביותר, צוותה ע התורה להשתדל בכפרה בעד זו אשתו. ולא עוד אלא, ש אין לו אשה לכפר בעדה, א וכול לעבור עבודות היום, על־כן חיי משפחה טהורים, נבנו על יסודות מקודשים, לפ רצון השם, שיצר את עולו לשבת בו — חיים כאלו מש מים את דמותו של האדם, ודרך שאמרו (יבמות סג): אדם שאין לו אשה, אינו אד ולכן צוותה התורה לכפר ב ביתו, זו אשתו, שתהא מושלמ ומזוככת. זוהי מצות התורה ברים לא יבנו שהם מעל ברעותם הנבערה, שהקדושה יזכה התגודות מהוי־משפח ברים עפ"י התורה דווקה. ה משפחתיהם הם היסוד לקדוש — —

(אבני שהם לרמ"ל שו

★

ונתן אהרן על שני השעי גורלות, גורל אחד לה'... (ט ח)

יש בענין הגורלות כוונה ברה, להת סיבה וטעם על רת הפשעים. אמנם יש ל בחירה חפשית, לבחור בטוב ברע, ולכן אחראי הוא למע אבל במובן מסוים גם ה דומה במקצת לגורל, כי שנטיותיו של נפשו וסבכו תכונותיו רעות, יקשה עלי התגבר על יצרו, ויש לו כעין התנצלות על חטאו, נשו יכבר, או יקל, לפי תכונותיו; הטלת הגורלות השעירים באה להודות, ש שהגורל הוא מקרה (מלבד ומי שמעון הצדיק, שהגורל תמיד בימינו) כך הוא בו נתימה בבני־אדם, ולכן ה' לעונש הכפר על פשו בום הכיפורים — — —

(עקרת יצ

★

ולקח את שני השעירים מד אותם לפני ה' (ט"ז

חז"ל אמרו (יומא סז), ש של זהורית, שהיה קשור ב השעיר המשתלח, אם ה הוי שמחים לא הלבין הוו בום. לכאורה איך יתכן הלבן, הלא יום־הכיפורים פר בכל אופן, כמו שכתוב רמב"ם? אלא שיש שני ה נים לעבירה: א) מחילה ו' חה, שהקב"ה מוחל ואינו נוש. ב) רפואה להוסל הנפ על־ידי שהאדם עושה תש והנה יום הכיפורים הוא מחילה וסליחה, שהקב"ה נ וסולח, אבל עדיין אין זו ו אה, עד שיעשה השובה יתרפא. ולכן הלבין — שעשו תשובה ונתרפאו — שמחים; לא הלבין — שלא עשו תשובה, רק שהק מחל להם — הוי עצובים.

(ישמח מ

★

ומלא חפניו קטורת סמים: (טז, יב)

„דקה", שנים במסורה. „אחר האש קול דממה ד (מלכים א', י"ט). חז"ל א רים (ערכין ט"ז): שני דב לא מצינו להם כפרה בקרו ומצאנו להם כפרה במקום שפיכות דמים ולשון הרע. כות דמים בעגלה ערופה, ת הרע בקטורת, כרקתני דב מפני מה קטורת מכפרת לשון רע? יבוא דבר שבחשאי ויכפר על דבר שבחשאי. כתוב (תהלים לט): „חם בקרבי, בהגיגי תבער אש רתי בלשוני". ומפרש הרב ד"א, לפי דברי חז"ל (ס טו): הוכי דמי לשנא בת בגון דאמר: הוכא משתכח רא? אלא בי פלניא" והו אמר דוד: „חם לבי בקרבי על מה? על דבר זה אשר גוגי: „תבער אש" דברתי שוני; אמרתי: „נורא בי פ יא, ובזה כבר עברתי לשון־הרע. והוי שציוותה הת לכפר על חטא לשון־הרע: מלא המחתה גחלי אש ו חפניו קטורת סמים דקה" יבא דבר שבחשאי ויכפר דברים שבחשאי — על ל רע; ולמה צוותה התורה לה קטורת סמים דקה? משום „ואחר האש" — שדבר שונו: „נורא בית פלניא". „קול דממה דקה" — יבא שבחשאי ויכפר על שבחשאי — —

(שלוב המסור לר"א קמלהר)

★

ונכרת האיש ההוא מקרב ע (י"ז, ח)

בתורה כהנים נאמר: מע עמו — ועמו בשלום. ותו הכוונה כי לפעמים בזמן שנו רשות למשחית, אינו מבחין ב טוב לרע (ב"ק ס.). ואמר ב שבעון כרת, שנפשו נכרתת גמרי, ואין לו עוד שייכות דורו, ורק העובר יענש, וע בשלום שלא נענשו אחרים.

(הכלת מרדכ

ליקט: שלמה יהודה

לפני העמוד

מאת ל. קוויטקו

לִפְנֵי הָעַמּוּד,
לְאוֹר נֵרוֹת דּוֹלְקִים,
חַשְׁתִּי לְפֶתַע אֶת עַצְמִי וּבְשָׂרִי,
אֶת הַטֹּהַר,
אֶת הַנִּיחוֹחַ שֶׁל דָּמִי

לִפְנֵי הָעַמּוּד
וּמִבַּעַד לָעַמּוּד,
הִנְנִי מְסַפֵּר לָעוֹלָם
אֵיךְ צוֹמְחִים וּגְדֵלִים אָנוּ
וְכֵיצַד וּלְהֵיכָן אָנוּ מַגִּיעִים,
מְסַפֵּר אֲנִי
בִּבְכִי, בְּשִׁירָה,
בִּפְשִׁטוּת הַלָּשׁוֹן.

(מאידיש: מרדכי ספר)

מאת נעמי גוטקינד

שיחה עם ד"ר י. ואלק על

חינוכו של הילד היהודי בגרמניה הנאצית

„חינוכו של הילד היהודי בגרמניה הנאצית" הוא שמו של מחקר חדש *), פרי עבודת ה־דוקטורט של ד"ר יוסף ולק, המוסיף נידבך בלתי כוכר כמעט עד כה, על ידיעותינו בתולדות השואה.

בעזרת שרות סבלאות ואלפי נתונים סטטיס־טיים, לאחר ביקורים בגרמניה בהם הצליח לראיין עדי ראיה, ביניהם נאצים שהיו קשורים במערכת החינוך הגרמנית בשנים 1942 — 1933, ולאסוף מאות מיסמכים נדירים בארכיבים של בתי ספר ומשרדי ממשלה, כשהוא עושה מאמץ ניכר, ר מוצלה, להגיע לאובייקטיביות בתיאור העובדות ההיסטוריות עד קצה גבול היכולה הנפשית, פורש ד"ר ולק לעינינו מערכת חינוך מסועפת למדי, המתאמצת בכל כחה ואמצעיה לשמור על ה־כסגרה ולהעניק השכלה וערכים לילדי ישראל, אפילו בלב השחור של השילטון הנאצי עד לשנת 1938 ואפילו עד חיסולם הסופי של כל בתי הספר היהודיים בשנת 1942.

יתר על כן, הוא מגלה את הפרט המפתיע שבחמש השנים הראשונות של השלטון הנאצי למדו עדיין עשרת אלפים ילדים יהודיים בבתי ספר גרמניים: „מפעל החינוך היהודי המתייצב והמתרחב בהדרגה עד 1937", קובע ד"ר ולק בדבריו בפני חבר השופטים שהתכנסו להעניק לו את תוארו. „יכול להיחשב אחת הפעולות ההיוביות הבעפסות שניתן לבצע אותן תחת השילטון הנאצי".

★

מנגנון של הגנה עצמית

המחנכים היהודיים, ככל ציבור יהודי ב־גרמניה וככל הצבור היהודי באירופה כולה, דומים היו אותם השנים לחולה אנוש היודע שגורלו נחרץ, ובכל זאת הוא משתדל להעלם מסוף זה ולחיות מיום ליום כמיטב יכולתו. כך למשל, מספר ד"ר ולק, ערכו גם בגיטו וארשה וגם בגיטו וילנא, חגיגות לילדים עם הצגות וקוסם ומוסיקה.

ביומן שרשם המורה ד"ר ולי־ישראל כהן ב־שנת 1941, שנערך ופורסם לאחרונה ע"י ד"ר ולק בשם: „כיהודי בברסלאו" מספר המחבר על אירועי היום־יום בזימה הרגועה של כי שמתאר מצב חיים נורמלי, אפילו כשהוא מספר על ביקוריו בגיסטפו, או על נסיונות ההתקרבות שלו, יהודי הרחוק ממסורת, ללימוד גמרא וחומש עם רש"י. הוא גם משתדל להעניק לשתי בנותיו, שניספו אחר כך יחד עמו, אשליה של ילדות שמחה כשהוא מטייל עמן ברחובות, קונה להן סוכריות וכדו'.

במיוחד נוגעים ללב הקטעים בהם הוא מבליט כל מקרה בו שכן גרמני עזר לו, או שיחת גרמניה נותנה לו ביצרכים. כנגנון נפשי זה של הגנה עצמית, האופייני לכל היהודים בשואה ממשיך לפעול עד לרגע האחרון ממש.

ב־1941 מגיע לבית הספר בהמבורג מכתב בסבתא של אחת התלמידות, שגורשה למינסק, בו היא מבקשת את תעודת הבגרות של נכדתה, שגורשה עמה. ללא התעודה, היא מסבירה, תתקשה הנערה בהתקדמותה בחיים.

★

„משלוחי הפנסייה למזרח"

מורה המקבלת צו עיכור מזרחה ניגשת למשרד החינוך המחוזי להודיע, כחוק, על העתקת מקום מגוריה ומבקשת לשלוח את הפנסיה שלה ל־מזרח... ודרך אגב, הפקיד אליו פנתה, טרוד אחר־כך בבירור הבעיה אם צריך לנכות מפנסיה זו את דמי העבודה הפיזית שתקבל אותה המורה ב„מזרח" — לפי הבטחת השלטונות. הפקיד גם מקבל מכתב תשובה רישמי ומרשים שבו נאמר כי לפי סעיף זה וזה יהודים אינם מקבלים שום הטבות.

מורים יהודיים מהאמבורג המקבלים ב־1942 הוראה להכין את תלמידיהם לגירוש כירוה מבקשים, בכתב, שכל כל עשרה ק"ג שבותר להלמיד לקחת עמו ירשו ק"ג אחד נוסף של ספרים, והגיסטפו מסכימה.

„היתה פעילה הרבה מבוהנת ומשוכללת כמעט הג'יסטפו" מסביר ד"ר ולק „ואם, לפי עדותם של מאות מכתבים, הפקידות הגרמנית עצמה לא ידעה לאן מכוונים פני הדברים, מה לנו להתכוה כי שהיהודים בגרמניה, כולל במערכת החינוך, לא הצליחה להזהר בעד מסך האשליה. הרי אפילו בווילנא לא רצו להאמין כי במרחק ששים ק"מ כן העיר גורים אנשים למוות, מי אנחנו שנשפוט את יהודי גרמניה. אדרבא, נסיונם של המחנכים היהודיים לבנות צילם חינוכי סגיר בתוך הסביבה הנאצ'ית העוינת, להגן את הילדים (לא כעצמים בהם נבשבו, כסבע הדברים אחרי ההלוכית והספקים העליים של היטלר יוגנד) בחיזוק הודעתם היהודית הציונית, ולהשכיח מהם, ככל שאפשר, את המתרחש בחוץ לכותלי ביה־ספר, מובן ביותר".

★

רקע ביוגרפי ומירוות זמן

קשה יותר להבין כיצד מסוגל ההיסטוריון, בייחוד ההיסטוריון היהודי, לטפל בחומר ה־בוענע, דרך הבקפיים האובייקטיביות והקרות של לשון הסטטיסטיקה. ד"ר ולק מודה אכן, ב־קשיים הנפשיים עליהם נאלץ להתגבר. הוא עצמו יליד ברסלאו, והרקע הביוגרפי הוא בעיניו תנאי חשוב ביותר לעבודת מחקר על השואה. בלי הכירות אישית עם התקופה הסביבה בה התרחשו הדברים קשה לחוקר להגיע לאמפטיה, לאותה הזדהות אנושית אלמנטרית, ההכרחית לכל דיון בגורלם של בני אדם. מאידך, מאחר שהספיק לעזוב את גרמניה, והוא צעיר בן עשרים ושתיים בשנת 1936 (לאחר שלוש שנים בהם היה מורה באותו ביה"ס בברסלאו, שאביו היה ממייסדיו, והוא מראשוני בוגריו) הרי שנוצר מירווח מספיק שיאפשר תיאור אובייקטיבי וצמוד לעובדות. „הייתי מנסח כך את הבעיה" מסביר ד"ר ולק, „חוקר שואה מעורב יתר על המידה — איננו חוקר. חוקר שואה שנשאר אדיש — איננו בן אדם".

★

תכנים וערכים של מערכת החינוך

אגב, הספר שפורסם לאחרונה הוא רק חלק ראשון בעבודתו של ד"ר ולק, החלק העוסק בתאור אובייקטיבי; כאבור מעון אלפי נתונים סטטיסטיים על מספר התלמידים, בתי הספר, וההליכים החוקתיים והמינהליים שבוצעו בגרמניה נגד החינוך היהודי (בית הספר היהודי ממשיך לפעול תוך כדי הרציחות והגירושים, כל עוד מאפשרים זאת הגרמנים). בשנה הבאה מתכוון ד"ר ולק לפרסם את חלקה השני של עבודתו, ובה, בין היתר, תיאור התכנים וערכיה של מערכת החינוך היהודית, בשנים הנדונות. „קשה יהיה לי אז יותר, כיהודי ציוני ושומר מצוה, לשמור על הגישה האובייקטיבית" הוא אומר בנימה כאובה בשהו „שכן לא אוכל להבצע מביאור ההליכי ההתבוללות, המודעת והלא־מודעת שעדיין המשיכו לפעול בקרב יהודי גרמניה, אפילו בתוך התקופה הנאצית..."

★

„הליבראלים" בשלהם

ד"ר ולק מתאר כיצד היהדות הליברלית ב־גרמניה עדיין שואפת, כעיקר יעדי היהודי עיקרי „לגרמן את ילדי המהגרים מן המזרח", „אוסט־יודען", גם לאחר עליית הנאצים לשלטון, כיצד הורים יהודיים מעדיפים לשלוח את ילדיהם לבתי ספר ממשלתיים נוצריים כל עוד ניתן הדבר, כיצד בשנת 1934 מקימה הנציגות הארצית של יהודי גרמניה ועדת חינוך להתוויות הנחיות שיחולו על כל הזרמים — ליברלי, אורתודוכסי וציוני, ובהנחיות אלה מדב־רים עדיין על הויית הכפילות הנפשית של ה־מורשה הה־ביתית הגרמנית, הקלאסית, ההומניות, ושל המורשה היהודית. האירה ציניה על תופעה זו יש לדבריו של מפקח גרמני לא־נאצי מסויים המודה בפני מנהלת ביי"ס יהודיה: „אתם בתי הספר הגרמניים האמיתיים האחרונים שעוד נותרו בגרמניה..." וכוונתו לגרמניה הקלאסית־ההומניס־טית, כמובן.

★

חינוך להגירה

בשנת 1937, מפרסמת ועדת החינוך היהודית הנחיות נוספות, והפעם כבר לא מעיזים לדבר על חוויית הכפילות הנפשית, ואילו במאמר פרוגראמטי, המתפרסם בעתון היהודי היחידי ש־נותר עדיין בשנת 1939 מדובר כבר על כך ש־מטרת בית־הספר היהודי חייבת להיות אך ורק הכנת הנוער להגירה מגרמניה.

בולטת כבר המודעות לחוסר כל אפשרות קיום לנוער היהודי במולדתו הבוגדנית, והמורים ה־יהודיים נקראים ללמד את תלמידיהם אנגלית, לקראת הגירה לארה"ב; עברית, לקראת עליה לישראל, ומלאכה.

★

הליכה של היסטוריון

חשוב לציין שד"ר ולק מתאר את כל התהליך הטראגי, ללא שמץ של בימה שופטת או מעריכה. הוא עושה זאת הן כהיסטוריון והן כאדם המאמין שאל לו לשפוט את זולתו אם איננו עומד במקומו. גם פרופ' ארנסט סימון, מורהו של ד"ר ולק, מדבר, ביחס לעבודה זו, על „הנזירות" הן בסגנון הריגשי והן בהערכת העובדות. „תפקידי, כ־היסטוריון, לתאר את העובדות כפי שהיו, להציגן משיכהח", אומר ד"ר ולק בהדגשה, „ואילו כמורה אני רואה יעוד בהפניית תלמידי לחקר השואה כדי שיהיו לנו יורשים במלאכת קודש זו גם בדור הבא".

כיום מלמד ד"ר ולק היסטוריה ישראלית ב־אוניברסיטה בר־אילן אך נסיונו בחינוך ובהוראה ממושך ביותר. לאחר שסיים סמינר למורים בקלן והספיק כאמור לשמש כמורה שלוש שנים ב־ברסלאו, שם היה ממייסדי ברית הנוער של צעירי מזרחי, היה עם עלייתו לא"י מדריך ב־עליית הנוער, בין חניכיו מייסדי הקיבוצים „שלוחות" ו„עין הנצי"ב". חמש עשרה שנה היה מורה ומנהל ב„שדה יעקב", הספיק לפקח על החינוך הממ"ד במחוז ירושלים, שנה אחת עשה בבלגיה במוסד „מרקיזי" לקליטה חינוך מחדש של ילדים ניצולי שואה, בעיקר יוצאי מינזרים, ובגיל ארבעים התפנה סוף סוף לחבוש את ספסלי אוניברסיטה בר־אילן.

היום, הוא עסוק ראשו ורובו בחקר השואה, כיצן חובה מוסרית, נפשית, ומחקרית שהוא חב ליהדות ממנה יצא. במסגרת „יד ושם" הוא עוסק בפרוייקט „פנקס הקהילות", ועורך את פנקסי קהילות באדן־וירטמברג. בעזרת האקדמיה למד־עים ואוניברסיטה בר־אילן הוא מוציא מעין קטלוג של כל החוקים, ההוראות והגזירות שיצאו ב־גרמניה הנאצית נגד היהודים (מספרם כאלפיים) וכאמור ממשיך בהבהרת מחקרו על חינוך הילד היהודי בגרמניה הנאצית ובעידוד תלמידיו לעסוק בפרטי פרטיה של תקופת השואה, כיצד יבטא, ביהשהר הדמי הראשון כבגליה.

*) הוצ. „יד ושם" ומכון ליאו בק, ירושלים, תשל"ו.

בדרכי אבות

פתח מרן הרב זצ"ל ואמר:

מסכת הבוקר שלנו, מסכת „אבות", פותחת ב„משה קבל תורה מסיני", ללמדנו שגם דברי המוסר מסיני ניתנו, כי צריך להבחין בין שני מקורות המוסר: ישנו מוסר אלקי וישנו מוסר אנושי. המוסר האלקי הוא מוסר עצמי, שעיקרו התעלות האדם וזיכוך מידותיו, ואילו המוסר האנושי הוא מוסר מכשיר, היינו שהוא משמש אמצעי לחיי חברה נורמליים.

המוסר האנושי מכיון שביסודו הוא תועלתי, יכול הוא להתגלגל לתועלתיות פרטית, שיש בה בכדי לגרום נזק לאחרים, ואילו המוסר האלקי — גם כשהוא יורד לתהלוכות המעשיים של הפרטים, נשאר נאמן לרוחו המקורי, העליון.

* *

וב„אגרות הקודש" (כרך ג', עמ' ב') כתוב לאמור:

„המוסר של חול איננו עמוק, ואינו נכנס לפנימיות של הנשמה. ואף על פי שהאדם נמשך אחריו לטובה, על ידי שמכיר את היושר בדברי־הגיון, אין להדרכה זו תפיסה עומדת בפני ההסתערות של תאוות שונות, כשהן מתעוררות בחזקה. — — — אין עצה אחרת כי אם שיהיה האדם מודרך על פי המוסר האלקי".

„העמידו תלמידים הרבה"

בתקופת־יפו הגה הרב ברעיון הקמת „ישיבה מרכזית לישוב החדש", ובא בכתובים עם כמה גדולים ואגודות, והסביר עד כמה נחוץ הדבר שיקום בתוככי הישוב המתעורר, הבונה והנוטע, בית מדרש רענן החודר ברוח אהבה להקמת ישראל ותחיית ארצו. בי"ד תמוז תרס"ט, כותב הרב אל אחיו הרב דב הכהן קוק: „באלו הימים והילולתי בעדיה, לבשם קצת במעשה, את אשר

שיחות הראי"ה. פרק מ'

לקטו וסודרו ע"י הרב משה צבי נריה

...מאז, על דבר „ישיבה מרכזית לישוב החדש": „משאת נפשי — לחנך תלמידי חכמים, שיהיו גם כן לומדים מופלגים בש"ס ופוסקים, הרחבה של תורת־אמת — — — ובגרעין זה — בהרחבתו ... בצורה טובה־הדורה, בשכל טוב ורוח טהור — כלולים ... צמחי ישע ופדות" (אגרות הראי"ה, ח"א, עמ' רס"א).

שנה לאחר מכן בא הרב בדברים ממשיים על יסודה של הישיבה, ... בן גדול מרוסיא, „איש אשר רוח בו", ר' חיים כהן ז"ל ... (עפ"י עליו ב„העברי" הראשון — פטרוגרד תרע"ח — עמ' ..., במאמרי ד"ר מ"א איזנשטט ור' מאיר אהרונסון ז"ל). ... אליו — י"ב אלול תר"ע — הוא מבשרו כי „עלתה בידו ליסד התחלה" (אגרות הראי"ה, ח"א, עמ' שס"ה).

...עיון זה היה אח"כ לאחד המרכזים בתכנית „דגל ירושלים", ... קיבל תנופה חדשה רבת־מרחבים עם עלות הרב ירושלימה.

... במרת שפרסם הרב בקיץ תרפ"א, נאמר: „לתחיית־הקודש צריכים ... שהקודש היסודי שלנו יתרכז בארץ־מולדתנו, ובעיר מכון ... בירושלים. התורה — דבר ד' בישראל — תצא מירושלים, ... לכח מחיה את עולם־העתיד שלנו, את הדורות הבאים.

...הרב קרא לגשת מיד להקמת „ישיבה גדולה מרוכזת בעיר־הקודש, ... עולמית, שמטרתה תהיה לכנס בירושלים את הדור הצעיר ... אותו בצורה של גדלות, בלמדות חשובה, בבקיאות וחריפות, ... והענבות, לגדל תלמידי־חכמים חשובים בישראל, רבנים, ...מורים, דיינים, דרשנים, שריבים ומורים, ואף בעלי־בתים, ... סוחר, בעלי מדע ובעלי אומנות מכל הסוגים.

אנו מתעדים לשאוף לגדולות, שנביא את הישיבה למצב, שתוכל ... מקרבה גדולי ישראל, גדולי־דעה, שיוכלו לעמוד בראש ה... של ההשפעה על כלל ישראל, בהגיונותיהם ובמעשיהם.

ירושלים עיר הקודש, בירת העבר והעתיד שלנו, צריכה להיות ... הכל, של כל לב־טהור וכל בעל נשמה מרגשת, והתורה ברוח ... של קודש בישראל. ירושלים עיר קדשנו ותפארתנו, מכרחה ... והאכסניא של תורה, המיוחדת בגדלה והמצוינת בצירותה, ... השלם כולה.

עלינו להקים בה ישיבה מרכזית עולמית כבירה ואדירה, לא ... בני ארץ־ישראל, כי אם בעד הגולה כולה, אשר אליה ... כל הצעירים למודי־ד', המצויינים בכשרון ושאר־רוח, מכל ... התורה בכל תפוצות הגולה.

...עלו ויבואו לירושלים, להחזיר עטרה לישנה, להשתלם בתורת ישראל ובהחזיק הקודש על אדמת הקודש".

„גופי אבות — גופי תורה"

מכתב מיוחד שכתב מרן הרב זצ"ל בשנת תרפ"ב, לקהילות ... בארצות־הברית, נגד פירצת ביטול מחיצת־העזרות בבתי־כנסת, ... בין היתר דברים כלליים על חומר הזהירות במנהגים:

מנהגי־אבות הם הם גופי־התורה, ואמרו על זה בגמרא פסחים ... „כבר קבלו אבותיכם עליכם, שנאמר שמע בני מוסר אביך ... ותורת־אמך. ובירושלמי פסחים שם ובבראשית־רבה פ' ... אמור על עניני מנהגים של אבות „אל תשנו מנהג אבותיכם ... נפשי", שמזה נראה שזלזול במנהגי־אבות נחשב כזלזול בכבוד ... והרמב"ם בפרק א' מהלכות ממרים, נוקט איסורים ומנהגים ... — ומשוה את המנהגים עם התקנות והאיסורים הנלמדים ... מהמשה־מסיני או ממדות התורה, והכל הוא בכלל תורה שבעל־... ואין שום מקום להקל במנהגי האבות הקדושים, ובפרט ... המסורים לרבים ושהם מיוסדים על יסוד קדושת ישראל־... שכתב מרן הגר"ז הלוי ז"ל (מבריסק), בחידושיו, לרמב"ם ... פרק י"א הל' מ"ו).

* *

גדול שבתבונה ראשי ישיבת מרכז הרב, הגאון הצנוע ר' ... פרידמן ז"ל, מסר ששמע מפי מרן הרב זצ"ל, שיש חובת ... מיוחדת במנהגי ישראל שעליהם נאמר אל תטוש תורת־אמך.

... הסביר הרב בטוב־טעם האמר: ישראל שחטא ועשה משהו ... דין, ודאי פגע בדין, אולם את יעודו לא ערער, שהרי מעמד ... הדין איתן הוא ומבוסס, בהלכה המפורשת והפסוקה, ואילו מי ... מנהג, הואיל וכחו של המנהג בא מתוך העובדא שנוהגים ... כשהוא לא נהג בו, לא רק שהוא פגע בו, אלא שהוא ... ערער את יסודו.

סייג לתורה

... הסופר ר' שמואל יוסף הלוי עגנון ז"ל: פעם אחת נזדמנה ... הרב חבורת חכמים וסופרים, ובתוך השיחה השמיע אחד מן ... דברי בקורת על הסייגים, שעשו הרבנים בכל דור ודור. ... הרב מכסאו מתוך צער, ונראה כרגש. אבל מיד הבליג ... בלבו, כדרכו בקודש, וענה בנעימה: שמעתי דבר ונזכרתי ... מעשה בגדול אחד שנזדמן לכפר, ושקעה עליו חמה, והיצרך ... ביקש מן הכפרי שנתאכסן אצלו, גמרא ללמוד בה, ולא ... ביקש משניות — ולא היה לו. בקש עין יעקב — ולא ... לבסוף שאל את הכפרי: וסידור יש לך? הביא לו סידור ... הרב בפירושי הסידור כל הלילה, ומצא בו הרבה דברים ... ביקש לקנותו בדמים מרובים, ולא נתרצה הכפרי למכרו. ... הרב: אתן לך במקומו סידור חדש, מקושט בטבלאות נאות — ... נתרצה הכפרי. שאל אותו הרב: מה טעם? אמר לו: רבי, ... לקום בבוקר, וכשאני קם אוהב אני לשתות כוס־חמין. ... להרתיח לי את החמין בעצמי, וכדי שתאחוז האש מהר, ... נייר ומציתו ומשיאו תחת הקומקום, והואיל ואין הנייר מצוי ... נוהג אני לתלוש קטע של דף מן הסידור, מאחיז בו את ... וכן כל פעם שאני מעלה את מקטורתי אני תולש לי קטע דף ... הסידור ומצית בו. והרי אני כבן שבעים שנה, ועדיין הסידור ... בעינו עומד, שעדיין לא הגעתי ל„מה טובו" שכל הדפים ... אינם מגוף הסידור"...

* *

גובהו־סיפורו של הרב המגמה היא ברורה: להסביר שסייגי־... הועילו, שאחרי כל הפירצות, לא נפגעו הפורצים אלא בגדרות, ... סייגים, ואילו בעיקר לא פגעו, אליו לא הגיעו, והוא נשמר ... תו.

... אפשר שלא אמר הרב דברים אלו, אלא כדי להוציא מלבם ... צרעורים, ואילו ביסוד הענין שמצנו מפי־כתבו הסברה אחרת, ... שהיא היא לדעתו עיקר הטעם של הסייגים והגדרים.

... לנו לשון הרב בספרו „מוסר אביך" מהדורה ב' עמ' כ"ז: ... סייגות התורה, אינו מצד עצם ההבאה לעבירה, רק שכבר ... רעה בעבירה. כמו־כן כל העניינים שמקושרים בה, בקשר ... עלול, רעים הם בעצים, וכדאי לפרוש מהם מאד".

* *

... „אורות התשובה" (פרק ו', ב') מביע הרב את אמונתו־צפייתו ... פסק התסיסה המעכירה את הדעת — — — וכל דקדוקי־תורה ... סופרים, יזכרו למהלכי־חיים עצמיים, שאי אפשר כלל לחיים ... רעננים מלבעדם".

אחרוני הימים בגיטו

מאת י. עמוס

ישעיהו שפיגל, כוכבים מאירים בתהום, אוסף סיפורים, (1940—1944), שני כרכים (יידיש) הוצאה „ישראל־בוך", תל־אביב, השל"ו — 1976.

הסופר האידי ישעיהו שפיגל כתב את סיפוריו בעצר השנים של גזרות ת"ש ותש"ה בגיטו לודז', מתוך מסירות נפש וסכנת נפשות. עצם הכתיבה היה מעשה גבורה, והמאמץ לתאר את המציאות של הפלניטה אושוויץ נמנה עם ההתנגדות היהודית למעשי הגרמנים, שבקשו למחוק כל זכר לא רק לקיום היהודים, כי אם לכל התרבות המורשת הרוחנית של העם היהודי.

היטלר ומרעיו הכריזו לא פעם, כי מלחמה להם עם הרוח היהודית, ש„הרעילה" את אירופה במשך אלף שנים. הכתיבה בתוך השואה מכוונת את המאבק היהודי ההיסטורי להת־קיים בתוך הגולה ולהמשיך בגורל הנבחר של עם הספר. שפיגל היה מודע להכרה זו, והדאג להטמנת כתביו במקום סתר, ולאחר שזכה ונשאר בחיים ועלה לישראל הוציאם לרשות הרבים, והם נמנים עם מיטב ספרות החורבן השמד, אם בכלל ניתן לכתוב על בית ישראל שנפל בחרב.

תודעת שליחות

סוד הכתיבה הוא בתודעת השלי־חות, כי כל יהודי שעונה, הושפל, דוכא ומת מידי הגרמנים הוא ב־מדרגה של קדוש וטהור. כל קרבן, ויהיה מי אשר יהיה, הנוגע ביסוריו ובכאביו, אם מרעב ואם מעוויים, ואם ממחלות, זוכה לחיי עולם הבא. כל שעה של חיים, כל יום וכל לילה, שמרחיקים את מותו, הם הם ה־מלחמה היהודית הגורלית. וכל כמה שהיהודי הנענה מושפל יותר ומוכה יותר, כן עולה זוהר הקרבתו וכן מקרינה השראתו המוסרית העליונה. על כן, אין שפיגל מחפש לו את „היהודים היפים" של העסקנים ו־אנשי הציבור. דמויותיו הן הן עם ישראל שנרצח בידי הגרמנים, כפי שר יצחק קצנלסון. האנשים ה־מושפלים ביותר, החלשים ביותר, הזקנים והחולים, אלה הם גבוריו של הסופר. ואת עמידתם מול האויב ה־רוצח הוא מתאר מקרוב. יודע שפיגל כי עוד מעט יכבה נרם, ושערי ה־לילה האפל יפתחו לפניהם. אך כל שעה יקרה, כל רגע — אין ערוך לו, כל מאבק נואש עם מר המוות יבורך.

הסיפורים מתארים את אחרוני ה־ימים ואחרוני השעות של החיים ה־ניגרים. גיטו באלוט, פרבר העוני של לודז' הוא הרקע. לתוכו מגרשים את יהודי לודז' ולכאן מביאים יהו־דים מברלין ומוינה. הללו נפלו מ־איגרא רמא לבירא עמיקתא ואין הם תופסים, ואין הם מסוגלים לתפוס את עומק הנפילה. אך גם יהודי פולין רחוקים מתפיסת השואה ב־תודעתם הברורה. דמויות רבות, ו־בעיקר אנשים זקנים ממשיכים, כ־אילו, לחיות בתוך עולם משלהם. בחוץ משתוללים בתודעתם הברורה. דמויות רבות, ובעיקר אנשים זקנים ממשיכים, כאילו, לחיות בתוך עולם משלהם. בתוך משתוללים הגרמנים ובחודרים הרבים של הגיטו זורם עולמם של קרבנותיהם, המלא זכרו־נות חוויות מן העבר הקרוב וה־רחוק. ואם אין עבר — באה ב־מקומו האדישות והקהות וההתעלמות מן הסביבה. אך בתוך כל אלה קיימים הרגשות המוסריים והאנו־שיים ביותר. כור היסורים מצרף ומטהר, מסלק את הסייגים, ומשאיר באדם את הטהור ביותר ואת הקדוש ביותר.

הנה סיפור על אשה זקנה בודדה, שכל מה שנשאר לה לפני הגיטו ובתוך הגיטו הוא — כלב זקן ו־חולה. באמנות הכלב היא המשענת היחידה והאחרונה המקשרת את ה־זקנה עם המציאות. וכאשר יוצאת הגזרה על בעלי החיים בגיטו, שיש למסרם לגרמנים, והללו הורגים את הכלבים, מלוה הזקנה את כלבה למוות ונהרגת יחד אתו. סיפור פשוט מתוך הפלניטה, אך בעטו של שפיגל הוא מתעלה ומלא אור וזהר, וכל מי שיעיין בו, בימינו או בימים הבאים, לא יוכל להשאר אדיש ל־הקרבתה של הזקנה לכלבה. זוהי הקרבה עליונה, מוסרית ביותר, אידיאליסטית, הנוגעת ללב ומרעידה את הנשמה.

כל סיפור וחינו

כל סיפור וחינו שלו. זהו חן עגום ועצוב. מלא יאוש ותקוה ותפלה. כיצד מעצב שפיגל את ה־תפארת וההוד של מעונים ונוססים? הוא אינו מגיע לסוף הדרך, והוא מסתפק במתן ההתנות האחרונות ש־לפני הסוף. הוא יודע, כי אין אדם, המסוגל להעלות את הסוף. דוס־טויבסקי, שחזה מבשרו את אימי הסוף, כאשר עמד לפני כתת יורים, ולפני מתן הפקודה באה פקודת ה־חנינה. כתב, שאין אדם מסוגל לתארם. שפיגל נמנע במודע מתאורי הקץ. הוא יודע את מגבלותיו של סופר השואה ושל כל סופר. על כן הוא מרכז את הזרקור שבידו לפני הסוף. הוא עובר מתאור האדם ל־תאורי הטבע הסביבה ומפנה את ההתעוררות שלו לעץ בודד, לענף יבש, לפריחה עלובה ולעשב הגדל פרא. הרבה מן הטבע לא היה בגיטו חיים שלו דבק לעץ וכל דאגתו נתנה ובמנגינות. הגרמנים דאגו גם לכך. והנה מגלה הסופר את ערגותם של הילדים לפסת שמים, לקרן אור של שמש, לזלזל נסתר. מזעזע ביותר הילד, שבדרך לקרנות המוות איכפת לו העץ שנשאר בחצר. כל רצונו נה לגורלו. מכל הסבה ומכל ה־שחיטה בוחר לו הילד היהודי בגיטו את העץ העלוב וקושר אתו את המ־צית חייו, את כל קיומו.

הטבע אצל שפיגל שותף לאימה ולזוועה. השמש עצובה והירח בוכה. השמים נוגים והכוכבים מרעיפים עצבון וחלון. היום והלילה מתגנ־בים לתוך הגיטו. הם מתביישים ו־חולפים בדומה לעגלת המתים ה־מתגלגלת מהר מאד כדי לסלק את המתים ההולכים ורבים. העננים מת־נפחים, בדומה למסטריות הפוכות. השחר נפחד ונרגש. השמש חלילה כמו חישוק שבור ואדום, המתפשט על פני השמים. ביאליק כתב, כי „השמש זרחה, השטה פרחה והשוחט שוחט". אצל שפיגל — השמש לא זורחת. היא גונחת ומתייפחת, ה־שיטה אינה פורחת — היא הופכה לאלון בכות אך השוחט עולה על כל השוחטים מאז ומעולם, בובה ובברכה של הזבח.

חילול קדשים

שפיגל רואה לא רק את חילול האדם. לבו נמשך אחרי הקדשים ה־מחוללים: ספרי תורה, כתרי תורה, פמוטות של שבת, טלית ותפילין ו־מזוזות. דברים שבקדושה מזהירים ומדליקים בוצצות בתוך הטומאה והזוהמה. וסיפור אחד המכונה „הכתר" (די קרוין) עניינו בדמות אחת, יהודי זקן שרוכו כבר בעולם הבא ומעוטו בעולם הזה. היהודי אין לו מקום ואין לו זמן, הוא בבחינת היהודי הנודד, השר ומקונן בבת אחת. הוא שר לגרמנים ואומר קדיש אחרי כל נפטר, שאינו בא לקבר ישראל. בעד כל קדיש הוא ראוי למיתה, והוא צבר לו הרבה מיתות. הוא דמות מיסטית ומבשר את ה־גאולה. כאשר הגרמנים מכים נמר־צות את היהודים הוא רואה בכך את האתחלתא, את ראשיתם של אחרית הימים. וכשהיהודים מוצאים כתר תורה בתוך שרידי אפר של בית כנסת שנשרף, מכתירים אותו ה־גרמנים בכתר. הוא אהסוור, הוא ה־יהודי הנודד הנצחי, והוא „מלך ה־יהודים". שפיגל הנציח אותו, — אולי אחד מני רבים — שבתוך אותו שלם התוהו והאימה והזוועה הגדולה חיפשו את הפתרון לשאלה הגורלית ומצאו אותו בהיסופים של ימות המשיח ובחבלי משיח.

אך לא רק זקן זה עוסק בקידוש השם. יהודים ויהודיות פשוטים תמים, שומרים עד לרגעם האחרון את אש הקודש של יהדותם. אש זו לא אוכלה ולא הפכה לאפר. היא ממשיכה להזין את הנשמה ולפרנס את הקיום העלוב המדכא. ולא רק זאת — היא מגביהה שפלים ומרימה נדכאים, והופכת בלויי בני אדם ל־אנשים כשרים, ליהודים, הנושאים בתוכם את יראת השמים, בתוך ה־מיצר האיום הסוגר עליהם מכל צד. יש ספורים בודדים ומעטים, ה־

(סוף בעמוד 8)

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע

דברי מלכיאל

חלק שביעי

שאלות ותשובות וחקרי הלכה בש"ס ועוסקים ודרשות

מופיע לראשונה מתוך כתב יד

מאת

הגאון רבי

מלכיאל צבי הלוי טננבוים זצ"ל

רבה של לומזה

הביא לדפוס: הרב ישכר דוב רוזנטל

המחיר: —.25 ל"י

נמצא עדיין למכירה חלק ששי

המחיר: —.35 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

קהילה עתיקה בנורמנדיה

מאת מ. אונגרפלד

יצא הספר תולדות היהודים בעיר רואן בימי הביניים, קהילת רדום לפי מקורות עבריים, מאת פרופ' נחום גולב, הוצאת דביר, ת"א תשל"ו, 284 ע'.

המחבר, פרופסור באוניברסיטה של שיקאגו לתולדות עם ישראל בימי הביניים, ידוע לשוחרי המדע היהודי כמחוקרים על קורות היהודים במצרים ובסיציליה, ובמונוגרפיות שלו על הגרים בימי הביניים ועל תקופת מסע הצלב הראשון ועל ממלכת הכוזרים. בכל אחד ממקצועות אלה זכה לחדש במשהו ולהוסיף עליו נדבך משלו.

בספרו החדש המונח לפנינו, מנסה המחבר לסכם את קורות קהילת רדום (השם העברי של העיר רואן בנור־מנדיה) במאה האחת עשרה.

ברדום התקיימה קהילה יהודית גדולה ועשירה שהצטיינו במעשים חשובים ובניהם היו עשירים גדו־לים בעלי קרקעות. מפליא, שכמה מחוקריו המעיטו בערכה של העיר רדום ולא ייחסו לה כל חשיבות בתולדות ישראל. החוקר פליישר סבור היה, כי עיר זו לא היתה מ־עולם מקום תורה והנה בניגוד לכך מובאים כאן בספרו מקורות רבים שבהם מצויינים יותר מעשרים פעם את ב„עיר רדום, כעיר ואם בישראל".

מקום מושבו של אבן עזרא

בעיר זו שהיתה ידועה כמושב חכמים, ישב ויצר ר' אברהם אבן עזרא המזכיר אותה בכמה מקומות שבפירושיו למקרא ובפרק י"ב של פירושו לשמות כתוב: „כי הנה בין ירושלים ובין עיר זאת העיר ששמה רדום, יותר משלוש שעות". כך כ־סיים הראב"ע את פירושו לספר דניאל: „נשלם ספר דניאל במרחשון ארבעת אלפים ותתקי"ז בעיר רדום". ובסוף פירושו לתהלים (השמור ב־כתבי יד) כתב: „פירשתי ספר תהי־לות ונשלם שנת ארבעת אלפים ותשע מאות ושש מאות לבריאת ה־עולם בחצי אלול רודנו (רדום) ר' תורה לאל". ובסוף פירושו לתרי עשר כתב: פרשתיו אני המחבר אברהם בר מאיר בן עזרא הספרדי שנת ארבעת אלפים ותשע מאות ושבע עשרה בראש חודש טבת בעיר רדום. בפירושו לפירוש ראב"ע ל־בראשית כתב ר' אליעזר בן מתתיהו, ומבואר אצלנו כי תחלת חיבור זה של החכם בתורה היה בעיר רדום סמוך לאנגאטירא שהיא קצה הארץ. רמזים בספרות ישראל במאות הי"ב והי"ג מעידים, שהעיר רדום היתה מרכז חשוב של תורה השתקעו בה חכמים רבים ואליה הגיע גם הראב"ע לאחר שעזב את קהילות ישראל ב־דרום צרפת. הוא שהה גם בפריז ושם פגש גם את רבנו תם וייתכן ששאלו בעניני הלכה, ושאלה אחת שמורה בשני נוסחאות בתוספות ר' נראה שרבנו תם נתן לראב"ע המלצה לחכמי רדום ואלה קיבלוהו בסבר פנים יפות. ברדום כתב הראב"ע את פירושו הגדול לספר שמות וסיימו בשנת תתקי"ג, ובחשון דתתקי"ז סיים את פירושו לספר דניאל, וכע־בור עשרה חדשים השלים את פירושו לתהלים (בחודש אלול דתתקי"ז) ובחודש טבת דתתקי"ח, סיים את ה־פירוש לתרי עשר.

הרשב"ם בראדום

מתוך תעודות רבות מוכח, כי ב־אמצע המאה הי"ב, היתה העיר רדום מרכז חשוב לתרבות ישראל ומלבד הראב"ע והרשב"ם השתקעו שם ר' פעלו עוד הרבה תלמידי חכמים, ורמז לקיום מרכז רוחני יהודי ברדום מצוי גם במחזורו של ר' שמחה מוויטרי, שהיה תלמידו של רש"י, ובפנקס לאטיני אחד, יש רמז על „ישיבה הגדולה" שהתקיימה אז ברדום. בואו של הראב"ע מארצות הדרום לרדום, גרם מתיחות בקרב חכמי העיר, כי התרבות שהביא אתו, היתה חדשה ומוזרה להם. ולעומתו ייצג כאן הרשב"ם את המורשה העשירה של יהדות צפון צרפת, כמו אבותינו. ראה הרשב"ם גם הוא את העיקר בלימוד של הספרות התלמודית. עם זאת ניסה להסביר את ספרי התנ"ך הסבר פשוט והגיוני. ספק אם ידעו הרשב"ם את תורת השמים של ה־מלומדים הערביים, או שקרא את ספריהם הפילוסופיים או שהבין את מלאכת השיר של יהודי ספרד. ה־רשב"ם לא התלהב מתורתו של ה־ראב"ע, רוב חכמי רדום הלכו ב־דרכו של הרשב"ם, אף ריב"ש (ר' יוסף בכור שור מאורלינש) התגורר כמה שנים ברדום והרביץ תורה כמה שנים לאור ספירת הרשב"ם.

מרכז הפיוט

עדויות לקיום מרכז גדול לתורה ברדום בסוף המאה הי"ב, מצויה בפירושו של ר' שמואל מפליזי ל־פיוט „אל הרוחות לכל בשר" של ר' יוסף טוב עלם, אחד משלושה המו־רים של ר' שמואל היה ר' מנחם מוויירדימט. בסוף פיוט אחד על העקי־דה כתוב „סליק העקידה, שפירש רבנו מנחם מוויירדימט". אלה היה גדול בתורה ופסק הלכות וחיבר קונטרסים ועיין בסוגיות התורה ש־הסיקו הרבה הקרבה מבעלי התוס־פות בצפון צרפת בימים ההם.

לפי עדות המהרש"ל, נעשה ר' מנחם לבסוף ראש המדברים בעיר ראדום. ידועים לנו שמות של ששה מוריו כל אחד ממוריו של ר' שמואל מפליזי ברדום נזכר בתוספות ובשאר מקורות של התקופה הזאת. בין מוריו היה אחד שקראו לו בשם ר' שלמה „הקדוש" בשנת 1203 בקירוב כתב ר' מאיר אבולעפיה מכתב תלונה על שיטת הרמב"ם בענין תחיית המתים.

ברוב המקומות שנזכר ר' שלמה הקדוש בדברי בעלי התוספות, הוא נודע בכינויו „מטרויש". הוא כתב פירושים למסכות גיטין, קדושין, נדה, יבמות, פסחים, שבועות ו־סנהדרין, הקדיש מיטב מרצו להס־ברת עניינים הקשים שבתלמוד.

קשר הדוק לעיר רדום היה לר' ברכיה הנקדן ולבנו אליהו. „ר' ברכיה נתפרסם בספר משלי שועלים", שבכלל כשל ממנו, חלק ראשון כתוב בפרוזה חרוזה בלבד ואילו החלק השני כתוב בצורת שירה. כ־פרשן המקרא, פירש את רוב ספרי התנ"ך. ואולם עד עתה, לא נודעו אלא קטעים בלבד מפרושיו.

יש להניח שהפירוש האנונימי ל־ספר איוב של מחבר דובר צרפתית, הוא מפרי עטו של ברכיה הנקדן. נודע כמחבר ספרים בעניני מחשבה דתית ופילוסופיה.

דודו של רבנו ברכיה בשם ר' בנימין, הגן על רבנו תם נגד הת־קפות יוסף קמחי ב„ספר הגלוי". ב־ספרו „כוח האבנים" דן ר' ברכיה בתכונות הסיבות המיוחדות של שבעים ושלוש אבנים. הוא כתב כנראה ספר על מיני העצים ותכונו־תיהם. בספרו „דודי ונכדי" גילה התעניינות מיוחדת בהופעות הטבע. מהדורתו של ברכיה לספר השאלות של אדלארד, אינה תרגום סתם, כ־שום שהוא הוסיף על המקור וגם שינה לפעמים את תוכנו, בשני חי־בוריו של ברכיה הנקדן פירש רע־יונות רב סעדיה גאון והחכמים ההו־דים אחרים, חיפש לראות כתרומה של מתוך בין החכמה המזרחית למערבית. ספר המוסר וגם ספר ה־בצרה, מזכירים שמות וידיעות של חכמים שונים.

ספר המוסר ערוך לפי משנתו של ר' סעדיה. לבד מבעלי התוספות ובעלי „ספר הלעומים". מזכיר אותו גם ר' משה בן יצחק מאינגלטירא בספרו „ספר השוהם", מכל מבכבדי של ר' ברכיה, בולם בנו אליהו, שהקדיש את ספרו המפואר הכולל הורה והפסיקות עם מסורת גדולה, לאיש היקר ר' אשר.

מחקר יסודי

שקידה רבה השקיע מחברנו ב־אוסף החומר ובחילוקו ובהסברתו והחייה לעינינו תקופה עלומה בתול־דות היהודי רדום וארצותיה. מאירי עינים הם פרקי הנספחים המובאים בסוף הספר, ומפתחות.

האנציקלופדיה התלמודית

דורשין הלכות חג קודם לחג!

23 ערכים לחודש ניסן

שנדפסו ב־14 הכרכים שהופיעו עד כה

חמץ ומצה	סדר ליל פסח
אחרן	ארבע כוסות
דגן	הגדה של פסח
דוחק	הלל
בל יראה ובל ימצא	הסבה
בדיקת חמץ	אכילת מצה
בעור חמץ	אכילת מרור
בטול חמץ	אפיקומן

קרבנות	שונות
בקור מומין	ארבע פרשיות
חגיגה י"ד	זכירת יציאת מצרים
אכילת פסחים	חדש
חגיגה	חול המועד
	בין פסח לעצרת

14 הכרכים

שהופיעו עד כה מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים בכל שטחי ההלכה: ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה, איסור והיתר, תקנות ומנהגים (כרך ט"ו עומד להופיע בקרוב).

מחיר כל כרך —.50 ל"י

הכתובת:

אנציקלופדיה תלמודית, בית הנן, ירושלים.

הפצה ראשית לארץ:

בית ספרים ניטלה, רחוב בילו 4, תל־אביב.

נקיון כפיים / מאת יחיאל גרנטשטיין

א.

הם הלכו הליבה חפוזה בכיוון שער הקיבוץ כאילו היו מבריחים אותם לצאת בכל המהר את החומה. כל רכושם היה בידיהם — שתי מזוודות מרופטות שמזמן עבר עליהם כלח וצרורות אחדים. זה הכל. אחריהם נגררו שלושת ילדיהם. הוביל בראש נתן הבכור, בגיל חמש עשרה.

לפני למעלה מעשרים שנה נכנסו שניהם, עלם ועלמה גלמודים, שרידי השואה, דרך אותו שער עצמו, אל הקיבוץ, ובאותו שביל שכעת הם יוצאים כעת. אף או החזיקו בידיהם צרורות אחדים בלבד בידיהם ובהם דברי הלבשה דלים ומעט קופסות שי־מורים שבלעדיהם הורגלו שלא „לזוז", כי לעולם אין לדעת מה עלול לקרות.

מאוחר יותר, הרבה מאוחר יותר, נישאו זה לזו. במשך זמן רב לא יכלו שניהם להחליט אם כדאי ואם יש הגיון בהקמת משפחה, ללדת ילדים כדי ש־יעמדו, באיזה יום מן הימים, בפני סכנות ואסונות שהם עצמם ידעו. כאשר ראו בשבתות ובימי חג את משפחות הקיבוץ מתפרסות על הדשא וצמחת חיים היתה מבת חלקן, החליטו בסופו של דבר להקים קן משפחתי שישותף ביצירה בחברה שבחרו לחיות בה.

נתן ופזוי ונורית ילדי הקיבוץ הם. פנים להם בהירות כפני החול הזך שהסביבה החופית מליאה בו ועיניהם כחולות כפיסות רקיע קטיפניות או כמראות בוהקות. ילדים תמודדים שכל הקיבוץ אהבם.

עתה הם משתרכים אחרי הוריהם, לבושים בגדי חג משל היו נוספים לחתונה כלשהי מחוץ לקיבוץ. צעדי ההורים מהירים כאמור, חפוזים, ואילו שלהם, של הילדים, איטיים יותר, כאילו היו רוצים לגרום לכך שהוריהם ישקלו פעם נוספת את החלטתם העור־לית. מין פחד נפשי אחז בהם והתביישו לגלותו. הוא השפיל את מבטיהם, הנמיך קומתם והלכו שחוחים כמהוסרי בית שאינם יודעים לאן פעמיהם מופנות.

בלכתם לאורך שביל האספלט שמקרוב נסלל מחדש, ליום בבטים של חברי הקיבוץ שנקלו להם בדרך, שניצבו ליד חלונות פתוחים או לפני פתחי מגוריהם. מבטים אדישים, מסויגים, גם עוינים. אחרים התעלמו מהם בכוונה תחילה כדי לחסוך מעצמם מלוה פרידה.

כעבור דקות אחדות בלבד נמצאה משפחה סורבינר מחוץ לתחום הקיבוץ, חצתה את הכביש והגיעה ל־תחנת האוטובוסים הקרובה. היה זה בשעה שחברת „אגד" אינה משפיעת את האוכלוסיה, בפרט בדרך צדדית, בכלי רכב רבים, ועל כן נותר לממתינים די זמן כדי להתיישב על הספסל שבתוך הסוכה עד בוא האוטובוס המתאים שיאספם.

מבטיו של מוטי סורבינר תהו סביבו. לנגד עיניו השתרעו שדות הקיבוץ, מטעיו, הזרקו ארובות ה־מפעלים החדשים שמקרוב הוקמו. אילו יכול, היה עוצם עיניו או כחפש עבורן מקום כגון משדה הראיה המעיק, הכואב. אלא שהם, מבטיו, שבו ומצאו את שורות בתי המגורים, את ביתו שלו שעמד דחוק, לתוך בין שני מבנים חדשים שהוקמו באחרונה בשביל הוותיקים, מייסדי הקיבוץ. לראשונה הבחין כמה עגע מבנה מגוריו שלו הישן והרעוע בנוף הקיבוץ, בהמראה של שדרת הבתים החדשה, כפגיעתו של פרצוף מכוער המתייצב ליד אנשים טובי מראה. עתה יסולק הפגע, דמיין, בולדוזר יעקור אותו ויהפכה שטח להקמת מבנה מגורים חדש אף הוא בשביל ותיקי הקיבוץ.

רחל אשתו ישבה מכונסת, צנופה ודמתה לאחר הצרורות שהיו מונחים לידה ולמרגלותיה. הילדים התרחקו בקירבת מקום ונתן הבכור לא השכיל להרגיעם בדברים.

מה יעשו למחרת היום? ואחרי? וכיצד יהיה שם? שאלה זאת זרמה כמו מתוך לפור, בכל פורקי הגוף, מילאה את הלב, להצה על הרקות. מה יעשו למחרת היום?

אצל מוטי הדבר היה ברור למדי. זו הדרך היחידה שנותרה לו. הדרך שמצפונו בחר בה. לא היו אלה הרהורים שנבצו אצלו בספקות, בהתלבטויות שהת־עוררו, אלא חשבון נפש רוגע ותחושה של השתח־ררות מכיעקה שידע ימים רבים בתחומו הסגור של הקיבוץ.

אותו רגע הגיע האוטובוס, עצר ברעש מחריש אזניים והרהוריו של מוטי התפזרו לכל הרוחות.

ב.

בימים ההם ניטלטלה המדינה כאניה בלב ים סוער. הסכם השילומים המפצים בגרמניה כמעט ופילג את תושבי הארץ לשני מחנות צוינים. ויכוחים נרגשים התנהלו בכל מקום, בבית ובחוצות, מצל במות. השתתפו בהם צעירים ומבוגרים, מלומדים ופשוטי־עם. את ההתאה הגדולה נשאו אלה שבבשרם חזו בזוועת השואה.

— היקויים בהם „הרצחת וגם ירשת"?

— הנמכור את מתינו, את יקירנו בעד בצע־כסף?

אף בתחומו של הקיבוץ השתלהבו הויכוחים.

— הגרמניה של היום אחרת, שונה מזו הנאצית שהוכרעה במלחמה. אין להעניש אומה שלימה או דור חדש בגין פשעי הדור הקודם.

— עדיין חיים כל אלה שרצחונו אתמול, טענו לעומתם שרידי השואה בכל מקום ומקום, הם הם העם הגרמני גם של היום. *את המדים ביבד עשמו מעליהם*, אבל היטלר עדיין שורץ בקרבם, לא מת אצלם.

אלא שבקיבוץ מתנהלים החיים לפי דפוסיו הקבו־עים והמחייבים. יש מזכיר וישנה מזכירות, קוראים לאסיפה, מצביעים ומכריעים. על הכיפוס לקבל את דעת הרוב, להשלים עמה. דבר זה מובן מאליו.

באחת האסיפות בקיבוץ של מוטי סורבינר, הוכרע ברוב קולות לחייב את הסכם השילומים עם גרמניה. הדבר היה משמעותי בשביל הקיבוץ הבלתי מבוסס כלכלית אשר קלט בשעתו אנשים, בודדים ומשפחות ש„משם" הגיעו.

...והזמן היה סובלני למדי. ספג את כל הבליסט־ראות שכוונו אליו, והבליג. נתן להם לוויכוחים שיתנהלו. שיסערו, לאנשים שיתרגשו, והוא עשה את שלו. בשליחות יצאו לגרמניה הזרו (להפתעתם של רבים לא חסרו מתנדבים לדרוך ראשונים בארץ זבת דם של מיליונים חפים מפשע). הארץ הקטנה, הדלה, הנתונה כל העת במצור, המוקפת אויבים, זקוקה, כך הוסבר, לכל דבר — לנייר, לעפרונות, לדגי־בלוח, למכשירים, לכלי־עבודה, למכונות. ולמה בעצב לא?

כל הדברים האלה החלו להיות מיובאים מגרמניה המפצה והקודות שאך אתמול רעבו, הדם לחלש, מחנה המתנגדים הצטמק ההלך, עד שלא היה.

יצחק, מזכיר הקיבוץ, נטפל למוטי סורבינר, שהביע ללא הרף את התנגדותו להסכם השילומים ולאחר מכן — גם לפיצויים האישיים שהיה זכאי לקבלם.

הכסף המגיע לך מן הגרמנים אינו שלך. שייך הוא לקיבוץ וזה אינו מוכן לוותר עליו. עליך לא ליצור בעיה ולחתום על הבירורות שהוכנו ישם כך, כפן יצחק וניסה לשנות את דעתו של מוטי, אך ללא הרצאות.

פעם אחרת אמר לו: הקיבוץ חייב להתפתח, לקדם את ענייניו המשקיים. בכספי הפיצויים שלך ושל אח־רים יירכשו מכונות חדישות. אף יוקם, לפי התיכנון, מפעל חדש, היבא כנטרה בשלימותה, ישתפרו תנאי החיים בקיבוץ, היכול אתה לעמוד מנגד כל זאת?

איני עומד מנגד, השיב מוטי רגוז ופניו מעוותים משל היה בולע דבר מר, אבל את כספם לא אקח, ידי לא תחתום על בקשה לפיצויים מרוצחי. כסף זה ישמסם את הלב ואת הנפש שלנו, יעכה כחייץ ביני ובין יקירי „שם", מבין אתה, צבר קשוח, או לא?

גברו הויכוחים בינו ובין המזכירות. „דון קישוט" כינוהו, „אדם לא כעלמא הדין", נאמר עליו. ואילו הוא, מוטי, חש באמת לפתע כמי שאינו בן הישוב.

נקפו ימים. כספי הפיצויים של חברי הקיבוץ ההלו מתקבלים. תבורותם נקנו בגרמניה על ידי השליחות המסחרית העליונה של המדינה מכונות חדישות, הוחל בהקמה מפעל לשימורי פירות וירקות. הוקמה מנסרה שייבאה משם על כל חלקיה. לכעשה הובאו עצים כרותים מפילנד ומשוורצוולד שבגרמניה. נדרשו ידים עובדות ללול, לרפת, למטבח ובאיזור יוהר — למפעלים — שהרצתם החלה. ידים אלה נמצאו מחוץ לקיבוץ ושולם עבורן כמחיר בשוק באותה עת. הוחל בבסס חשאי נגד מוטי ולפתע היה עצמו מבנ־

ד.

די. התנאים לא שרחו להמציא אצלו תושיה זו. חולו מלהתחכך עמו. לא היה צורך בכך. המצב הכלכלי החדש של הקיבוץ, תנאי החיים שהשתפרו, הצביעו ללא היכוחים מיהו הצודק בענין השילומים והפי־צויים. כאב לו למוטי הנידוי שאליו הוטל אך נשאו בגאוות, בראש מורם. הם מקנאים בי, אמר בלבו, ולכן הם מתנהגים כך עמי. אינם יכולים להביט ישר בעיני ועל כן נמנעים מלהפגש עמי, לשבת אתי יחד.

שעות מרובות עשה עתה מוטי, הרבה מעבר לשעות המקובלות, במסגריית הקיבוץ. הלחים, ריתוך, תיקון, ותוך כך היה מהרהר לו את הרהוריו. פעם נוגים למדי ופעם מאושרים, שחיזק את רוחו. לעתים, בעוסקו בריתוך, או בהחזיקו קורנס, ראה מבעד לפשפש החצר הפתוח, צעירים חולפים, בני הקיבוץ. במה שונים הם מאלה הגדלים בעיר? כלום אין הללו מתלבשים ומתגנדרים כמותם, ותספורתם שונה משל צעירי הכרכים? והנערות, כלום אין עיניהן קורצות בפוך, והסרוקתן אינה כשל נערות המתגנדרות בעיר? באחרונה, שמע אומרים כי במרכז הקיבוץ, לא הרחק מבית הספר, עומד להיפתח מעין פונדק בו יוכלו החברים להתכנס אחרי שעות העבודה ובכל שעה פנאי אחרת לשתיית קפה או משקה אחר, וישמש גם מקום לשעשועים שונים. היש אמת בשמועה זו?

ג.

בכנסר הסתמנו בקיעים בדרך החיים בה בחר. רחשי לבו העלה לפני רחל וגם לפני ילדיו שלא הבינו הרבה מדבריו. הם ידעו כי כצעירים אחרים בקיבוץ רוצים אף הם באותו בית־קפה שעל פתיחתו הקרובה שמעו, ושמחו יען כי יהיה כמו בעיר, ממש כמו בעיר.

מוטי שאף שלפחות נתן הבכור יבינו, שיבין את מלחמתו, את פצעי נפשו. כל התענוגים כאן נקנים בכסף טמא הכריע את נפש האדם. כל חלקה טובה בו. נחוש בכך מתי שכבר יהיה כאחור כדי. במשך הזמן שהנו רצתיתינו, מרשיגינו, ואז, אז בתרחק „מהם" כליל, מאלה שתבורות מותם ועינוייהם אנו מקבלים שלכנים. זה חטא גדול. הטאו של דור זה שלא יכופר לו לעולם בשל המעשה המחפיר שעשה ואילו הבאים אחרינו עדיין יישאו בעוון אבותיהם.

התלהב, השתלהב. נפשו חשקה שרחל, שילדיו יס־כימו עמו, שיאמרו לו כי הצדק עמו. ולא השיג זאת. בכוונה כל מלה שלו, אמרה רחל בלבה, הרי אף היא לא חתמה על הניירות לפיצויים האישיים שהוגשו לה. אבל קשה. קשה לה בבדידות הזאת, לאורך זמן לא תוכל לעמוד במצב משונה זה אליו נקלעה משפח־תם.

המזכיר לא הרפה ממוטי. הודעה בעתון אמרה בהוראה הבאים לשעבר יכולים להגיש הביעה נזיקין על בריאות שנפגעה, על רכוש שהוחרם, על הפסקת הלימודים, וגם על תכשיטים ודברי ערך אחרים שלקחו בכח לפי צווים גרמניים. החשבת פעם כמה זה יכול להכניס לקופת הקיבוץ, לציבור החברים, לרווחתם, שאלו פעם יצחק המזכיר בסורו אליו למסגריה.

— אתה הוזר על דברים שרגיל אני כזמן לשכוע מפיך. כל זה אינו משכנע אותי. אין זו אלא רדיפה אחרי נהיות, אחרי חיים קלים ובאמצעים בלתי טהו־רים.

— יואו, מוטי, מה שהוא. השאר את צנין המצפון הזרשי ההכרעה הקיבוץ. הצבעה של חברים, הרוב המכריע הוא המצפון. זהו דמוקרטיה. דרכך הינה התבדלות, פרישה מן הציבור, אנטי־דמוקרטיה. אינך מבין זאת?

— צפויה ברירתי. אני הרוב בתוך עצמי, נפשי ומצפוני. אין לאחרים חלק בכך, בנה?

ועוד חלפו ימים. הם טבעו בשמש, בגשם ובטל הכסף הגרמני.

בית החרושת לשימורי פירות שהוקם עבד בשלוש משמרות מליאות. גם המנסרה היתה בפעולה עשרים וארבע שעות ביממה. את אריבתה היה מוטי רואה מבעד לחלון ביתו וכל עת שהבהיק בעמן הכיתמר העולה ממנה, היה מורה אל פניה ההדר כפי שבורת מסורעותו, ברעה גדולה, כמעט היה יוצא מדעתו.

נזכר בארובה שנישאה „שמי אל־על, מול השמים, כלשון מהחלת.

הפונדק אף הוא קם והיה. פתיחתו הפכה בקיבוץ לחינגא גדולה, למאורע חשוב כי הוזמנו אורחים רבים מקיבוצים שכנים ואף מכיחוקים הגיעו. לא אעבור אפילו בקירבת מקום, ליחשש לעצמו, אעקוף אותו כל איכה אזהר זאת. רגלכם שלא תדרוך שם, ציוה לילדיו, היה בדבריו יותר משום בקשה, משום הח־חננות, מאשר משום ציווי.

ד'.

האוטובוס הוריד את משפחת סורבינר בעיר התחתית של חיפה, הליאה והצפופה. לא היה להם אלא לתצות מספר סימטאות צרות ולהיכנס לחצר אחת שם איתר מוטי את הקיטון ששכר — חדר עם כניסה נפרדת ובקצהו פינת אוכל ומקום לבישול. יצאו שכנים מפתחי מגוריהם הצרים והביטו במשפחה שהגיעה לגור עמם יחד ותמהו, יען כי לא נראתה בעיניהם כאחת משלהם, כמי שהשכונה הזאת מיועדת להם.

ימים חדשים, חיים חדשים, קשים.

עבודתו של מוטי בבית המלאכה הפרטי לפחחות רכב לא הספיקה כדי לכלכל את צרכי בני־ביתו. גם החדר היחיד צר היה מלהכיל בו את כולם. וקרה דבר שמוטי לא שיער אותו מראש. תוך זמן קצר התפזרו הילדים זה בכה וזה בכה. נתן הבכור נעלם יום בהיר מן הבית והתברר לו כיד שחזר לקיבוץ אותו הם עזבו. כמעשהו של נתן פגע במוטי. בדמיונו ראהו מבלה בפונדק שהוקם בכספי הגרמנים, יושב לו שם לפני תקרת עץ גבוהה, מזמין לו קפה או שתיה אחרת ומקשיב לצלילי מוסיקה, אולי אף רוקד לו שם ריקודים שבצעוניים שיתכן כי הינהגו לפי דרישתם של הצעירים ולפי החלטת אסיפת החברים. הכל אפ־שרי. כל זה, הוא תוצאה של אותו כסף טמא שהעשיר את הקיבוץ. כקירו — השטן בעצמו.

מרובות שעות העבודה של מוטי. בעל בית־המלאכה איש קשוח מאוד. עומד הוא כל הצת כבוחן את ידיו של מוטי אם הן עדיין עובדות כראוי, ואם שווה את הכסף שהוא משלם תמורתן. באותן השעות נקטעים הרהוריו של מוטי באיבם. נאבדים בין גיצי־אש הנפלטים בפה עבודות ההלחמה. ואילו בערב, אחרי הארוחה, יש והוא נופל עייף על המיטה, מצפה להירדם בו במקום ואינו מצליח. מרגיש הוא באחרונה שלרחל שלו הרגומת עליו. מבין הוא אותה. קשה לה לאשה לצמוד בסבל. ודאי אינה שלימה עד היום עם צעדי עשה ושבעיניו שנה כל כך סדר חייהם. ברם, ברור לו שלגבין אין דרך חזרה. אינו מהרהר אחרי מעשהו, אדרבא, אף גאה בו כעת כביום שהחליט על כך.

היה ערב קיצי חם, שרבי. מבעד לחלון הפתוח והפונה לכיוון הים לא נראה דבר מחוץ לערפל סמיך בגלימת לילה כהה. בשוכבו על הספה בחן מוטי את כפות ידיו אותן רחץ היטב בשובו מן העבודה ולא הצליח לנקותן מן השמן, מאבקת הברזל ומלכלוך אחר. הן נראו מגושמות, נפוחות, מלאות פצעים שלא הגלידו דיין.

אבל הן בכל זאת נקיות, מלמל לעצמו וקורטוב של אור ביצבץ בעיניו. יכול אני להביט הישר בעיניהם המתות, בעיניהם של כל יקירי, של כל אלה שנשארו „שם", איני נכלם בהביטי בהם, בעוקדם לנגד עיני.

לפתע חש צביטה בלב. רחל שלו אינה זו של אתמול. מבוררת. אולי אף מתבוננת כשהו. הוא חש בזאת. האמנם? לא תלך עמו עד הסוף? תעזבו לנפשו, ישאר לבד, גלמוד. נעזב על ידי כולם, ועל שום מה? על שום שבחר בדרך עם המצפון, עם היסורים של אתמול? עם כל אלה שכל הכסף של העולם כולו אינו שווה את עינוייהם, את סוהרם?

הערפל הסמיך הדר אל החדר פנימה, בצמד לקירות, מילא את חללו של הקיטון שנראה מתאבך בעשן או מיסטר על מזבח כלשהו.

מוטי שקע בהרדמה ופניו הבהירים שהאצילו מ־אורם על החדר ההלוך, דמו לפנס דולק המאיר לאחרים, לעוברים ושבים שלא ייכשלו בדרכם, או לנר תמיד שלעולם לא יכבה.

هكذا من الأصل

הקנוניה של סטאלין והמשטר הנאצי

מאת יעקב אדלשטיין

ספרו של ליאופולד טרפר, „התזמורת האדומה שלי", שופך אור על כמה מאירועי המשטר הסטאליניסטי ברוסיה, יותר משהוא שופך אלומות אור על מנגנון הריגול האנטי־נאצי של טרפר. מנגנון זה הוסיף בימי מלחמת העולם השניה והעביר ידיעות חשובות ביותר לברית המועצות, ידיעות אלה נבעו מתוך מרכז השלטון הנאצי בברלין שאליו חדרו קומוניסטים גרמנים, אשר תפסו עמדות עדינות ביותר במנגנון השלטון הנאצי, מבלי שיריבו את זהותם. מן הקריאה בספר זה מובן יותר מדוע נגרמה המכה כה מחפירה לצבא האדום בראשית מלחמת העולם השניה.

ליאופולד טרפר, יהודי יליד פולין, בן העיירה נובי־טארג, עלה לארץ ישראל בשנת 1924, עם קבוצה של חלוצים. כאן נתפס לקומוניזם, והיה אחד הפעילים של המפלגה הקומוניסטית הפלסטינאית — „פ.ק.פ.". הוא גורש מן הארץ על ידי ממשלת המנדט על פי צו של הנציב העליון הבריטי. בסוף שנת 1929 הגיע לצרפת ואף שם היה פעיל בתנועה הקומוניסטית. נשלח למוסקבה כדי להשתלם באוניברסיטה לקומוניסטים זרים. אתו באה גם משפחתו. בבואו לברית המועצות נתקל בראשיתו של משטר האימים הסטאליניסטי, פעילים קומוניסטיים ותיקים הושלכו לכלא. בערכו המשפטים הפומביים הראשונים נגד ותיקי המפלגה, שנחשדו בהתנגדות למשטרו של סטאלין. טרפר הוכשר לתפקידי ריגול ונשלח חזרה לאירופה להכין מנגנון ריגול סובייטי רב ממדים.

אימי המשטר הסטאליניסטי

הסיפור על התזמורת האדומה שפעלה באירופה בשנות מלחמת העולם השניה, נודע ברבים, בזכות ספר שהוציא עתונאי צרפתי. ספר זה פרסם את הדמות הראשית בתזמורת, ליאופולד טרפר, שישב אותו זמן בפולין. נושא זה נדון הרבה בספרו שיצא עתה בעברית (הוצאת „עידנים") אולם עניינו הוא בעיקר בחלק החשוב לא פחות בספרו, אותו חלק המתאר את אימי המשטר הסטאליני בברית המועצות. שכן ליאופולד טרפר, לאחר שחזר לרוסיה ישב תשע שנים בכאסר, אחרי שעבר שבעה מדורי גיהינום תחת המשטר הנאצי. הפשע שבו הואשם באופן אמיתי, היה בכך שהוא נשלח לתפקידי הריגול על ידי ראשי מערכת הריגול הסובייטי, ובראשם הגנראל ברזין, שחוסל על ידי סטאלין.

עוד בשנות העשרים, כאשר טרפר שהה בברית המועצות כסטודנט, נדהם מן השקר הגדול של משטרו של סטאלין. בביקור שערך יחד עם קבוצת סטודנטים בקוזבסט, מצא שם מהנדסים, שניהלו את הפקת הפחם במרכז המיכרות בקאראגנדה, לפי הידיעות בעתונות, עמדו הללו למשפט בטוחן המשטר הסובייטי, היו הודעות שקר; הם אמנם נידונו להוצאה להורג בעוון חבלה, אבל נשלחו לאיזור מרוחק כדי שינצלו את הידע שלהם, לצורך גילוי עתודות כבירות של פחם. נאמר להם, כי אם יצליחו להפיק את הפחם, יישארו בחיים. הם הביאו לשם גם את משפחותיהם. כך מסרה המדינה בידי המהנדסים, אלה שנידונו למוות על חבלה, את התפקיד של ניצול איזור מכרות הפחם השני בברית המועצות.

מסווה ענק של שקרים

העובדות המדהימות הללו החלו לערער את בטחונו המוחלט של הקומוניסט היהודי מארץ ישראל, בדבר הצדק הקומוניסטי. הוא נוכח עד כמה משטר זה מתנהל במסווה ענק של שקרים. באותם ימים של שנות העשרים, כאשר המשטר הסטאליני היה רק בראשיתו, עדיין אפשר היה להתערב לטובת פעילים שנאסרו על לא עוון, מהם פעילים קומוניסטים יהודיים שבאו מארץ ישראל למוסקבה. אך כאחור יותר היה מסוכן לעשות צעד כזה. הוא מתאר כיצד הרעיפו מנהיגי הקומוניסטים מכל העולם שישבו בקומינטרן, לפשעי סטאלין, ולא התערבו כלל למען שחרור חבריהם שנאסרו. עד שהמנגנון החשוך הגיע גם אליהם. תשעים אחוז מעובדי הקומינטרן חוסלו, והם מנו לא כמה מאות, אלא אלפים. כל הפלגים הקומוניסטים מכל ארצות העולם, נהפכו לצייתנים, שבורים ומרוסקים תחת גלגלי מערכת הדמים. היהודים שלדעתו לחמו נגד הסטאליניזם ועמדו בגבורה בתקופת הטיהורים, היו הטרוצקיסטים. התנהגותם במחנות ההסגר היתה מכובדת ואפילו מופתית. הם לא ההד, שכן ידעו שההודאותיהם לא ישרתו לא את המפלגה ולא את הסוציאליזם. בספר הוא מתאר את הדיבור של הקומוניסטים היהודים שבאו מארץ ישראל ובארצות אחרות למצוא מקלט במוסקבה. בזה אחרי זה הם נעלמו מן האופק. סוכני הבטחון של סטאלין החליטו שכל היהודים יוצאי פולין הינם מרגלים שכירים וכל היהודים מארץ ישראל הינם סוכנים בריטיים. על פי קריטריונים אלה הוצאו פסקי דין ללא זכות ערעור, והם בוצעו ללא יוצא מן הכלל על ידי כיתה רובאים. ברגעיהם האחרונים הם שרו את ה„אינטרנציונאל" והביעו אמונם ברעיון הקומוניסטי. בהם שקידמו את פני המוות בראש מורם.

הפרק המעניין ביותר בספר הוא אותו פרק הנקרא „רצח הצבא האדום". בפרק זה מתאר המחבר כיצד חוסלו המרשל טוחצ'בסקי ושבעה גנרלים של הצבא האדום, גיבורי מלחמת האזרחים, ביניהם הגנראל היהודי יונה יקיר. לפי התיאור שלו, היתה זו קנוניה משותפת של סטאלין והמשטר הנאצי. סטאלין חיסל כבר את כל האופוזיציות במדינה וקיים משטר ברזל. הצבא האדום נותר לפליטה כמבצר אחרון שהיה עליו ללכוד. לא קל היה לטפול האשמות של „טרוצקיזם" על אדם כמו טוחצ'בסקי. היה הכרח להנחית מהלומה כבדה וחזקה מאד. לשם כך נעזר סטאלין בהיטלר. פרטים על כך שמע טרפר מפי אנשי גיסטאפו בשנת 1943, עת הוא נלכד בידיהם. הגרמנים סיפקו לסטאלין „הוכחות" על בגידת המרשאל טוחצ'בסקי וחבריו, בצורת תיקים מזוייפים. היטלר ניצל הזדמנות בלתי צפויה לחסל את ראשי הצבא האדום. מחסול הדמים הציף את כל הצבא האדום. וכאשר פרצה מלחמת העולם השניה, היה צבא זה ללא מפקדים מוכשרים. הוצאו להורג 13 מתוך 19 מפקדי ארמיות, 110 מתוך 135 מפקדי אוגדות וחטיבות. אחרי הקזת דם כזו הוצא הצבא הסובייטי מכלל פעולה למשך שנים. אנגליה וצרפת שידעו על כך, לא מיהרו לכרות ברית צבאית עם רוסיה. הדרך נסללה לכן לחתימת האמנה בין סטאלין להיטלר. התיאוריה של טרפר היא מדהימה שקשה להאמין בה, אבל לגבי משטר סטאלין, שבו שלט הטירוף, ניתן להאמין הכול.

מוקדי ריגול פנימיים

בפרטים מדוקדקים מתאר טרפר את ראשי המודיעין הסובייטי ובראשם הגנראל ברזין, האיש שבנה את שירותי המודיעין הללו ומינה את אנשיו. הוא מתאר בספרו כיצד פעל מודיעין זה, בין היתר גם בעזרת הסקציות הלאומיות של הקומוניסטים בכל ארץ, שבמסגרת הקומינטרן, הפכו למוקדי ריגול פנימיים. ברזין שתל ביפאן את המרגל הידוע ריכרד זורגה, שחדר למנגנון הנאצי בשגרירות הגרמנית בטוקיו, ומסר ידיעות סודיות ביותר, בתוך זה הידיעה על ההכנות לפלישה הגרמנית לרוסיה. בין השאר מתאר טרפר כיצד העביר ארגונו את הידיעות בדבר הפלישה הנאצית לרוסיה, וכיצד זרמו למוסקבה ידיעות בלי סוף, מכל המקורות, על ההכנות הללו. סטאלין האשים את כל המרגלים המסורים שלו, שהם הפכו לסוכנים גרמנים ומדווחים לו ידיעות מזוייפות כדי לסכסך בינו לבין היטלר. התזמורת האדומה ידעה על הכול, מפי גרמנים קומוניסטים, שחדרו למנגנון הגרמני, אלא שרשת זו חוסלה בגלל שגיאה של המודיעין במוסקבה, שהעביר שדר בצופן בדבר הכתובות של המרגלים הללו בברלין, וכאשר תפסו הגרמנים את התחנות של „התזמורת האדומה" ופיענחו את השדרים, לא היו צריכים לטרוח הרבה כדי להגיע אל הכתובות הללו. כך חוסלה למעשה „התזמורת האדומה", בעזרת מנגנון הריגול הסובייטי עצמו, שמוסדיו ומייסדיו חוסלו בידי סטאלין.

פרק מאלף הוא אותו פרק שבו מספר טרפר כיצד נתפס בידי הגיסטאפו, לגמרי במקרה, כאשר שהה אצל רופא שיניים, וכיצד ניהלו עמו אנשי הגיסטאפו את מה שהוא מכנה „המשחק הגדול", כאשר השאירו אותו בחיים, כדי להקים באמצעות המשדרים שלו, מגע עם השלטון הסובייטי, ולנהל מו"מ עם הרוסים להפסקת המלחמה. האימון בו מצד אנשי הגיסטאפו היה כל כך גדול, שהם השאירו אותו לבד, ללא שמירה, ברחובות פאריס, והוא הצליח להתחמק מידיהם.

פרשה מחודשת של עינויים

לאחר שיחרור פאריס, שב טרפר לברית המועצות, במטוס הראשון שהגיע מרוסיה לצרפת המשוחררת. אך כאן התחילה בשבילו פרשה מחודשת של עינויים. הוא דרש חקירה בכשלון „התזמורת האדומה", וכאשר הרוסים שמעו זאת, נדהמו, והשליכו אותו לכלא, בו ישב תשע שנים, עד אחרי מות סטאלין. מוזר, שבספרו אין טרפר מספר אם העביר ידיעות על השמדת יהודים באירופה, אם כי בהופיעו בבית העם בירושלים, השיב, כי אכן העביר ידיעות כאלה.

בבתי הכלא הסובייטיים נפגש טרפר עם אישים חשובים בשלטון הסובייטי שהושלכו לכלא, ומפיהם דלה פרטים ופרטי פרטים על פשעי המשטר הסטאליני. פרטים אלה הוא מביא בספרו. ביניהם פגש את הפסיכיאטר שטיפל בבנו של סטאלין. יהודי יליד וילנה ממשפחה דתית. הוא נשלח לכלא משום שידע יותר מדי. הרוסים האשימו אותו ב„שוביניזם יהודי". האיש התבלבל, נבהל, כאשר נתברר לו מתוך שהוא נשא יהודי. בתי הסוהר בימי סטאלין נתמלאו במיטב האינטליגנציה הרוסית, והדמויות הללו הן חלק חשוב ביותר מסיפורו של ליאופולד טרפר.

מן הקריאה בספר אנו מבינים טוב יותר, מדוע חוסלו בידי סטאלין, כל ראשי המפלגה הקומוניסטית הפולנית ששהו במוסקבה. מתברר, שסטאלין חשש שמא מנהיגים אלה יתנגדו להסכם מולוטוב־ריבנטרופ, שחילק את פולין לשתיים, וסייע בידי הגרמנים לחסל את עצמאותה. סטאלין הורה לחסל את כל הפעילים הקומוניסטים בפולין. מאוחר יותר, לאחר המלחמה, כאשר המפלגה הוקמה מחדש, וראשיה נפגשו עם סטאלין בקבלת פנים, התעניין סטאלין אצלם מה גורל המנהיגים הללו, והיכן הם נמצאים כיום. היתה זו אירוניה מרה מצדו לשאול עליהם, כאשר הוא עצמו הורה לחסלם. אך מתברר, שסטאלין סיגל לו מנהגים כאלה, לשאול על קרבנותיו גם במקרים אחרים.

ספרו של ליאופולד טרפר, הוא מסמך היסטורי חשוב, שמאיר פינות חשוכות במנגנון הדמים של המשטר הקומוניסטי בין שתי מלחמות, ומגלה לנו כמה פרשיות סתומות, שאדם מבפנים יכול היה ללמוד עליהן מכלי ראשון.

„התזמורת האדומה" הוא סיפור המשתרע על שנות דור, ועיקרו דווקא פרשת התזמורת שלפני ובמלחמת העולם השניה, לא הריגול הסובייטי, אלא דווקא, הגדול ביותר בספר, פרשת הקומוניסטים היהודים והלא יהודים, שחוסלו בידי המשטר של סטאלין לאחר שהגישו לו את שירותיהם המסורים. מן הקריאה בו אנו מבינים טוב יותר תהליכים מדיניים בני 40 שנה במדיניות הרוסית.

קצינים גרמניים בשבי הרוסי

לקראת יום הזכרון לשואה ולגבורה

כדומן האדמה

מאת שרה אורבך

לעדר הנשים, אשר הגיע בלילה אפל וחסר ירח לבית המרחץ באושוויץ, לא היה מושג לאן נקלעו, אם כי באותה עת כבר נודע לשוכני הסביבה על מהותו האכזרית של המקום.

אך זמן היו „זהקות". הן הורצו לכאן ישר מן המסילה, ישר מן הקרונות. רגליהן היו יחפות ופצועות מן הצעדה הלילית, הממושכת, על פני שבילי חצץ דוקרניים ודרכי עפר מייגעות, שבמדבר אושוויץ.

אור קלוש וחיוורין הסתנן מאיפה־שהוא והאיר אך בקושי את החלל, שטבע באד ערפילי חור. פה ושם נתהמנו הבלוקים כגושי צללים כהים, לקוחים מעולם רפאים. ממגדל הפיקוח היתה מבזיקה בפתע אלומת אור חדה וממנורה של הזרקור, ובזרוע ארוכה ושלוחה רסן פלחה את אפילת השמים. לאחר היעלמה היה הכול חוזר ושוקע בעלטה גוברת.

עדר הנשים התקדם ונע כמופעל על ידי רוח עיוועים, כשמעל ראשיהן נישאת שריקת הפרגול המנופנף אשר בידי המשמר. עיניהן היו קרועות לרווחה, מזוגגות ומלאות הלם.

כשסוף־סוף הגיעו ועברו את הסף של בית המרחץ, דימו לראות בו צל, סימן של מחוז חפץ כלשהו. הן הצטופפו בין כתלי המסדרונים וחיפשו אשה בקרבת חברותיה מחסה מן הצינה שבחוץ. להניח לרגע את הגוף המתמוטט, לעצום לשניה את העיניים העייפות, להסוות, ולו מעט כזעיר, את ההלמות הפרועה שברקות המתפרקות — דבר כאלה לא ניתן להן. עם זאת, הן לא העלו כלל על הדעת את משמעותו הנוראה של המקום, אליו הובלו זה עתה.

היות בטופן יצאו מבית המרחץ, ולאחר שסודרו בחמישיות, הריצו אותן המשמרות שנית אל תוך הלילה.

*

„אידלה, היכן את ?" — לחשה רוזה, בבקשה את אחותה הצעירה לידה. היא רצתה לשמוע את קולה ולסלק על ידי כך את הספק המענה, אם אמנם הדמות הקטנה והכחושה שלידה, בעלת הגולגולת המגולחת, אחותה היא.

גילוח השערה, שינה את כולן לבלי הכר ומתוך מפניהן תהי זהות כלשהם. פרצופיהן הפכו דומים זה לזה עד להחריד.

„אני כאן, רוזה. אני לידך..." — השיבה אידלה, אף היא בלחש. רוזה זיהתה בקושי את קולה ואת פניה החיוורות, שנתעקמו וקפאו בהעוויית פחד שלא מן העולם הזה.

„עלינו להשתדל לא להיפרד. נחזיק אשה ברעותה, כדי שנישאר כל הזמן בחמישיה אחת" — הדריכה אותה רוזה.

צינת הלילה חדרה אל עצמותיהן והצליפה בהן צמרמורת. הן עמדו רועדות בשדה האפל, המואר מדי פעם באור הצונן ממגדל הפיקוח.

אנשי המשמר הורצו בין השורות וסטרו בפנסיהם את הקלסתרים החיוורים, שנרתעו מבוהלים לאחור. הם ספרו אותן חזור וספור.

לבסוף ניתנה פקודה לזוז.

היה צריך להניע את האברים המאובנים ולפתוח בצעדה.

הן לא ידעו לאן פניהן מועדות.

מעובה היתה חשכת הלילה. הפנסים שבידי אנשי המשמר האירו את הדרך אך לרגעים וקלושות.

אך בהדרגה הרגילו עיני הנשים לחשכה. בהתקדמן, בצלבו גושי הבלוקים האפלים מן השטח, ובצידי הדרך ניתן היה להבחין בשדות תבואה. (שיבוליהם המלאות והגבוהות היו כפופות למגעה של הרוח, כמבקשות להנמיך מבט מבוייש, מפני עדר הנשים הנע ועובר בקרבתן)

„שנעללער ! שנעללער ! ! !" (מהר יותר ! מהר יותר ! ! !) — דרבנו אנשי המשמר את הצועדות.

נשימתן הרחשה והבל פיהן הקיף אותן בענן ערפל, שהכביד על ראות עיניהן.

לפתע קלטה רוזה מן מלמול משונה בסמוך לה.

מתחילה חשבה כי שכנתה בחמישיה מרגישה לא בטוב ומבקשת עזרה ממנה. אך נוכחה לדעת, שהבחורה שקועה בדברים אל עצמה.

אמנם, במצב שאליו נקלעו למן רדתן מן הקרונות, דבר לא היה עשוי להפליא, או להדהים אותן עוד — אך משלא פסקה הבחורה לדבר, לחשה גבר בחשכה, שאלה אותה רוזה לפשר ההתנהגות המוזרה.

„אני אומרת לעצמי שיר..." — השיבה הנערה.

„מסכנה" — העירה מישהי מן החמישיה הסמוכה — „השתגעה, כנראה..."

„אולי באמת יצאתי מדעתי ?" — הגיבה הנערה במהורהר. — „שמא חולמת אני איזה חלום נורא, שמא כל זה איננו קורה במציאות ?"

קולה היה רחוק ומפגיע גם יחד.

„בנות" — התעוררה לפתע לאחר שתיקת־מה, ופנתה אליהן בלחש — „אילו מוכנות אתן להאזין לדברי השיר ? כתבתיו עוד בגיטו ואני זוכרת אותו על פה. אולם רק עכשיו מתחוורת לי מלוא אקטואליותו..."

ומבלי להמתין להסכמה פתחה והחלה לדקלם באוזני החמישיה.

באורח מוזר לא שמעו ולא הבחינו המשמרות בקול לחשה הנרגש. נראה, כי נבלע ברחשי הלילה מסביב.

אך באורח מוזר עוד יותר קרה, שתוך הדקלום, הן היו נתונות. נתפשו ונכבשו בנות החמישיה לקצבו הקודר של השיר, שהתמזג עם תנועת רגליהן הכושלות והדוויות.

„...ובכן, הגיעה השעה. שום תקוות לא נכונו לנו עוד. ימי עצבות חלדנו באו אל קיצם... הנה, עומדים אנו להיכחד מעל פני האדמה... עוד מעט ניבלע ונרקב בתוכה..."

המלים הכבדות והגורליות כמו צנחו מפי הנערה התמהונית והעמיקו ביותר שאת תחושת האבדון והקץ, שבה התנסו ובצילה היו במשך השנים האפלות בגיטו, ואשר כעת הלכו לקראתו במוחש ; כל רגע קירב אותן אל הגורל הנחרץ...

רוזה היתה כמו מהופנטת. משמעותן החריפה של המלים ירדה עליה והלמה בקצב מרטיט על הווייתה. צעדתן הערטילאית, הבלתי נתפשת בהכרה, הקרועה והאבודה בעיצומו של ליל הבלהות.

הדמות בעלת הגולגולת המגולחת, אשר מתוך סליסתה הלבן, הנעוה כמסכה עגומה בייסורים, התביצו גחלי עיניים יוקדות, המשיכה לדקלם. ולפליא — ככל שהעמיקה הנערה לתוך ביטוי תחושת הסוף המשמש ובא, כן חשה רוזה בחום המוביל ומשתזר במלים, וממנו, כממעיינות עמוקים ונסתרים, עלתה וצמחה ניצת האמונה. אותה אמונה עתיקה מדורות, אמונה טראגית ועקובה מכאוב, אך למרות הכול ואף על פי כן — אמונה.

„...לא ייתכן, שסבלנו יהיה לשווא" — ורמז והכריזו מילות השיר — „לא ייתכן, שנשקע ונאבד, כך סתם, לבלי הד, לבלי טעם. לכול העיד אלוקים תפקיד עלי אדמות. אפילו גרגיר אבק במדבר, זבוב על צוק סלע שומם, עלה רקוב בגשם, וכן גם הזבל, אפילו הזבל — הכול ממלאים את תפקידם המיוחד המיועד".

„ואולי, חיינו המושלכים לנו מנגד בכל רגע באכזריות, חיינו המיותרים, הרמוסים והמיוסרים, — אינם משוללים, אלא לזבל דווקא ?"

„אך גם אם כך הדבר, גם אם רק כזבל נחשבנו — לא לשווא חיינו".

„כל תקוותינו האנושיות והארציות שהתחנקו ומתו, עצמותינו היבשות, האכולות חולי ומתפוררות, שיירדו ויירקבו באדמה ; אפרנו שיפוזר לרוח וייספג בחולות הקום — המה ישמשו הזבל לדשן את אדמת המחר... בוא יבוא יום חדש אחרינו. חוק אלוקים הוא..."

המלים נישאו עם הדמויות באפלה, ריחפו מעליהן, וקצבן הרוטט והמרגש, העולה היורד, חתר באקורד תוגתי לעבר האפילוג הנעלם.

„...אראו, נהיה אנו הצלליכם" — המשיכה הבחורה ולא בלאותה — „אנו הפוסעים אל תהום הנשיה, אנו המתים, הנהרגים והנכחדים — אנו נהיה המדרגה אל שער עתיד. אנו נבוא ונזכה לעמוד בשער הבנה..."

רוזה והפוסעות לידה לא הרגישו בהשתתקה. הן המשיכו להאזין, שבויות ברוח הדברים, שאמירתם הקצבית, העקשנית, העבירה אותם לספירה אחרת, לעולם אחר. הן שכחו ונתנתקו לרגע מן המציאות הנוראה, הבהותה, אם כי השיר הדגיש והצביע על משמעותה.

רק אחרי שהלילה החוויר, ובהדרגה, מבעד לערפילי הבוקר הצונן, נסתמנו מרחוק צללים של מבנים — הסתכלו אשה בפני חברתה, ועם הגילוי המחודש של הגולגולות המגולחות, הכה בהן הזעזוע בתודעה חוזרת.

רוזה לא ידעה את נפשה. בדומה לנערה, שזה עתה סיימה לדקלם, לא פסקה מלשאול את עצמה, האם כל זה קורה במציאות. אף הנערה הזאת — האם היתה קיימת באמת, או שמא רק בחלום שמעה את קולה ?

אך הנה, נראו כבר בבירור צריפי העץ מפוזרים בשטח מגודר גדר תיל גבוהה.

לא ארך הזמן והן מצאו את עצמן לפני שער המחנה.

*

מאתעל היה שמה של הנערה, אליה נתוודעה רוזה תוך כדי האזנה לדיקלום השיר, בליל הצעדה מאושוויץ אל מחנה העבודה.

מלבדה צורפו עוד שתי בחורות צעירות אל החמישיה המקרית באושוויץ. הן שמרו על הרכבה גם לאחר מכן, במחנה, נשארו בבלוק אחד וישנו על קרשי שינה, שהיו סמוכים זה לזה.

מתוך שנעשקו ונקרעו מכל קרבה אנושית אחרת, היתה להן זו, החדשה, יקרה עד מאוד. אשה דבקה ברעותה, אשה דאגה והגנה על חברותה, כל אחת על פי דרכה ואופיה. בתנאי המחנה לא היה זה דבר של מה בכך.

*

מיד בימים הראשונים לבואן למחנה חלתה אידלה. חומה גבר והנערה נחלשה, עד כי הועברה לרביר — חדר חולים. שם אמנם קיבלו מרק קצת יותר סמיך, אך היו צפויים לביקורת של חיילי ס.ס. מטעמי בריאות, כביכול.

הן כבר הספיקו לדעת את אימת הסלקציה וידעו, שיותר מכל עליהן להיזהר ולהימנע מלחלות. אולם, אידלה לא היתה מסוגלת להחזיק מעמד באופל הלילי, שנמשך עד עלות השחר. רוזה חרדה לה מאוד. שנות הגיטו נתנו את אותותיהן בנערה, ואף שם כבר היתה חולנית, סבלה מהפרעות בקיבה ומשלשולים.

מדי חזרה ממשמרת לילה מפרכת, אותה בילתה בחפירת מקלט ליד בית החרושת לנשק, בו הועסקו רוב הבנות, היתה רוזה מתגנבת אל חדר החולים, למרות האיסור החמור בדבר. היא ישבה על יד דרגשה של אידלה עד שהרופאה היהודיה היתה מגרשת אותה מן המקום.

שבורה ורצוצה היתה חוזרת לאחר מכן לבלוק, עולה על דרגשי העץ שלה, לחטוף שינה טרופה, עד הישמע שריקת המשמר — אות לחלוקת האוכל.

היתה זאת מאתעל, שעזרה לה להתגבר מקורי השינה, להתגבר ולהגיע בזמן, יחד עמה, אל התור המתמשך בחצר המחנה, כדי לקבל את מנת המרק היומית.

*

אידלה שחזרה מן הרביר וחזרה לשכב בדרגשי העץ אשר בבלוק. חיוורת וחלושה היתה, אך שלשולה פסק.

רוזה חיבקה אותה ועטפה אותה בשמיכה הבלה והגסה, וביקשה להעניק לה מחסה, ככל שהווייתה השדודה אפשרה לה זאת.

מאתעל ישבה בסמוך, מכווצת על דרגשה, ועיניה הזולגות היו נעוצות לאי־שם. זה שעות מספר לא נשמעה כל שריקה, ושלא כרגיל, לא הופרעה מנוחתן לאחר משמרת לילה מפרכת בבית החרושת.

אולם דווקא בשעה קלה זו של הפוגה ברדיפות ובצעקות, ירדה ונחה על כולן בכובד יותר תודעת שפל המדרגה של גורלן.

„האמנם היינו פעם בני אדם ?" — שאלה דוריקה, אחת הבנות ששכבו מעל לדרגשיהן של רוזה, מאתעל ואידלה.

„למי יש כאן זמן וכוח לחשוב על כך ?" — ענתה מיניה ובית אלקה, אשר בעברה האנושי, הרחוק, היתה מורה לילדים רכים.

„מאתעל, דקלמי לנו משירייך" — ביקשה אידלה. הבראתה החלקית וקרבת אחותה הגדולה המחישו לה מקצה טעמו של עולם אחר, והיא השתוקקה בכל מאודה לחזור אליו, להיאחז בזכרון קיומו המתרחק והשוקע במציאות השחורה של ההווה.

כאתוב הביטה בפרצופים היגעים והסחוטים, שהציצו בתמיהה עצובה מן הדרגשים לעבר אלה, אשר ביקשו לשמוע כאן, במקום הזה, שירים.

תחושה עזה של שותפות גורל מילאה אותה, ובלבה ניעורה מין הרגשת חובה כלפי כולן, כאילו נתבעת היא ברגע זה לתת להן משהו. אך מה היה לאל ידה להעניק ? אולי לדקלם לפניהן את השיר על הזבל ? לא... אף אחת לא תהיה מסוגלת להקשיב לשיר הארוך; חוץ מזה, לא נמצא בה כעת הכוח להעלותו...

„יש ברצונכן לשמוע שיר אחר ? שיר על אמא ?" — הציעה בהיסוס.

„שקט !" — הרימה את קולה פסיה, ראש החדר, ופנתה אל הנצ'י האווזה, אשר מצאו את הזמן המתאים לפתוח במריבה על גבי דרגשיהן.

איכשהו רכשה לה מאתעל מעמד מיוחד בציבור הנשים, למרות שחיקת צלם אנוש מתמדת, שבה היו נתונות.

„הס !" — נשמעו קולות הרגעה מפה ומשם.

בהדרגה שקט הבלוק, ולבסוף הקשיבו הכול למילים הפשוטות שביטאו געגועים לאמא. המילה „אמא" בלבד הרעידה את נימי נפשותיהן המעונות והמדוכאות עד עפר.

ובכלל היות דבר השמעת שירים מנוגד לעצם המצאן כאן, בשאול תחתיות זו, ככל היות הדבר רחוק ומופלא מעולם אבוד, עד כדי ספק אם בכלל היה אי־פעם, היה בו בכל זאת משום עידוד והזדככות נפש.

בעקבות מאתעל קמה לאהצ'י, נערה רכה מהונגריה, שהיתה ידועה במחנה כאוכלת עשב וכורסמת ענפי עץ רכים, אותם הצליחה לתלוש בגניבה מן העצים בדרך לבית החרושת, ופתחה בשיר הנפוץ והידוע „א ידישע מאמע".

„א ידישע מאמע — עס גיבט נישט בעסערס אויף דער וועלט... אזא שיינע, טייערע ידישע מאמע..."

עם המלים האחרונות נשבר קולה של לאהצ'י אוכלת העשבים. שלד גופה הקטן הרזה, בעל הגולגולת שהחלה להצמיח ציצים ראשונים, בהירים, נתרפה כולו בהתייפחות — הדמה גם הוא לענף שבור, מפרפר ונרעד ברוח...

כל הנשים והבנות, למן פסיה, ראש החדר, הנצ'י המגושמת, פולה התוצפנית, חסיה הבכיינית, הדי בת הרופא ואלקה המורה — עד לדוריקה, פלה וכל השוכנות בדרגשים העליונים, כולן ישבו ובכו.

אכן, היתה זאת שעת חסד נדירה ובלתי רגילה.

החורף בא. לאחר ימי סגריר ממושכים, אשר צינתם החודרת גברה מיום ליום, החלה אדמת החימר הברוצית להתכסות מדי לילה בשכבת קרח דקה.

שבילי המחנה הפכו למקום החלקה מסוכן למדשדשות בו בנעלי העץ הגרופות. חזיתם האטומה של בלוקי הצריפים ניבטה עגומות אל משטח המיפקדים שבמרכז החצר, והלאה ממנו, לעבר גבעת המחראה.

ההעפלה במעלה הגבעה היתה לסיוט החוזר על עצמו מדי יום ולילה. ואולם עוד יותר קשה היתה הירידה ממנה.

בתוך הצריפים, שכל אחד מהם היה בנוי כעין אולם ארוך וצר, מאוכלס בצפיפות בשני טורי דרגשים תלת־קומתיים — היה חשוך וקר.

הרביר נתמלא חולים, למרות שלפני כשבוע הוצאו ממנו 20 חולות והוסעו במשאית אל הבלתי ידוע. שחפת, פצעים, שלשולים. אידעלה חלתה שוב.

בסיום מיפקד, שהתחיל כרגיל, בשעה 4 לפנות בוקר, בעוד הכוכבים זרועים ברום, התמוטטו כמה דמויות, צנחו בשלג ולא קמו עוד.

בצאת הקאדרים משער המחנה אל בית החרושת למלא את מנת עבודתם היומית, גררו תורניות המחנה את הגוויות על פני השלג וערמו אותן בפתחו האחורי של הרביר. וכשאלה התרבו במשך השבוע, הוזעקה בשריקה צורמת והורדה מן האצטבות משמרת הלילה, שבקושי הספיקה לחטוף תנומה ראשונה וגואלת — ונתבעה להעמסת הגוויות הקפואות על משאית, שהובילה אותן לקבורה אי־שם.

לא היה כוח עוד.

יום אחד באה אל המחנה משלחת קצינים וקצינות לביקורת ; סקרה את שורות הצלליים במיפקד, ואמדה את כוח העבודה, שניתן עוד לסחוט מהם.

„אלה, הלא תתפגרנה !" — השמיע הערכה קצין גבוה, עטור מדליות, שנראה להיות ראש המשלחת.

פחד עבר בין שורות המיפקד. שמא תישלחנה כולן בטראנספורט חולים...

אולם למרבה הפליאה, חולקו להן, כנראה, בעקבות ביקור המשלחת, מעילי חורף, ובנוסף לאלה כובעים מפוספסים של אסירים.

רוזה קבלה מעיל לא לפי מידתה, בעל בטנה פרומה. ואילו מעילה של אידעלה היה חם ויפה צורה.

„מי הילדה המסכנה, אשר לה היה שייך המעיל ?" — אמרה אידעלה במהורהר, בהתעטפה בו. היא דימתה לחוש במקצת חמימות יהודית, שנשתמרה בו עוד.

מאתעל קיבלה מעיל כחול ישן, עם צווארון פרווה אפור וצר, משופשף מרוב שימוש, אך למרות זאת, עדיין נאה למדי.

„אלמלא הכובע, היית נראית כמו ליידי" — צחקה בלעג אלקה המורה, אשר בחלקה נפל מעיל גברי, מהוה ונוקשה.

„לא יועילו לנו המעילים" — ניבאה שחורות דוריקה מן הדרגש העליון — „בנות, בין כה וכה כולנו נתפגר כאן..."

*

נוסף לקור, וכמלווה נצחי ובלתי נלאה, ארח להן לחברה הרעב ; זה הרעב הידוע והמוכר להן כה היטב משנות הגיטו הארוכות, לא עזב אותן גם במחנה.

כיצור בעל חיים עצמיים משלו קנה לו שביתה מוחלטת בגופן, ומיטרדו הנוקב לא פסק אפילו לרגע אחד מלהזכיר להן את קיומו. עם גילוייו השונים המשפילים אכל כל חלקה טובה בנשמותיהן והיכה עד עפר את שרידי כבוד האדם, שעוד נותר בעיני עצמן.

ולא היה במה להרגיעו, להשביעו לפחות לשעה קלה, להשכיחו, ולו במעט מזעיר. לא היה אפילו עשב ללעוס לרפואה.

הפשיטות הבודדות אל מטבח המחנה, כדי לזכות בקצת קליפות תפוחי אדמה או לפת, נגמרו במיפקדי עונשין אכזריים ושלילת מנת הלחם הדלה מדי פעם.

היו בחורות נועזות שהתגנבו לילה אחד אל גדר התיל של המחנה, לשם הביא להן מישהו בצלם תפוח אדמה ורבע לחם. אך אלה היו מקרים נדירים מאוד.

יום אחד נגנבה מנת הלחם של אידעלה ממנה. כרגיל, שמרה עליה מתחת לשמיכה, על דרגשה, הנה, הפעם נעלמה.

הגילוי השפיע על רוזה בצורה מדכאת ביותר. היא הרגישה בושה ועלבון כה צורבים, כאילו שהיתה זאת היא, אשר נטלה בזדון את לחמה של אידעלה. וזאת, משום שאכלה אתמול בערב את מנתה עד תום, בלא להותיר כזית לחם ליום המחרת, לו היתה המנה מיועדת מלכתחילה.

לא היה עצה כלום לסעוד בה את אחותה הצעירה, החולה והחלושה, ולהוכיח על ידי כך את אחריותה לה.

מאתעל פרסה פרוסה ממנתה הדלה וחלקה ממנה לאידעלה.

„אין דבר" — אמרה כמצטדקת, נוכח התנגדותה של אידעלה — „אל תחששי לי, לא יאונה לי כל רע. בנות, עוד תראו, אני נחזיק מעמד. הרי לא פעם נשלל מאתנו הלחם בכלל, והחזקנו מעמד..."

באותו רגע הגיחה מתחת לשמיכות אלקה המורה. משום־מה העלתה בהן הכרת פניה את החשד, שהיא, היא אשר גנבה את הלחם מאידעלה. הן לא יכלו להסביר לעצמן כיצד ומדוע הגיעו למחשבה נוראה זאת, ובעוד הלמות לבן מתגברת ומכאיבה, החרישו.

אלקה חמקה ביניהן בלא להישיר מבט אל איש.

*

כעבור זמן התבסס ונתאמת החשד ביחס לאלקה. ולמרבה הצער, לא הסתירה עוד את מבטה מעיני האחרות. אלא שהיה זה מבט אחר, מכוונה, מפנים, שצלם אדם נסוג מהן והולך מאחורי איזה פרגוד, ולאחר מכן גלקה מהן לגמרי, נמחק.

כל שוכנות הבלוק ידעו כבר להיזהר ממנה. פעם אחת אפילו הלשינה עליה מישהי בפני הקומנדו. אך גם המלקות לא הרתיעו את אלקה מלהמשיך במעשיה. פניה המכורכמות, אכולות תשוקת הלחם, העידו בה, כי הכול כדאי למען השיג את מטרתה.

רק פעם אחת ויחידה חזרה אל הווייתה הקודמת.

ביום ראשון אחד התפרצה הקומנדו אל הבלוק וחלקה צליפות פרגול על ימין ועל שמאל. כולן התכווצו ככל שיכלו בפינות דרגשיהן, אבל ידה הארוכה השיגה אותן. היא היתה שכורה כלוט.

בפגוע הפרגול בדרגשה של אלקה, נפלו ממנו והתפזרו על הרצפה פרוסות לחם, עלי לפת וגזר.

— „א א א ה" — יצאה צווחה חייתית מפיה השיכור של הקומנדו — „מחסן שלם של אוכל נתגלה כאן... חזירה ! כמה שרק לא יזלל — הבייך יהיה זה בלתי מספיק !"

בלי הבחנה ובלא הכוונה הנחיתה מהלומות על צרור העצמות שעל גבי הדרגש.

הכול בבלוק עצרו את נשימתם.

היא השתוללה והמשיכה מדרגש לדרגש, הפכה והניפה את השמיכות והניעה בפרגולה את כל המצוי תחתיהן. לבסוף נטלה את השלל ויצאה כסופה מן הבלוק.

„זה לא יעבור לך חלק !" — איימה מן הדלת לעבר אלקה.

זו, פצועה ושותתת דם, הזדחלה וירדה בקושי מדרגשה. כתפיה היו שסועות ופרצופה נפוח וכחול. מעיניה הבולטות נשתלח מבט פראי. לפתע החלה להכות את ראשה בעמוד הדרגש.

„זה מגיע לי !" — צעקה בקול שבור ומרוסק — „אלוקים, זה מגיע לי ! זה מגיע לי בעד העושק שעשקתי, בעד כל הבנות שגזלתי מן האחרות..." מגרונה המשתנק יצא בליל של גניחות ומילים קשות. אלוקים, ענש אותי ! שטראף מיך ! ! !

עם כל חבטה חזרה על המלים „שטראף מיך ! שטראף מיך !"

מאתעל בכתה על שבר האדם שבאלקה ועל פרפור נפשה הפצועה. ואילו רוזה חשבה, כי סופה של אלקה הגיע.

אולם כעבור ימים מספר הגלידו פצעי אלקה — והיא חזרה לסורה.

*

„האם יהיה בכוחנו מן קידוש השם ?" — שאלה אידעלה החולה, שנסחבה בקושי אל העבודה ועשתה מאמצים על־אנושיים כדי לא לחזור אל הרביר שנית.

הן ישבו על הדרגשים לאחר יום מפרך שעשו הפעם בחפירת ביצורים, ולאחר מיפקד עונש חורף ובלהות.

לבה של רוזה ניתר ממקומו נוכח שאלת אחותה, שנזרקה לחלל הבלוק ונותרה ללא מענה.

אולם לאידעלה, שחינוכה היהודי, החרדי, וקשרה העמוק לערכים המקודשים הבלתי לה, לא נבהקו מנפשה הרך ניתוקה מכבר והרף סבלה הפיזי המתמיד — הציקה השאלה ולא נתנה לה מנוח.

„עוד בימי הגיטו, לאחר שהוברר לנו כי גורלנו נחרץ" — המשיכה מיוסרת — „חשבתי, כי באקט של קידוש השם יהיה משהו מרומם, מכוח שיקל על הנוראה של למות עם החיים... תיארתי לי, שברגע של „שמע ישראל" יתבהר משהו בכבודתם על אף הכאב והטראגדיה... אבל כאן — נוכח שפלות חיינו וירידתנו התהומית, מתעורר בי הספק, אם אמנם כך הדבר. שבעתיים נוראה המחשבה על מוות תוך השפלה כזאת, תוך ריסוק והתפוררות כל האנושי שבנו, תוך שדווקא הרע בקרבנו בא על ביטויו המלא, המכפיש, המדכא..."

מאתעל הרימה את עיניה העייפות המוכות ללכת מן העבודה בלילות.

„מי יודע, אכן, מתי, היכן וכיצד מקיימים אנו את קידוש השם..." — אמרה בכבדות, עצרה בה ולא הוסיפה.

היא ליטפה את זרועה של הנערה החולה וביקשה בכל מאודה לעודד אותה, אולם אומץ לבה וכן קולה בגדו בה.

„אין לי תשובה בשבילך, אידעלה", הרהרה בדאבון לב. „האמת היא, שאין בכוחי כיום, בשדה מות זה, ללקט פרחי התרוממות נפש ואמונה..."

„אלוקים", הידיינה עם הכול־יכול, „קח את חיינו. הבא כבר עלינו את הקץ ! אבל לשם מה, רבונו של עולם, דרושה לך, בנוסף לכול, ההוכחה הנוראה, שאין בנו ממשות ? שאין ואפס אנחנו, שרימה ותולעת נפשנו, ושאין בכוחנו להתגבר ולהיות למעלה מאלה ?..."

היה זה שוב פרצופה הרעב של אלקה, שהופיע כאילו כדי להמחיש את מחשבותיה המרות. עיניה הטרוטות, אפה המחודד והמרהרה — כל כולה היתה כחפרפרת שיצאה ממאורתה לבקש טרף.

מאתעל הרגישה בושה צורבת בעבור אלקה, בעבור כל האחרות, בעבור עליבות הווייתן העירומה, העשוקה מכול. ויותר מכל התביישה בעצמה על חולשתה, שבגללה, לא בלבד שלא עודדה את אידעלה, אלא להיפך, תרמה להעמקת דיכדוך נפשה וייאושה.

„אנא, בנות..." — פתחה בגמגום ובהרמה לעבר היושבות סביבה — „בכל זאת ולמרות הכול... לא ייתכן, ששום דבר לא קיים עוד. עצם קיומם של הלבטים מוכיח את ההיפך..."

היא התאוששה תוך דיבורה, והמשיכה כנחלצת ממעמקים : „בנות, אין במצבנו משום יכולת לשפוט משהו על הצד האמיתי והמהותי שבו. ומשום כך אין גם באפשרותנו לקבוע כאן, שכל האמיתות וכל האמונות הכזיבו. עם כל הכאב וייסורי החיתוך על החיים, עלינו לתת את הדעת על כך, כי האמיתות והאמונות יחיו גם אחרינו..."

פנים חיוורות, על עיניים כלות באפס תקווה, נעצו בה.

„הבה, נדבק וניאחז באמונה, אפילו אין אנו מסוגלות להבין ולקלוט אותה עוד, כאן, בשפל קיומנו. אפילו זה כמעט בלתי אפשרי כאן..."

היא דיברה כנגד העיניים שהביטו בה, ובעצם, התחננה יותר עמן ובשמן : „הבה, ניאחז באמונה, למרות הכול ואף על פי כן..."

„האשמיע לכן את השיר על הזבל, אותו כתבתי בגיטו ?" — שאלה.

וכמו אז, בעת צעדתן הלילית הראשונה בדרכי אושוויץ האפלות, כן גם עתה, לא המתינה מאתעל להסכמת חברותיה, ופתחה באמירת השיר הארוך, בעל הקצב המר, החודר והנחרת בנשמה כתפילה, כטקס השבעה, הנערך לפני קרנות המזבח.

*

חרף כל המאמצים נאלצה אידעלה לשוב ולשכב ברביר.

בכאב ובשברון־לב ראתה רוזה כיצד הולכים ואוזלים החיים מן הגוף הצנום והשביר של אחותה הקטנה. הדבר הפך לפצע בגופה היא. כל כזית לחם שבלעה, מלא אותה בהרגשת חטא ואשמה, על שהיא עדיין עושה לקיום נפשה, במקום לקיים את נפש אחותה במה שיש לה. ללא נשוא היתה לה אזלת היד, בה הביטה בתהליך דעיכתה, בהתקדמותה חסרת הרחמים.

החורף — אף הוא כבד וחסר רחמים היה. חודש מרץ הגיע לסיומו, אך הכפור טרם רפה. דומה, כי לקצה הרחוק והמרוחק של המחנה לעולם לא יגיע אביב.

הרביר נתמלא חולים עד אפס מקום.

וכשסוף־סוף קלטו הגופים הדוויים את הסימנים הראשונים של האביב המיוחל זמן כה רב — נתבשרו על קיום טראנספורט חולים מן המחנה.

הידיעה הכתה בהן כמכת חשמל. וביום בו הגיעה פלוגת אנשי ס.ס. לצורך ביצוע המשימה, היה המחנה נתון כבקדחת.

החולות, שעדיין היה בכוחן לעשות זאת, ברחו מן הרביר וחזרו לדרגשי הבלוק. אחרות, שנחשבו לבריאות, גם הן שפשפו את לחייהן הנפולות, וריפדו את גופן המדולדל בסמרטוטים, כדי לשפר את צורתן ולעשותה יותר מתקבלת על הדעת. אחרות התרוצצו נואשות ממקום למקום, אף כי ידעו וברור היה לכול, כי אין לאן להימלט.

בהישמע השריקה למיפקד הגדול שפילחה והחרידה את הלבבות המפרפרים, שהו רבות במחראה מחמת השלשול, שנתקפו בו מאימת הסלקציה.

שמיים גבוהים ובהירים עמדו ממעל. מכנפיהם המכחילות נשרו והסתננו משבים קלים, ראשונים, של הפשרה.

מפיסגת הגבעה ניתן היה לראות כמו על כף היד את הטורים המשחירים ומסתדרים לספירה, על משטח המיפקדים.

ממבנה הרביר יצאו החולות בשורה עורפית, מובלות על ידי משמר לעבר משאית, שהמתינה סמוך לשער.

בהגיען אליה הועלו ונדחפו לתוכה על ידי אנשי ס.ס., בעזרת קתות הרובים והמגלבים שבידיהם.

למרות היות הדבר מיותר לחלוטין, הופעל לגבי שלדי־צבכות אלה, לגבי שרידי אדם נידונים ומפלים אלה, מלוא כוח הזרוע המרושעת. אף אחת מחולות הרביר לא גילתה, ולוא בסימן קלוש ביותר, שמץ כלשהו של התנגדות.

בה בעת התקיימה הסלקציה בין השורות שעל משטח המיפקדים.

לפי טביעת עינם של אנשי הס.ס. המתרוצצים אנה ואנה, הוצאו מן השורות החלשות והכושלות, (ומי לא היה כזה ?), והורצו לעבר משאית שניה, שעמדה במרכז החצר.

„אתן, הארורות שם !" — הופנתה צעקת ה„קומנדורית" אל המשושות האחרונות על גבעת המחראה. כמו עכברים שהובהלו ממאורתם התרוצצו, דלגו ומעדו הנשים במורד הגבעה העירומה, המוגנת מפשיר.

„לעבאוועל, יותר מהר ! למטה ! יותר מהר ! ! !" החזו והחזיקו אנשי הס.ס. אחרי הקומנדו בקללות וגידופים.

לפתע נראו כמה דמויות כשהן פונות בריצה בהפוך, לעבר גדר התיל, הסוגרת על הגבעה מן האחורי של מבנה המחראה.

נראה, שנמצאו נועזות, שהתכוונו לעקוף את הסלקציה, להתחבא מאחורי המחראה, למרות הסיכוי האפסי להצלחת המשימה.

הקומנדו, שפיקדה על המבצע, שלחה קבוצת ס.ס. במעלה הגבעה לסכל את מזימת הבנות. במהירות הבזק הלכה ונתהדקה המלכודת מכל צדדים. נשמע צרור יריות.

בעוד אידעלה בין זרועותיהן, גישו רוזה ומאתעל במורד הגבעה והיו נתונות למאמץ הקודחני להגיע אל שורות המיפקד.

איש ס.ס., מעוות פרצוף מעלה חימה וקצף, חסם את דרכן. בטרם הספיקו לתפוש את המתרחש, גזר אידעלה מביניהן ודחפה על ידי המרצה קדימה.

לבה של רוזה קפא במקומו. היא הרגישה מוזר בכל איבריה, וכעין שיתוק נוצק ברגליה. עין ראתה את מאתעל, ניתקה אף היא ממנה, בעקבות אידעלה. כמו מבעד צעיף נעה נפץ שמעה צעקה ומבקשת משהו מאיש הס.ס. שגרר עם אידעלה.

איש ס.ס. אחר הגיח מן הצד וכיוון את רובה מאתעל. רוזה ביקשה לצעוק, להזהירה — אולם קול לא השתחרר מגרונה. היא אפילו לא שמעה היריה. ואילו מאתעל — נעמדה בפתע, הסתובבה לרוזה כמו מופתעת ונדהמת ; היא הרשישה אליה מהססת, עשתה צעד אחד כושל קדימה — ומכן צנחה לאיטה בגדרון.

*

רוזה לא זכרה כיצד ועל ידי מי נלקחה מן הצורפה לאלה, שהמזל האיר להן פנים והן להישאר במחנה.

בעבודה מוכת הלם, כמות כאחרות, עבדה בשל אותו יום מר שעה ארוכה במיפקד ערב המשך. לאחר־מכן נשתרכה יחד עם הנותרות החרושת, למשמרת לילה, כרגיל...

מסתבר, שאין כלל גבול למה שאפשר לעולל למה שאפשר להוסיף ולגאל ממנו, יהיה עשוק כאשר יהיה ; להוסיף ולקרוע ממנו עוד, להכות ולפגוע בו, לשסעו לגזרים, עוד ועוד... ואחרי — מנין נשאר בו הכוח להמשיך ולמלא את הגוגשים, לצעוד קילומטרים רבים בשלג ו לבצע את העבודה הקשה והמפרכת, לעמוד במיפקד להמשיך ולסבול את סיוטי המחנה יום אחר יום, סוף ?

אפס, רוזה חיים לא היתה בהן, בשוכבות האחרונות. כבלוליב סהרוריים היו תומקות הצורות הדוממות בלילה, הדיים המשולגת, המלבינה ירח הזיהור. וביום המשיכו לנוע במעגל האימה, כ לצים על איזה ציר מקולל, זרים ומוזרים לעצמן חלולים, מתים.

בתוך כך סובבה — הסתובבה גם רוזה, כשעיניה לא משו פני אידעלה הלבנות בסיד, שראתה אותן בפעם האחרונה, מופנות אליה מהמשאית. (היא לא ידעה כיצד הגיעה עדי שם).

על מצחה של הנערה החולה נצבבו אגלי ... והתכרוכתיה להיות הנפולות העידו בה, כי היא לייסורי בטנה המתהפכת.

פיה היה פתוח קמעה ומשפתיה חסרות היששת, נטף ונמשך חוט של רוק נוזל, אשר כלל לא דעתה עליו ולא ניסתה לנגבו.

עיניה הכחולות, שצבען כמו נשבר, דהה ונתעכר הביטו אמנם אל רוזה, אך לא ראו דבר עוד.

בחריפות ובחדות נוראה נתחך בבשורה של המבט הרחוק והמזוגג של העיניים הללו ; מבט כבר את הסף, שאיננו שייך עוד לכאן, שהוא מעבר לזה הקיום הארצי התופתי שבכאן ; ש ממנה הלוך ואבוד, ללא רחמים וללא שוב. ולסי — ראתה לפני נפשה המיוסרת את גבעת המחראה שהתרוקנה מאדם לאחר המהומה שהתרחשה בה לכן.

באור המכאיב שירד ממרום על פני השלג המו דש והמאפיר שבמורד הגבעה, בלט והשחיר הירוי של מאתעל. הוא היה מוטל שם בבדידות מה, זנוח, כצרור מיותר, אין חפץ בו...

„מאתעל, מאתעל", בכה לבה, „מדוע לא גלי גם אני עמך ?"

אלא שעיניה היו יבשות. אף דמעה אחת לא השתחררה מהן.

*

מלבד מאתעל, נכללו בקציר יום הפורענות שבע גוויות נוספות, שפונו לאחר מכן על ידי תורניות המחנה, ונערמו ליד הכניסה האחורית הרביר.

למחרת היום הביאה אלקה אל הבלוק את המעיל של מאתעל ונתנה אותו לרוזה.

„קחי לך אותו למזכרת" — אמרה, ופניה הרגישו פני חיית המחנה, לא היו לה עוד.

לא היה צורך בהסברים.

רוזה נטלה ממנה את המעיל ובדומיה התבוננה בחור העגול, שהיה נקוב בגבו מן הכדור ש ומוסס את מאתעל.

היא לבשה אותו, שמרה עליו מכל משמר, כ משהו מרוחה של מאתעל היה שמור בו.

בישימון הימים הבאים זכרה לא אחת את השיר הארוך שלה, השיר על הזבל. מה היתה נתונה, נמצאו לה המילים של השיר, אשר את תכנו נשאה עמה בבחינת צו.

מה טוב היה, לו הצטרפה גם היא כבר לדומן האדמה ; לו התמוגגה והשתיכה גם היא וחיתה עם אידעלה ועם מאתעל לאותו זבל, שמפרה רגביה. מה השתוקקה לעבור כבר את כור ההיתוך שבו נצרף הזבל ומשמש לדשן את אדמת העתיד כדברי השיר. לו היה השיר עמה, היתה מקריאה אותו בבלוק, באוזני יושבות הדרגשים האחרונות, ועושה על ידי כך משהו לזכרה של מאתעל.

אך השיר אבד יחד עמה. עולם מלא אבד. עולמות רבים כל כך אבדו — ולמיכך. אנא, מאתעל, בואי וגלי ואמרי, מנין לקחת כוח להאמין בעולם הוו שיקום אחרינו ? כיצד התגברת ושאבת עוז מן הידיעה, שלמרות חורבננו, בוא יבוא יום הגאלה ?

ובבוא סוף סוף, באיחור רב כל כך, יום השיחרור יצאה רוזה מן המחנה, כשבידה המעיל. והוא הו היחיד, שנותר לה מכל מה שהיה לה אי פעם בעו

נשק בידי אזרחים

תשובה ל„אופנת" ההצטיידות בנשק של אזרחים — החמרה בקריטריונים למתן רשיונות

מאת ג. גד

...תשעים ושניים אלף רשיונות לחידוש בעלות על נשק ...ו במדינת ישראל בסוף שנת 1975. קחו בחשבון את ...ים של החיילים בחופשה או בתפקיד במילואים או ...ר, המסתובבים בחוצות הערים כשנשקם על שכמם, ...פו את מספר כלי הנשק בלא רשיון שבידי עבריינים ...ים ולא פליליים — ומדינת ישראל בעלת האוכלוסיה ...לושה מיליון תושבים בלבד מתחילה להצטייר כור...יה טראגית של ימי שיקאגו העליזים". אסור להתעלם ...ן ממציאות של השנים האחרונות כאשר בעקבות ...ים והבלות במרכזי אוכלוסיה הוחלט להקל על הרו... להצטייד בנשק להגנה עצמית — ועל אף זאת, קשה להיות מודאג מן התופעה של אוכלוסיה אזרחית ...שת.

...מהשה היומיומית רק מחזקות דאגה זו, ושתי דוגמאות מפורסמות ...ים האחרונים יספיקו. האחת — מקרה היורה האלמונית שפצעה ...הפגיזה את משטרת ישראל על רגליה, והשניה — תיגרה בין ... בחירות בעיר רמאללה שהסתיים, בבקום בתיגרת ידיים (לו לא ...ק בידי הניצים) בידי שהרג ילד ומבוגר.

..., בעוד משטרת ישראל ממשיכה לאחר השבוע עדי ראיה, מנוסעי ...טים בת"א, בחולון ובשוק הכרמל שפילל בצורה ודאית ומוחלטת ...שדה של אלקובוביץ, היורה הבסתתרית באקדח ה„סוטר", בעוד ... באיזור הבורכז בתאושש כימים של מתח וניחושים ללא ספור ...תהותו של היורה הפוגע באזרחים עוברי אורח — החלו לנקר ...אלות קשות. כיצד אפשרית התופעה בה מעניקים לאשה שאושפזה ...מוסדות לחולי נפש בבריה"ם רשיון לרכישת נשק אישי?

...ם אין להחמיר בבדיקת המבקשים רשיון לנשק, שכנראה היא קלה ...יות מדי? איזו השפעה נפשית ורגשית יש לעובדה הימצאו של ...ם במים פרטיים בערים ובכושבים לאלה המחזיקים בו, ואפילו ...ינים ובריאים בנפשם ככל שרק ניתן? את התשובה הכפולה, הן מן ...ב הפסיכולוגי פסיכיאטרי הזן מן האספקט הציבורי־ממשלתי ... השבוע בשיחותינו עם הפסיכיאטרית ד"ר עדה רודי, ממכון רודי, ...פקח הארצי לכלי יריה במשרד הפנים בירושלים.

...ות כוח מוגזמת

...רודי: לאדם המסתובב עם כלי נשק בכיס יש הרגשת כוח מוגזמת ...ם הוא נורמטיבי ביותר (מה שמכונה ברחוב „בריא" או „נורמלי"). ...ו עלולה להביא אפילו אדם כזה לחוסר שליטה מספיקה על ...לטים שלו. כמובן, בהנחה שמדובר באדם שסף הגירוי שלו נמוך, ...שהוא נוטה בדרך כלל להגיב בהתרפצות. חשוב גם לדעת שאנשים ...ים רשיון לנשק לא תמיד עושים זאת מתוך מטרה של הגנה עצמית ...רשמית הם חושבים שזו מטרתם, אבל לא־הכרתית, מקנן בהם ...צר לשמור את כלי הנשק לרגע הנכון, רגע בו יחזירו לעצמם להגיב ...כמו לא הגיבו מעולם. כלומר, אנשים אלה שואפים, לא במודע, ...בנשקם לפתרון בעיות פרטיות ולא רק בטחוניות.

שאלה: כיצד ניתן איפוא למנוע את בעלי סף הגירוי הנמוך ...מקבל כלי ממקשי הרשיונות לנשק?

...רודי: אי אפשר לבצע בדיקה פסיכיאטרית מעמיקה לכל אדם. ...ש כמה שעות או כמה מיפגשים. עם זאת, פסיכיאטר מנוסה מסוגל ... של כמה דקות לאבחן אדם מופרע מאוד. הייתי מציעה איפוא, ...מבקש רשיון לנשק יפגש לבדיקה קצרה עם פסיכיאטר וכמובן, ...אם היה בעבר או הינו בהווה, פציאנט של מוסד לחולות נפש. ...מסקנה המעשית הנוספת היא למעט בחלוקת רשיונות.

...סגור

שאלה: האם הצירוף המבהיל של אוכלוסיה מתוסכלת, מתח, ...וריה של פרשים, הצגה, רשיונות ודוקומנטציה של האלימות ...באמצעי התקשורת, מאידך, הוא הגורם לריבויה של האלימות ...גם בנשק?

...רודי: הצורך של הציבור בימינו להיות מגורה ע"י אלימות — ...זוהי מסוכנת. אבל אין לי ספק שבגלל סיבות כלכליות תמיד יימצא ...פורקן לצורך הזה. יש כאן מעגל סגור — שכן, כמות הספרים ...ו האלימים היא תוצאה של דרישת הציבור, ודרישת הציבור מוזנת ...ת ומתעצמת, שככל שמתרבים הסרטים האלימים וחוזר חלילה. ...הנבון הוא שאדם בעל סף גירוי נמוך — כל גירוי יביאו להתפר... בלי להיות מצב פליטי מתוח או ריב עם אשתו בבית או סרט ...אלימות וכדי. הבעיה העקרונית והפתרון היחיד הנראה כאן הוא ...רך למנוע חלוקת נשק לאנשים בלתי יציבים בצורה בולטת, ...ה החשודה מחולון...

...קריטריונים?

...גם עסקים משרד הפנים, משרד הבריאות ומשרד המשטרה — ...ונים הקשורים במתן רשיונות לכלי יריה, מחפשים אחר דרך ...שיחתנו עם המפקח הארצי לכלי יריה התרשמנו שהתשובה אמנם ... אלא שהפתרון איננו פשוט ורחוק מלהימצא. הצעה כגון זו ...רודי לבדוק כל מבקש, ולו גם בדיקה פסיכיאטרית קצרה, נידונה ... מטעמים תקציביים (במשקע האינפלציוני, המהדק את חגורתו) ...ר כוח אדם, שכן יש לבדוק המישה עשר אלף מבקשים חדשים

...מהים: רק השנה נקבעו ארבעה רופאים שהביעו הסכמתם לבדוק ...ים של מבקשי רשיון לנשק אשר משרד הפנים קיבל עליהם ...ה שהם מהווים סיכון בריאות ומה היה עד השנה? לא היו ...נקודה.

שאלה: מהם הקריטריונים הקיימים כיום בדבר הענות לבקשה ...שיון לנשק?

...ה — לפי חוק כלי יריה, תיקון תשל"א, חייב משרד הפנים ...ל בקשה לרשיון על כלי יריה למשרד הבריאות. משרד הבריאות ...דר רק האם היה המבקש אי פעם, או הינו עדיין, מאושפז. מטעמים ...ה מקצועית והגנה זכויות האזרח, לא ניתן לברר, לעובדה זאת, ...ש היה חולה במחלת רוח או עודנו בטיפול של פסיכיאטר. ...סעיף ג'/12. באותו החוק רשאי גם פקיד הרישוי לדרוש מן ...הבדק אצל רופא שקבעו מנכ"לי משרד הבריאות. כאמור, עד ...הרונה, לא מצא משרד הבריאות לנכון להציב שום רופא שכזה. ...באר סוף סוף ארבעה — לכל הארץ.

...אחר של מבקש הרשיון מועבר לידי המשטרה לבדיקת עבר... שתי הבדיקות, העבר הבריאותי־הנפשי, והעבר הפלילי, נמצאות ...רות של בדיקת מחשבות. ברור שמשרד הפנים תלוי כאן ...של שני משרדי הממשלה האחרים בהם מדובר — ותשובותיהם ...מי יינתן הרשיון. קריטריון נוסף, שהוא בסמכותם של פקידי ...בים — איזור המגורים. רשמית נתון לשער בקשה לנשק רק ...ורים של איזור בו קיים סיכון בטחוני. אלא שאיזה איזור משוחרר ...ן מסיכון שכזה?

...יתן נוסף הוא גיל המבקש. עליו להיות מעל עשרים.

...אלה: האם גם מבין קובע?

...ה: בעבר לא ביקשו נשים רשיונות לנשק ובמקרים הנדירים בהן ...היתה אישה דקדקו איתה יותר מאשר עם הגבר, שכן ההנחה ...בר יוצא צבא בקיא בשימוש בנשק ואילו אשה צריכה להוכיח ...שימוש. וזה מביא אותנו לקריטריון הנוסף — הוכחת בקיאות ...וצא צבא — אין צורך בהוכחה שכזו, אך מי שאיננו יוצא צבא ...יא אישור ממקמה מיטווח.

...ת, הקריטריון האחרון: עיסוקו של המבקש, האם הוא כרוך ... בשטחים בלתי מיושבים, בהובלת כספים ודברי ערך, בתפקידים ...וכדומה.

...חברתית

שאלה: האם גדל מספרם של המבקשים רשיונות לאחזקת כלי ...יה כתוצאה משעשועית או מאופנה בשנים האחרונות?

...ה: אין זה מתפקידנו לקבוע הערכה באשר למידת הדאגה ...התופעה לעורר. אבל הגידול בההלם משמעותי. מספר אחד ...בסוף שנת 1973 נשלחו כ־60 אלף רשיונות לחידוש. בסוף 1975 ...למעלה מתשעים ושניים אלף הנך שנתיים נוספו בארץ שלושים ...ף אזרחים המחזיקים בנשק...

...כתקבל הרושם שמדובר ממש „באופנה" חברתית ועובדה היא ...קשים גדל גם מספר הנשים.

שאלה: האין ה„אופנה" החדשה המדאיגה הזו מבריחה שינוי ...יה או החמרה בקריטריונים של אישור רשיונות לאחזקת כלי ...יה?

...ה: קיימת בההלם המודעה לכך שאולי יש צורך בשינוי בתחום ...ו. שבמשרד הפנים פועל כיום בשיתוף עם הגורמים הבטחוניים ...הדבר כדי לבדוק את ענין הקריטריונים. יש לקוות שגם משרד ...יחמיר בבדיקותיו באשר לעבר הבריאותי־הנפשי של כל מבקש ... שלא ישנו בקיוב בנין זה של התשודה מחולון.

ממראות השבוע

כארבע רבבות השתתפו בחול המועד פסח ב„צעדת ארץ ישראל" של „גוש אמונים" מבית־אל ליריחו. בסיומה הובעה קריאה לממשלה להתיר התיישבות יהודית ביריחו

הוועידה הי"ג של תנועת „בני־עקיבא" ננעלה אור ליום אתמול בישיבת „הר־ציון" באלון־שבות, בקבלת החלטות ובחירת מוסדות חדשים.
בתמונה: צירי הוועידה בריקוד ליד הכותל המערבי

שלושה מיקיריה של תל־אביב

מאת חיים פיקרש

מוקפים בעמיתיהם משכבר הימים, בני משפחותיהם שכללו בנים ובני בנים, שילשים וריבעים, התקבצו, באחד מערבי חול המועד פסח, ששה־עשר מאישיה של תל־אביב, יחד עם מאות רבות של קרואים ומוזמנים, לטקס החגיגי שקיימה עיריית תל־אביב במוזיאון הפירוני, בו העניקה להם את התואר „יקירי תל־אביב". הללו, שברובם הגדול נמנים עם ותיקי העיר ומייסדיה, הזוכרים את „ים החולות" וחשו בכל מהלך גדולה והתעצמותה של העיר הגדולה, נגרפו חיש־מהר אל ימי עברה של העיר, ובמיוחד כשבאולם החגיגי, המקושט והמהודר, הדהדו ניגוני אותם הימים של „תל־אביב הקטנה" ומעל בימת הכבוד הוקרנו שקופיות סס־גוניות מאותם ימים וזמנים...

עיריית תל־אביב, אמר במעמד הפתיחה, ראש העיר, שלמה להט, חשה כי במשך שנים נעשה עוול לאותם שרידי חבורות הראשונים, ש־כן „לא הענקנו להם את הכבוד הראוי ולא קיימנו, כלפיהם, את מצוות כיבוד אב ואם במשמעות הרחבה. עתה, הטעים מר להט, אנו מבקשים לתקן מעוות ולהעניק ה־כבוד והיקר לאנשים אלה שבתוכנו, שבמעשיהם ופעלם רצופים עלילות גבורה ותושיה. מדי שנה בשנה, הבטיח ראש העיר, יוענקו התארים של „יקירי תל־אביב" לוותיקיה, מ־יסדיה ומעצבי דמותה.

חבורת היקירים לא באה בטרוניה, „אך טוב לחוש כי יש שכר לפעלנו" — אמר אחד מזקני הערב, בציינו כי תשומת הלב שהעניקה העיריה, היא בבחינת ביטוי ראוי לעמלם של ראשונים, ולא פחות מכך — „ציון לדור הממשיכים, שיראו מעשי ה־חלוצים וידבקו בהם".

בין מקבלי התארים אלה, גם אישים שתרומתם רבה בשטחי הפעילות ה־רוחנית וההברתית. מפעילי היהדות הנאמנה, שה־קם רב בעיצוב דמותה הייחודית של העיר.

גם התורה וגם שיבת ציון

הרב כתריאל פישל טכורש, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, וראש מח־לקת הכשרות ברבנות ה־ראשית בתל־אביב—יפו, זכה בתואר זה בשל דבקותו, משך ארבע עש־רות שנים, בהנחלת מורשת אבות וערכי אמונה בין תושבי שכונות הדרום. „הכיד היתה לי האפשרות לעבור אל צפונה של הכרך להתבסס, אך העדפתי את הישיבה בתוך עמי, בשכונות הדרומיות" — הסביר לנו הרב נשוא הפנים הדר הצורה, שהן דיבורו ואורחותיו כובשים לבבות.

הרב טכורש הוא מן הדמויות ה־בולטות בשורת האישים שהניפו זה לצד זה את נס התורה והדביקות באמונה ואת נס שיבת ציון — כהגו חבר ועדת השופטים בנמקם את החלטתם להעניק לו את התואר. ואכן, כמי שלמד בחדרים ובישי־בות בפולין, ביניהן ישיבת „עץ חיים", והוסמך לרבנות בגיל 17, פעל רבות בשחר נעוריו להפיץ תורה ברבים. ביזמתו הוקם בעיירת ולו־צלאבק בית ספר דתי ובית כנסת של תנועת המזרחי, שהרב טכורש נמנה עם מייסדיה ומעצבי דמותה, ומוסדות החינוך ובתי הכנסת שימשו מוקד לפעילות ציונית־דתית. אז החל גם בפעילותו הספרותית התורנית הענפה שבה הוא ממשיך עד היום.

זכות גדולה לא רק בהרבצת תו־רה כי אם גם בפעילותו למען אזרחי העיר. משהשתקע בתל־אביב, בשנת 1933, ונתמנה לכהן כרב בשכונות „שפירא" ו„הצופה", פעל רבות למען השכונות בתחומים שונים. כיהן גם כיו"ר ועד השכונה ויזם הקמתם של מוסדות צדקה וחסד, והתמסר במיוחד ל־נושאי השבת והכשרות ב־עיר. עמד ועומד גם כיום בראש הנאבקים לצביונה של השבת בתל־אביב.

תחומי העשיה של הרב טכורש מגוונים. יום היגים הוריים בתנועה, עמד ועומד בראש חבר הרבנים,

הרב כ. פ. טכורש
תחומי פעילות מגוונים

שימש כמנהל מחלקת הרבנות של „הפועל המזרחי", השתתף בקונגר־סים רבים, ואת יבולו הספרותי הג־דירו חברי הוועדה, בראשותו של עירד י. ארצי כ„עצום בכמות ובי־איכות".

אכן, רבות נעשה בתל־אביב ב־ענייני רוח ותברה, והרב ר' כתריאל פישל טכורש היה והינו גם כיום, מראשי העושים. הענקת התואר ש־„יקיר תל־אביב" היא בבחינת ביטוי לפעולה ברוכה כעש אלה של איש התורה והחסד בשכונת שפירא.

כל החיים קודש

לעזרה לזולת

עם ממשיכי המסורת היהודית ה־נאה של הושטת יד עזרה לרעבים וחולים, נמנית הגב' שאלה בדש. אשה מצ־ניעה לכת שכל חייה היו והינם קודש „לעזרה לזולת. הוועדה הציבורית, באה איפוא לנכון להע־ניק לה את התואר, שכן גדולת תרו־מתה, בכל הקשור לדאגה ל„עניי עירך"...

הדאגה לפרט ולצרכיו המיוחדים [illegible] ראשיתה ... אספקת מזון מיוחד לחולים הדור־הקים מיסהם בבתיהם, שיגרה אדו־חות חמות לכוסהיה של ציורים ו־משותקים ויוזמה הבפעל של „ארוחות על גלגלים", המובאים אל בתיהם של הנזקקים. היא פעלה, פועלת ומכריצה גם אחרים ועל ידי כך מביאה אור ויעצ לחייהם של הנזקקים בתל־אביב.

הגב' בדש נולדה בשנת 1894 ב־עיר ברסלאו שבגרמניה ובבית הוריה ינקה את ערכי הנדיבות והעזרה ל־נזקקים. כבר בגיל 13, נזכרת הגב' בדש, החלה את הפעילות של עזרה בבית האבות של הקהילה היהודית ובמלחמת העולם הראשונה סייעה ל־מגורשים ופליטים.

בשנת 1938 עברה לתל־אביב ו־החלה להפעיל את מפעל „הכלל לכ־ל", שהולך מדי יום מצרכי מזון לאלפי נצרכים. מזון הצבירה הגב' ברש, אלמנתו של מר אהרן ברש ז"ל, גם לאסירי ה„הגנה", לתושבי יר־ושלים הנצורה ולעצורי „השבת ה־שחורה".

הקימה בתל־אביב את „שירות נשים סוציאלי" — מפעל שפרש רשת שלמה של מוסדות עזרה וסיוע הפעיל מטבחים עממים לעולים ב־שכונות רבות, העניק בקלט לילה לחסרי קורת גג, הקים מחסני בגדים ופתח מעון לנערות במצוקה. לכבוד הסדי דידך הקים השירות ארבעה מעונות במקיכה שוגים בתל־אביב ועוד אחד הוקם בירושלים. מאוחר יותר הקימה בית אבות ובית חולים לחולים כרוניים ובמעונות אלה, לכל סוגיהם, מתגוררים כיום מאות ר־בות של נזקקים.

„ברוחה ובמרצה שאינו יודע ל־אות השכילה לגייס לעזרתה ... התנדבות רבות" — וע"כ, קבעו חברי הועדה, הוענק לה התואר של „יקירת תל־אביב".

מסירות ודביקות

אישיות מקסימה ומרשימה נוספת בין מקבלי התואר, מר אברהם שבי־אל רקנאטי, שעשה תעישה רבה להפצת רוח ישראל ומסירה ישראל ולהתחיה העם בארצו. הוועדה ציינה, כי פעילותו הציבורית נמשכה בשחר ילדותו, והינו כיום בן שש שנה — עד מאה ועשרים.

כמי שנולד למשפחת רבנים מיוח־סים ונודעים בסאלוניקי, ראה ורואה מר רקאנטי עד היום את עיקר פעי־לותו בהפצת ענ־ינה של היהדות הנאמנה. מגיל 16 החל לפעול ולהפ־עיל בענייני הציבור היהודי הציו־ני ובמסגרות האגודות הציוניות שפעלו ביון ובטורקיה. מאוחר יותר הצטרף אל שורות „המזרחי" ואף ארגן ביוון תנ־עת נוער חלוצית דתית־לאומית. יותר מאוחר פנה אל שורות התנועה הרוויזיוניסטית. אך בליבו, כהגדרתו, עדין שיבר הוא הערכתו הכנה לתנ־עת המזרחי. ככר שקרוב היה אז אל ז'בוטינסקי, הפ־ציר בו בשעה של ייאוש ורפיון ידים, שלא להתרחק מפע־לות פולי־טית ציונית וקרא לו „שלא לנטוש המערכה".

עם פתיחת האוניברסיטה העברית בירושלים השתתף בטקס הפתיחה כנציג קהילת סאלוניקי. אותה תקופה כיהן גם כסגן ראש עיריית סאלוניקי ויסד מוסדות כלכליים וציבוריים יהודים ופעל לעליית יהודי יוון לישראל.

בראשית שנות השלושים עלה ל־ישראל, השתקע בתל־אביב, הירבה לפעול לקליטתם של עולי יוון וכיהן בתפקידים מרכזיים בהתאחדות היה־דות הספרדית, המזרחי, מוסדות ציו־ניים, חברה קדישא ועוד. בכל ה־מוסדות הללו, בולט עד היום מר רקאנטי בכח פעילותו ודביקותו. עם הקמת המדינה נבחר כחבר ה־כנסת הראשונה וכיו"ר ועדת השי־רותים הציבוריים. עד שנת 1975 היה חבר המועצה הדתית לתל־אביב וחבר בהנהלה ובמסגרת פעילות זו, השתתף גם בהקמתם של בתי כנסת רבים בעיר ובכלל זה בית כנסת מיוחד ליוצאי סאלוניקי בצפון העיר. פרסם ומפרסם עד היום מא־מרים רבים להיסטוריה של יהדות היסמה, זו ועורך את הספר „זכרון סאלוניקי".

שלושה מתוך שבעה עשר מאישיה של תל־אביב (אחד מהם — ברוך אגדתי ז"ל — נפטר לפני כמה ח־דשים) שפעלם למענה של תל־אביב הוא רב, וביטוי להערכה זו, ניתן במהלך הערב החגיגי של הענקת התארים.

עולי רווחה מקיימים מצוות יישוב הארץ במושב אלעזר

מאת נעמי גולן

במעלה גבעה קרחת מוקפת גדר, דומה בכל לעשרות הגבעות המסולעות של גוש־עציון המקיפות אותה, לאחר פיתול של הכביש המוליך מבית־לחם, בואכה חברון, מתמשכים פתאום ארבעה, או חמישה טורי בני־נים נמוכים ומרובעים. ליד כל בניין — חצר מלאה מהמורות ואבנים. משאיות פורקות עפר, פועלי בניין ערביים מתווכחים ביניהם, פה ושם במפתיע, אופניים של ילד, עגלת טיול של תינוק, שטיח תלוי על חבל לאוורר. אין שלט המציין את שם המקום, אין אפילו עמוד של תחנת אוטובוסים בכביש, אבל הנהג יודע מזה חמישה חודשים, לעצור בנקודה הנכונה ולומר: פה מושב אלעזר.

נכון, עדיין לא מושב ממש, ודאי שלא היאחזות ומנית. מין מקום מגורים בשלב ביניים שדורש הרבה דמיון ואופטימיות כדי לנחש מה שיהיה בו בעתיד.

אבל מי שמחפש בקדרות המציקה שנפלה עלינו. בין הסטטיסטיקות המבהילות של מספרי היורדים לשמועות הזורעה על מצבנו הכלכלי והפוליטי, אתנחתא של מנוחה לנשמה. איזה רגע של חסד ואמונה בעתידה הטוב של המדינה, שיבוא לכאן.

בין שש עשרה המשפחות הצעירות של עולים אקדמאים מארה"ב, כולם שומרי תורה ומצוות שהגיעו עם חבילות ורהיטים, יום אחד לפני כחצי שנה, להפתעת תושבי הסביבה העוברים פה עדיין רכובים על חמור, השכיבו לישון עשרות תינוקות פעוטים המאכלסים כבר גן וגנון ומספרם גדל והולך מחודש לחודש, בין ארבעים הבנינים שהחלק שאיננו מאוכלס בהם, אומרים לי, מצפה למשפחות החברים שבדרך, שכבר נרשמו והבטיחו את מועד בואם מארצות הברית — מגלים מחדש לא רק את ארץ ישראל האחרת אלא גם את הפנים האחרות, הישנות, של העליה החדשה.

לא במקרה, כולם כאן צעירים שומרי מצוות („אין היום עולים אחרים מארצות הברית" אומר אריה גרוס, המזכיר הנוכחי של המושב), לא במקרה רובם בוגרי ב"ע או ישיבותיה. מדוע בחרו בשם אלעזר? „על שם אלעזר המכבי אחי יהודה שלחם בגבעות האלה" אומר אריה וכאילו זוקף את גבו, „אנחנו קשורים לא רק להיסטוריה הקרובה מימי 48' של גוש עציון. לא שכחנו גם את הקשרים העתיקים של עמנו עם האדמה הזאת".

חיים של יום־יום בתוך מודעות היסטורית — זוהי התחושה של בקי גולדשטיין ורינה בן־יוחנן, עידית מרקוביץ ואיילין סילבצקי, אריה גרוס חיים אייכנשטיין ופנחס מיר וכל יתר חבריהם. על אף התינוקות, החיתולים האין־סופיים, קשיי הפרנסה, הבעיות הקטנות של מזון וגז חשמל שיש להעביר ממרחקים, על אף העיסוק המרתק והאינטנסיבי בתיכנון העתיד המיפעלים שיוקמו במקום — מרכז מחשבים ומרכז אלקטרוני ומעבדת מחקר כימית — על אף החיים המשקיפים את כל כולך בהווה לפרטי־פרטיו — עדיין קיים הרקע האחורי של המודעות ההיסטורית ונותן טעם מיוחד לכל קושי ולכל הישג.

את בקי גולדשטיין ורינה בן־יוחנן מצאנו באחד המיבנים הסטנדרטיים של אלעזר. שלושה חדרי שינה מוקצבים ע"י הסוכנות וחדר מגורים רבעי שכל כותלו, זכוכית במימון המתיישבים. כורסאות העור עדיין מחופות בניילון, מכונת הכביסה במרפסת עובדת במרץ. באחד החדרים — תינוק חולה בחדר אחר — בקי במיטה עם צלע שבורה ורינה מטפלת בה.

אגב, כותל הזכוכית הזה, בחדר, שכדי לבנותו שילם כל עולה לפני שנה ושנתיים שלושת אלפים דולר כמו מצהיר בבלוי על בטחונם העצמי ואמונתם של הצעירים, וזאת על אף הגדר המקיפה את הגבעה את ה„בוטקה" של המילואימניק בשער, על אף תורנות השמירה בלילות של כל גברי אלעזר.

בקי ובעלה הגיעו לארץ לפני שנה וחצי. ילדם האחד נולד בארה"ב השני כבר „צבר": „אני הייתי חברה ב„בני־עקיבא" במונטריאול שם נולדתי מאז שאני זוכרת את עצמי, ממש מכתה א'" — אומרת האשה הצעירה שראשה מכוסה במטפחת והבעת פניה מחוייכת.

„על ההיסטוריה של גוש־עציון סיפרו לי עוד במחנות הקיץ של התנועה בילדותי. הגוש היה ממש חלק מהחינוך התנועתי שלי. כשנישאתי בניו־יורק, החלטנו בעלי ואני לדבר על עליה. יום אחד לפני ארבע שנים עלו חברים שלנו והתיישבו בגוש. ברגע שבאו וסיפרו לנו שמתארגן בניו־יורק גרעין עליה בשם „יחדיו" כדי להקים מושב תעשייתי במקום התלהבנו. חיכינו רק לרגע שבעלי יקבל את הדוקטורט שלו בכימיה. בשמחת תורה קיבל את התואר ושבועיים לפני חנוכה שעברה עלינו".

את החדשי הציפיה עד עלייתם העבירו בקי ובעלה יחד עם עוד כמה עשרות משפחות במיפגשים שבועיים ובאסיפות בהם דיברו חברי „יחדיו" שעות ארוכות על חייהם המשותפים בארץ, על המיפעלים שיקימו, הילדים שיחנכו, החיים שיעצבו — ממש כפי שמספרים לנו על גרעיני העליה של הדורות הקודמים. אלא שאז היה מדובר ברווקים והפעם בבעלי משפחות והורים לילדים.

„התקופה הראשונה שלנו בארץ לא היתה קלה. עברנו ממרכז קליטה אחד לשני, „בית גיורא", „מבשרת־ציון" ומדי פעם היינו נוסעים לגבעה שלנו לראות מה קורה בה. מהרגע שסוף סוף הגעתי לכאן ופרקתי את המזוודות, הייתי כל כך עייפה מהטילטולים שאמרתי לעצמי — די זה הבית! מכאן כבר לא זזים... ובאמת, מהרגע שבאנו לאלעזר אני לא מתגעגעת לשום דבר. החיים פה קשים והבעיות הרבה — אין זמן להביט אחורה".

„למה אנחנו עוד מחכים?"

בעלה של בקי משכים כל בוקר ונוסע לירושלים לעבודה על הפוסט־דוקטורט שלו בכימיה. במעבדת האוניברסיטה יושבים הוא ושלושת חבריו, כולם אנשי אלעזר ומתכננים יחד את המפעל הכימי שיקימו בעתיד באלעזר לניצול העשייתי של פסולת עצבים, ולמחקרים נוספים שיזומנו. בקי יוצאת בעצמה לעבוד ארבע וחצי שעות במשרד המושב ובשאר שעות היום מסתגלת לתנאי החיים החדשים.

„אף פעם לא היו כל כך הרבה קשיים. כל דבר במקום חדש הוא בעייה. בהתחלה לא היה לנו כביש ולא תאורה. קפאנו מקור בחושך, אני זוכרת אפילו כחגיגה, את היום שבו הביאו לנו פחי אשפה — קודם לכן נהגנו לשרוף בחצר את האשפה שלנו. זהו — חיים מיום ליום, לומדים להתגבר על בעיות טכניות ואין זמן להתגעגע לשטויות".

„שטויות", דהיינו, הסקה מרכזית, ומזון מוכן ושטיח מקיר אל קיר וכל יתר הישגי הטכנולוגיה ונוחיות החיים שנותרו מאחור בניו־יורק.

„רק דבר אחד מרגיז אותי, כשהורינו שאלו — למה אתם הולכים דווקא למקום שיחזירו לערבים? משם, בניו־יורק, נראות הסוגיות הפוליטיות כבעיה תאורטית, אבל בשבילנו זה הבית, ועל בית לא אומרים בקלות — יחזירו אותו".

רינה בן־יוחנן קיבלה מתנת יום־הולדת מהוריה כשמלאו לה שבע עשרה שנה: נסיעה לא"י. אחרי שבועיים בארץ כבר לא רצתה לחזור. כשחזרה לבית ההורים הבטיחה לעצמה: אתחתן ואעלה. „למזלי מצאתי בעל המושב כמוני". היא מצטחקת. „כשבתי היתה בת עשרים והתינוק בן ארבעה חודשים עלו הורי לישראל. אמרתי: אם הם יכלו להנתק עצמם, למה אנחנו עוד מחכים?".

הזם, נוסע בן־יוחנן, הפסיכולוג של אלעזר, מדי בוקר למועצה האזורית „גוש יהודה", בה הוא משמש הפסיכולוג של בתי הספר באלון־שבות, ויומיים בשבוע הוא עובד בבאר־שבע.

בימים שקדמו להתיישבות באלעזר נדדה המשפחה מ„מבשרת ציון" לאשקלון, מאשקלון לאלון שבות —

„כשעלינו לגבעה שלנו היה ברור — פה נשארים".

רינה עובדת היום במזכירות של המושב הצעיר. בקרוב תתחיל להשתתף בקורס לתיכנות מחשבים שיפתח באלעזר ובעתיד תיקח חלק במרכז למחשבים המתוכנן. „למרות שהיינו בין ארבע המשפחות הראשונות של גרעין „יחדיו", היו לנו המון ספיקות במשך שלוש השנים שלנו בארץ שקדמו לעלייתנו על הקרקע".

היא מסבירה „היו כל כך הרבה קשיים עם המוסדות. עד שמקבלים הקציבים עד שמוכנים להאמין לתוכנית הכלכלית שלנו עד שמאמינים לנו שלא נבנה שכונה ווילות אמריקניות מפואר־רות כפי שחששו בסוכנות. כששמענו סוף סוף שבולדוזרים חופרים ומנקים את השטח ידענו שניצחנו — יקום עוד מושב בא"י מעבר לקו הירוק".

„באנו לתרום משהו למדינה"

עידית מרקוביץ, צעירונת בשיער בלונד־אדום מטיילת עם תינוק בן חודשיים באוויר הצונן והצורב של מושב אלעזר. ילידת ניו־יורק, שנתיים בארץ, אם לשניים עם המון געגועים להורים שנשארו באמריקה היא מגלה בחיוך:

„כשהכרתי את בעלי היה אחד התנאים שלו שאסכים לעלות לארץ. אילו הייתי מסרבת — זה היה סוף החברות"...

הוריה של עידית קיבלו קשה את הניתוק מבתם אבל כיהודים מאמינים חייבים היו להודות, היא אומרת, שצעדה הוא הצעד הנכון. תחילה עלה הזוג הצעיר לרמת מגשימים בגולן, אחר הצטרף אל הקבוצה האמריקאית באלעזר. היום מנהל מרקוביץ את ענייני הצרכניה כשהוא משוכנע כי מקום זה הוא מקומו", ועידית, כאשה טובה, משלימה ומסתגלת. גם אליין סילבצקי, שבעלה העמיד בעבר כתנאי לאירוסיהם את העליה לישראל! נמצאת, כעידית, בחופשת לידה. סילבצקי הבעל עבד כמתכנת מחשבים בחברת ענק לביטוח חיים בניו־יורק. „תמיד היה חוזר הביתה בלי סיפוק, והיה אומר לי שהוא מרגיש כבורג חסר חשיבות. אם כבר לעבוד ב־מחשבים — שיהיה בישראל, שם אפשר לתרום משהו בכל מקצוע..." היה מוסיף לאשתו. אליין שביקרה כבר בארץ כרווקה, היתה אומרת „מאין הבטחון הזה שלך! אולי תיסע קודם לביקור, תבדוק את החיים בארץ".

אבל הבעל תלמיד הישיבה־יוניברסיטי לשעבר היה משוכנע בצידקתו גם בלא שביקר ביקור נסיון. בסופו של דבר, שנה לאחר נישואיהם, הגיעו לישראל, נסעו, התרשמו, חזרו לניו־יורק, ארזו את החפצים ושני הילדים ובאו לאלון־שבות. באלעזר נולד כבר הילד השלישי וברור לאליין „שכאן זה הבית".

כיצד נולדה התופעה החריגה בנוף העליה של שנות ה־70 ששמה גרעין יחדיו? אריה גרוס, אחד מאבות היצור המרגין הזה מספר: „היינו שני סטודנטים ישראלים דתיים בסיטי קולג' בניו־יורק. כשהיינו יושבים ומדברים בין הלימודים ואחרי הלימודים על המצב בישראל תמיד חזרה בינינו ההסכמה שצריך ליישב את השטחים החדשים כאמצעי לאי־החזרתם. לישב — יפה. אבל על ידי מי? אמרתי: בוא ננסה לשכנע חברים שלנו להקים גרעין התיישבותי. דיברנו עם אנשים הדומים לנו, כולם אקדמאים דתיים ונשואים, ילידי אמריקה, פנינו אליהם בשם עצמנו — שום מוסד ושום מימסד. כשהיה גרעין של שתים עשרה משפחות — הת־קשרנו עם הסוכנות. התחלנו לערוך מפגשים של בירור ושיחות. הקבוצה גדלה והלכה — היו חדשים שבאו מאתיים משפחות למיפגשים. עם הזמן — הודקה הקבוצה, נשרו המהססים, ונשארו האיתנים בדעתם. התחלנו להתכונן ברצינות לעליה. פתאום אמרו לנו בסוכנות: טוב, רוצים להיות חלוצים, לכו לנגב. גם הוא ריק ומחכה לכם. צריך היה להסביר שאנחנו שואפים לעבור את הקו הירוק. הנגב חשוב — אבל הוא לא יברח לנו".

כשעלה השם של גוש עציון, כשהזכרנו את ההיסטוריה ההתי־יישבותית הדתית של האזור — נענו לנו. בסוכות 1973 היה טקס הנחת אבן הפינה, חשבנו: הנה, הנה, מתחילים לבנות אבל אז בא יום הכיפורים ופרצה המלחמה. הבניה נדחתה. עם תום המלחמה — שוב באו הבולדוזרים ותוך שנתיים הקימו לנו ארבעים יחידות דיור".

מושב מיוחד לאנשי רווחה

אריה, שלאחר עשר שנות לימודים ועבודה בארה"ב (הוא גם נשוי לאמריקאית) חש עצמו כבן גרעין יחדיו לכל דבר, מסביר כי מושב שיתופי תעשייתי דוגמת אלעזר מתאים במיוחד לעליית רווחה נוסח אמריקה.

„אקדמאי עולה לא תהפוך לפלאח", הוא מסביר. „מאידך, בעיר כמו ת"א הוא מרגיש בסכן, לא שייך. רק כאן, בין בני סוגו, כש־מקימים לו מפעלים בהם יוכל לעבוד במקצועו, ועם זאת מקום המגורים הוא שקט, דמוי פרבר מרוחק, יש לו תנאי קליטה אידיא־לים, עובדה, החברה' מרוצים ומרגישים בבית".

אריה גרוס הוא מהנדס חשמל במקצועו, בעתיד יוכן שיקח חלק במרכז המחשבים שיקום באלעזר: „ניתן שרות תיכנות ועיבוד נתונים למחשב למפעלים בירושלים ובעצם לכל הארץ. כשהמוצר איננו תעשייתי או חקלאי אלא תוצרת ידע — הרי שאין בעיית תובלה או מרחק. את כל הנתונים אפשר להעביר לכל פינה בארץ במכונית קטנה אחת. גם המרחק מירושלים איננו משמעותי — אנחנו בתוך התגורה של התשתית התעשייתית של הבירה. גם מחנה העבודה הגדול במעלה אדומים מרוחק עשרים קים מהעיר, כמונו. כך שבעצם איננו מרוחקים או מבודדים כמו שנדמה במבט שיטחי".

חיים אייכנשטיין, שהשתלם בתיכנות מחשבים לפני עלייתו ל־ארץ, עובד היום במקצועו בביטוח הלאומי בירושלים, וביתר הזמן הוא מטפל בענייני המושב המרובים והקשים. „אנחנו גרעין מגובש מאוד. איש מהקבוצה שנשארה ביחדיו — לא עזב את הארץ. כל כך הרבה שיחות ויכוחים ולבטים עברנו יחד בשנים האחרונות, שעכשיו, באלעזר, סוף־סוף על הקרקע, אנחנו בטוחים בעצמנו. נדמה לי שסודה של קליטה מוצלחת הוא בשם הקבוצה שלנו: יחדיו. אפילו במרכז הקליטה בארץ היינו חמש משפחות יחד, כל הזמן צמודים הולכים ומדברים על אלעזר. מחזקים אחד את השני ברגעי משבר. עדיין אנחנו מרגישים שקיומנו קצת רופף — אך ברגע שנקים פה מפעלים, נעבוד יחד ונראה רווחים — זה יהיה היתר הסופי".

כבן מטרופולין האם אין המרחב השומם השקט האפל בלילות מפריע לו? האין אלעזר כאי יהודי במרחב ערבי עוין?

„אם את מתכוונת אי מבחינה חברתית — דווקא ההפך. גרתי קודם בירושלים, וחוץ מכמה חברים שהיו לי והעובדה שילדי היו יורדים לרחוב לשחק עם בני השכנים — לא הכרנו איש. פה יצאנו למרחב מבחינה חברתית — יש לנו שש עשרה משפחות ידידות במרחק כמה מטרים מן הבית. המון אנשים לדבר עמם, להעזר בהם, לחגג יחד".

„גם הקיבוצים בסביבה נוהגים בנו יפה", מוסיף אריה. „כפר עציון וראש צורים מזמינים אותנו לסרט, למסיבה. ביה"ס באלון שבות קלט את ילדינו, אנחנו מסיעים אותם לשם כל בוקר. גם המרפאה הרופא — שם הצטרפה אלינו משפחת עולים מרוסיה והביאה איתה נדוניה, דודה אחות במקצועה, שהיא אחות המושב. בערבים מקיימים שעורים בתלמוד ובתנ"ך. מתפללים שחרית וער־בית במניין, בסך הכל תחושת ה„יחדיו" חזקה פי כמה מתחושת הבידוד".

אמונת מתיישבים

פנחס מיר המזוקן, יליד אלבמה, בוגר אוניברסיטת טנסי, מהנדס בהסכמה. לפני עשר שנים בא לארץ כתייר, הכיר פה את אשתו ילידת צרפת, חזר עמה לארה"ב וכל השנים חלם לשוב. תמיד ידע שמקומו בהתיישבות תעשייתית. תחילה התכוון להצטרף לכפר גינה בגולן. כשנודע לו על אלעזר, מיהר לבוא בהצהירו שהוא מוכן לכל עבודה.

פנחס הוא כלכלן במקצועו, אבל עד שהמושב יזדקק לשרותיו המקצועיים הוא משרת כמזכיר פנים, חצרן, רכז בטחון שותף צבאי (רבש"ץ) סדרן עבודה ומה לא.

אריה הבאי"ן מארגן את השמירה בלילות, שכן הוא הישראלי היחיד בקבוצה ובוגר צה"ל.

„שנתיים וחצי לאחר עלייתנו גרנו בת"א, אשתי ואני ושלושת הילדים וכל הזמן חיפשנו משהו יותר כזה. חיפשנו מושב ואתגר, משהו שיענה על החלום שהביא אותנו לארץ. באלעזר, נדמה לי, מצאנו את התשובה". אגב אנשי אלעזר, לא באו אל המוכן בידיים ריקות. כאמור, כל משפחה הביאה שלושה אלפים דולר, לבניית חדר נוסף בדירה שהוקצבה ע"י הסוכנות ועוד כמה אלפי דולר הוקדשו לקרנה. בניה במרכזי המחשבים העתיד לקום במימון ה־עצמה המשמשים. אם בנימים כיצד הזכה ההדהה לאמונתם של המתיישבים בעתיד המקום — מה צריך יותר מכך?

مكذا من الاهل

בחוג המשפחה

מאת
נעמי גוטקינד

חולצות לאביב ולקיץ

מערכת של חצאית וחולצה נחשבת לאחת מצורות הלבוש האופנתיות ביותר השנה. מעל חצאית צרה ברוך כולה, עם קפל עמוק מלפנים או בצדדים, אפשר איפוא לבנות בקיץ ובאביב 76' מלתחה של חולצות מגוונות רבים ושונים. בתמונה מימין לפניך שתי חולצות הטוצרות כשהן מן המבחר העומד לרשותך. מימין — המראה הספורטיבי, חולצה עם שרוולים עד המרפק, הפתחים מקופלים. כיסוב לצידך מתפרי החזה והאיזורין ספורטיבי. חולצה מתאימה במיוחד לשעות הבוקר והחול. משמאל — חולצה ממגנן נשי והגיגי יותר מצד בריג. מ־שרוולים התפוחים והציואוין „הפינית", מזכירים חולצות פולקלור עממיות. הויפס הפתיים, למרות זאת, מזכיר לנו כי השנה חוזרים הפסים לאפנה בכל הוריאציות האפשריות.

קניה ללא תאונה

לאחר קדחת הקניות של ערב פסח, ד־מבצע הקניות הקטן יותר של ערב שבת, יכולים ודאי להתפנות לשעה קלה כדי להזהר בסכנות המציאות הקיימות אפילו במקום מתון ובטוח לכאורה כמו חנות הכל־בו הגדולה. מי שנוהגת לערוך את קניותיה בחברת ילדים, חייבת להקדיש לנושא זה מחשבה כפולה ומכופלת. בכנס האחרון של הצבור לבטיחות ונהיגה, מבקשת לאה אבני לפגוש את כל לקוי הזהירות והדרכים להבטחת האוטונה בעת מבצע הקניות היומיומי.

חנות הכל־בו המשופעת במעברים ובמדפים המלאים אין ספור של חפצים מעניינים — קוסמת לילד הקטן. סקרנותו הטבעית עלולה בנקל לגרום לבעיות, ובאיחוד ידיו הקטנות וההרפתקניות המהססות בערכים מעניינים של פחיות, בקבוקים וקופסאות, שעלולים להתמוטט. הוסף לזה את המוצרים המסוכנים מטבע בריאתם, כגון: סכינים, מספרים, כלי עבודה בגינה, מנורות ריצפה, סולמות גבוהים, ערימות רהיטים המזמינות לטפס עליהן, ואין זה פלא מדוע מתרחשות התאונות בעת עריכת הקניות.

ילדה בת 5 נתקלה בערימת צנצנות ריבה גבוהה. כתריסר צנצנות נפלו סביבה, ואם כי אף אחת לא פגעה בה, היא מצאה עצמה בתוך הריבה הדביקה ופרצה בזעקות מתוך פחד.

אמה, שמצאה אותה ללא פגיעה, החלה לסלק את רסיסי הזכוכית ואת הריבה האדומה מעל פני הילדה ובגדיה. אולם, למראה זה, התעלפה אחת הלקוחות ובהלה רגעית פרצה בקרב הלקוחות האחרות.

אפשר היה לצחוק מהתאונה לאחר מכן, אך היא היתה עלולה להסתיים בטרגדיה. הזכוכית מתריסר הצנצנות עלולה היתה לפצוע את הילדה הקטנה ואף לגרום לה פצעים קטלניים.

תאונות דומות מתרחשות בחנויות הגדולות ברחבי הארץ ורבות מהן מסתיימות בפציעות.

דלתות מעליות — ומדרגות נעות

דלתות סובבות, שתועלתן רבה לקונים, עלולות להיות בעיה לילדים הקטנים. ילד יכול בקלות „להשיג" דלת אוטומטית, להגיע אליה לפני שהיא הספיקה להיפתח לפניו ולהיפגע קשות.

ילדה בת 10 הסיטה את ידה בדלת הזכוכית של חנות כל־בו. הזכוכית שברה את הדלת והיו דרושים 13 תפרים כדי לתפור את החתכים.

לפני כמה חודשים, לקחה סבתא את נכדתה בת ה־4½ לסופרמרקט. שעה שהסבתא התרכזה בקניות, הלכה הילדה הקטנה לטייל בחנות. היא נמשכה אל דלת היציאה האוטומטית והסתכלה כמוקסמת על הלקוחות היוצאים באמצעותה מהחנות. בסוף החליטה היא עצמה לנסות את הדלת, היא עברה אותה במרוצה, אך לפתע מצאה שהדלת נסגרה מאחוריה בהשאירה אותה מחוץ לחנות, מבלי שתדע כיצד לשוב אל סבתה. כאשר יצא לקוח אחר, מיהרה אל הדלת שעמדה להיסגר, הדלת נסגרה בחוזקה על שתי זרועותיה. בבהלה ניסתה למשוך אותן בכוח וכתוצאה מכך גירדה את עור ידיה משורשי היד ועד קצות האצבעות.

חלונות זכוכית גדולים שבשעתו היו דקות בהרבה מאלו של דלתות הזכוכית בחנויות הכל־בו, מהווים סכנה רבה לילדים, שניתן להם להסתובב חופשי בחנות, או לשחק במשחקים הכרוכים בריצה. לוחות זכוכית אלה עלולים לגרום לאסון לילד שנתקל בהם תוך כדי ריצה, גיפפה או דחיפה.

תאונות רבות בהן לכידת ידיים או רגליים מתרחשות בזמן שימוש במעלית למשחקים בדלתות האוטומטיות. גם בזמן שימוש במדרגות הנעות קורים מקרים בהם הילדים לא עומדים בצורה נכונה על משטח המדרגה ולעתים קרובות מועדים ונחבלים. כפות ידיים ורגליים נתפסים לעתים במדרגות הנעות.

התרוצצות ילדים בחנות כל־בו

אולי פחות דראמטי, אך מקור לפגיעות רבות יותר, הוא המשחק הפרוע הרגיל שמתנהל, כאשר ההורים מרשים לילדיהם להתרוצץ חפשי בחנות הגדולה.

התאונות בעגלות החנויות תופסות מקום נכבד בכלל תאונות הילדים. ילד שמרשים לו לשחק בעגלות אלו, עלול להיפגע או לפגוע באחרים.

לקוח המשאיר עגלה ללא השגחה, מזמין לעצמו צרות. ילד ללא השגחה עלול להחליט לפתע לעשות שימוש בעגלה של אמו או של אדם אחר, כאילו היתה קורקינס או מכונית, לגרום להתנגשויות בין עגלות, דבר העלול להסתיים באסון תוך שניות.

ילד המנסה להיתלות על עגלה כזו או לטפס לתוכה, עלול בנקל להופכה.

מגרש החנייה

מגרשי החנייה הינם מקור סכנות לילד הקטן. במכוניות רבות מתקשה הנהג לראות את הילד, בפרט כשהוא נוסע אחורנית. כאשר חוצים מגרש חנייה, חייבים לאחוז את הילדים כל העת בידם. אין גם להניח להם לשחק בעגלות הקניה שמושארות במגרש על ידי הלקוחות האחרים.

יש אמהות שנוהגות להשאיר את ילדיהן הקטנים במכוניות. נוהג זה אסור בתכלית האיסור, מפאת הסכנות הרבות הטמונות בו: גניבה, שריפה, התדרדרות המכונית, הפעלת הצופר ועוד.

סידרי הבטיחות בחנויות הכל־בו

הורים לילדים קטנים מגלים, במוקדם או במאוחר, כי עליהם לקחת את ילדיהם לביקור בחנות. יהיה להם קל יותר לשמור על הבטיחות בהלך הביקור, אם יסתכלו על החנות מנקודת מבטו של ילדם וינסו לזהות דברים שנראו שיגרתיים ותמימים בעבר.

מנהלי החנויות רגישים מאוד לבטיחות ולהתנהגות הילדים. הם מקדישים תשומת לב לציפוי הרצפה, למדרגות הנעות וכן למלאי שבמעברים, כולל מצרכים ארוזים בקרטונים, מכיוון שאחוז ניכר מכלל התאונות בחנויות נגרם על ידי נפילה.

בפגישה שערכתי עם מנהל חנות כל־בו גדולה במרכז העיר, מר אלי מנור, הסביר לי האחרון, שהנהלת הכל־בו רגישה מאוד לבטיחות הלקוחות. כל צוות החנות מודרך בבעיות הבטיחותיות, כולם עברו הדרכה מתאימה ובמיוחד הדרכה במתן עזרה ראשונה וכיבוי אש. אנשי הבטחון הרבים שמים לב, במיוחד למתרחש, ומוכנים תמיד להדרכה ולעזרה בשעת הצורך. טלוויזיה במעגל סגור, הפועלת ברחבי הכל־בו תורמת רבות לנושא הבטיחות. אביזרי חירום נמצאים בכל פינה בכל־בו ובמיוחד מפסקי חירום למדרגות הנעות ולמעליות.

הוראות בטיחות

בהמשך נביא הצעות לשמירת הבטיחות בשעת עריכת הקניות ונקווה שתקראו אותן בתשומת לב מירבית ותפעלו לפיהן:

* הרחק את ילדך מתצוגות לא בטוחות הסחורות בצורת עמוד.

* איצטבאות הנשענות על עצמן, שעליהן מתערמים המצרכים המיועדים למכירה, עלולות לאבד את איזונן, כאשר הלקוחות לוקחים חפצים מהן. אם הסחורה אינה מוצגת באופן מסודר, קיימת סכנה שילדך יהפוך את האיצטבה על עצמו או על ילד אחר.

* יש להיזהר מתצוגות עם בליטות שיכולות לשמש כידיות או כמדרגות.

* היזהר מווים בולטים, הווים אלה, הנכנסים יותר ויותר לשימוש בעת תצוגת הסחורה בולטים לפעמים במידה שיש בה כדי לגרום פציעה לראש הילד או לפניו.

* היזהר מדלפקי ומכלי זכוכית, אלה מהווים סיכון בעצם היותם שבירים. חפצי זכוכית סדוקים ובקועים, עלולים לחתוך ילד סקרן יתר על המידה.

* היזהר ממקומות בהם נערכות הדגמות. ילדך ירצה תמיד להיות במקום שבו נעשית הפעולה. הקהל הרב תמיד ימשוך אותו והוא ירצה להיות בין הראשונים, שם יוכל לראות היטב את המתרחש. היה לצד ילדך בכל מקום בו נערכת הדגמה, והרם אותו, במידת הצורך כדי שיראה. עם זאת, אל תניח לו להתקרב יתר על המידה למקום הפעולה, שם הוא עלול להיפגע מציוד חם או ממכונות המוזנות בחשמל.

* הרחק את ילדך מסחורה בעלת קצוות חדים או המוצגת באופן רשלני. מכשירים חשמליים, מספריים ומסורים חשמליים עלולים לגרום לפציעה, גם אם אינם מופעלים. שיני המגרפה עלולים לנקב את העור, אופניים עלולים ליפול וסולמות להתמוטט לטפס עליהם. קופסת שימורים הנופלת מכדף, עלולה לגרום לפצע רציני. ילדך רוצה לחוש, לבדוק, לנסות, לבחון ולחוש בידיו את הפריטים החדשים והמבריקים, עליך מוטל להרחיקו מהם.

* אין לאפשר לילדים לעלות לבד במעליות הנמצאות בכל־בו וכן יש להדריכם בצורת עליה נכונה במדרגות הנעות. על ההורים לדאוג שהילד ייצא תמיד לפנים בזמן העליה ולא מאחור. אסור בתכלית האיסור לאפשר לילדים לעלות במדרגות הנעות לבדם.

* מהרגע שאתם חוגרים את חגורת הבטיחות של ילדיכם בצאתכם לקניות, עד הרגע בו אתם חוזרים הביתה, הוא מהווה לגביכם אחריות כבדה ומקור לדאגה בעת עריכת הקניות. יותר מאשר בכל זמן אחר.

* השתדלו להימנע מלקחת את ילדיכם אתכם לכל קנייה כל זמן שיש באפשרותכם להשאירו בבית תחת השגחתו של אדם אחר.

* כאשר אתם נאלצים לקחת את ילדיכם, זיכרו שהסביבה המוכרת שאתם תרשמים בולם, מחייבת אתכם בשמירה על עירנות רבה, כדי לשמור על בטיחותם, שלא תיפול מזו שהם נהגים בבית.

מה חדש?

„הציבור מחפש עתה תמורה מלאה יותר עבור כספו"

ממסקנות שיטת השיווק „שלם ושא" שהונהגה בישראל

„בשלושה ימי ההרצה הראשונים של שיטת השיווק החדשה „שלם ושא" שבאמצעותה נהנה הצרכן מהנחות ניכרות בקניותיו המרוכזות, הוכח מעל לכל ספק, כי הצבור מחפש עתה יותר מתמיד תמורה מלאה יותר עבור כספו".

זאת היתה מסקנתו הראשונה של ד"ר דוד כהן, מנהלה של החברה שיזמה את הקמת מרכז האריזה והשיווק „שלם ושא".

בין הממצאים האחרים של ד"ר כהן מימי ההרצה הראשונים של „שלם ושא":

— מרבית הלקוחות הם מבני המעמד הבינוני הבאים לקנות עם ילדיהם. בולטים ביניהם העולים מארצות הרווחה שמרכזי קניות כגון אלה מוכרים להם מארצותיהם.

— מכיוון שהקהל הקונה מבקש עתה תמורה מלאה יותר עבור כספו הוא מוכן גם לנסות יצרנים פחות נודעים שמוצריהם בדרך־כלל זולים בהרבה מ„בעלי השמות".

— קיים ביקוש חד למוצרי עוף בשל הפער ההולך וגדל בין מחיריהם לבין מחיריהם של מוצרי בשר בקר (10 ועד 13 ל"י לק"ג בשר עוף לעומת 26 ל"י ויותר לק"ג בשר בקר).

ד"ר כהן הסביר, כי שיטת „שלם ושא" שהונהגה עתה בפעם הראשונה בישראל, מייצגת קונספציה חדשה של שיווק מוצרי צריכה באריזות משפחתיות ובגודל אופטימלי במרכז הממוקם מחוץ לעיר וליד צירים סואנים.

מהי שיטת „שלם ושא"?

בשיטה זו בא הצרכן ברכבו למרכז האריזה והשיווק, נוטל עגלת קניות גדולה במיוחד, שאין דוגמתה במדינה בישראל, עובר עמה לאורך מוני התצוגה של המוצרים ולאחר התשלום יוצא עמה למגרש חניה רחב־ידיים שליד המרכז. השיטה מבוססת על מבחר של מוצרים ועל שעות קניה „ארוכות" מ־9 בבוקר ועד 9 בערב, על־מנת לאפשר לרבים לרכז קניותיהם במקום אחד ובשעה הנוחה להם ביותר.

בדברו על המחירים בשיטת „שלם ושא" אמר ד"ר כהן, כי בכספו הוא מוכן גם לנסות יצרנים פחות נודעים שמוצריהם בדרך־כלל זולים כמצר ההיוד. כן הונהגה הנחה גלובלית בשעור של 5% לקניות מעל לסכום של 300 ל"י.

הדובר הביע את דעתו, כי עם ההתייקרות המתמדת של „סל המזונות" ואמצעי המחיה, יגדל חלקו (עד־50%) בתקציב המשפחתי ותגבר רגישות הציבור לגבי מחיריהם של מוצרי מזון. כדי לקיים את רמת המחייה הקיימת צפויות התפתחויות שונות, וביניהן יציאתן של נשים רבות יותר לעבודה, דבר שיפחית מהזמן שיעמוד לרשותן לצרכי קניות ויאלצן לרכז קניותיהן במקום אחד ובזול יותר.

שח מט

בעריכת
שלמה קנדלשיין

אוניברסיטת תל־אביב בראש הליגה הלאומית

בתום משחקי הסיבוב השני בליגה הלאומית ממשיכה להוביל אס"א אוניברסיטה א' תל־אביב שניצחה בצורה משכנעת את „הפועל" חדרה 5:0 (1). בלוח הראשון ניצח שמעון כהן את אברהם בילאכי. בנצחונות גבוהים זכו גם אס"א טכניון א' חיפה שניצחה את „הפועל" פתח־תקוה 4½:1½ (בלוח הראשון ניצח יעקב בליימן את עמיקם בלישו) ו„הפועל" „פלדקריין" ראשון לציון שניצח את „הפועל" עמק חפר ונתניה 0:5 (1).

הפתעות מסוימות יש לראות בנצחון „הפועל" א' ירושלים על „מרכז הנוער" א' תל־אביב וכן בנצחון „הפועל" א' רמת־גן על „לסקר" תל־אביב (יאיר קריידמן ניצח את אהוד גרוס). „הפועל" בת־ים ניצח את „רובינשטיין" ירושלים (בלוח הראשון ניצח ולדימיר ליברזון את אבנר ברגיר).

התוצאות המלאות:

אס"א טכניון א' חיפה — „הפועל" פתח־תקוה 4½:1½.
אס"א אוניברסיטה א' תל־אביב — „הפועל" חדרה 5:0 (1).
„הפועל" „פלדקריין" ראשון לציון — „הפועל" עמק חפר/נתניה 0:5 (1).
„הפועל" ירושלים א' — „מרכז הנוער" א' תל־אביב 1:4 (1).
„הפועל" א' רמת־גן — „לסקר" תל־אביב 2:4.
„הפועל" בת־ים — „רובינשטיין" א' ירושלים 1:3 (2).

דירוג הטבלה: 1. אס"א אוניברסיטה תל־אביב — 26½ נק' (1). 2. „מרכז הנוער" א' תל־אביב — 21 נק' (1). 3. „הפועל" א' ירושלים — 20½ נק' (2). 4. „הפועל" פתח־תקוה — 20½ נק'. 5. אס"א טכניון א' חיפה — 20 נק' (1). 6. „הפועל" „פלדקריין" ראשון לציון — 19½ נק' (1). 7. „הפועל" בת־ים 19 נק' (3). 8-9. „הפועל" רמת־גן ו„לסקר" תל־אביב — 14½ נק' כל אחד. 10. „הפועל" עמק חפר/נתניה — 13 נק' (1). 11. „רובינשטיין" ירושלים — 12 נק' (2). 12. „הפועל" חדרה — 9 נק' (1).

תוצאות ליגה א' (סיבוב 6)

מחוז הדרום

מועדון שחמט א' באר־שבע — „רטר" תל־אביב 2½:4½ (1).
„הפועל" ראשון לציון — „אליצור" רשבסקי תל־אביב 3½:2½.
„מרכז הנוער" ב' תל־אביב — „בנק האוצר" תל־אביב 2:4.
אס"א א' ירושלים — „הפועל" רחובות 3½:2½.
„הפועל" רחובות — צעירי „הפועל" רמת־גן 2½:1½ (2).
אס"א אוניברסיטה ב' תל־אביב — ותיקי „הפועל" ראשון לציון 3:3.

דירוג הטבלה:
1. מועדון שחמט א' באר־שבע — 24½ נק' (1). 2. „אליצור" רשבסקי תל־אביב — 23½ נק'. 3. „הפועל" ראשון לציון — 18 נק' (2). 4. „מרכז הנוער" ב' תל־אביב — 28 נק' וכו'.

מחוז הצפון

„הפועל" נצרת עילית/עפולה — „מרכז גבלר" ב' קרית חיים 5½:½ (1).
צעירי חיפה — אס"א טכניון ב' חיפה 2:4.
„לסקר" חיפה — „הפועל" עפולה/נצרת עילית 0:6.
„הפועל" חיפה — „מרכז גבלר" א' קרית חיים 1:5.
„אליצור" חיפה א' — „הפועל" גליל עליון 3½:2½.
ותיקי „הפועל" חיפה — כפר סבא 1:5.

דירוג הטבלה:
1. „הפועל" נצרת עילית/עפולה 29½ נק'. 2. צעירי חיפה — 27½ נק'. 3. „הפועל" „לסקר" חיפה 21½ נק' כל אחד וכו'.

*

בתחרות בהשתתפות שחקנים מצוינים במועדון „מרכז הנוער" תל־אביב, ניצח בצורה משכנעת האמן נתן בירנבוים שצבר 15 נק' ב־17 משחקים. בירנבוים סיים ב„פיניש" מרשים של 13 נצחונות רצופים! אחריו אפרים כרמי — 13 נק', אבשלום אבני — 10½ נק' (2), וכו'.

*

באליפות הוד השרון 1976 זכה אריה גוי שצבר 13 נק' ב־15 משחקים הקודם את צבניאל אבנר — 12½ נק', בועז הנאל — 12 נק' וכו'.

*

בכנס „פיקאנטי" שנערך בהרצליה על גבי 14 ילדים, בין ותיקי הרצליה לצעירים, ניצחו הוותיקים בצורה משכנעת אם כי ...ב־מקצת — 3:11!

*

באליפות השרון 1976 המתקיימת בהרצליה ומשתתפים בה שחקנים מדרגה ראשונה ובע"ה, המצב לאחר הסיבוב הט': 1. ליקה פס — 7 נק'. 2. אבשלום יושע — 6 נק' (1), 3. חיים שניידר — 5½ נק' (2), 4. שלמה קנדלשיין — 5 נק' (3) וכו'. התחרות מתקיימת אחת לשבוע בימי שני בערב בבית „יד לבנים" בהרצליה.

*

ארגנטינה הציעה דו־קרב טלפוני עם ישראל ביום העצמאות הקרוב ע"ג ששה לוחות.

יש להניח כי לאחר החגים יתקיים הדו־קרב הטלפוני האחרון בין האמנים הבינלאומיים משה צ'רניאק (ישראל) וארנה צזייג (בורניגיה), שהסתיים לאחר משחק מרתק בתיקו, ייצא לפועל גם הדו־קרב הטלפוני־קברנתי עם ארגנטינה.

יהודה גרינפלד — לגמר אליפות הארץ

הצעיר יהודה גרינפלד מפתח־תקוה יהיה השחקן ה־16 בגמר אליפות הארץ שיתקיים בחודש הבא בחיפה. גרינפלד זכה בכרטיס הכניסה לאחר מאבק דרמתי ומרתק שהוכרע בסיום ע"י הגרלה.

כזכור, סיימו בבית חצי הגמר בראשון לציון יחד במקום הראשון יהודה גרינפלד וצדוק דומיניץ כשלהם גם „ברגר" שוה! לפיכך נערך ביניהם דו־קרב של ארבעה משחקים, שהסתיים שוב בתיקו 2:2 (גרינפלד זכה במשחק הראשון). הדו־קרב הוארך שוב בשני משחקים. דומיניץ זכה בראשון והוביל 3:2, גרינפלד השווה במשחק האחרון ע"י נצחון, התוצאה 3:3.

עפ"י התקנון התקיימה הגרלה וגרינפלד זכה, כאמור, בכרטיס הכניסה לגמר אליפות הארץ, המהווה ציון דרך נוסף בהשגיו המרשימים של שחקן מוכשר זה.

אנו מביאים להלן את המשחק האחרון של הדו־קרב שהיה „גורלי" לגבי שני היריבים.

ספרדית

גרינפלד — דומיניץ

1. ה4 ה5 2. פו3 פג6 3. רב5 א6 4. רא4 פו6 5. 0־0 רה7 6. צה1 ב5 7. רב3 0־0 8. ג3 ד6 9. ה3 פא5 10. רג2 ג5 11. ד4 פד7 12. ד:ה5 פ:ה5 13. פבד2 רו6 14. פו1 צה8 15. פג3 פו6 16. פו5 פד7 17. פג4 רב7 18. פ:ו6+ ר:ו6 19. פה3 פה4 20. צו1 מה6 21. מה2 ו5 22. ה:ו5 מה7 23. צה3 מהו7 24. מהו5 מה6 25. מהו4 מה7 26. ו6 רג8 27. ו5 פה5 28. ר:ו6 29. ו6+ 30. ... שחור נכנע.

אחרון חסידי אשכנז

(סוף מעמוד 4)

שני ימי עבודה עבור השהות בשבת. עוד לפני בלהות עולם הראשונה, הרם תרומה ניכרת בהסכלה של הנוכי דהי בארץ ובהתנגה סכ־עירין, כמי שיפרי ליבנוי וכו'.

הרב הצטער מאוד שבגלל המלחמה היה צריך לעזוב את הארץ. אך שכח שהיה יכול לפעול בשנות העיריים במסגרת בית המדרש לרבנים בברלין. בה היה ברכו להיות הרוס בשנים אלה. כשהתכונן לחזור לארץ אחרי עלותו של היטלר לשלטון, ניסה הרב יחיאל ויינברג, ראש המוסד, לשדלו להשאר עוד בגרמניה. אך כשמסר לו על החלטת אשתו לעלות בגלל ילדיהם הסכים גם לכך.

שושלת היוחסין

הרב אוירבך, כאמור, המשיך בדרכו המסורתית של משפחתו. הסבא שלו, הרב בנימין אויערבך, היה תלמידו של אחד מגדולי הרבנים בגרמניה במאה שעברה, ר' יעקב אטלינגר, במנהיים. כהראשון מבין הרבנים החרדים דרש מכל תלמידיו ללמוד באוניברסיטה, וכך היה הוא הדוקטור הראשון מבין רבני אשכנז.

הרבה סיפורים היו לרב על המצב הציבורי בגרמניה בימים ההם. ההורים הליברלים היו מאוד תוקפנים ... אותו האיזור — בגרמניה שיים היתה באחדות — והוא לרא לשבא ואסר ... לעריך את תפילת כל נדרי. ואילו הרב ענה לו ... כי כאן הרב, אתה או אני? ... לא שבע ... אך בכדי לא להבדיל את ... בית הכנסת, ערך בעצמו את תפילת כל נדרי. היה רב על קהילת הסביבה, ... הוא בין המהדשים, באשר היה דוקטור, ולכן ההפלאי שהתנהג כבי רב מהסוג הישן. אמרו לו אתה בודאי מפחד מהשהירים. אנו מציעים לך משכורת גבוהה יותר, אם תפסיק מלכת בדרך זו", הרב גירש אותם מחדרו. בצעוריו עוד זכה הרב אוירבך להכיר אישית את ר' עזריאל הילדסהיימר, הזקן, אשר בחן אותו.

עתה הרב אוירבך בעצמו, בראותו את הקיצוניות גוברת לכיוון הפוך, דווקא מקפיד להתום בשם דוקטור, בכדי להראות שאין כלל סתירה בין שני התחומים האלה.

תקיפות ורעות

כמו אבותיו ידע לעמוד על דעתו בתקיפות. אם היה צורך בכך, אך תמיד השתדל להיות ביחסי רעות גם עם בעלי דעות שונות, בניגוד שוב ...בפרנקפורט. כך היה רגיל לספר על הרב זוננפלד שבהסתלקותו ... גאולה קרובה והקמה מהירה של בית המקדש היה בטוח שהרב קוק יהיה בו הכוהן הגדול הראשון.

בסיום שיחתנו הממושכת לפני כספר ... סיפר בקורת רוח שהכין כבר ... לבר מצוה של נינו בעוד כמה חדשים. לא זכה לראות בשמחה זו, אך ידע שכל צאצאיו, ילדיו, נכדיו וניניו הרבים ממשיכים בדרך אבותיהם, דור ששי ושביעי של אקדמאים ומחנכים דתיים.

ידע לאחד נאמנות מוחלטת לתורה, פעילות בדעה, זיקה חזקה לארץ ולמדינה תוך מתינות בשיקולים בכל השטחים. זכה לפעול פעולה חינוכית בריכה במשך עשרות השנים בארץ, תוך מעורבות ערה במתרחש בארץ. האחרון של הרבנים המחנכים הדגולים של יהדות אשכנז שהיה גם האחרון של חסידי אשכנז האמיתיים הלך לעולמו. נקוה שיהיה המשך לערכים שלמענם חי ופעל במשך מאה כמעט מלאה וסוערה של שנים.

עיר שזמנה קיץ

(סוף מעמוד 4)

לפתע ים המזל נעבר
הארץ זו
לימים מלוחה מבוהלת
(עמ' 36)

בשיר זה חוזר דוד רוקח אל ספר ביכוריו „ליל סבת בכפר סבא", „עצרת טבריה", „סתו בירושלים" וימים ראשונים של ערגות ראשונות, עם שלושה ההרמוניה הנפשית. הוא חוזר אל האתרים המצומדים אל הגיאוגרפיה שלו, והוא מוסר בידך את המפתחות לפענוח שיריו, שתיקותיו, ומראותיו. המשורר בורא את המילים הנבראים שלא כדעת, והוא מנסה לאגור את האור הגנוז כדי למצוא מהותו. התחום בין עולם המגש לבין ההרגשה הפרטית נפרץ, והמשורר המתבונן על סביבותיו רואה את דרך המבקשים והמספר המעמיק בין הרחוב האלים והצפייה שברוח. דפוסי החיים שובשו, שאלות לא נענות, רזרות איבדו כיוונם, והכול כצפה למשהו שאינו בא:

המשיח האישי שהתמהמה
המשיח הצבורי; מצרי זמן
בממאות האליכות בסמטאות
קולי הנפחד הופך צל; הופך פכי
נוסף פוף מקנן בסמטאות
(עמ' 45)

אנו נמצאים במעגל שאין ממנו מוצא. הדואליות חוגגת חגה. המשורר המודרני מפריד בין המשיח האישי לבין המשיח הצבורי — כשני מסלולים אשר אינם מובילים לאפיק כלשהו, והאפקט הוא מדכא. לכאורה הרי משקולת הזמן נוטה כלפי „כולו חייב" כאשר הרשעות מעוצבת בצורת התרחשות פיגורטיבית של אליפות בסמטאות, אבל המשיח נקלע גם הוא בין מצרי הזמן הגאולה האישית משהה לבוא. שירת דוד רוקח נמצאת כיום במרכז הסיטואציה ה... אנושית של פתחים ... הכשורר הופך למפתח ... צמוד למאורע, ואינו ... את המצב לקדמות ... „עירי המפולה והפרפר" של אברהם שלונסקי אשר חזר לאירה ... כדי להתחיל בבראשית ... שלונסקי פנה ערוך לציביליזציה ביקש לחזור אל תום האדם הראשון ואילו דוד רוקח מנסה לשבץ ... קדום בתוך הזמן העכשוי. הוא ... גשרים על מנת להתגשר בהווה, ... זאת כדי לשכך רגשות חזויים ... מושכים את טוחם ממדברות ...

*

„עיר שזמנה קיץ" — ... שירים שאינני הומוגני בתכנו ... אם כי בתשתיתו נשען החוויה היהודית שלו — הקשר ה„אני" אל הסביב, אל תוך הצער והדומם, וחזור חלילה אל הווית נפש שאינה בת חלוף, כי אם הווה של דורות.

המשורר — אולי בניגוד למשורר ... אינו בונה את שירתו על הוויות קונבנציות, כי השירה במהותה פנימית היא לבה פורצת אשר יודעת גבולות, אבל ביסוד של רוקח קיימת איזו הויה הגותית האדם אינגו יליד יום ורישומו ... בכבע. אל עולם קדום זה על מ... ההליכים התור המשורר ללא ... כדי למצוא מקבילות לפוע... שירתו.

במועדים על ערגה דוד־של יפי ועד „עיצים במלפי". המשורר את תקופת המופשט ... עד לסינטזיה האורגנית, השתמשו בכח המילה, לאגדוגה מכחול, וכל זה כדי ללוות ... ושבר כראוה מכל פינה וקצה מסש על פני ארץ ועולם.

בעקבות ה„הומור"

(סוף מעמוד 3)

הלבן" של לורד פספילד הבריטי בשעתו, ושל „הספר הלבן" של בורין, אשר גזרו על איסור לרכישת קרקעות ע"י יהודים בארץ ישראל ועל איסור העליה?...

כדאי להזכיר עוד עובדה אחת, לאיזו „פשרה" מכוונים הערבים. מרבים לדבר אצלנו, שאם יש סיכוי להגיע לשלום כלשהו עם הערבים, הרי זה עם מלך ירדן, חוסיין, „המתון". איתו אפשר להתפשר. אם רק נחזיר לו את שטחי יהודה ושומרון. ובכן מה אומר אותו חוסיין „המתון": אין לדבר על שלום עם ישראל אלא „לאחר פינוי כל השטחים הכבושים והחזרת הזכויות הלגיטימיות של הפלשתינאים". מה כוונתו לזכויות הפלשתינאים? היכן הן מונחות? אם מדובר בזכויות הפלשתינאים ביהודה ושומרון, יפריע לו להחזיר להם את השט... הללו לאחר שישראל תפנה ... משבע שהשטחים הכבושים ש... לו. ואת אלה יחזיק לעצמו ... זכויות הפלשתינאים מונחות ב... ל„ק. הירדני", ואת אלו אנו ... להחזיר להם למען שיסכימו לה... איתנו.

לסיכום, אין כל פטנט לפ... כיצד להגיע לשלום עם הערבים. גם „הזאב יהיה שבע וגם הגדי ישאר שלם". מסתבר, שנכונה עוד מלחמה עם הערבים עד ... לסכנה שבכוח לא ניתן לו... כאן. אבל אם כך הוא המצב, שהמלחמה הזאת תתנהל על הירדן ותופי ים המלח מאשר גדות הירקון וחופי הים התיכון.

למי נחוץ „בימ"ש לחקיקה"

(סוף מעמוד 3)

קת בכנסת ובציבור ופירוש הדבר הפקעת ההכרעה הציבורית הפוליטית מידי הכנסת והעברתה לידי בית המשפט. מה יישאר אז מן הדימוקרטיה.

הצעת החוק המוצעת פותחת פתח רחב לפני כל מי שנפגע או רואה עצמו נפגע (לאו דוקא במישרין), לפנות לבית המשפט לחוקה ולערער על חוקיותו של כל חוק שחוקקה הכנסת, ולא עוד אלא שכל אדם יוכל לעשות גם כן. אגב הליך משפטי כלשהו בבתי המשפט הישראליים. וכיוון שארצנו משופעת באנשים הלהוטים אחרי התדיינויות ומאבקים משפטיים, ומפעילים לשם כך סדרים שונים, נקל לתאר כיצד יותקף כל חוק, שחוקקה הכנסת, לנושא של ויכוח והתנצחות בבתי המשפט. אגב הליכים משפטיים, ובית המשפט העליון יהיה אז מוצף בתובענות מסוג זה — נוסף לתובענות שיוגשו לביהכ"ש במישרין נגד כל חוק שהכנסת תחוקק ע"י „מי שנפגע". כלום יש אזרח במדינת־ישראל שאינו יכול לטעון שנפגע מחקיקת חוק פלוני או פלמוני?

* * *

בשבוע הבא מתכנסים בכנסת חברי־כנסת, שופטים ומשפטנים, חברי הפאקולטות למשפטים ואישי ציבור, לרב־שיח, ביום הזכרון ליו"ר הכנסת המנוח, ראובן ברקת ז"ל. נושא הדיון ביום זה (יום שני) היא הצעת החוק הנ"ל. נקווה שהשגות אלה ודומותיהן ואף יותר מהן, יובאו בחשבון זה.

קהילה עתי...

(סוף מעמוד 5)

מסוגלים לכתוב על דברים, א... ניתן לכתוב עליהם. אם שלו... ארבעה הם — ישעיהו שפיגל ... אחד מהם. הוא היה באש ובצי... ההיד הצלתו הוא משלם בדמ... כתיבתו. וכשרונו הגדול שו... לכתוב על כך בשקט וב... ולהסתיר את הזעקה הגדולה ... בתוכו, כדי שהקורא לא יר... לבו נקרע לגזרים. עדות לכך ... על מות ילדתו, שבמצוה ברצ... לודז', אך הוא הנוק אותו ב... לכעסה משמשת כל הבעתו ... עם עצמו, שהרי האימה הגדול... הלך מנשמתו והיא מלווה אותו ... ובלילות. אך הוא מתגבר, ב... מבליגתי עלי יגוני, ומשמש מתוך בין הוועות שקרו ... לבין הדברים, שהוא מעלה ... כתב.

המלחמה הפנימית הזו מש... בכל שורה בלשון יידיש. ל... לשונם — והרבה יותר מזה ... ההולכים למוות. התפארת של ... וביפה של סגנון ובאמנות של ... בספר ישעיהו שפיגל על ה"ש — תש"ה ומנציח אותם ... כשרונו ובכל יכולתו ...

PHILIPS

אנחנו כל כך בוטחים

ב PHILISHAVE שאנו מוכנים
לתת לך אותה לנסיון.
אנו גם משוכנעים
כי לא תחזיר אותה

האם מישהו הציע לך אי פעם „הנאה לנסיון"? אם לא – אנו עושים זאת לראשונה.
קח לך לנסיון מכונת גלוח חשמלית של פיליפס והיה באם תוך שלושה שבועות לא השתכנעת – אתה יכול להחזיר את המכונה ולקבל בחזרה את מלוא כספך. אולם אם תשוכנע, מובטח לך שתהנה משלושים וששה הלהבים הצפים של פיליפס אשר יעניקו לך גלוח מהיר, חלק ומהנה שטרם ידעת כמותו.
הצטרף גם אתה לעשרות מליוני הגברים בעולם הנהנים מידי יום ביומו מגלוח נפלא עם פילישייב.

פיליפס תמיד שווה יותר

להשיג בכל חנויות החשמל המובחרות או באמצעות התלוש.

לכ'
ישרלקטרא בע"מ,
הסוכנים של פיליפס בישראל
רח' אלנבי 32
חיפה

נא לשלוח לי מכונת גלוח פיליפס דגם 1126
רצ"ב המחאה מס' ___ ע"ס 485.— ל"י
במידה ואחזיר את המכונה תוך שלושה שבועות
מיום קבלתה, אקבל את כספי בחזרה.
שם ___ כתובת ___
טל. ___ מספר ת.ז. ___ חתימה ___